

VÁC

Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Megalapozó vizsgálat

Készült a
KMOP-6.2.1/K-13-2014-0002
„Közép-Magyarországi Operatív Program –
Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban –
Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”
című projekt keretében.

2015

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Készítette:

PESTTERV
1085 Budapest Kőfaragó u. 9.
Tel: 267 05 08, 267 70 78 Fax: 266 75 61
E-mail: pestterv@pestterv.hu
www.pestterv.hu

PESTTERV Kft.
Budapest VIII. Kőfaragó u. 9. IV. em.
Tel: +36- 1-267-0508
Fax: + 36-1- 266-7561
E-mail: pestterv@pestterv.hu
<http://www.pestterv.hu/>

Konzorciumvezető:

HitesyBartuczHollai
Euroconsulting

HitesyBartuczHollai Euroconsulting Kft.
Cím: 1054 Budapest, Vértanúk tere 1, félemelet 7.
Tel: +36-1-319-1790
Fax: +36-1-319-1381
E-mail: info@hbhe.hu
Honlap: www.hbhe.hu

Felelős tervező	Károlyi János	PESTTERV Kft
	Varga Eszter	
Városépítész	Varga Eszter	PESTTERV Kft
Gazdaság	Dr. Czirfusz Márton	MTA KRTK RKI
Társadalom	Károlyi János	PESTTERV Kft
Közművek	Jordán Péter	Dima Kft
	Dima András	
Közlekedés	Rhorer Ádám	Közlekedés Kft
Zöldfelületek és Tájrendezés	Burányi Endre	PESTTERV Kft
	Schuchmann Péter	

Tartalomjegyzék

1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ	5
1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok.....	7
1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	9
1.2.1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK).....	9
1.2.2. Pest megye területfejlesztési koncepciója	17
1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata.....	22
1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai	26
1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása	27
1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai	27
1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések	33
1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata	33
1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök.....	33
1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek.....	34
1.7. A település társadalma	40
1.7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség.....	40
1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	50
1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők.....	51
1.8. A település humán infrastruktúrája	52
1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)	52
1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása	61
1.9. A település gazdasága.....	62
1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre.....	62
1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői.....	66
1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelései	67
1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)	69
1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat).....	72
1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	75
1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	75
1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	78
1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység.....	78
1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai	79

1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás.....	80
1.10.6. Intézményfenntartás	81
1.10.7. Energiagazdálkodás	82
1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások.....	83
1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata.....	84
1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata	88
1.14. Az épített környezet vizsgálata.....	90
1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata	90
1.14.2. Az épített környezet értékei és konfliktusai	94
1.15. Közlekedés	106
1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok.....	106
1.15.2. Közúti közlekedés	107
1.15.3. Közösségi közlekedés.....	108
1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés.....	108
1.15.5. Parkolás.....	109
1.16. Közművesítés	109
1.16.1. Vízi-közművek	109
1.16.2. Energia közművek.....	114
1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)	117
1.17. Környezetvédelem (és településüzemeltetés).....	118
1.18. Katasztrófavédelem (területfelhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők)	127
1.19. Ásványi nyersanyag lelőhely	130
1.20. Városi klíma.....	130
2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	132
2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése.....	132
3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ.....	136
3.1. A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése.....	136
3.2. Eltérő jellemzőkkel rendelkező városrészek.....	137
3.2.1. A városrészek kijelölése	137
3.2.2. Városrészek adottságainak összehasonlító elemzése	138
3.2.3. Az egyes városrészek részletes bemutatása	140
3.3. A szegregátumok helyzetelemzése	147
ÁBRAJEGYZÉK.....	154
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	156

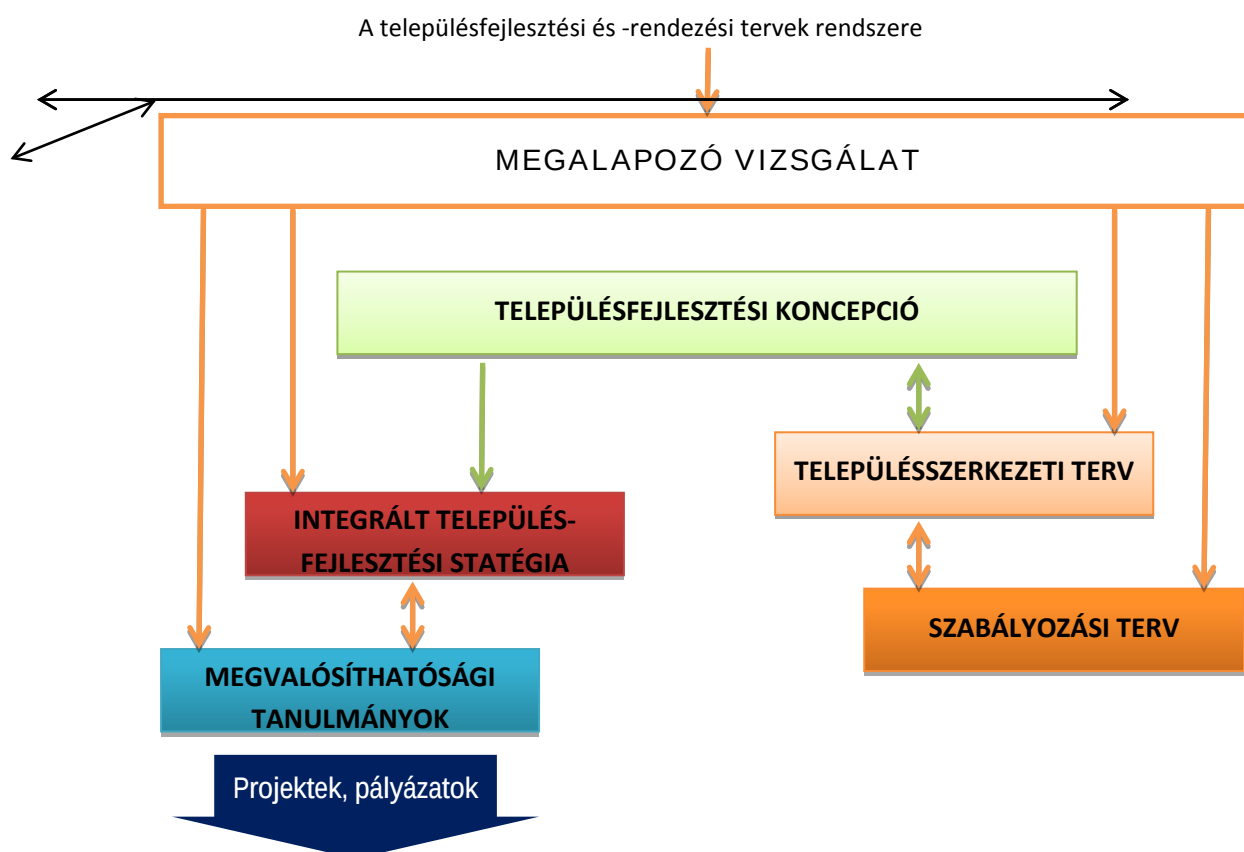
BEVEZETÉS

Vác Városa 2008-ban fogadta el az Integrált Városfejlesztési Stratégiáját (IVS). Az azóta eltelt időszakban a stratégia megvalósítását befolyásoló belső és külső tényezőkben olyan jelentős változások következtek be, ami indokoltá tette e stratégia felülvizsgálatát, módosítását:

- a 2008-2009-es pénzügyi, gazdasági válságot követően a piaci, befektetői környezet változásai
- demográfiai trendek, a társadalmi környezet megváltozása
- az önkormányzatok feladat- és hatáskörének módosulásai, átalakuló jogszabályi környezet
- a településfejlesztést érintő szakpolitikai és jogszabályi környezet változásai, aminek legfontosabb elemei:

A Belügyminisztérium EU-s források igénybevételével a **járásszékhelyek** számára pénzügyi és szakmai támogatást nyújt a stratégiai tervezési feladatokhoz a „Fenntartható településfejlesztés a kis-, és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása ” című projekt keretében. Ennek eredményeként az ország összes járásszékhelyére egy időben, egymással párhuzamosan történik a korábbi IVS-ek felülvizsgálata, az Integrált Településfejlesztési Stratégiák (ITS) elkészítése a 314/2012. (XI.8) Kormányrendeletben foglaltaknak megfelelően.

A jogszabályi előírásokból, de a tervezési logikából is fakadóan az ITS egy **átfogó tervezési rendszer** egyik eleme. A rendszer alapelemeit és azok egymásra épülését az alábbi ábra foglalja össze

A Megalapozó vizsgálat számos tématerületet elemezve mutatja be a város térségi szerepkörét, társadalmi és gazdasági helyzetét, településrendezési háttérét, a stratégiaalkotás számára meghatározva a város és az egyes városrészek legfőbb erősségeit, gyengeségeit, illetve a külső környezet városfejlesztési szempontból releváns jellemzőit. E munkafázis eredményeit külön dokumentumban összegeztük.

Vác integrált településfejlesztési stratégiájának Megalapozó Vizsgálata a 314/2012. (XI.8) 1. melléklete szerinti összes témakör közül azokra tér ki, amelyek a stratégiai fejlesztési tervezés megalapozásához szükségesek (a 314/2012 (XI.8.) Korm. rendelet 9.§ (6) bekezdés alapján a tervezés mélységének figyelembevételével egyes témakörök elhagyásra kerülhetnek.) A tartalmi szűkítés egyeztetésre került a városvezetéssel, és a városi főépítésszel, amely tekintetében egyetértés született. Ez alapján pl. az 1.12., az 1.13., az 1.14. fejezetek nem térnek ki valamennyi kormányrendeletben előírt - alapvetően településrendezési irányultságú, és a stratégiai fejlesztési tervezés szempontjából kisebb jelentőségű - alfejezetre. Ezek, továbbá a 3.1.3., 3.2., 3.3.3. fejezetek kidolgozása a településrendezési eszközök ITS tervezéssel párhuzamosan folyó felülvizsgálata és módosítása keretében megtörténik.

1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

Vác városa a Közép-Magyarországi Régióhoz tartozó település. Budapest, fővárosként, és a régió központjaként is a legnagyobb vonzáskörzettel rendelkezik, ellátja a legfontosabb országos, s ezáltal a régióhoz kapcsolódó feladatokat is. Vác számos régiós településhez viszonyítva jelentős településnek számít, azonban regionális szerepkörrel önállóan nem rendelkezik.

A régiós és Pest megyei közigazgatási határok egybeesése miatt hasonlóan jellemezhető a település megyei szerepköre is.

Vác térségi viszonyait alapvetően a földrajzi fekvése határozza meg. A város Pest megye egyik legészakibb városi rangú települése. Vác azonban Nógrád megyével is határos, így egyes funkciók tekintetében Pest megye határain túlnyúlóan, néhány közeli, Nógrád megyékhez tartozó település szintén a vonzáskörzetébe tartozik.

Országhatárhoz közeli fekvése végett nemzetközi jelentőségről is beszélhetünk. A városon átmenő 2-es főút Ipolyság városánál folytatódik Szlovákiában. Vác és Ipolyság között évek óta intenzív munkakapcsolat alakult ki, amely az Ipel - Ipoly Eurorégióban, a közös pályázatokban és egyéb közszolgáltatások ellátásának tervezésében mutatkozik meg. A határon átnyúló együttműködések erősítésére az elmúlt 5-8 évben több projekt, program készült el és intézmény alakult. Elsősorban PHRARE, majd INTERREG támogatásokból megvalósuló közös projektek és a kölcsönös lehetőségek felismerése ösztönözte ezen térségeket az együttműködésre. Ennek hozadéka a már tervezés alatt álló Ipoly hidak, a részben elkészült kerékpárutak, és a vállalkozási együttműködések

A város közlekedési kapcsolatai igen kedvezőek. A Felvidék határának számító város Budapest irányából könnyen megközelíthető autóval a 2-es főúton és a M2 gyorsforgalmi úton, a Pestről 25 perc alatt érkező zónázó vonatokkal, autóbuszon vagy a Duna mellett futó kerékpárúton, nyáron még a Budapest és Esztergom között közlekedő kirándulóhajókkal is. A Dunán egész évben közlekedő rév köti össze Tahitótfaluval, a Szentendrei - szigettel, így a jobb parton lévő Esztergom vagy Szentendre felől is könnyen megközelíthető a város. Amióta megépült az elkerül út, a Budapest - Ipolyság - Krakkó útvonal elkerüli a várost.

A vasút kiépítése Vác várost egyedülálló helyzetbe hozta az országban elsőként megépülő vonal révén. A vasút megépítése az iparosodás során felgyorsította a településfejlődést, illetve a népesség Budapestre és a környező falvakba történő koncentrálódását. A trianoni határok meghúzása érintette a járást, amely napjainkig érzékelhető identitás problémát és a határmentiségből adódó problémákat generált.

Vác legfontosabb külső kapcsolati iránya a főváros, amelyhez a 2-es, és a - részben - 2x2 sávusra bővült M2-es közutakon, valamint az ütemes elővárosi vasúti közlekedésen keresztül kapcsolódik. Vác a Budapesti agglomeráció jelentős települése, azonban a térség legnagyobb szervező ereje Budapest. A főváros közelsége a járás településeinek társadalmi-gazdasági fejlődését alapvetően meghatározza, népességvonzó

és térség szervező ereje jelentős. A kedvező térségi kapcsolatoknak köszönhetően a városból sok ember veszi igénybe a főváros szolgáltatásait, mind az egészségügy, az oktatás, vagy akár a kultúra, s egyéb intézményrendszerek tekintetében is.

A város és a járás kihasználatlan erőforrása a Duna, amely nem csak tranzit szerep betöltésére alkalmas, hanem rendkívüli rekreációs és energetikai potenciállal is bír. Kifelé irányuló jelentősebb kapcsolata a Galga mentén Aszód, kisebb mértékben Gödöllő. A Dunán keresztüli keresztirányú kapcsolat - egy híd -, számottevően oldhatná a város Budapesttől függő térszerkezetét, és élénk kapcsolatot generálhatna a két part települései között.

A szocialista iparosítás ugyanezen erővonalak mentén éreztette legerőteljesebben hatását. Mind a népesség, mind a gazdasági potenciál erőteljes koncentrációja ment végbe. Ebben a folyamatban a fővárostól már kellő távolságban lévő, de az ingázás révén hozzá szorosan kapcsolódó Vác térségi központi szerepet töltött be és jelentős vonzásterülettel rendelkezett. A kilencvenes években némiképp csökkent vonzása, de elvitathatatlan központi szerepet tölt be máig is.

A Dunakanyar déli kapujaként ismert település Pest megye harmadik legnagyobb lélekszámmal rendelkező városa. A város közigazgatási központ, fejlett iparral, korszerű egészségügyi intézményhálózattal, jó színvonalú iskolahálózattal rendelkezik. Vonzó célpont közel ezer éves történelme, gazdag kulturális élete és művészeti központ volta miatt.

Az iparosodás korai folyamatába a várost a térségben és történelmi vonzáskörzetében található nyersanyagok, a vízi szállítás lehetősége kapcsolta be.

A népesség növekedése, a gazdaság megerősödése, a jómódú rétegek letelepedése jellemző, ezzel együtt a közszolgáltatások rendszere szűkössé, túlterheltté vált. Vác és vonzáskörzete jól átvészelte a rendszerváltást, a mutatók értéke az átlag körül alakul, mindazonáltal nem tartozik az ország legdinamikusabban fejlődő területei közé, noha az agglomerációs kötődés révén intenzív kapcsolatban áll az ország leggyorsabban növekvő területeivel.

A több mint 33 ezer lakosú történelmi magyar város, Vác egyben jelentős térségi funkciókkal, vonzáskörzettel bíró központ. A város közvetlen vonzáskörzete nagyjából megegyezik a Váci járással. Vác a korábbi Váci kistérség kismértékű átalakulása után a járás központja maradt. A járást jelenleg 18 település alkotja.

A Váci járásban Vác és a közeli települések kötődései meglehetősen diffúzak. A településközi kapcsolatok gerjesztője az elérhető funkciók gazdagsága, közvetítő közege az úthálózat és a megszervezett közösségi és egyéni közlekedési lehetőségek. A budapesti agglomerációhoz való kapcsolódása kedvező, mert a főváros felé és felől terjedő javak befogadásában és továbbításában szerepe lehet.

A térségbe irányuló külső kapcsolatok hagyományosan a Rétsági járásból szerveződnek, valamint a Szobi járás településeire is számottevő vonzerővel bír Vác. Szintén megfigyelhető a kapcsolódás Rád, Penc, Keszeg, Galgaguta irányába. A távolabbi kapcsolódások, például Balassagyarmat irányából, az oktatási rendszer, a középfokú és felsőoktatás erőssége miatt számottevőek.

A járáson belül a központi jelentőségű Vác, döntő célterület mind a munkaerő, mind a közfunkciók vonzása következtében. A térségi központban rendkívül sok intézmény, cég működése vonzza a munkaerőt, illetve a

vállalkozói kapcsolatokat. Meg kell említeni a váci piacot, mint a város és vonzáskörzetének egyik legismertebb kapcsolatát.

1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

A korábban - 2007-2013 közötti időszakban - készült Integrált Városfejlesztési Stratégiák számára az akkor hatályos országos és térségi fejlesztési dokumentumok határozták meg a tervezés kereteit. Ezek:

- o az akkor hatályos Országos Fejlesztéspolitikai Konceptióról és az Országos Területfejlesztési Konceptióról szóló országgyűlési határozatokban, valamint az Új Magyarország Fejlesztési Tervben megjelenített országos fejlesztési célrendszer,
- o a Közép-magyarországi Operatív Program 2007-2013,
- o a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terve 2005,
- o a 2007-2013 időszakra vonatkozó Dunakanyarbeli Duna Program (DDP)
- o a Váci Kistérség Területfejlesztési Konceptió és Program,

Az ajánlott tervezési módszertan vonatkozásában pedig az NGM Területfejlesztési és Építésügyi Szakállamtitkárság által 2007-ben kiadott városrehabilitációs kiadvány volt az iránymutató. *(Városrehabilitáció 2007-2013-ban - Kézikönyv a városok számára)*

Már a 2007-2013 között készült városfejlesztési dokumentumok is megállapították, hogy a városok kiemelkedő fejlesztéspolitikai megjelenítését többek között térségük versenyképességének meghatározásában játszott kulcsszerepük indokolja. E megállapítással összhangban már Vác 2008-ban készült Integrált Városfejlesztési Stratégiájában hangsúlyt kapott a térségi szerep és annak erősítése. A városok fejlesztésénél kiemelt szempont volt a társadalmi- gazdasági- környezeti értelemben vett fenntarthatóság érvényesítése, amely a várospolitikában integrált megközelítést igényelt. Bár Vác IVS-e elsősorban a városközpont revitalizációjára koncentrált, abban kellő részletezettséggel és tartalommal kerültek meghatározásra az azonosított akcióterületek integrált fejlesztésének részletei is.

1.2.1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)

A 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési időszakra való felkészülés idején (az elmúlt években) hazánkban alapvetően megváltoztak a terület- és településfejlesztés törvényi és szervezeti keretei. Az Országgyűlés 2014. január 3-án elfogadta a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló határozatot, ezzel új irányt szabott az ország, a térségek és a települések fejlesztéséhez.

Az Országgyűlés döntése alapján a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 Konceptióban elfogadott alapelveket és stratégiai célkitűzéseket úgy a jogalkotásban, mint a szakpolitikai stratégia-és programalkotásban

folyamatosan érvényre kell juttatni. Ebből következik, hogy a várostérségek (járások) és a járásközpont városok tervezésénél is érvényesíteni kell (az EU2020 Stratégiához is kapcsolódó, azzal összehangolt) célkitűzéseket. *(Ezért indokolt – mintegy iránymutatásul - ezen országos célkitűzések számbavétele a 2014-2020 közötti időszakra szóló Integrált Településfejlesztési Stratégia megalapozó munkarészei között).*

A NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepció integrálja a hazai fejlesztési célokat és igényeket, valamint meghatározza azok területi dimenzióit, ami a 2014–20-as európai uniós tervezési és költségvetési időszakra készülő tervdokumentumok megalapozását is szolgálja, valamint az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből, illetve az EU2020 Stratégiához illeszkedve hosszú távú jövőképet, fejlesztéspolitikai célokat és elveket határoz meg az ország egésze, valamint térségei illetve városai számára.

A NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepció a további tervezés – így az Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása és elfogadása - során is figyelembe veendő - horizontális szempontként határozta meg:

- a) a befogadás – a társadalmi felzárkózás támogatását,
- b) az esélyegyenlőség megteremtését, a nemzetiségi identitás erősítését,
- c) a fenntartható fejlődést– fenntartható növekedést,
- d) az értékmegőrzést és az intelligens növekedést.

A fejlesztési források felhasználásának NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepcióban rögzített alapelvei:

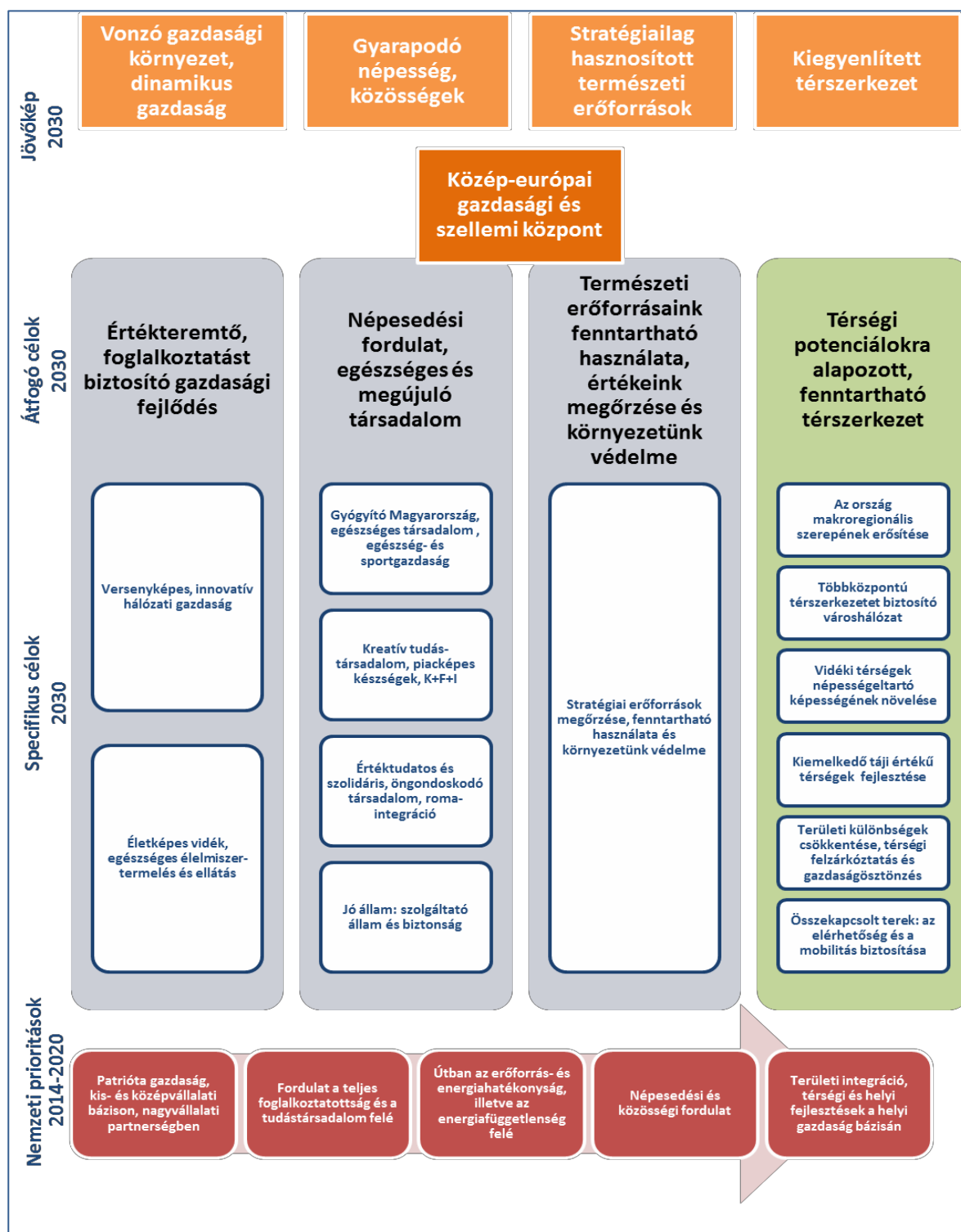
- a) nemzeti fejlesztési célok és prioritások érvényesítése,
- b) a közpénzfelhasználás a közhasznnot eredményezzen,
- c) partnerség és közösségi részvétel,
- d) foglalkoztatáshoz való hozzájárulás,
- e) a természeti erőforrások mennyiségi és minőségi megőrzése, a környezet állapotának és értékeinek megőrzése, javítása,
- f) a megtermelt értékek hasznosulása a helyi közösség javára, kedvezményezettség,
- g) a területfejlesztési szempontból kedvezményezett, ezen belül a leghátrányosabb helyzetű kistérségek és települések fejlesztésére rendelkezésre álló forrásokat meghatározott támogatási szabályok alapján indokolt felhasználni,
- h) a területfejlesztési szempontból kedvezményezett, ezen belül a leghátrányosabb helyzetű kistérségekből és településekről benyújtott pályázatokat a pályázatok értékelése során a felzárkóztatás elősegítése érdekében indokolt módon részesíteni

A NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepció a nemzeti jövőkép elérése érdekében négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt jelölt ki.

- a) értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- b) népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,

- c) természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
d) térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

1. ábra - Az ország jövőképe és fejlesztési célrendszere a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepcióban

Az átfogó célok megvalósulása érdekében az országos fejlesztési dokumentumban specifikus és területi célkitűzések kerültek meghatározásra: A célok a járásközponti városi ITS-ek számára is kirajzolják azokat a fejlesztési súlypontokat, amelyekre a középtávú fejlesztési feladatok épülhetnek.

A szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok:

- a) versenyképes, innovatív gazdaság,
- b) gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság,
- c) életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás,
- d) kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I,
- e) értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom,
- f) jó állam, szolgáltató állam és biztonság,
- g) stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme,

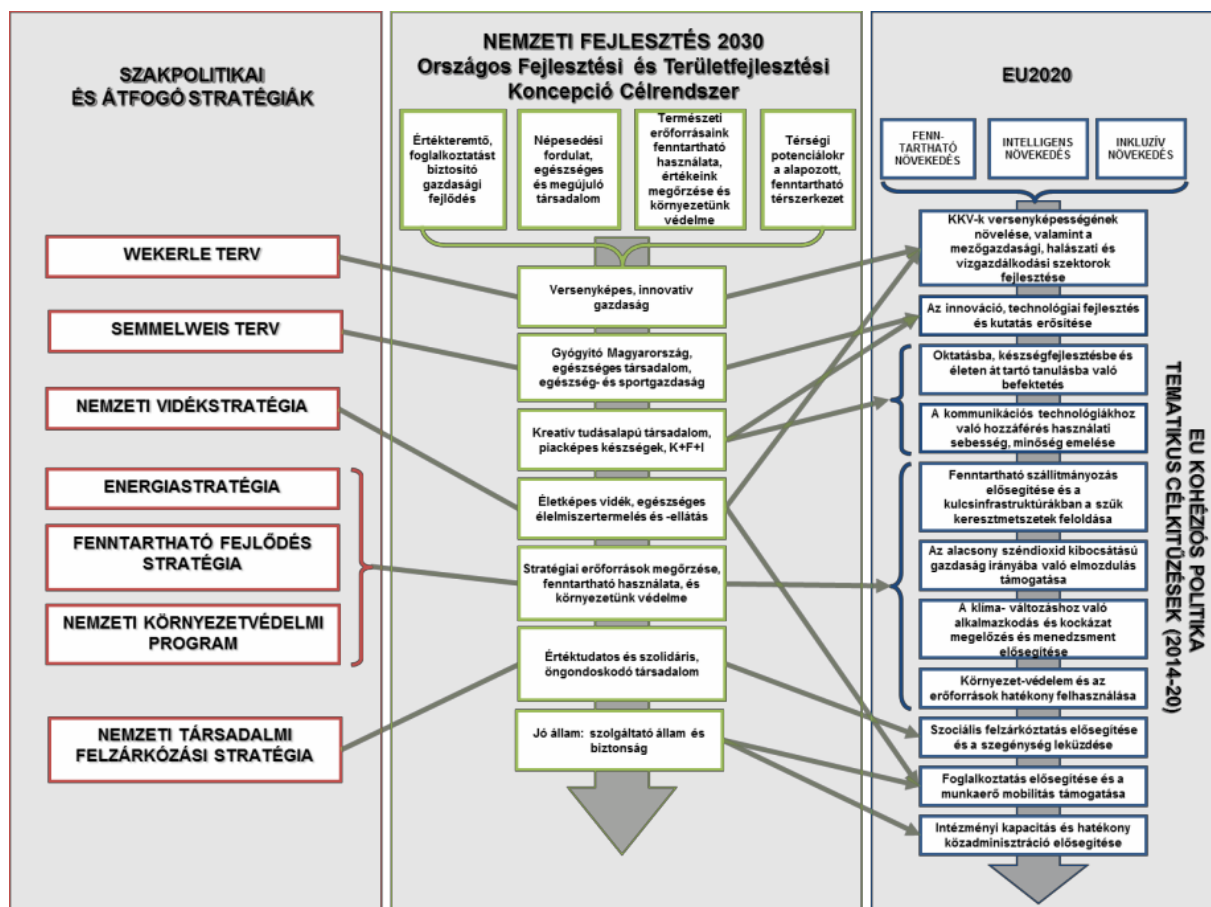
A területi specifikus célok, amelyek Vác tervezését is érintik:

- o a többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat,
- o a vidéki térségek népességeltartó képességének növelése,
- o a területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése,
- o összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása.

A magyar fejlesztéspolitika elsődleges keretét az Európai Unió kohéziós és vidékfejlesztési politikája, illetve a 2014–2020-as programozási és fejlesztési időszakban rendelkezésre álló uniós fejlesztési források képezik. A Koncepció a nemzeti szükségletekből és sajátosságokból kiindulva középtávon (2014–2020 között) kijelöli azokat a stratégiai fókuszokat, amelyek az ország hosszú távú céljainak megvalósulását szolgálhatják. A nemzeti prioritások igazodnak az Európai Unió által megfogalmazott programozási keretekhez, melyeket érvényesíteni kell a hazai tervezés és végrehajtás során. Az egyes nemzeti prioritások alatt azonosított fejlesztési tématerületek az európai uniós források felhasználásának keretét képező 2014–2020-as fejlesztési programok tématerületeit is megalapozzák az alábbiak szerint:

- a) patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben,
- b) fordulat a teljes foglalkoztatottság és tudástársadalom felé,
- c) útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiatürelenség felé,
- d) népesedési és közösségi fordulat,
- e) területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán.

2. ábra – Nemzeti célok kapcsolódása az Uniós célokhoz

A középtávra szóló integrált városfejlesztési stratégiák számára iránymutatóak azok a prioritások és fejlesztési tématerületek is, amelyeket a dokumentum a 2014-2020-as időszakra meghatároz.

3. ábra - Prioritások és fejlesztési tématerületek a Nemzeti Fejlesztés 2030 koncepcióban

NEMZETI PRIORITÁSOK 2014-2020	• FEJLESZTÉSI TÉMATERÜLETEK
Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben	- Innovatív gazdaságfejlesztés, kis- és középvállalkozások, stratégiai ágazatok, versenyképesség - Elérhetőség, megújuló közösségi közlekedés és tranzitgazdaság - Életképes vidék, bővülő agrár- és élelmiszer-gazdaság, halászat
Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé	- Foglalkoztatás növelése - Tudástársadalom megalapozása
Útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé	- Energia-hatékonyság, fenntartható erőforrás-gazdálkodás - Klíma- és környezetvédelem
Népesedési és közösségi fordulat	- Befogadó és gyarapodó társadalom - Gyermekvállalás ösztönzése, népesedési kihívások kezelése
Területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán	- Területi integráció, területfejlesztés - Vidéki térségek, vidéki gazdaság és közösségek - Budapest és térsége vezető makro-regionális szerepkörben - Kiteljesedő Kárpát-medencei, Duna menti nemzeti és európai területi együttműködés

A város-vidék együttműködést érvényesítő várostérség fejlesztés NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepcióban meghatározott szempontjai, amelyeknek érvényt kell szerezni a városi ITS-ek kidolgozása során:

- o Teret kell nyerniük a várostérségi települések által közösen kialakított és megvalósított fejlesztéseknek, és csökkennie kell a települési szinten kiosztott és a pályázati úton elérhető fejlesztési közpénzek jelentőségének.
- o A városi fejlesztések is a térség egészének javát szolgálják, az erőforrások települések közötti funkcionális és harmonikus elosztásával. Mindez dedikált forráskereteken, térségi együttműködésben kialakított helyi- térségi projektcsomagok vagy programok formájában nyilvánulhat meg, különösen az uniós fejlesztési források felhasználásakor
- o A nagyobb városainkban – különösen a húszezer fő feletti városainkban– külön erőforrásokat kell fordítani a városi központok fejlesztését szolgáló sajátos akciókra is
- o Ugyanakkor kialakítandók a vidékies települések sajátosságainak megfelelő fejlesztések is, és a kettőnek szinergiában kell lennie egymással.

- o A várostérségek fejlesztéseit központilag orientálni kell, összhangban a kormányzati és megyei szintű fejlesztésekkel. Fontos, hogy e tárgykör sokszínű legyen, lehetőséget adva a komplex és integrált megközelítések alkalmazására, kiterjedve a települési infrastruktúrára, a közösségi és közúti közlekedésre, a gazdaságra és helyi gazdaságra, a foglalkoztatásra, a közszolgáltatásra, a társadalmi felzárkózásra, a tudatformálásra vagy akár a képzésekre.
- o Minden területi alapú tematikus fejlesztés esetében törekedni kell arra, hogy a beavatkozás terei itt is egy vagy több várostérségből épüljenek fel (pl. a területpolitika vagy egyes ágazati politikák kiemelt térségei). Így válhat a fejlesztések területi „építőelemévé” e valós helyi szintű térszerveződés.
- o Együtt-tervezés: nemcsak a közpénzekből megvalósuló térségi fejlesztésekben, de a települések gazdálkodásában és tervezésében (ld. terület- településrendezési- és településfejlesztési tervezés, helyi adópolitika) is a térségi, a várost és vonzáskörzetét szerves egységben kezelő szemléletet és gyakorlatot kell alkalmazni.
- o Törekedni kell a természeti környezet értékeinek megőrzésére, a belső városi zöldfelületek és a várost övező ökológiailag értékes területek közti kapcsolatok erősítésére.

Stratégiai várostérség-fejlesztés követelményei a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 dokumentum szerint:

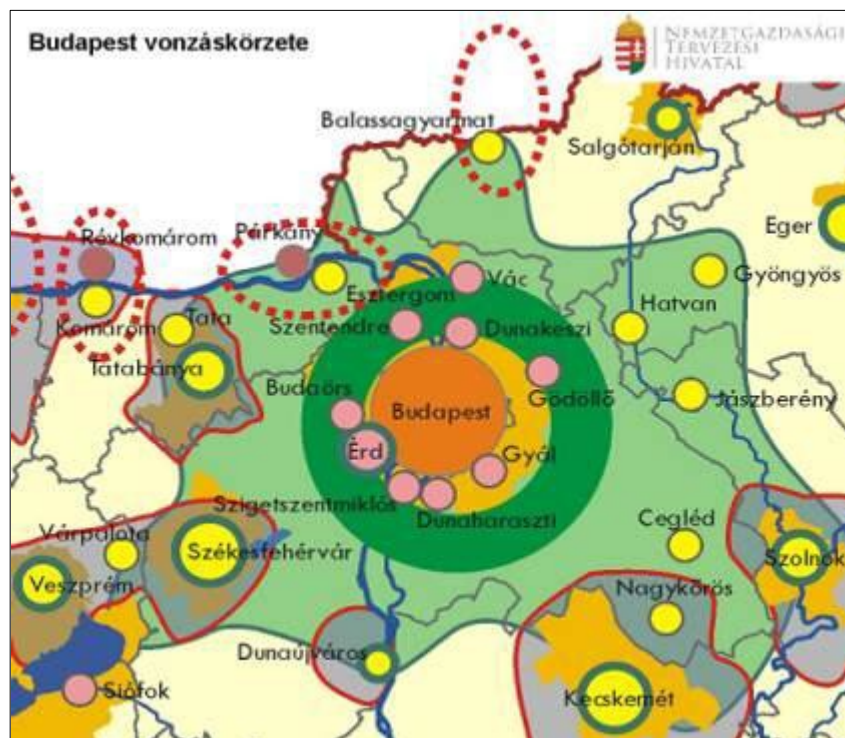
- o Nemzeti szinten összehangolt, reális adottságokra alapozott, városgazdasági szempontokat is integráló várostérség fejlesztési, és különösen várostérségi gazdaságfejlesztési stratégiák kidolgozása és végrehajtása szükséges a nemzetgazdasági növekedés élénkítése érdekében
- o Olyan városi jövőképek kialakítására van szükség, melyek egységes koordináció révén elősegítik, hogy a városok térségi és gazdasági szempontoknak is megfelelő integrált stratégiai szemléletet képviselhessenek, melyekben a térségalkotó, hasonló adottságokkal rendelkező települések egymás fejlesztési intézkedéseit nem kioltva, hanem összehangolt tervezésük és fejlesztéseik révén hatékonyabb és fenntarthatóbb rendszereket alakítanak ki, egyeztetve a helyi társadalom képviselőivel, a települést használó csoportok preferenciáival

Pest megye és az agglomeráció (*a metropolisz térség*) fejlesztése a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 dokumentumban

A budapesti agglomeráció – *melynek Vác is része* - kiterjedésében és funkcióiban egyedi világvárosi jelenség hazánkban, sajátos kihívásokkal és lehetőségekkel. Az agglomerációt az európai nagyvárosok közvetlen vonzáskörzetében tapasztalt kihívások jellemzik. Ezek közül kiemelhető az óriási tömegigényeket kiszolgáló közlekedés, amelyet a Budapest felé irányuló és az agglomeráción belüli kapcsolatok nehézségei mellett még a Budapest központú országos közlekedési hálózat átmenő forgalma is terhel. Szintén külön említendő a stratégiai és térségi szinten kevésbé koordinált fokozódó beépítés és a települések összenövése, melynek eredményeként fenntarthatóságában sérül a területhasználat (*ritkul az ökológia-rekreációs hálózat, károsodik a táji és kulturális örökség*), a lakó és a termelő-szolgáltató funkciók kedvezőtlenül keverednek, hiányoznak a valós települési központok. Továbbá a térség az ország legkedvezőbb demográfiai adottságú területeként nagy kihívások elé állítja az oktatási- nevelési közszolgáltatásokat. Az agglomerációs kihívások eredményes kezelése csak a települési és a megyei szereplők koordinált együttműködésében képzelhető el.

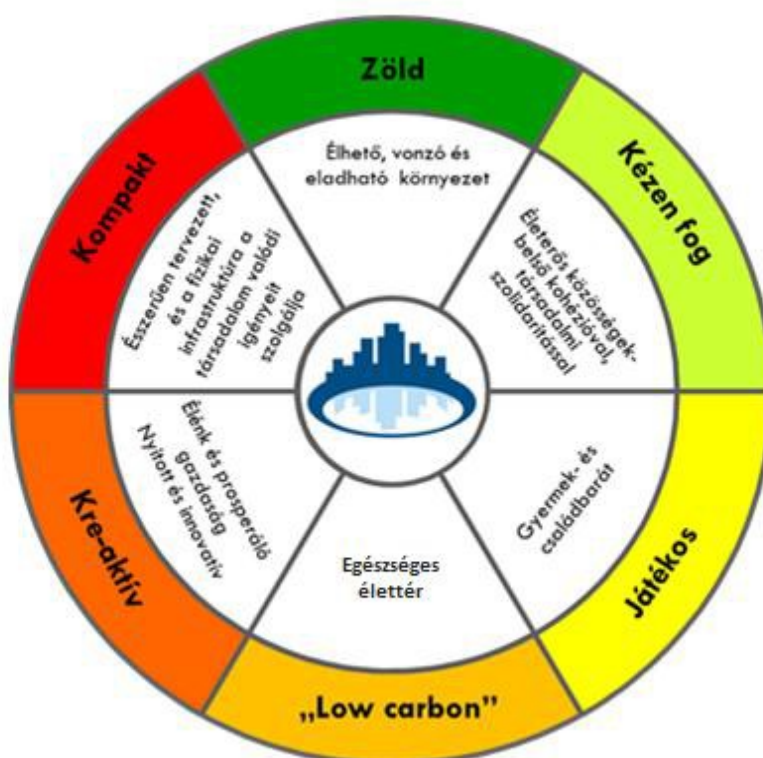
Az országos fejlesztési dokumentum szerint Pest megye városainak mindegyike csatlakozhat a Budapest üzleti nagytérségének peremén található „belső gyűrű városai” fűzér egyes tagjai körül kialakuló markáns és specializált várostérségi gazdaságfejlesztéshez. Ez elengedhetetlen eleme annak, hogy a metropolisz térség valós gazdasági egységbe forrjon, hogy gazdasági fejlődése több központ köré szerveződjön és kiegyensúlyozottabb, összességében erőteljesebb legyen. Mindez nyilván nem támogathatja az urbanizáció területi kiterjedését, sőt, alapvetően *(de nem kizárólagosan)* Pest megye egyes térségeiben fejleszthető tovább a népesség-tömörülés rekreációs és egészségügyi igényeit kiszolgáló zöldgyűrű.

4. ábra – Budapest vonzáskörzete a Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentumban

A NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 dokumentumban a „sikeres város” stratégiájának alapelemei iránymutatóak Vác Integrált Településfejlesztési Stratégiája kidolgozása során is.

5. ábra - A „sikeres város” stratégiájának alapelemei a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 dokumentumban

1.2.2. Pest megye területfejlesztési koncepciója

Pest megye új, a Nemzeti Fejlesztés 2030 c. dokumentummal összhangban elkészült területfejlesztési koncepciója elfogadására az új országos fejlesztési koncepció jóváhagyását követően került sor. Az alábbiakban a Pest megyei területfejlesztési koncepció céljait tekintjük át, amelyek Vác ITS számára is keretül szolgálnak. Kiemelésre kerülnek a megyei koncepció azon elemei, amelyekhez Vác közvetlenül is kapcsolódhat.

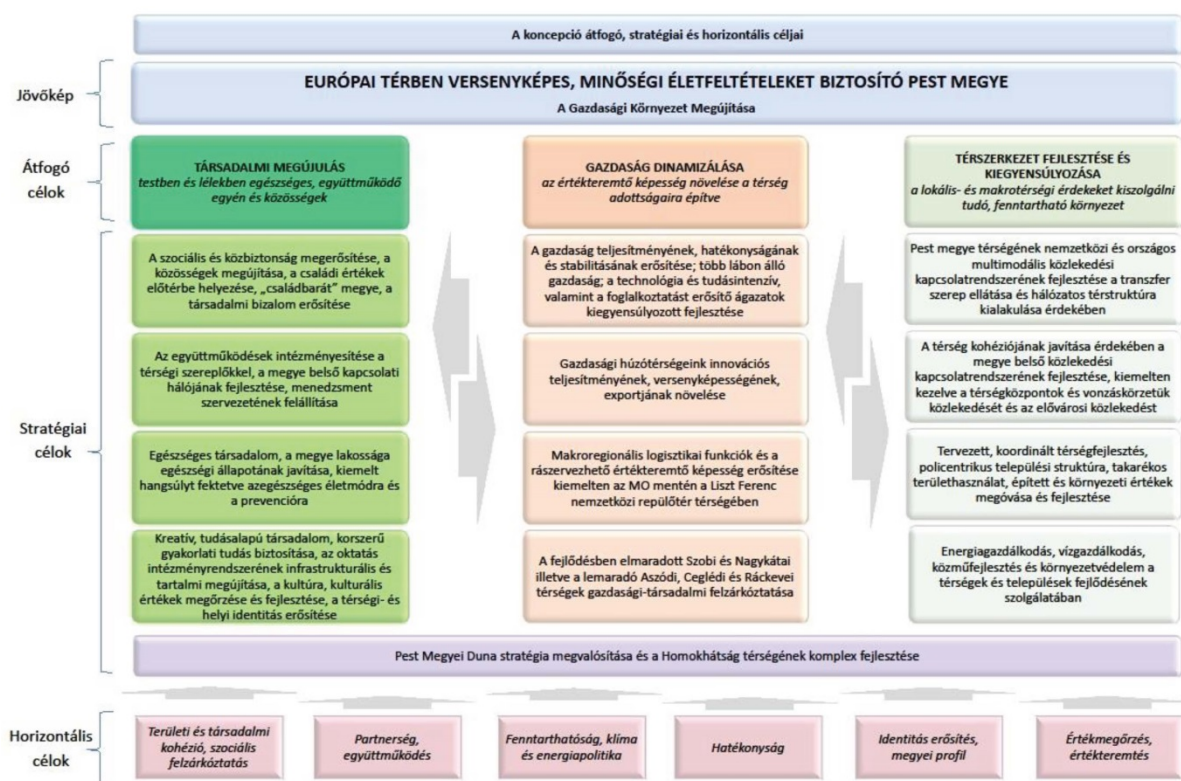
A megyei területfejlesztési koncepció tűzi le azokat a sarokpontokat, amelyek a megye városai, települései fejlesztési stratégiáinak kidolgozása során is figyelembe veendő. Vác ITS kidolgozásánál is meghatározandók azok a kapcsolódási pontok, amelyeken keresztül a városi stratégia összhangban lesz a magasabb rendű megyei fejlesztési dokumentumban kitűzött célokkal, és azok eléréséhez hozzájárul.

Pest Megye Területfejlesztési Koncepciójának átfogó célkitűzései:

- Társadalmi megújulás – testben és lélekben egészséges, önmaga sorsáért felelős egyén, együttműködés a közösségek, valamint az egyén és közösségek között
- Gazdaság dinamizálása; az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira építve

- Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása; a lokális és makrotérségi érdekeket kiszolgálni tudó, fenntartható környezet

6. ábra - A koncepció átfogó, stratégiai és horizontális céljai

A koncepció átfogó, stratégiai és horizontális céljai

A célrendszer struktúrájának felépítése során három nagy átfogó célt határoz meg a koncepció, melyeken belül ágazati és területi stratégiai célok kerültek kitűzésre.. A stratégiai célok teremtik meg a Programalkotás fázisának gerincét. A horizontális célok olyan jellegű kitűzések, melyeknek jellegüknél fogva szükséges valamennyi stratégiai célt áthatniuk, hatásuk nem korlátozódhat egyetlen szegmensre sem önállóan.

Speciális stratégiai cél a Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása és a Homokhátság térségének komplex fejlesztése. A célkitűzés teljesítéséhez mindhárom átfogó célban rögzített kitűzésekből használni kell elemeket.

Pest megye fejlesztésének horizontális céljai

A területi- és az ágazati stratégiai célok mellett a koncepció meghatároz néhány olyan horizontális célt is, amelyek folyamatos szem előtt tartása, és a bennük megfogalmazott célkitűzések megvalósítására történő folyamatos „odafigyelés” elengedhetetlenül szükséges.

Ezek a horizontális célok olyan értékválasztásbeli-, gazdasági-, környezeti- és szemléletbeli szempontokat jelenítenek meg, amelyeket a megye fejlesztéspolitikájában, a programozásban és majd a megvalósítások során is következetesen érvényre kell juttatni:

- Területi kohézió
- Társadalmi kohézió, szociális felzárkóztatás
- Fenntarthatóság, klíma és energiapolitika
- Partnerség, együttműködés
- A térségi identitás és Pest megye profiljának erősítése
- Hatékonyság
- Értékmegőrzés, értékteremtés

Pest megye fejlesztésének stratégiai céljai

Átfogó cél: társadalmi megújulás testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek

- A szociális és közbiztonság megerősítése, a közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése.
- Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső intézményfejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása.
- Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra
- Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi és helyi identitás erősítése

Átfogó cél: gazdaság dinamizálása az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira építve

- A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábon álló gazdaság; a technológia és tudás intenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő hagyományos ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése.
- Gazdasági húzóterseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése.

- Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az M0 mentén a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térségében.
- A fejlődésben elmaradott Szobi és Nagykátai illetve a lemaradó Aszódi, Ceglédi és Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása

Átfogó cél: térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása a lokális- és makrotérségi érdekeket kiszolgáló tudó, fenntartható környezet

- Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében
- A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést
- Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, takarékos területhasználat, az épített és a környezet értékeinek megóvása és fejlesztése
- Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában

Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása és a Homokhátság komplex fejlesztése

- Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása
- Homokhátság komplex fejlesztése

Vác elsősorban a Pest megyei területfejlesztési koncepció „Gazdaság dinamizálása” átfogó céljához kapcsolódik:

A Váci térségben komoly munkaerőleépítés ment végbe a megyei területfejlesztési koncepció megállapítása szerint. Ezért az ipari szerkezetváltás céljai: beruházási fordulat, a feldolgozóipar technológiai és innovációs teljesítményének erősítése, beszállítói pozíciók és különösen a feldolgozóipari értékláncokhoz kapcsolódó szolgáltatások erősítése (klaszterfejlesztés), a leépült, de erős termelési kultúrával rendelkező térségek újraiparosítása, aktív befektetés-ösztönzés és inkubáció. A beruházási fordulathoz a hazai vállalkozások mellett a stratégiai pozíciókat és erőforrásokat kereső külföldi tőke is fontos.

Különös kihívást jelent az újabb leszakadó térségek megjelenése, egy sor nagyfoglalkoztatató vállalat kivonulása, vagy a foglalkoztatottak számának csökkenése, általában az építőipar válsága és a helyi gazdaság teljesítményének csökkenése. (Vác, Aszód, Nagykáta, Cegléd).

Cél, hogy javuljon a Pest megye térségében élő emberek számára a metropolisz- térség és azon belül a helyi gazdaság jelentette perspektíva, a munkával elérhető jövedelem és a szociális biztonság; a kereslet-kínálat összhangját, és a munka- erő piaci változásokra gyorsan, rugalmasan reagáló foglalkoztatási környezet alakuljon ki, új munkahelyek teremtésével bővüljön a foglalkoztatás és csökkenjen a munkanélküliség.

Cél, hogy a metropolisztér nemzetközi csomóponti szerepének növekedése – a térség jelentős újjászervezése – jelentősen megújítsa a munkaerőpiacot; meg- alapozza a lehetőségét a munkahelyteremtésnek és a sokszínűbb foglalkoztatási lehetőségeknek, a munkajövedelmek fenntartható növekedésének, és különösen a társadalmi mobilitást, a kohéziót erősítő munkaerőpiacnak.

Kiemelt cél a Dunakanyar „területének” és kínálatának bővítése, a folyó mindkét partjának bevonása. Szentendre és **Vác** kulturális központi szerepének, szolgálta- táseinak erősítése, a terület fizikai kapcsolatainak megteremtése (**Vác térségében Duna-híd**) – a „nagy” Dunakanyar térségének integrált és egységes identitáson alapuló pozícionálása, nemzetközi versenyképességének javítása. A megye megkülönböztető értékkel bíró értékeinek pozícionálása, összekapcsolása, fejlesztése. Kastélyok, általában a kulturális, a családi, a rekreációs, és a konferencia turizmus fejlesztése.

A *„Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása a lokális- és makrotérségi érdekeket kiszolgálni tudó, fenntartható környezet”* átfogó cél Vác esetében leginkább az M2 autótút fejlesztése kapcsán releváns. A *„Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében”* stratégiai cél megvalósulását szolgáló feladatok között meg is jelenik a megyei koncepcióban az M2 autótút Budapest – **Vác** közötti szakaszán második pálya megépítése, valamint folytatásaként kiemelt jelentőségű főúti kapcsolat létesítése Rétság – Balassagyarmat – Losonc irányába, az Ipolyság és a Felvidék térségeinek jobb elérése érdekében. A megyei területfejlesztési koncepció tartalmazza a Duna váci ágát keresztező új, a térségi átjárhatóságot javító Duna-híd építését is Vác térségében.

Vác térségi szerepköreit és a megyei központrendszerben betöltött szerepét a Pest megyei területfejlesztési koncepció az alábbiak szerint határozza meg:

Városok és térségük együtt tervezése, a várostérségi tervezés meghonosítása Pest megyében:

Az OFTK tervezetének megfogalmazása szerint a jövőben a várostérségek (a közigazgatási határokhoz kevésbé ragaszkodó), a valós gazdasági és társadalmi kapcsolatokat érvényre juttató „funkcionális várostérségek” válnak a magyar területfejlesztési gyakorlat alapegységeivé. Pest megye fejlesztésének célja e vonatkozásban a fenntartható várostérségi fejlődés biztosítása a megye minden térségében.

Pest megye együtt tervezendő várostérségei:

- A kiterjedésében felülvizsgálandó Budapesti Agglomeráción kívüli térségben
 - Dunakeszi-Vác várostérsége (déli irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)

1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

Vác város közigazgatási területét az alábbi területrendezési tervek érintik:

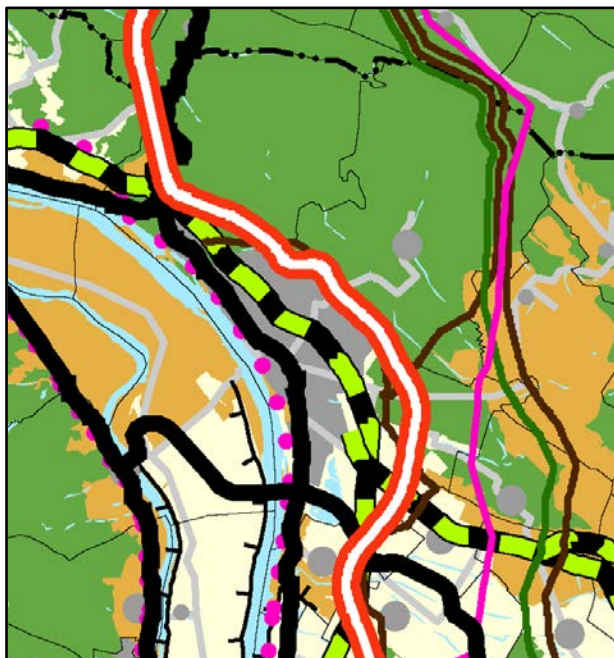
- Országos Területrendezési Terv (OTrT)
- Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terve (BATrT)

Az OTrT előírásait Vác területén alapvetően a BATrT értelmezi, pontosítja tovább. Jelenleg azonban a 2014-es OTrT és a - még az új OTrT alapján nem módosított - BATrT között átmenetileg eltérés van.

A kiemelt térségi és a megyei területrendezési terveknek az OTrT-vel való összhangba hozataláig a településrendezési eszközök készítésénél, módosításánál az OTrT által kijelölt országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatokat az OTrT előírásainak alkalmazásával kell kijelölni. Bár ezek az előírások első sorban a településrendezési eszközökre vonatkoznak, azonban ezeket részben az ITS készítésekor is érdemes figyelembe venni. Emiatt a 2014-es OTrT és a BATrT vonatkozó részeit is ismertetjük.

A kiemelt térségi területrendezési övezetek szabályozási tartalma Vác tervezésénél is figyelembe veendő. A terület alkalmassági korlátozások már az ITS készítése során is orientálnak az új fejlesztési célok és potenciális helyszínek meghatározásakor. Az OTrT és a BATrT övezeti szabályainak és a területi lehatárolásoknak való tételes megfelelés azonban elsősorban nem a városfejlesztési stratégiai dokumentumok készítése, hanem a városrendezési tervezés során válik konkrét feladattá.

7. ábra - Vác az OTrT szerkezeti tervében

Az OTrT Vác területét érintő szerkezeti elemei a következők:

- A település területének a települési térségen kívüli legnagyobb része a erdőgazdálkodási, kisebb része a vízgazdálkodási, vegyes területfelhasználású, illetve mezőgazdasági térségbe tartozik.

- M2 gyorsforgalmi út
- 2. sz. főút, 12. sz. főút
- Gödöllő (3. sz. főút) – Vác térsége – Tahitófalu (11. sz. főút) nyomvonalú főút
- Budapest [VI. kerület, Nyugati pu.] – Szob – (Szlovákia) országos törzshálózati vasúti pálya
- Budapest [XV. kerület, Rákospalota-Újpest] – Vácrátót – Vác) országos törzshálózati vasúti pálya
- 1.C: Pilismarót – Szob – Nagymaros – Verőce – Vác – Göd – Dunakeszi – Budapest, az országos kerékpárút-törzshálózat eleme
- Göd – Bánk – Hont – (Szlovákia), a 400 kV-os átviteli hálózat távvezetékkeleme
- 412 Fót [Alag] – Sződ – Vác földgázszállító vezeték
- 414 Vác – Bánk – Romhány földgázszállító vezeték
- Szlovák tranzit: Vecsés – Balassagyarmat – (Szlovákia) földgázszállító vezeték
- Barátság I. kőolajszállító vezeték

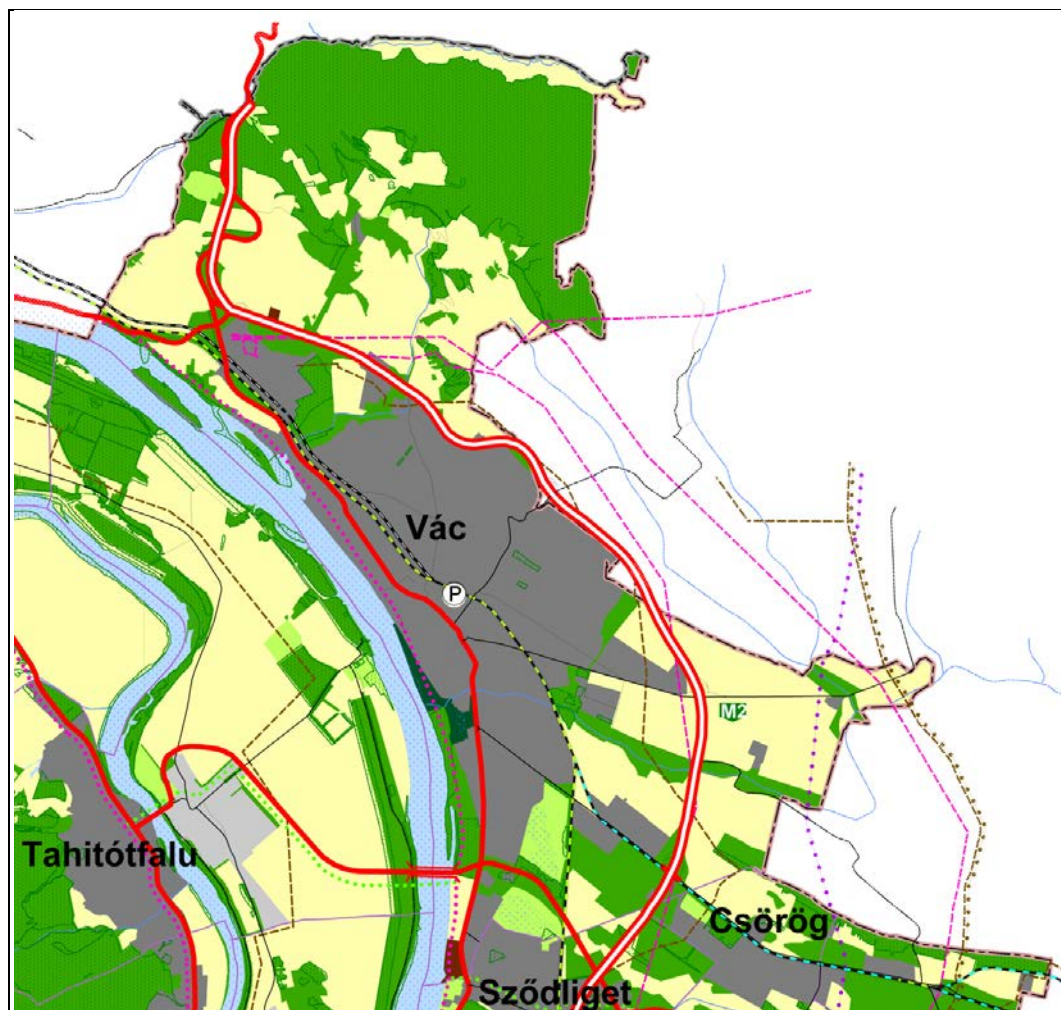
Az OTrT Vác területét is érintő övezetei

- Országos ökológiai hálózat,
- Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület,
- Jó termőhelyi adottságú szántóterület,
- Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület,
- Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület,
- Országos vízminőség-védelmi terület,
- Nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szűkségtározók területe,
- Kiemelt fontosságú honvédelmi terület.

Mivel a Budapesti agglomeráció területe nem része Pest megye területrendezési terve területi hatályának, a tervet jóváhagyó megyei közgyűlési rendelet nem vonatkozik arra a területre, amelyben az Országgyűlés törvényben határozta meg a területrendezés szabályait. A megyei közgyűlési határozattal elfogadásra vonatkozó „területrendezési ajánlások” illetve a „területrendezési intézkedések” azonban úgy kerültek megfogalmazásra, hogy azok a megye egész közigazgatási területére vonatkozhatnak.

Területrendezési terv megyei szabályozási ajánlásairól a 19/2012. (04.27.) Kgyh határozat, a Területrendezési terv intézkedési javaslatairól a 20/2102. (04.27.) Kgyh határozat van hatályban.

8. ábra - Vác a BATRT szerkezeti tervében

A kiemelt térségi területrendezési terv - a készítésére vonatkozó tartalmi követelményeket rögzítő 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet előírásaival összhangban - térségi területfelhasználási kategóriákat alkalmaz. A településszerkezeti terv OTÉK szerinti kategóriáit összevontan, a megfelelő kiemelt térségi területfelhasználási kategóriák részeként tartalmazza a BATrT. Vác hatályos településszerkezeti tervében meghatározott valamennyi - meglévő és tervezett - beépítésre szánt terület a települési térség részeként épült be a BATrT szerkezeti tervébe.

A gyorsforgalmi úthálózaton túl a BATrT főút és mellékút kategóriákat alkalmaz. Vác belső úthálózatát a BATrT teljes egészében nem tartalmazhatja. A kiemelt térségi terv több útkapcsolatot tartalmaz, amely Vác területét is érinti:

- M2 gyorsforgalmi út
- 2 sz főút, 12 sz. főút
- Gödöllő 3. sz. főút – Szada – Mogyoród – Veresegyház – Csomád – Órbottyán – Vácrátót – Sződ – Sződliget – Vác – Duna-híd – Tahitótfalu – Kis-Duna-híd – 11. sz. főút nyomvonalú új főút

A várost érintő vasútvonalakat teljes körűen tartalmazza a megyei terv az alábbiak szerint:

- Budapest – (Szob – Szlovákia), a transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonal
- Budapest – Vácraát – Vác, egyéb országos törzshálózati vasútvonal
- Vác – Balassagyarmat vasúti mellékvonal

A BATrT egy térségi P+R parkolót is tartalmaz Vác területén.

Kerékpáros közlekedésben Vác területére vonatkozóan egy országos és egy térségi jelentőségű kerékpárútvonalat határoz meg a BATrT:

- 1.C: (Pilismarót – Szob – Nagymaros – Verőce) – Vác – Göd – Dunakeszi – Budapest, az országos kerékpárút törzshálózat eleme
- a Tahitótfa – Sződliget – Szada a térségi kerékpárút-hálózat eleme

A konkrét BATrT betartandó szabályok ismertetését megelőzően kiemeljük, hogy az egyes törvények területrendezéssel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCXXIX. törvény az alábbi kiemelt térségi övezeteket megszüntette, így a településrendezési eszközök készítésénél, módosításánál ezeket már nem kell alkalmazni:

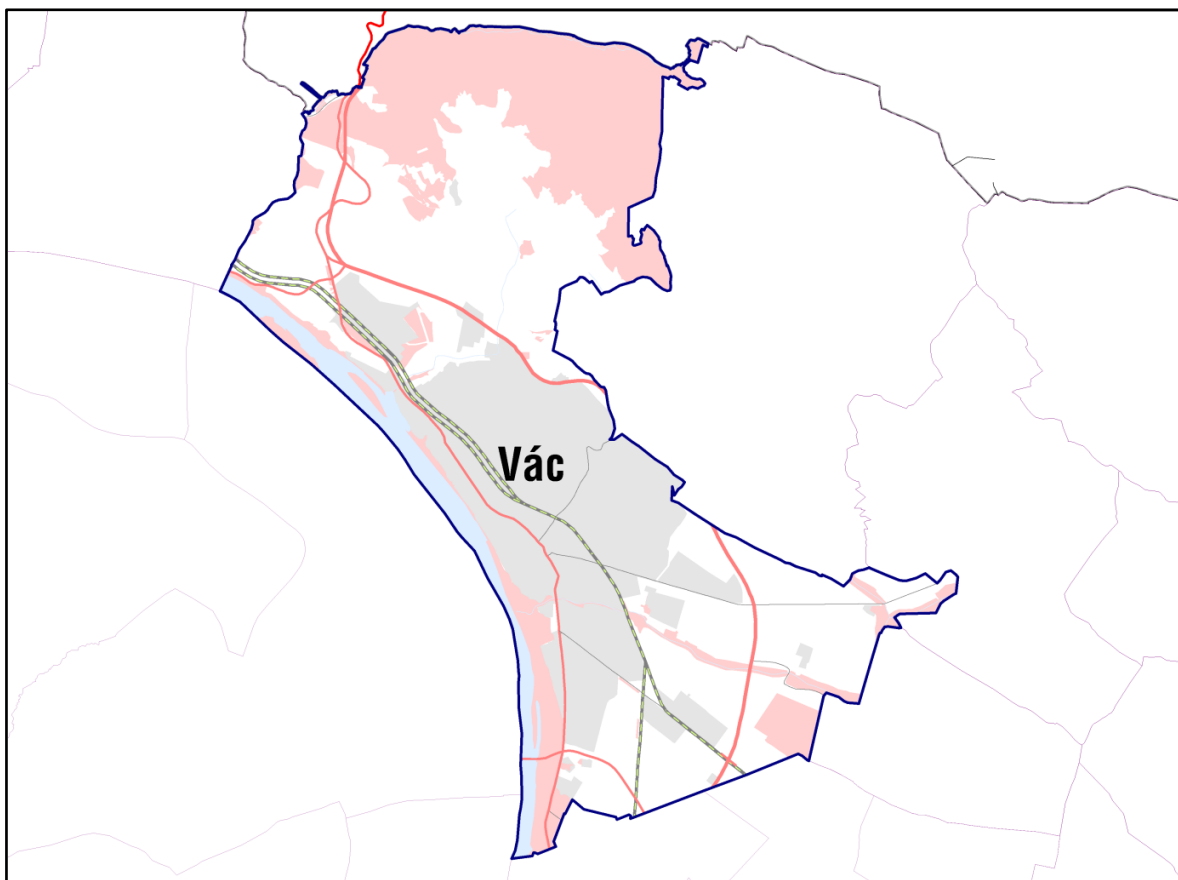
- 3.7. sz. melléklet: Országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete
- 3.8. sz. melléklet: Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete
- 3.9. sz. melléklet: Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete
- 3.10. sz. melléklet: Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete
- 3.11. sz. melléklet: Világörökség és világörökség-várományos terület övezete
- 3.12. sz. melléklet: Történeti települési terület övezete
- 3.13. sz. melléklet: Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete
- 3.14. sz. melléklet: Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe övezete
- 3.15. sz. melléklet: Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete
- 3.17. sz. melléklet: Nagyvízi meder övezete
- 3.19. sz. melléklet: Vízerózióknak kitett terület övezete
- 3.20. sz. melléklet: Szélerózióknak kitett terület övezete

A BATrT Vác területét is érintő övezetei, és az övezeti érintettség területnagysága:

1. táblázat - A BATrT Vác területét is érintő övezetei, és az övezeti érintettség területnagysága

Övezet	hektár
Magterület övezete	967,09
Ökológiai folyosó övezete	791,15
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület	662,49
Erdőtelepítésre alkalmas terület övezete	12,16
Földtani veszélyforrás területének övezete	teljes ter.

9. ábra - A BATrT korlátozó övezeteinek Vácot érintő lehatárolása

A település területét érintő különböző korlátozó övezetek és a hozzájuk kapcsolódó előírások meghatározzák, hogy a közigazgatási területen belül hol esik korlátozás alá az új beépítésre szánt területek kijelölése a településrendezési tervekben. Ez ugyan az ITS-t közvetlenül nem érinti, de a fejlesztési elképzelések térbeli meghatározásánál mindenképpen figyelembe érdemes venni.

1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai

A Vác város közvetlen szomszédságában lévő települések Verőce, Szendehely, Kosd, Rád, Vácduka, Csörög, Sződliget valamint Tahitótfalu és Pócsmegyer települések.

A település északon Verőcével és Szendehellyel határos, Verőce és Szendehely, valamint Vác határos területein főleg erdőterületek találhatók, a belterületi részek távolabb helyezkednek el, ezért konfliktusok nincsenek a települések között, a meglévő közlekedési nyomvonalak adottak, melyek a szerkezeti tervekben is megtalálhatók.

Vác keleti határán Kosd, Rád és Vácduka található, ezek közül Kosd és Vác határa nagyjából az M2 út mentén található, amely elválasztja egymástól a települések területét, Rád és Vácduka pedig csak egy-egy rövid szakaszon határos Váccal, ezért nincsenek a településeknek egymást zavaró tevékenységeik, a csatlakozó településrészekben a meglévő és tervezett közlekedési nyomvonalak adottak, fejlesztésük az adottságok és a szomszédos települések terveinek figyelembevételével megoldható.

A település a déli határán Sződligettel és egy rövidebb szakaszon Csöröggyel határos. Csörög területe szinte teljes egészében az M2 út másik oldalán található, ezért nincsenek konfliktusok a településsel, a közigazgatási terület szélén tervezett lakóterületek és kisebb gazdasági terület található, de ezek nem zavaró hatásúak Vágra.

Sződliget belterülete közvetlenül Vác mellett helyezkedik el, Vác déli része, Václiget mellett. Sződliget területén a Váccal szomszédos területeken nagyrészt kertvárosias lakóterületek valamint mezőgazdasági és kisebb erdőterületek találhatók, itt nincsenek a településeknek egymást zavaró tevékenységeik, a szomszédos település közigazgatási határai mentén konfliktust eredményező területfejlesztések nem történnek.

Váccal szemben, a Szentendrei-szigeten lévő Tahitófalu Tótfalu nevű része valamint Pócsmegyer területe található, de a szigeten fekvő településekkel nincs közúti kapcsolata Vácnak, csak a Váci révnél meglévő és működő kompkapcsolat, ami a Szentendrei-sziget megközelítését biztosítja.

1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

A HATÁLYOS VÁROSFELFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÁLTAL MEGHATÁROZOTT FŐ CÉL:

Vác hangulatos, nyitott kisváros, a Dunakanyar bal partjának szellemi, kereskedelmi és idegenforgalmi központja.

A koncepció az elérendő célokat öt célterületben, ezeken belül célokban és köztes célokban határozta meg:

1. Gazdasági célkitűzés: **Eredményes város**

- 1.1. A helyi érdekeltségű gazdaság fejlődése
 - 1.1.1. A makro- és mikrogazdaság egyensúlyának biztosítása
 - 1.1.2. A magas tudásszintet igénylő, fejlett technológiák támogatása
 - 1.1.3. A mentális és a természeti környezetet károsító tevékenységek szankcionálása
- 1.2. Eredményes önkormányzati gazdálkodás
 - 1.2.1. A helyi finanszírozás jelentőségének növelése
 - 1.2.2. A fejlesztés-működés helyes arányának stabilizálása
 - 1.2.3. Nonprofit jellegű vállalkozásokat támogató, gondoskodó önkormányzat
- 1.3. Optimális foglalkoztatottság
 - 1.3.1. Az aktív korosztály lakosság helyben foglalkoztatása
 - 1.3.2. A képzések, az át- és továbbképzések támogatása

- 1.3.3. A munkanélküliség kezelhető szintje
- 1.4. A perspektivikus vállalkozások
 - 1.4.1. Vállalkozásbarátság és befektetési kedv növelése
 - 1.4.2. A sikerágazatok munkahelyteremtő beruházásainak támogatása
 - 1.4.3. Multinacionális cég(ek) megnyerése

2. Társadalmi-kulturális célkitűzés: **Igényes polgárság városa**

- 2.1. Nyitott várospolitikai
 - 2.1.1. Információ + kommunikáció
 - 2.1.2. Pártsemleges várospolitikai
 - 2.1.3. Aktív közélet
- 2.2. Lokálpatriotizmus
 - 2.2.1. A hagyományok ápolása, újak teremtése
 - 2.2.2. Városrészenkénti közösségformálás
 - 2.2.3. Városukra büszke váci polgárok
- 2.3. Jóléti kisváros
 - 2.3.1. Magas komfortérzetet biztosító humán infrastruktúra
 - 2.3.2. Biztonságos, jó közérzetet nyújtó város
 - 2.3.3. A közszükségletek teljes körű kielégítése
- 2.4. Színvonalas kulturális élet
 - 2.4.1. Az oktatás színvonalának emelése
 - 2.4.2. Igényes kulturális kínálat
 - 2.4.3. A mecenatúra intézményesítése

3. Környezeti célkitűzés: **Otthonos kisváros**

- 3.1. Megújító városfejlesztés
 - 3.1.1. A régi városrészek rehabilitációja
 - 3.1.2. Az új városrészek humanizálása
 - 3.1.3. Az otthonosság léptékének megtartása
- 3.2. A természeti és épített környezet, valamint a városkép védelme
 - 3.2.1. Értéktisztelő, esztétikus környezet
 - 3.2.2. A környezetébe harmonikusan illeszkedő "zöld" város
 - 3.2.3. A meghatározó arculat megtartása és erősítése
- 3.3. Környezetkímélő infrastruktúra
 - 3.3.1. Az alá-fölérendeltségi viszonyok érvényesítése a közlekedésben
 - 3.3.2. Komfortnövelő beruházások
 - 3.3.3. Energiaracionalizálás
- 3.4. Egészséges városban egészséges emberek
 - 3.4.1. Prevenció és magas színvonalú egészségügyi ellátás
 - 3.4.2. Tiszta, kulturált élettér
 - 3.4.3. Egészséges életmód

4. Regionális célkitűzés: Kezdeményező, együttműködő város

- 4.1. A régió szellemi, kereskedelmi és idegenforgalmi központja
 - 4.1.1. A központi szerepkör meghatározása
 - 4.1.2. Pozícióerősítés
 - 4.1.3. "Magunkért másokkal"
- 4.2. A térség települései megtartó erejének erősítése
 - 4.2.1. Helyi jelentőségű infrastrukturális beruházások kezdeményezése
 - 4.2.2. A térség javaira épülő váci ipar
 - 4.2.3. A települések lokálpatriotizmusának támogatása
- 4.3. Településközi együttműködés
 - 4.3.1. Az autonómia megtartása
 - 4.3.2. Sokszínű együttműködés (Dunakanyar, Agglomeráció, Pest megye)
 - 4.3.3. Kölcsönösségen alapuló aktív külkapcsolatok
- 4.4. Színvonalas városmarketing
 - 4.4.1. Ősi város büszke polgára
 - 4.4.2. Kedvező hazai image
 - 4.4.3. Színvonalas nemzetközi hírnév

5. Karaktert adó célkitűzés

- 5.1. Az épített és természeti környezet összhangjának megteremtése
 - 5.1.1. A barokk városkép és az építészeti értékek megóvása és teljes körű védelme
 - 5.1.2. A város Duna-menti fekvéséből eredő előnyök kihasználása
 - 5.1.3. A hegyvidéki környezet (Börzsöny, Cserhát, Naszály) szigorú védelme és fejlesztése
- 5.2. Szellemi központ jelleg megőrzése és fejlesztése
 - 5.2.1. Az iskolavárosi karakter erősítése
 - 5.2.2. Hitéleti központ
 - 5.2.3. Nemzetközi hírű zenei élet
- 5.3. Élénk idegenforgalom
 - 5.3.1. Sajátos "váci" rendezvények
 - 5.3.2. A szolgáltatások magas színvonala
 - 5.3.3. Vendégszeretet
- 5.4. Nyitottság
 - 5.4.1. Együttműködő készség
 - 5.4.2. Segítőkézség
 - 5.4.3. Rugalmas alkalmazkodás

VÁC VÁROS VÁROSFEJLESZTÉSI OPERATÍV PROGRAMJA (2007-2013)

A tervezés alapelvei voltak:

- Fenntarthatóság
- Infrastruktúra-fejlesztés
- Esélyegyenlőség
- Területi kiegyensúlyozottság
- Határon átnyúló jelleg

- Gazdaságvezérelt térségfejlesztés

VÁC VÁROSFEJLESZTÉSI OPERATÍV PROGRAM TERVEZETT BEAVATKOZÁSI TERÜLETEI

1. prioritás: Gazdaságfejlesztés

1.1 Ipari és kereskedelmi infrastruktúra

- 1.1.1 C telep
- 1.1.2 Vásártér
- 1.1.3 Új vásártér

1.2 Távmunka

1.2.1 Távmunka Ház

2. prioritás: Városi infrastruktúrafejlesztés

2.1 Városi közműfejlesztés

- 2.1.1 Közműfejlesztés

2.2 Közlekedésfejlesztés

- 2.2.1 Központi parkoló
- 2.2.2 Központi pályaudvar
- 2.2.3 Lokális kerékpárút hálózat
- 2.2.4 Helyi tömegközlekedés fejlesztése
- 2.2.5 Útfelújítások
- 2.2.6 Körforgalmak, forgalomcsillapítás

2.3 Információs társadalomfejlesztés

- 2.3.1 E-város

2.4 Barnamezős beruházások

- 2.4.1 Laktanya
- 2.4.2 Volt Híradás területe
- 2.4.3 Volt Vágóhíd területe
- 2.4.4 Volt Forte-Masterpiece területe
- 2.4.5 Börtön

2.5 Városrészek revitalizációja

- 2.5.1 VKRP II. ütem
- 2.5.2 Városrészi alközpontok
- 2.5.3 Várrekonstrukció
- 2.5.4 Városháza tömb
- 2.5.5 Rendőrségi tömb
- 2.5.6 Szálloda és fürdő
- 2.5.7 VKRP I/b

2.6 Panel program

- 2.6.1 Panel program

3. prioritás: Regionális infrastruktúrafejlesztés

3.1 Közlekedési infrastruktúra

3.1.1 Vác-Gödöllő regionális kerékpárút

3.1.2 Vác-felső vasúti megálló

3.1.3 Komplex pihenőhely

3.1.4 Turista utak

3.1.5 Nemzetközi kikötő

3.1.6 Külön szintű csomópontok

3.1.7 2/A felbővítése (23km)

3.1.8 Vác – Gödöllő új út (2104)

3.2 Váci Duna program

3.2.1 Váci Duna híd

3.2.2 Duna park

3.2.3 Vízisport centrum

3.2.4 Kompáthelyezés

3.2.5 Liget tájrehabilitáció

3.2.6 Korzó

3.2.7 Camping

3.2.8 DDC új kikötője

3.2.9 Szállodahajó kikötő

3.2.10 Árvízvédelem

3.2.11 Szabadstrand

3.2.12 Jachtkikötő

4. prioritás: Humán erőforrás-fejlesztés

4.1 Oktatási infrastruktúra

4.1.1 Iskolaváros

4.2 Megváltozott munkaképességűek

4.1.2 Esély ház

4.3 Élethosszig tartó tanulás

4.1.3 Tudásközpont

5. prioritás: Kulturális és Szociális

5.1 Kulturális infrastruktúra

5.1.1 Vác, a magyar rózsák városa program

5.1.2 Múzeum tömb

5.1.3 Testvérvárosok háza és piac

5.1.4 Középkori pincék

5.1.5 Könyvtár

5.1.6 Művelődési ház felújítás és környéke

5.2 Humán és szociális infrastruktúra

5.2.1 Temető

5.2.2 Új kórház

5.2.3 Rekreációs park

5.2.4 Utcaközösség

5.2.5 Versenyuszoda

5.3 Kulturális rendezvények

5.3.1 Váchoz kötődő rendezvények

5.4 A környezet védelme

5.4.1 Erdőprogram

5.4.2 Zöldprogram

5.4.3 Hulladékgazdálkodás

5.4.4 Ökováros

VÁC VÁROS INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA JÖVŐKÉPE ÉS CÉLJAI

Fenti fejlesztési célok megerősítése nyomán alakult ki az a többszintű célrendszer, amely a következő 15 – 20 évre meghatározza a település fejlesztési elképzeléseit. A célrendszer ágazati szinten méri fel és jelöli ki a fejlesztendő területeket. Az Integrált Városfejlesztési Stratégiában ez az ágazati szemlélet találkozik azzal a területi alapú tervezéssel, amely az akcióterületek megjelenésével váltak teljessé.

A fejlesztési stratégia kialakításánál a következő szempontok érvényesítése történt meg:

- **Vác város lakossága életminőségének javítása**
- **Vác fenntartható fejlesztésének elősegítése**
- **Vác, mint kistérségi központ szerepének erősítése**
- **Vác, mint a Dunakanyar és az észak – déli folyosó központi elemének fejlesztése**

A város hosszú távú jövőképe a városfejlesztési koncepcióban korábban megfogalmazottakkal megegyezően:

Vác hangulatos, nyitott kisváros, a Dunakanyar bal partjának szellemi, ipari, kereskedelmi és idegenforgalmi központja.

Vác hosszú távú jövőképének megvalósulása egy öttagú célrendszer szerint tervezett:

1. Humánerőforrás fejlesztés megvalósítása
 - Oktatási infrastruktúra fejlesztése
 - Megváltozott munkaképességűek,
 - Felnőttképzés
2. Regionális együttműködés és regionális infrastruktúra fejlesztés
 - Közlekedési infrastruktúra fejlesztése
 - Duna program
3. Gazdaságfejlesztés
 - Ipari és kereskedelmi infrastruktúra fejlesztése
 - Távmunka stratégiája
4. A közszolgáltatási rendszer fejlesztése
 - Városi közműfejlesztés
 - Közlekedésfejlesztés
 - Városrészek rehabilitációja
 - Panel program
 - Barnamezős beruházások
 - Információs társadalom fejlesztés

5. Városi környezet és életminőség: Vác kulturális és szociális irányultságának kiteljesítése
- Kulturális infrastruktúra
 - Humán és szociális infrastruktúra
 - A környezet védelme

1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Vác Város Önkormányzata és a fejlesztésben érdekelt gazdasági szereplők, vállalkozások között nincsenek jelenleg hatályos településfejlesztési ill. településrendezési szerződések.

1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök

Vác város közigazgatási területére vonatkozó hatályos Településrendezési tervét az Urbanitás Kft. készítette. A Településszerkezeti terv a 195/2001. (XI.13.) Kt. határozattal lett jóváhagyva, majd később többször módosításra került az alábbi táblázatban láthatók szerint.

A Szabályozási terv és Helyi Építési Szabályzat 2003-ban lett jóváhagyva a 15/2003. (IV.29.) sz. önk. Rendelettel, amely módosításra került a táblázatban szereplő Önkormányzati rendeletekkel:

2. táblázat - Településszerkezeti terv

Településszerkezeti terv	195/2001.(XI.13.) sz. Kt. határozat
1. számú módosítás	50/2003.(IV.24.) sz. Kt határozat
2. számú módosítás	204/2004.(X.14.) sz. Kt határozat
3. számú módosítás	126/2005.(VII.7.) sz. Kt határozat
4. számú módosítás	16/2006.(II.23.) sz. Kt határozat
5. számú módosítás	97/2007.(V.24.) sz. Kt határozat
6. számú módosítás	188/2008.(XII.18.) sz. Kt. határozat
7. számú módosítás	103/2010.(IV.22.) sz. Kt. határozat
8. számú módosítás	225/2011.(VII.07.) sz. Kt. határozat
Helyi építési szabályzat és szabályozási terv	15/2003.(IV.29.) sz. önkormányzati rendelet
1. számú módosítás	27/2004.(X.14.) sz. önkormányzati rendelet
2. számú módosítás	19/2005.(VII.12.) sz. önkormányzati rendelet
3. számú módosítás	10/2006.(II.24.) sz. önkormányzati rendelet
4. számú módosítás	16/2007.(VI.1.) sz. önkormányzati rendelet
5. számú módosítás	41/2008.(XII.31.) sz. önkormányzati rendelet
6. számú módosítás	15/2010.(IV.27.) sz. önkormányzati rendelet
7. számú módosítás	22/2011.(VII.07.) sz. önkormányzati rendelet

Városfejlesztési koncepció	198/1996.(XII.9.) sz. Kt. határozat
	84/1999.(V.10.) sz. Kt. határozat
	175/2007.(IX.27.) sz. Kt. határozat
	357/2011.(XI.17.) sz. Kt. határozat
Integrált városfejlesztési stratégia	67/2008.(V.22.) sz. Kt. határozat

A településrendezési eszközök kisebb mértékben aktualizálandóak a stratégia megvalósítása érdekében, részben a megváltozott fejlesztési szándékokat figyelembe véve, részben a legutóbbi, 2011-ben történt termódosítás óta eltelt négy év során bekövetkezett változások következtében. Az időközben elkészült városi közlekedésfejlesztési koncepcióban is meghatározott intermodális csomópont kialakításának rendezési tervi támogatottságát is szükséges lesz megoldani az ITS tervezéssel párhuzamosan folyó településrendezési eszközök felülvizsgálata keretében. A párhuzamosan folyó tervezés kedvező körülményt biztosít az ITS és a szerkezeti, szabályozási tervi megoldások közti teljes összhang megteremtéséhez.

1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

(A munkarész a 2011. évi településrendezési terv megállapításain alapul)

Lakóterületek

Folyamatban lévő beépítésű, a hatályos terveknek megfelelő fejlesztési területek:

Alapvetően meglevő telekállapotú, hatályos szabályozási tervek szerint beépülő lakóterületek:

- Szent Mihály-hegy kb. 100 lakótelek
- Papvölgy, Bácska-dűlő, Altány-dűlő kb. 350 lakótelek
- Törökhegy és a kórház környéke kb. 440 lakótelek
- Déli terület, Csatamező kb. 140 lakótelek
- önrekonstrukciós területek (Lovarda, Rózsakert) valamint
- külterületen a Mária-udvar és Homok-dűlő (200 telek).

Új lakóterületként, hatályos szabályozási tervek szerint beépülő lakóterületek:

- Derecske (I. terület) kb. 50 lakótelek
- Kőhíd lakópark kb. 40 lakótelek
- Derecske (II., III. terület) kb. 110 lakótelek
- Kőhíd lakópark (II.) kb. 12 lakótelek
- Mária-udvar (I.) kb. 148 lakótelek

- Mária-udvar (II.) kb. 85 lakótelek
- A Szociális-kulturális-szolgáltató központ területén kb. 83 lakótelek

A Településszerkezeti Tervben előírányzott új lakásépítési fejlesztési területek:

Készítendő további tervek szerint kialakítandó lakóterületek:

- A Szüret u.-tól északkeletre levő terület kb. 40 lakótelek
- A Külső Rádi úton (szociális lakásépítés) kb. 45 lakás
- az Elnök utcában kb. 20 lakás
- A Fésűsfonó és a PENOMAH megszűnő iparterületén kb. 500 lakás
- Kertvárosi sor (Zollner fölötti terület) kb. 25 lakótelek
- A Naszály út menti temetők felszámolásával kialakuló lakóterületek 300lakás
- A volt Forte és Masterpiece területén a gazdasági terület megszűnésével kisvárosi lakóterület kb. 400 lakással

Az előírányzott lakóterületi területfelhasználási egységeken belül a lakosság alapfokú ellátásához szükséges intézmények (oktatási, egészségügyi, szociális, stb.) és zöldterületek (kondicionáló, játszó- és sportolási célú köztertek) számára a készítendő szabályozási tervekben területet kell biztosítani.

A külterületi lakott helyeken lakások építhetők, ha az építés feltételei biztosíthatók.

A fenti területeken kívül a terv távlatán túli lakóterület-fejlesztés területe a város északi részén, a Gombási úttól nyugatra és a Téglaházi-dűlő úttól északra eső Téglaházi-dűlő (23 ha), valamint a Szent Mihály hegy északi területrésze (15 ha) kb. 350db.

A város délkeleti részén a Törökhegyhez csatlakozó Alsó-Törökhegy, mint potenciális lakóterület-fejlesztési terület jöhet szóba tartalék távlati területként. Ez a terület kb. 46 ha, a kialakítható telekszám kb. 450 db.

Vegyes területek

Településközponti vegyes területek

Ebbe a területfelhasználási kategóriába sorolt a történelmi belváros intézményeinek kisebb része, ezen kívül az egyes városrészek olyan alapfokú ellátást szolgáló területei, amelyek a hatályos tervekben idesoroltak, vagy egyéb okok miatt fontosnak látszik a területfelhasználás megkülönböztetése, hangsúlyozása.

Lakóterületi alközpont célját szolgáló településközponti területek:

- a Deákvári központok
- a Földvály téri

- Kisváci
- Burgundiai
- Középvárosi
- Alsóvárosi

Központi vegyes területek

A város területén ebbe a kategóriába soroltak a belváros területén levő intézmények többsége, a meglévő középiskolák és a térségi jelentőségű intézmények, a Püspöki palota, a strand, stb.

Központi vegyes területként jelölt a 2-es Budapest felőli bevezető szakaszán, azaz a Szent László út mentén tervezett kereskedelmi terület.

Egyéb új területet ezen övezetben a Településszerkezeti Terv nem tartalmaz.

Különleges területek

Vác közigazgatási területén az intézmények, illetve intézményjellegű területek az alábbi különleges területfelhasználási egységekbe soroltak:

- Jelentős zöldfelületű területek (temető, strand, sportpályák)
- Egészségügyi különleges területek
- Büntetés-végrehajtási különleges területek
- Idegenforgalmi különleges terület
- Bányatelek különleges területek
- Honvédelmet és belbiztonságot szolgáló területek
- Különleges intézményi területek (kórház, oktatási létesítmények, börtön, stb.)
- Vásárterület
- A szilárd, folyékony hulladék elhelyezésére szolgáló terület
- Közműterületek
- Üzemanyagtöltő-állomás terület
- Autóbusz-végállomás terület

Gazdasági területek

A város gazdasági szervezeteinek egy része többé-kevésbé összefüggő iparterületeken tömörül:

- az északi iparterületen (a DDC körül)

- a város belső területein, az ún. "ipari ék" területén, elsősorban a vasút mellé települve, de a lakóterületekbe is beékelődve

- a keleti iparterületen, a Deákvári fasor mentén

- és a déli iparterületen.

A napjainkban is még folyó társadalmi és gazdasági átalakulás, az azzal járó privatizáció és egyéb következményei, vegyes vállalatok kialakulása, a vállalatok, üzemek helyzetét igencsak erősen befolyásolják. Ezért azok létét és távlati fejlesztési lehetőségét vagy visszafejlesztését prognosztizálni nem lehet.

A Településszerkezeti Terv ezért csak irányelveket tud megfogalmazni, melyek betartásával a város környezeti terhelése csökkenthető, a létesítmények üzemelése a lakóterületek, intézményterületek zavarása nélkül megvalósítható, illetve a városkép javítását szolgálja.

A Településszerkezeti Tervben kijelölt gazdasági területek

Kereskedelmi, szolgáltató területek

- a Gombási út mentén (6,5ha)

- a Szérűskertben és a „C” telepen (5ha meglevő, de részben rekonstrukcióval)

- a volt ún „ipari ék” a város belső területein

- a Külső Rádi út északi oldalán a volt vácdukai út és a 2/A csomópontja között (24ha)

- a gödöllői út északi oldalán a mezőgazdasági major átalakulása révén, valamint (10ha)

- a volt Szebeton - a Toperini - területén

- a M2(2/A) főúton levő déli csomópont és a Homok-dűlő közötti területen (12ha meglevő, rekonstrukcióval)

- a déli iparterület bővítéseként, a Taurus és a Chinoi északi telekhatárához kapcsolódóan (11ha), illetve a Csatamező déli területén (5ha)

- a „Hajógyári” területhez délen kapcsolódó terület (0,5ha), valamint övezeti átsorolással a volt hajógyár területén levő egységek területe, valamint a Kőhíd utcai terület

- A Komplex csomóponttól délre (11ha).

Ipari területek

- DDC és egyéb (93 ha)

- A Rádi út mentén 87,0 ha

Mezőgazdasági üzemi területek, mint a kereskedelmi, szolgáltató terület része

A kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területeken belül a mezőgazdasági üzemi területek övezeteként megtartandók és fejlesztendőek, mintagazdaság kialakításának lehetőségével az alábbi területek:

- Kláraháza
- Mihály tanya

A JELLEMZŐEN BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK**Közlekedési területek**

Vác térségének távlati közlekedési kapcsolatai

Gyorsforgalmi úthálózat:

A város közúti kapcsolatainak javítása érdekében - az országos gyorsforgalmi úthálózat fejlesztési koncepciójával összhangban - a terv távlatában megépítendő:

- az M2 (2/A) sz. főút autóúttá bővítése a Kosdi csomópontig baloldali (a város felőli oldalon), míg attól az Északi csomópontig jobboldali útpályaépítéssel tervezett, valamint
- az északi csomóponttól az M2 (2/A) továbbépítése gyorsforgalmi útként
- az M2(2/A) sz. főút továbbfejlesztése tekintetében felmerült egy újabb nyomvonalváltozat, amely a Keleti csomópont átépítésével a Naszály-hegyet keletről megkerülve halad északra Kosd és Rád települések között.

Országos főutak:

- A 2-es és a 12-es utak

A tervezett közúthálózat létrehozásához szükséges intézkedések

- A Településszerkezeti Terv jóváhagyása után gondoskodni kell az abban foglalt, várost érintő közlekedésfejlesztési feladatok elvégzéséről:
- A komp forgalmának a városközpontot nem zavaró megoldására kell törekedni
- A városon belül forgalomcsillapítás lehetséges eszközeit - körforgalmi csomópontok kiépítése, lakó-pihenő övezetek kijelölése - alkalmazni kell
- A Településszerkezeti Terv folyamatos megvalósulása és a közutak továbbtervezése során a szükséges építési szélességek biztosításáról gondoskodni kell

- A belterületen tervezett létesítmények normatívák szerinti parkoló igényét telken belül kell biztosítani. Amennyiben ez nem biztosítható, akkor csak az Önkormányzat parkolási rendeletében meghatározott módon lehet ettől eltérni. Ebben az esetben is az építtetőnek kell megépíteni a parkolót, vagy az építés ráeső költségét megfizetnie
- Törekedni kell a legforgalmasabb területek (belváros, vasútállomás környéke, stb.) a parkolási lehetőségek növelésére
- A közterületi és a telken belüli nagyobb, összefüggő területű parkolókat fásítva kell kialakítani
- A kerékpáros közlekedéssel a továbbtervezés során foglalkozni kell, mely során a Budapest-Szob regionális kerékpárútra csatlakozva biztosítani kell a Gödöllő-Gyöngyös irányában tervezett regionális kerékpárutat, illetve a város belső kerékpárút-hálózatát
- A város sétaúthálózata kialakítása, különös tekintettel a Duna-partra, a Március 15. térre és a Széchenyi utcára

A VÉGREHAJTÁST ELŐSEGÍTŐ INTÉZKEDÉSEK

Tervkészítési feladatok

A Településszerkezeti Terv jóváhagyása után gondoskodni kell az alábbi tervek elkészítéséről:

- a város teljes közigazgatási területére elkészítendő a szabályozási terv és helyi építési szabályzat aktualizálásáról
- a város szabályozási tervében a kijelölt további, részletesebb szabályozást igénylő, vagy konkrét igények esetén az adott területekre szabályozási tervek és helyi építési szabályzatok készítenők a város közlekedésfejlesztési, forgalomcsillapítási feladatainak előkészítéséhez tanulmánytervek és út kiviteli tervek készítenők a város sétaúthálózata kialakítására tervek készítenők, különös tekintettel a Duna-partra, a Széchenyi utcára a város környezetvédelmi koncepcióját és programját rendszeresen aktualizálni kell a magasabb rendű jogszabályokban és az ÉSZ-ben meghatározott esetekben tájrendezési-, tájrehabilitációs, tájépítészeti és kertépítészeti terveket kell készíttetni.

Tervegyeztetési feladatok

A jóváhagyott országos, regionális, kistérségi tervek elhatárolásait a város településrendezési eszközeiben tovább kell vezetni, az ezt követően készülő magasabb szintű tervekben a város érdekeit érvényesíteni kell.

A tervezett közigazgatási határmódosításokat Kosd és Sződliget településekkel le kell egyeztetni a megvalósítás érdekében.

Jogalkotási feladatok

A Településszerkezeti Terv megvalósításával kapcsolatos egyéb feladatok

- 1) A Településszerkezeti Terv megvalósítása érdekében a Képviselőtestületnek folyamatosan figyelemmel kell kísérnie a terv megvalósítását, illetve a szükséges változtatásokat a terv kétévenkénti felülvizsgálata alkalmával biztosítani kell.
- 2) A Településszerkezeti Terv megvalósítása érdekében a belterületbe-vonásokat, illetve külterülethez csatolásokat ütemezetten kell biztosítani, az ahhoz kapcsolódóan szükséges művelés alóli kivonásokat is beleértve.
- 3) A Településszerkezeti Terv megvalósítása érdekében az érintett területekre elővásárlási jogot kell alapítani, változtatási, telekalakításai, illetőleg építési tilalmat kell elrendelni.
- 4) A tervezett művi és természeti értékvédelem megvalósulására a védelmi eljárás lefolytatását – más kezdeményező híján – kezdeményeznie kell a képviselőtestületnek.
- 5) Kosd és Vác, valamint Sződliget és Vác közigazgatási határának a terv szerint javasolt módosítását, a területek cseréjét biztosító közigazgatási eljárást meg kell indítani.

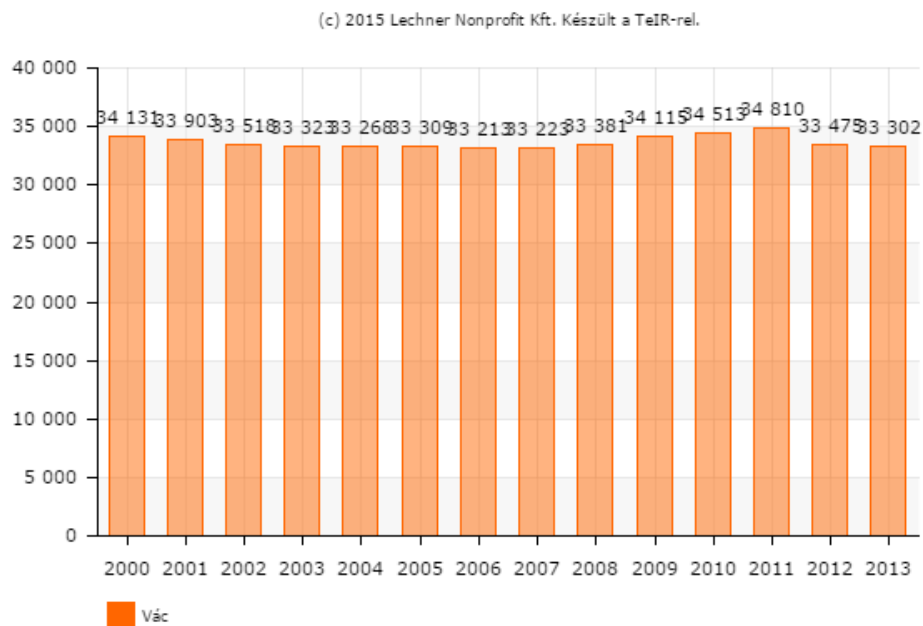
1.7. A település társadalma

1.7.1. Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

A város területe 62 km², lakónépessége 33 302 fő (2013), népsűrűsége 537,1 fő/km², amely az országos átlagot – 105 fő/km² – jelentős mértékben meghaladja.

A lakónépesség 13 éves távlatban történő alakulása 2011-ig egyenletesnek mondható, melyben kisebb mértékű csökkenések és növekedések állandó váltakozása jellemző. 2012-ben egy jelentősebb népességcsökkenés következett be, a korábbi, 2011-es lakosságszám egy év alatt 1335 fővel csökkent, s 2012 után is egy további csökkenő tendencia figyelhető meg.

10. ábra - Lakónépesség alakulása (2000-2013) (fő)

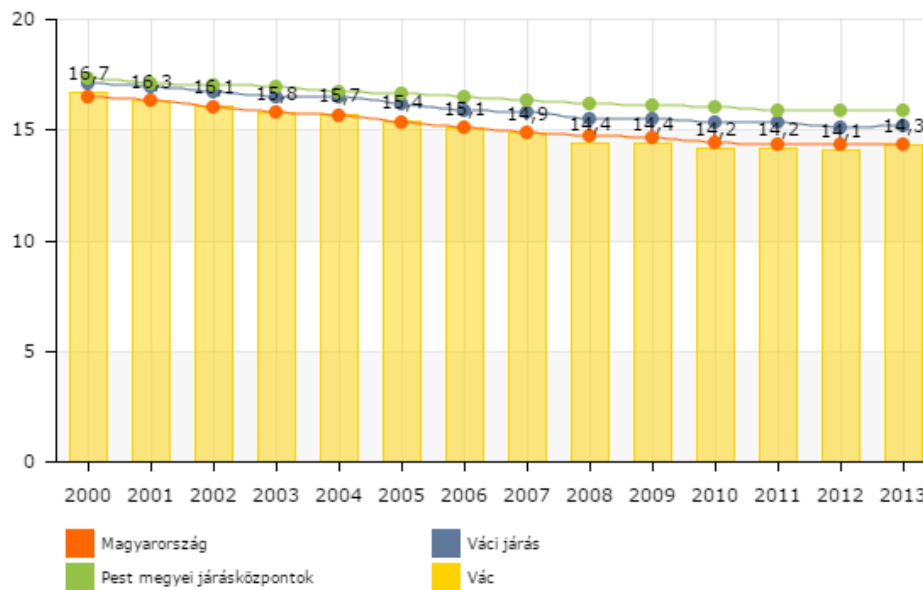
forrás: Lechner Nonprofit Kft

A viszonylag állandó, csak kisebb mozgásokkal jellemző népességszám mellett a korösszetétel fokozatos tendenciákat mutat. A fiatalok és az időskorúak állandó népességen belüli részaránya, valamint az öregségi mutató alapján a város és környezete fokozatos előregedést jelez, mely társadalmilag egy kedvezőtlen jelenség. Tehát fokozatos csökkenés figyelhető meg a 14 éven aluliak arányában, mely mellett a 60 évesnél idősebb korú népesség fokozatosan emelkedik. Emellett a 15-59 éves korosztály közel egyenletesen alakul, ám 2008 óta e körben is kis mértékű csökkenés figyelhető meg. Ez a tendencia a járásközpontok, és a járás, átlagával is egyezik, melyhez képest azonban a település kicsivel kedvezőtlenebb értékekkel is rendelkezik. A 14 évesnél fiatalabbak aránya 2000-ben 16,7% volt, 2013-ra az arány 14,3%-ra csökkent. Ehhez hasonlóan a 60 évesnél idősebbek aránya 17,6%-ról 23,5%-ra emelkedett, mely a magyarországi átlaggal egyezik, de a megyei járásközpontok értékeinél pár százalékkal magasabb.

Az öregségi mutató ennek alapján jóval meghaladja a 100%-ot, a 2000-ben mért 105,3-es értékhez képest az arány 2013-ra már 164 lett. A járási átlaghoz és a megyei járásközpontokhoz képest ez az arány jóval kedvezőtlenebb, azonban még mindig kicsit elmarad a Magyarországra számítható öregségi mutatótól.

11. ábra - Állandó népességén belül a 0-14 évesek aránya (%)

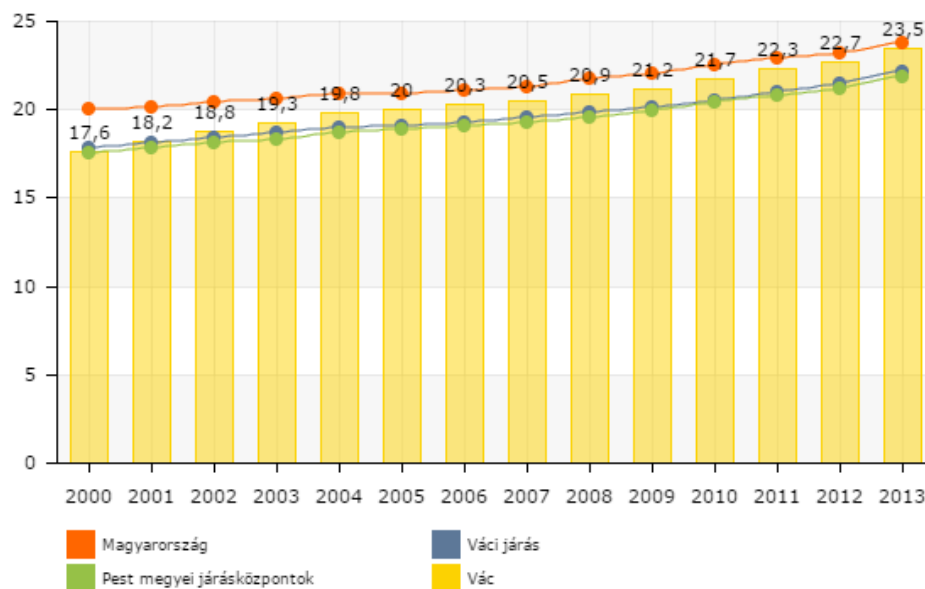
(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

forrás: Lechner Nonprofit Kft

12. ábra - Állandó népességén belül a 60-x évesek aránya (%)

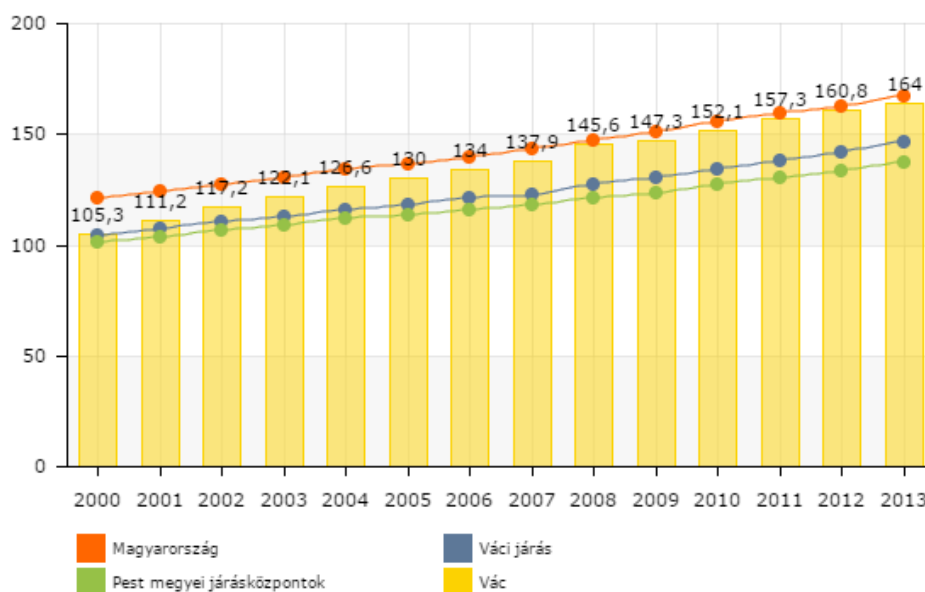
(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

forrás: Lechner Nonprofit Kft

13. ábra - Öregségi mutató (száz 0-14 évesre jutó 60-x éves) (%)

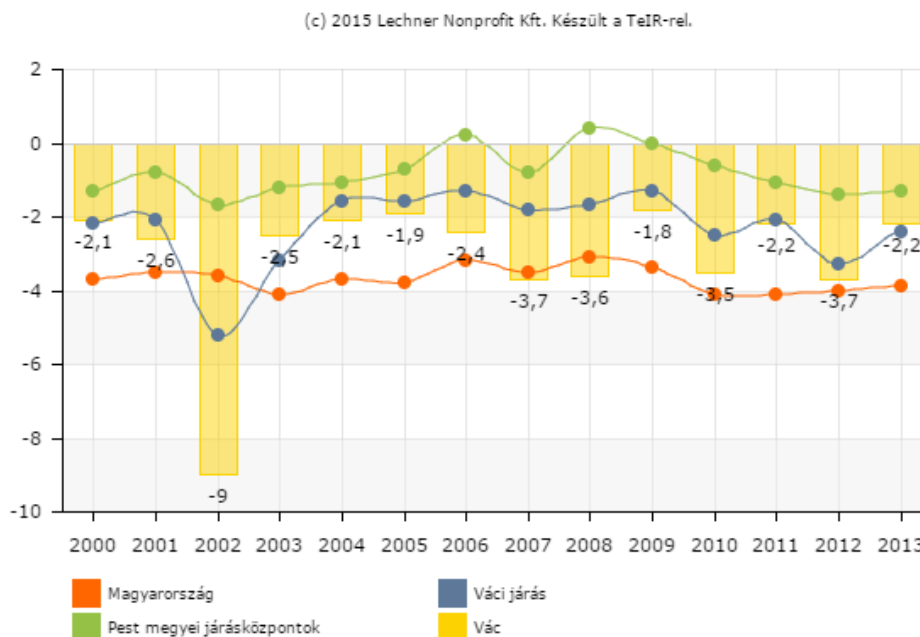
(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

forrás: Lechner Nonprofit Kft

A városban a járáshoz és az országhoz hasonló demográfiai folyamatok végezt, ezekhez hasonlóan alakulnak a népesedési folyamatok is, azonban Vác, mint járásközpont kicsit kitűnik a megyei járásközpontok átlagából. A természetes szaporodás negatív egyenlegű, azaz minden évben kevesebben születnek a városban, mint ahányan meghalnak, természetes fogyás jellemző. A természetes fogyás legkiugróbb értéke 2002-ben volt regisztrálható, -9 ezrelékkal. A természetes fogyás mértéke az években változó, nem mutatható ki egyenletes tendencia. A település jellemzően elmarad az ország átlagos fogyásának mértékétől, azonban a megyei járásközpontok esetében átlagosan kevesebben halnak meg, mint Vácon. 2013-ban a fogyás mértéke 2,2 ezrelék volt.

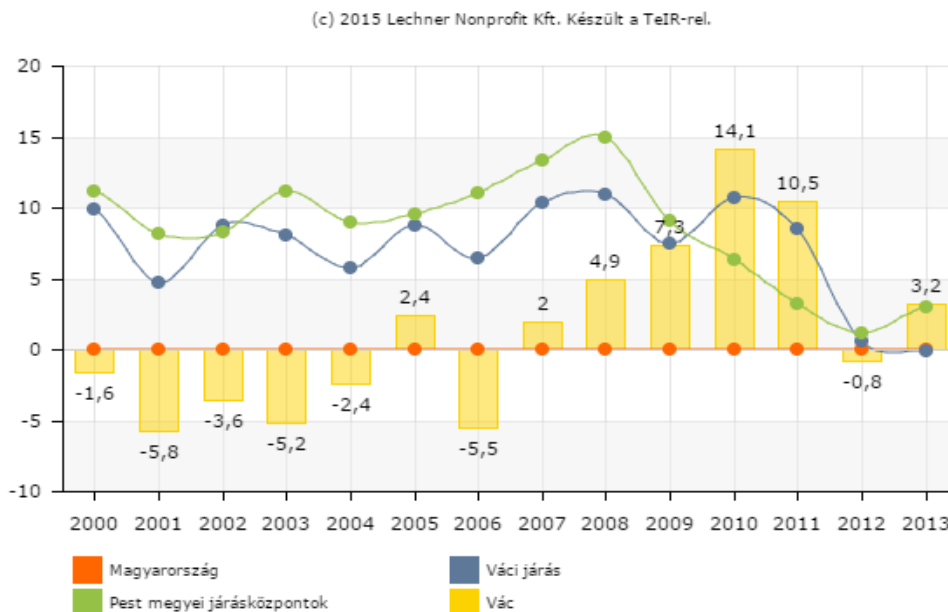
14. ábra - Természetes fogyás, szaporodás

forrás: Lechner Nonprofit Kft

A város utóbbi években zajló csökkenő népessége egyrészt adódik a természetes szaporodás negatív egyenlegéből, melyet a vándorlás csökkenő tendenciát mutató egyenlege egészít ki. Ennek alapján a településről egyre többen költöznek el, mint ahányan betelepülnek. A 2006-os évig a mérleg jellemzően negatív volt, azonban 2007 után a betelepülés vált jellemzőbbé. Ez a tendencia ellentétes a többi járásközpont értékével, ahol sokáig tartó magas pozitív vándorlás után 2008-tól folyamatos csökkenés figyelhető meg. A településen a legmagasabb arányok a 2010-2011-es években történtek 10-14 ezrelék körüli értékekkel. A járásba irányuló migráció mérséklődése után 2013-ra az arány 3,2 ezrelék lett.

15. ábra - Vándorlási egyenleg alakulása (ezrelék)

forrás: Lechner Nonprofit Kft

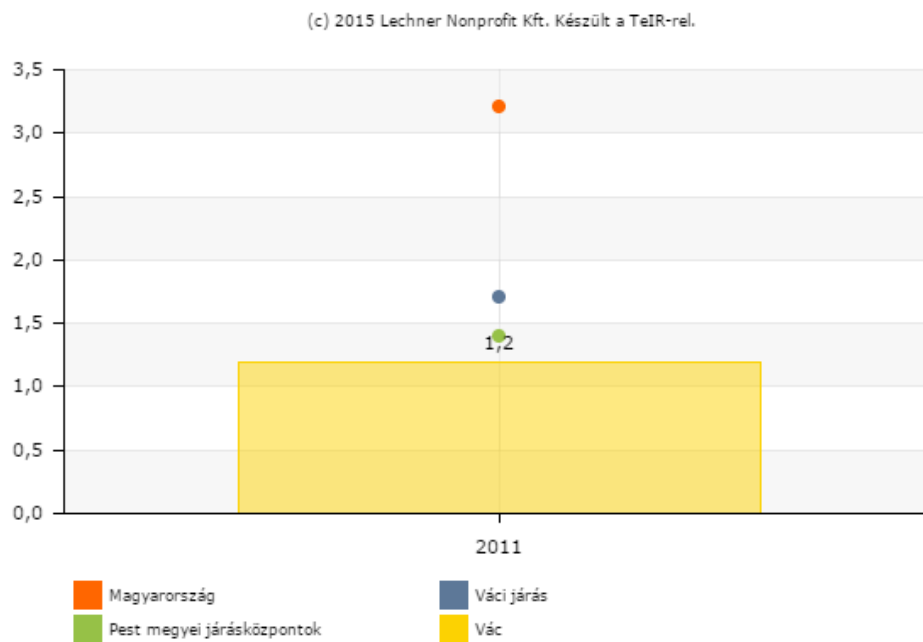
A 2011. évi népszámlálás alapján Vácon kevesen vallották magukat nemzetiséghez tartozónak, de a legnagyobb létszámú nemzetiségi közösség a cigány és a német. Ezek mellett számottevőbb még a szlovák, a román, illetve az egyéb nemzetiséghez tartozók aránya. A cigány (romani, beás) etnikai kisebbséghez tartozó népesség 390 fő volt 2011-ben, mely népességhez viszonyított aránya jóval alacsonyabb, mint a járási vagy az országos átlag.

3. táblázat - Nemzetiség, anyanyelv, vagy családban használt nyelv (fő)

	magyar	cigány (romani, beás)	német	román	szlovák	hazai nemzetiségek együtt	egyéb
Pest megye	1 045 276	20 719	30 176	5 649	7 463	71 033	12 355
Váci járás	58 696	1 135	659	217	989	3 291	589
Vác	28 819	390	383	107	165	1 238	374

forrás: Népszámlálás (2011) alapján saját szerkesztés

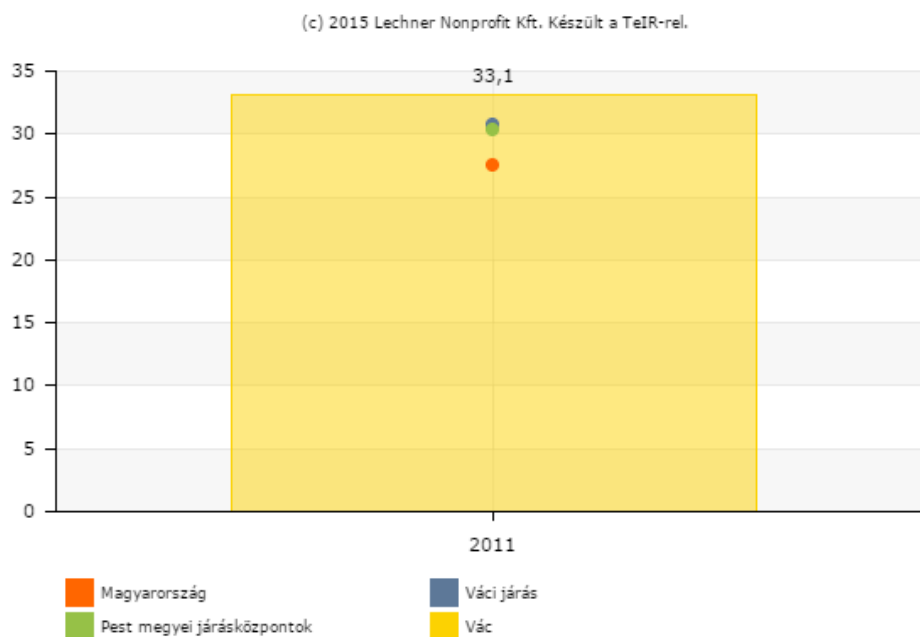
16. ábra - A cigány (romani, beás) etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya (%) - 2011

forrás: Lechner Nonprofit Kft

A 7 évesnél idősebb népesség arányában, akik érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, a település az országos, és a többi megyei járásközpont átlagától magasabb értékekkel rendelkezik.

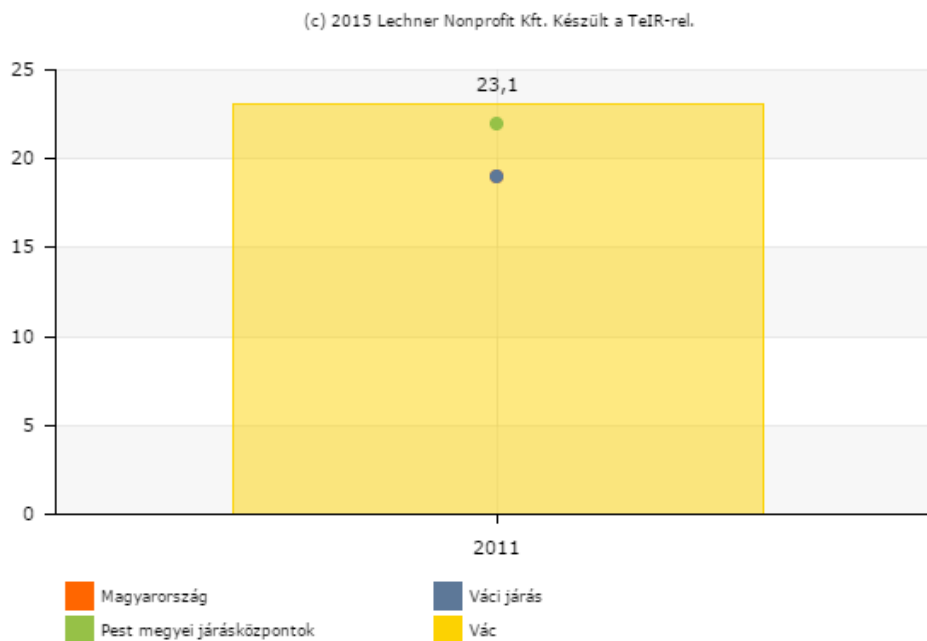
17. ábra - Érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebbek arányában (%) - 2011

forrás: Lechner Nonprofit Kft

Ugyancsak hasonló tendencia jelentkezik a 25 éves és idősebb népesség arányában, akik felsőfokú végzettséggel rendelkeznek. A Pest megyei járásközpontok kedvező helyzetet mutatnak, mindkét esetben több százalékkal meghaladják az országos értékeket. Ehhez képest is kitűnik Vác, iskolázottsági mutatói a megyei településeket átlagosan meghaladja.

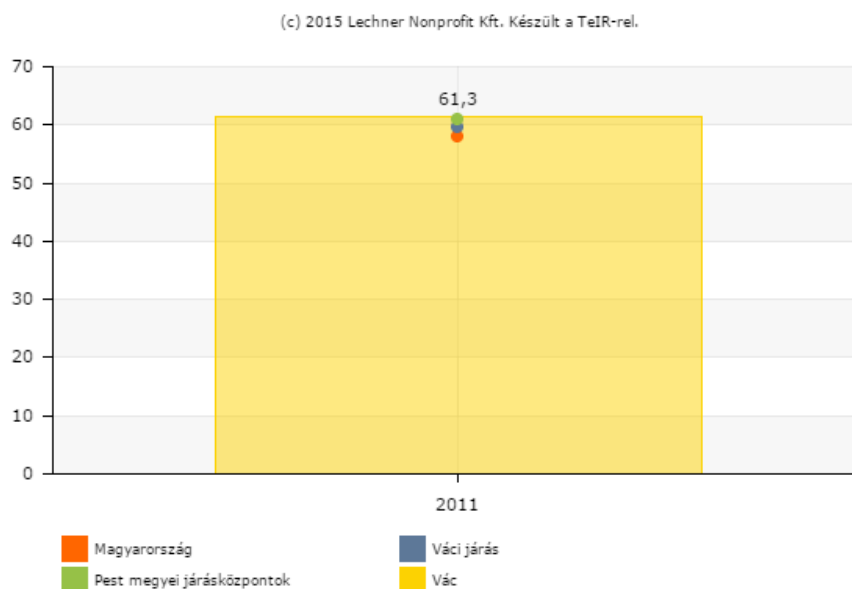
18. ábra - Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában - 2011

forrás: Lechner Nonprofit Kft

A foglalkoztatottság – a gazdasági aktivitás 2011. évi adatai alapján – az országos átlaghoz hasonló. Azonban összefüggésben az iskolázottsági arányokkal, a település kedvezőbb képet mutat e tekintetben is.

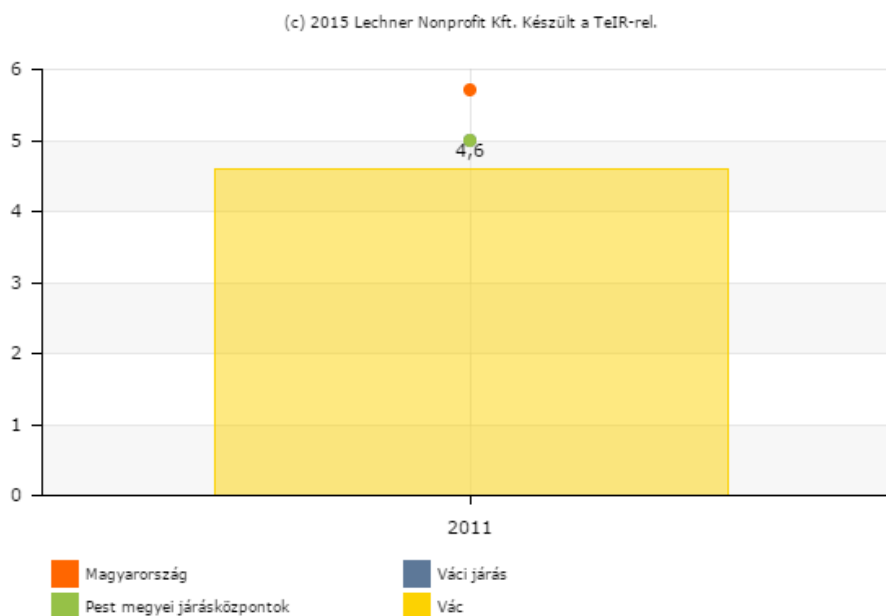
19. ábra - Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül (%) - 2011

forrás: Lechner Nonprofit Kft

A munkanélküli ráta 4,6% a városban, mely az országos és a járási átlag alatt van. A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül szintén kedvezőnek mondható országos és megyei viszonylatban is, 61,3%.

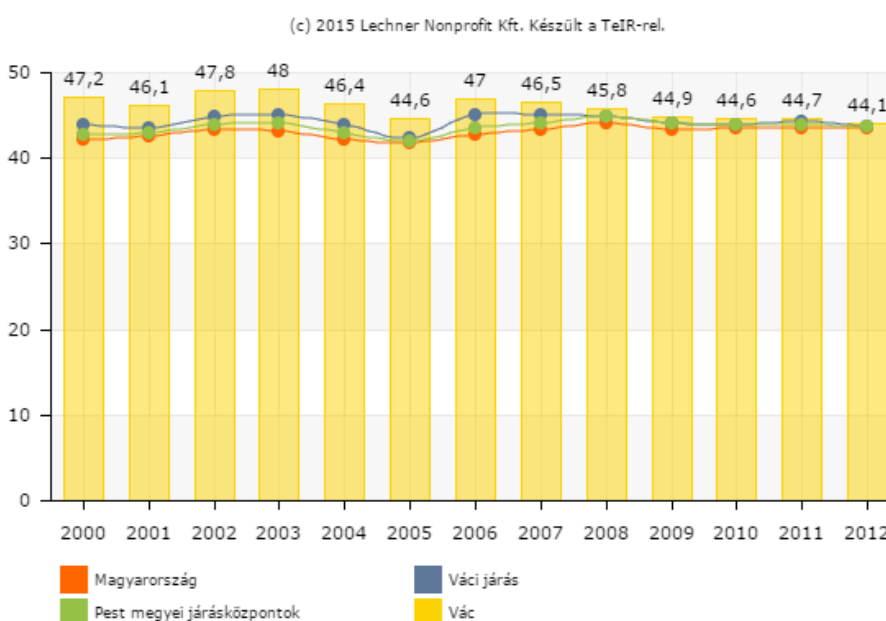
20. ábra - Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) - 2011

forrás: Lechner Nonprofit Kft

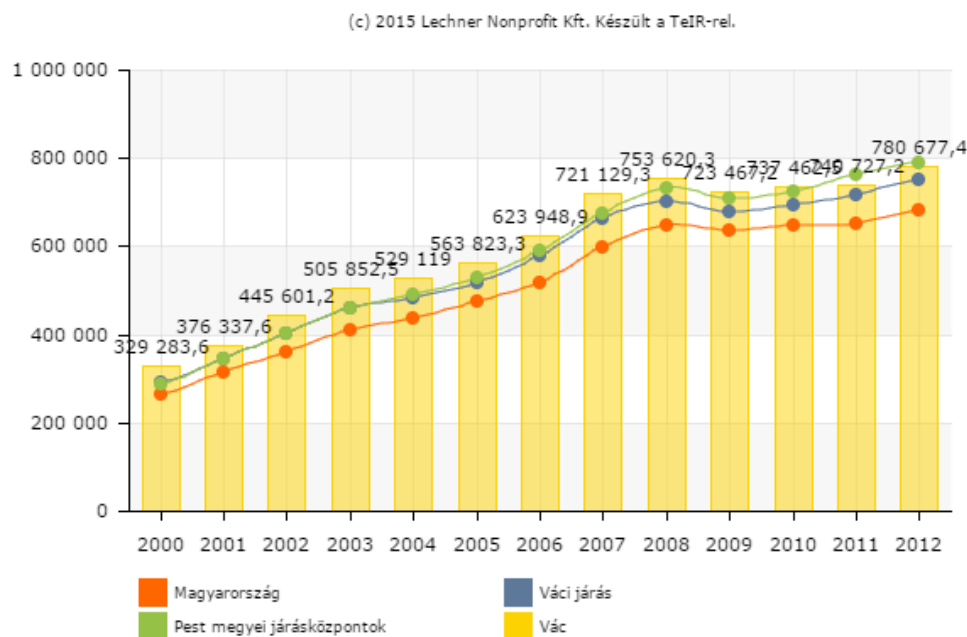
A száz lakosra jutó adófizetők száma megegyezik mind az országos, és járásközponti átlagokkal.

21. ábra - Száz lakosra jutó adófizetők száma (fő)

forrás: Lechner Nonprofit Kft

22. ábra - Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft)

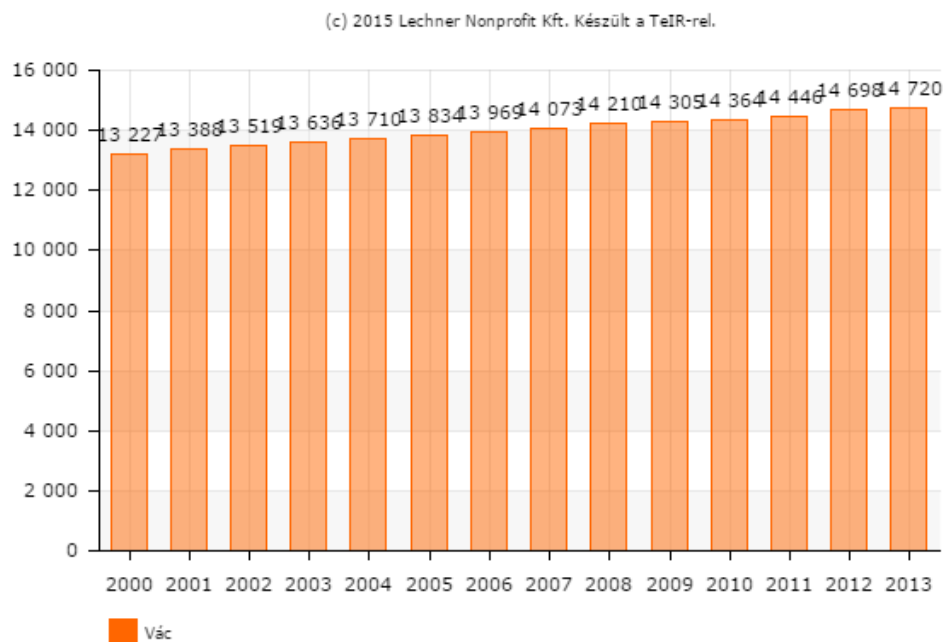

forrás: Lechner Nonprofit Kft

Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem, az országos viszonylatoknak megfelelően, a 2000-es évektől, 2008-ig jelentősen növekedett. Az ekkor kirobbant gazdasági válság itt is éreztette hatását, mely után a jövedelmi viszonyok stagnálása, volt jellemző. A 2012-es évben ezt már kis mértékű növekedés követte, s ezen érték kedvezőbb az országos és járási átlagoknál.

A helyi lakosság életminőségét alapvetően meghatározza a települési lakásállomány összetétele és a lakóingatlanok állapota, minősége. Vácon 14 720 lakás alkotja a lakásállományt. A legtöbb lakás 2002-ben és 2008-ban épült a városban, azóta évről évre folyamatosan csökken a lakásépítések mértéke, jelenleg az új építésű lakások aránya a 0,2%-ot sem éri el az éves teljes lakásállományból. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 11,1%-ról 3,4%-ra csökkent a városban 2001-2011 között, mely ilyen szempontból az életminőség javulását is jelenti.

23. ábra - Lakásállomány (db)

forrás: Lechner Nonprofit Kft

A városban élők életminőségét, az élhető város feltételeit, ezáltal a lakóhelyhez való kötődést befolyásolják a meglévő zöldfelületek is. Az egy főre jutó zöldterület nagysága Vácon kiugróan magas, a város nagy hangsúlyt fektet zöldfelületeinek gondozására, megőrzésére. A települési átlag értéke 2013-ban 31,6 m² volt, ami jóval magasabb az országos 16,9 m²-es átlaghoz képest.

1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Az OM által összeállított vezetői összefoglaló "A szegregáció felszámolásáról szóló jelentés" című kormány - előterjesztés tervezetben leírtak alapján az Európai Unió szervezetei több dokumentumban is hitet tesznek azon célkitűzés mellett, hogy az Unió a szabadság, biztonság és igazságosság térségévé fejlődjön. Először az EU Alapszerződésébe került be a 9 - diszkrimináció tilalma (az 1999. május 1-én hatályba lépett Amszterdami Szerződés 13. Cikke), majd az Alapvető Jogok Chartájának 21. Cikke fogalmazta meg a faji, nyelvi alapú, illetve az etnikai származáson és a nemzeti kisebbséghez tartozáson alapuló diszkrimináció tilalmát. Ezután megszülettek az esélyegyenlőségről szóló irányelvek.

"A faji vagy etnikai származáson alapuló megkülönböztetés alááshatja az EK-Szerződés célkitűzéseinek megvalósítását, különösen a magas fokú foglalkoztatási szint és szociális védelem elérését, az életszínvonal és életminőség emelését, a gazdasági és szociális kohéziót és szolidaritást." Érvel az EU Tanácsa a faji egyenlőség direktívájának megalkotása mellett.

A magyarországi törvények ezzel összhangban születtek meg:

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény értelmében a településrendezés során figyelemmel kell lenni arra, hogy a rendezés az érintett lakosság életkörülményeiben, értékrendjében és szociális helyzetében hátrányos következményekkel ne járjon. Ennek érdekében biztosítani kell az emberhez méltó környezet folyamatos alakítását, értékeinek védelmét.

Szegregált lakóterületnek minősül, ha, az egyes védett tulajdonságokkal rendelkező csoportok (főleg etnikai csoportok tagjai) egy adott településrészben belül elkülönülnek.

Az anti-szegregációs terv elkészítéséhez kidolgozott útmutató⁹ nyomán szegregátum az a településrész, ahol az alacsony státuszú lakosság - az aktív korú népességben belül a legfeljebb 8 osztályos iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők - aránya meghaladja az 50%-ot. (HEP 2013)

Ezen Európai Unió elv, és magyarországi törvényi meghatározások alapján Vác városában szegregátumnak nevezett településrész nem található.

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők

A települési identitást erősítik a helyi kulturális élet tevékenységei és rendezvényei, a civil szervezetek tevékenységei, helyi nemzeti kezdeményezések, a környéken található természeti értékek és az arra épülő turisztikai desztináció menedzsment, valamint a város történeti adottságai és a lakosság identitástudata.

A közösségi élet színterei sokrétűek, ilyenek a lakóközösségek, a munkahelyek, önkormányzati intézmények, a templomok, a civil szervezetek. A város kedvező természeti adottságokkal, értékekkel rendelkezik, polgárai többsége lokálpatrióta.

Kedvező adottságai miatt a terület évezredek óta lakott hely, már a honfoglalás korában is település volt a mai Vác helyén. A Vác névvel a 11. században találkozhatunk először a Garamszentbenedeki Apátság alapítólevelében. A Váci Püspökség alapjait Szent István király rakta le. Ettől kezdve az egyház folyamatosan jelentős szerepet játszott a város életében. A mindenkor püspök volt a város földesura, a jelenlévő főpapi udvartartás révén a város építészeti és kulturális szerepét tekintve a kezdetektől fontosnak számított. (IVS 2008)

Jelenleg a művelődési intézmények programjait a lakossági igényekre és a civil szervezetek kezdeményezéseire tekintettel alakítják.

A helyi közéleti szerep növekedésének ösztönzésére a helyi média szolgál. A váci újságok eljutnak az állampolgárok, felé. A Katona Lajos Városi Könyvtár, valamint az Informatikai Központja segítségével széles körű tájékoztatást kap a lakosság.

Vác Város Önkormányzat közösségi életében jelentős szereppel bír a Madách Imre Művelődési Központ, amely változatos programokat kínál szintén a lakosság számára. (Például a Tavaszi Fesztiváli program sorozat).

A helyi identitástudat szerves részét képezik a közösségi programok is, melynél a városi szintű programok mellett egyaránt fontos szerepe van a kisebb létszámú csoportok, szervezetek, klubok szerveződéseinek. Vác Város Önkormányzata közösségi élet színvonalasabbá tétele végett minden év július utolsó hétvégéjén megrendezi a Váci Világi Vigalom háromnapos rendezvénysorozatát. A Főtér, a Duna-part, a Zenepavilon, a Vörösház, a templomok adnak igényes helyet a különböző rendezvényeknek, minden évben újabb tartalommal bővül a rendezvény választéka. Képzőművészet, komoly- és könnyűzene, a dzsessz, a tánc, színházi produkciók iránt érdeklődők megtalálhatják kedvenc előadásukat, valamint a gyermekek részére sok-sok játékos program és kirakodó vásár kerül megrendezésre (HEP 2013).

A területen számos alapítvány, egyesület, és a helyi lakosság részvételére alapozott civil szervezet működik, s lát el szociális és ifjúságpolitikai feladatokat. A társadalmi, gazdasági és politikai szféra összes területét lefedik, egyúttal aktivitásuktól, ismertségüktől és elfogadottságuktól függően alkalmasak az itt lakók érdekeinek megjelenítésére, képviseletére is. A civil szervezetek intézményesült keretekkel és sok esetben megfelelő infrastruktúrával rendelkeznek, egy adott cél érdekében tevékenykedő egyéneket tömörítenek, s ezáltal jelentős, a társadalom nagy részét ösztönző tevékenységeket folytatnak, mely fontos szerepet játszik a települési identitásban is. Vácon a civil szervezetek aktív tevékenységet folytatnak, a helyi lakosság nagy számban vesz részt a programjaikon, és az Önkormányzat pályázati úton támogatja működésüket, és rendezvényeiket. (HEP 2013)

A szuburbanizáció egyik hozadéka, hogy a betelepülők - elsősorban az értelmiségiek - részt kérnek-e a helyi közösségi élet - kultúra, politika - szervezésében és alakításában vagy a településeken belül idegen testként, elkülönülve élnek. A települések, helyi közösségek elemi érdeke, hogy a szuburbanizáció során a térségbe érkező, többnyire magasan kvalifikált, s jó esetben választott lakóhelyük iránt érdeklődő családokat valamilyen módon integrálják, bevonják a helyi kulturális, szociális életbe. (IVS 2008)

1.8. A település humán infrastruktúrája

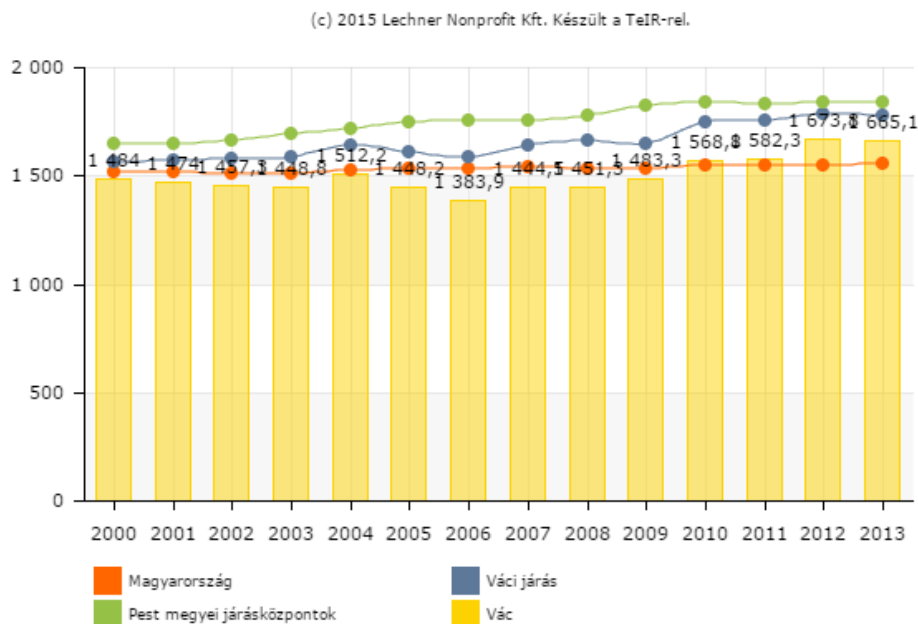
1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)

Egészségügy

Vác közigazgatási területén az egészségügyi alapellátási feladatokat 14 körzetben felnőtt háziorvosok, 6 körzetben házi gyermekorvosok, és 9 körzetben pedig fogszakorvosok látják el. Az orvosok mellett 13 fő körzeti ápolónő is segíti a munkát. A védőnői szolgálatot jelenleg 20 fő védőnő látja el. Ezen kívül ifjúságegészségügyi, és iskolaorvosi hálózat található a településen. Vállalkozásban pedig központi ügyeleti szolgálat is működik. A település szakellátási feladatait (járó- és fekvőbeteg ellátást) a Jávorszky Ödön Városi Kórházban végzik.

2013-ban a háziorvosi ellátásban megjelentek és a meglátogatottak száma összesen 146 896 eset volt, a gyermekorvosi ellátásban pedig 41 748 eset.

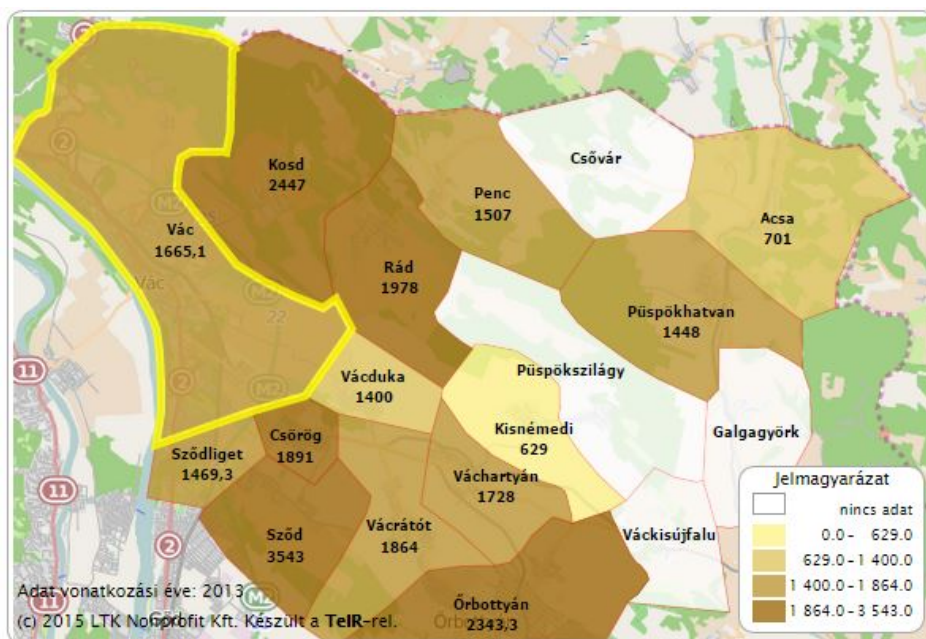
24. ábra - Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma (fő)

forrás: Lechner Nonprofit Kft

A háziorvosok és a gyermekorvosok leterheltsége a településen közepes mértékű: egy háziorvos Vácon kevesebb beteget lát el, mint a Pest megyei járásban dolgozók, viszont az arány az országos értéket meghaladja. A 2000-es évek elejéhez képest a leterheltség egyre fokozottabb: a 2011-ben számlált 1582 főről 1685 főre emelkedett 2013-ra az egy orvosra jutó ellátottak száma, mely mellett országos szinten is még mindig az orvosok túlterheltsége jellemző.

25. ábra - Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma (fő)

forrás: Lechner Nonprofit Kft

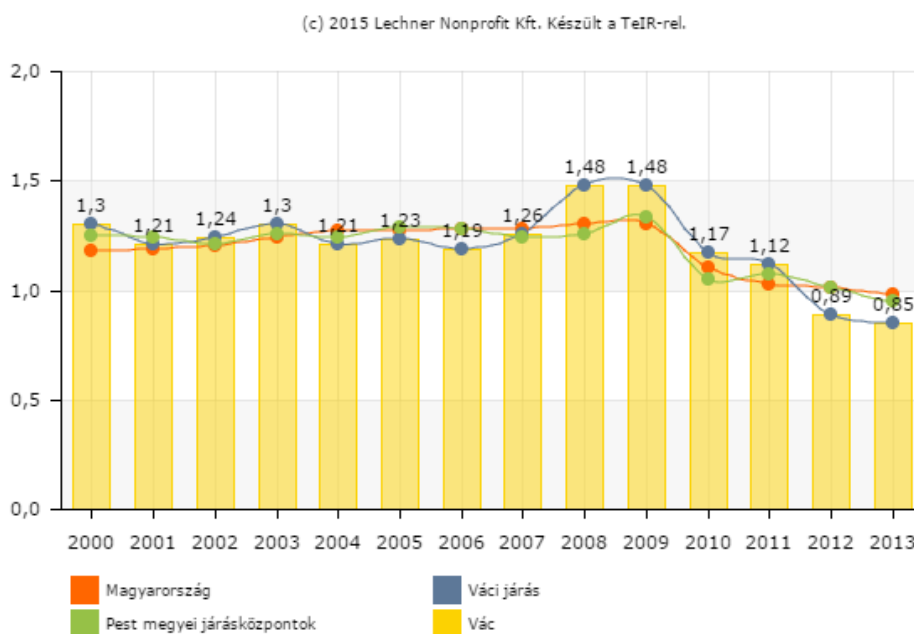
Tehát a település leterheltsége a többi településhez képest viszonylag közepesnek minősül: Acsa (701 fő), és Kisméredi (629 fő) alacsony értékei mellett jóval meghaladja Őrbottyán (2343), Kosd (2447 fő) és Sződ (3543 fő) a Váci (1665 fő) ellátási arányokat.

A járás fekvőbeteg ellátását biztosító intézményei közül a váci Jávorszky Ödön Városi Kórház rendelkezik a legnagyobb kapacitással. A kórház nemcsak a járás településeinek élők fekvőbeteg ellátását biztosítja, hanem gyakran Nógrád megye megyehatár közeli települései is a váci és nem a nehezebben megközelíthető balassagyarmati kórházat választják. Kb. 170 ezer ember fekvőbeteg ellátását biztosítja a kórház. A kilencvenes években elindult, több lépcsős rekonstrukcióban felújított kórházban 1997 és 2004 között az országos folyamatoknak megfelelően csökkentették a működő ágyszámot, jelenleg 522 ágy működik, mely alapján az ezer lakosra jutó szám 15 feletti. Ez az érték jelentősen meghaladja az országos átlagot, mely a 10 db-ot sem éri el. Az önkormányzati intézmény mellett a Máltai Szeretetszolgálat Vácon rendezte be 107 férőhelyes Szeretet Kórházát, melynek körzete ugyancsak túlnyúlik a város határain.

Szociális ellátás

Vácon 3 bölcsőde és egy családi napközi működik. 2013-ban 146 működő férőhelyről számolnak be a statisztikai adatok, melyhez képest a bölcsődébe beírt gyermekek száma 124 fő. A folyamatos férőhelyhiány után a 2010-ben, majd 2012-ben végrehajtott bővítések következtében 2012-re először jutott először kapacitás alatt, átlagosan 0,89 bölcsődés korú gyermek egy működő bölcsődei férőhelyre.

26. ábra - Egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma (fő)

forrás: Lechner Nonprofit Kft.

A kapacitásbővítések következtében is a 0-2 év közöttiek adatai azt mutatják, hogy 6-7 0-2 év közötti gyermek jut egy működő bölcsődei férőhelyre, mely az országos átlagnak megfelelő.

A családi napközi 7 férőhelyén, teljes kihasználtsággal, 7 gyermeket gondoztak 2013-ban.

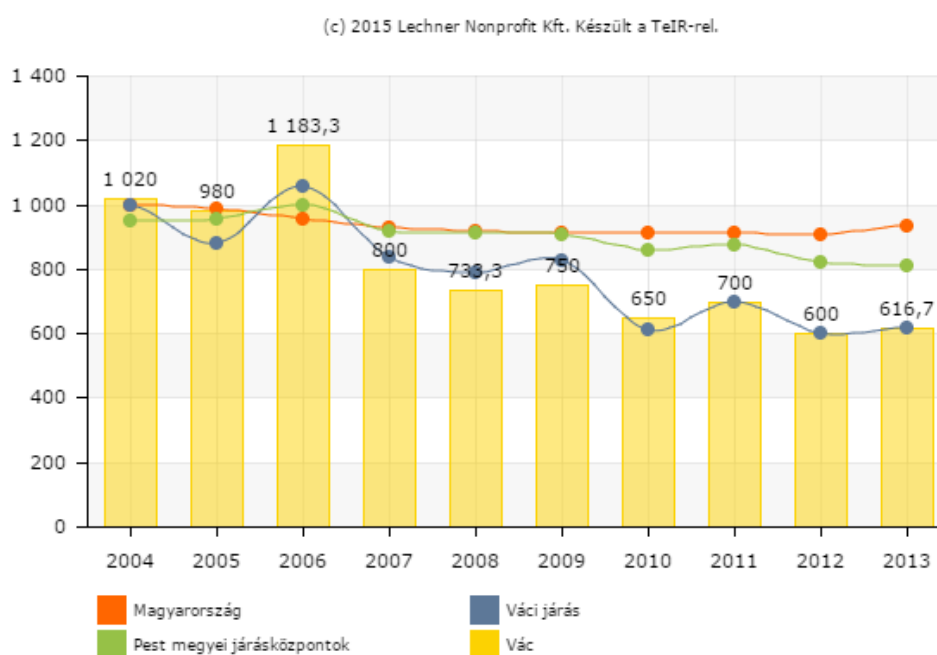
A városban több szociális ellátást biztosító intézmény és központ is működik. A településen két Fogyatékosokat is ellátó nappali intézmény található (a fogyatékosok Fejlesztő Napközi Otthona, valamint a Fogyatékosok Napközi Otthona), melyeket a váci önkormányzat tart fent. A 32 férőhelyen 2013-ban 30 embert gondoztak. A család terheinek csökkentését, a középsúlyos vagy még nagyobb mértékű értelmi fogyatékosok gyerekek közösségi életéhez szoktatását, a közösségi viselkedési formák elsajátítását és nem utolsósorban a család elszigetelődésének feloldását biztosítja a fogyatékosok nappali ellátása.

Vácon helyet kapott egy hajléktalanokat ellátó nappali intézmény is, ahol 26 férőhelyen látják el a rászorulókat. A hajléktalanok nappali intézménye szolgáltatásait a hajléktalanok a hét öt napján vehetik igénybe. Lehetőségük van a tisztálkodásra, a mosásra, az ételmelegítésre vagy a főzésre.

A helyi közszolgáltatások terén az idősekkel való foglalkozás magas színvonalú, a város önkormányzata az idősek nappali ellátását és idősek bentlakásos ellátását is biztosítja. Az Idősek Klubja részlegei biztosítják Vác város közigazgatási területén élő, állandó tartózkodási hellyel bíró, rászorult személyek nappali ellátását 8 órai nyitva tartás mellett. Az Idősek Otthonába a napi 4 órát meghaladó gondozási szükséglettel rendelkező, de rendszeres fekvőbeteg - gyógyintézeti kezelést nem igénylő, a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött személy látható el. Az Idősek Otthona részlegei tartós elhelyezés keretén belül, az intézmény működési területén biztosítják a beutaltak szociális otthoni ellátását, amely során fizikai-, egészségügyi és mentális szolgáltatást nyújtanak. A településen 3 időskorúak otthona működik, összesen 118 férőhellyel.

Az időseknek nappali ellátást nyújtó intézményei jellemzően kapacitás alatti kihasználtsággal működnek (600%-700%), 2013-ban is 616,7%-os kihasználtságot regisztráltak, amely jóval alacsonyabb a Pest megyei járásközpontok és az ország átlagos kihasználtsági értékeitől.

27. ábra - Idősek nappali intézményeinek kapacitás kihasználtsága (ezrelék)

forrás: Lechner Nonprofit Kft.

A településen szociális étkeztetés és a házi segítségnyújtás is zajlik. Szociális étkeztetésben 2013-ban 322 fő vett részt. A házi segítségnyújtást körülbelül 50-60 fő veszi igénybe.

A 2 gyermekjóléti szolgálat által gondozott kiskorúak száma közel 500 fő. A 2 Családsegítő Szolgálat szolgáltatásait is ~800 fő veszi igénybe.

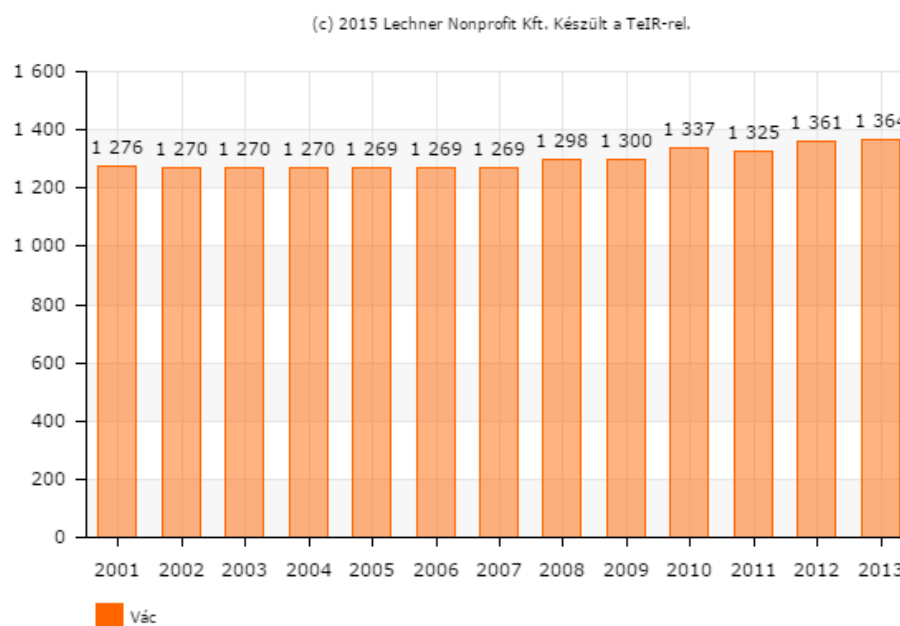
A településen található gyógyszerterek száma 10 db.

Oktatás

A városban az oktatási tevékenységet 13 önkormányzati óvoda, 4 egyéb fenntartású óvoda, 8 általános iskola, 9 középfokú oktatási intézmény, 1 zeneiskola, és 3 speciális iskola látja el, valamint felsőfokú képzés is zajlik a településen. Az intézmények városi és térségi feladatokat egyaránt ellátnak.

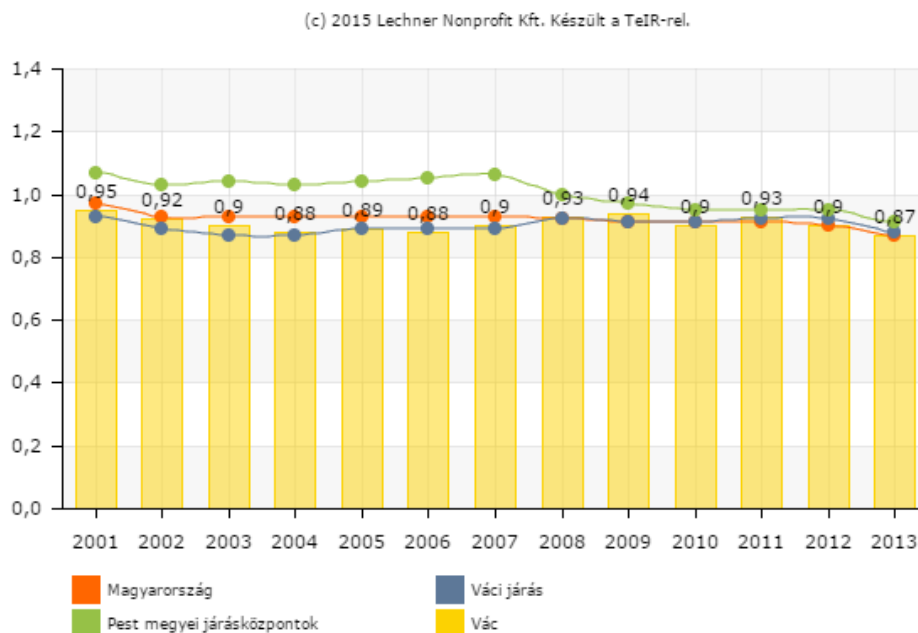
Az óvodai férőhelyek száma 2013-ban, fokozatos férőhelybővítések eredményeként elérte az 1364 db-ot. Az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma 0,87 mely hasonló arány a járási, a megyei és az országos átlaghoz képest is.

28. ábra - Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (db)

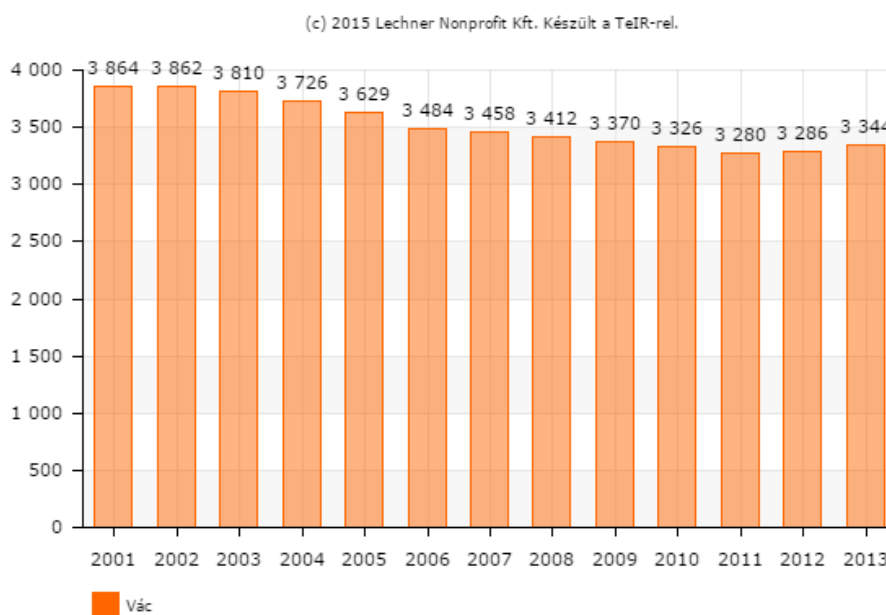
forrás: Lechner Nonprofit Kft.

29. ábra - Egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma

forrás: Lechner Nonprofit Kft.

30. ábra - Általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)

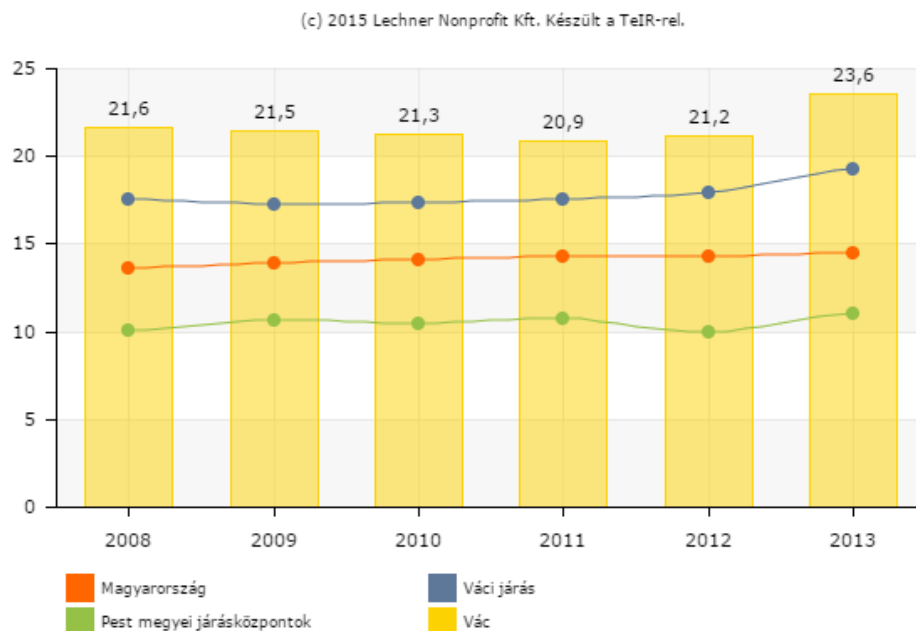
forrás: Lechner Nonprofit Kft.

Az általános iskolai tanulók száma 2013-ban 3344 fő volt, s létszámuk fokozatosan csökkenni látszik, 2001-ben még 3864 tanulót számlált a település. Azonban a település nagyságának és központi szerepének köszönhetően, így is háromszor-tízszer annyi általános iskolás jár Vácra, mint a járás többi településére.

A más településekről bejáró általános iskolás tanulók aránya a Váci járáshoz, s a megyei és az országos átlaghoz képest is magasabb: 2013-ban 23,6% volt, mely jelentősen magasabb a Pest megyei és az országos

átlagtól (11% és 14,5%), azonban még mindig elmondható, hogy az alapfokú képzési intézmények elsősorban helyi vonzáskörzettel rendelkeznek.

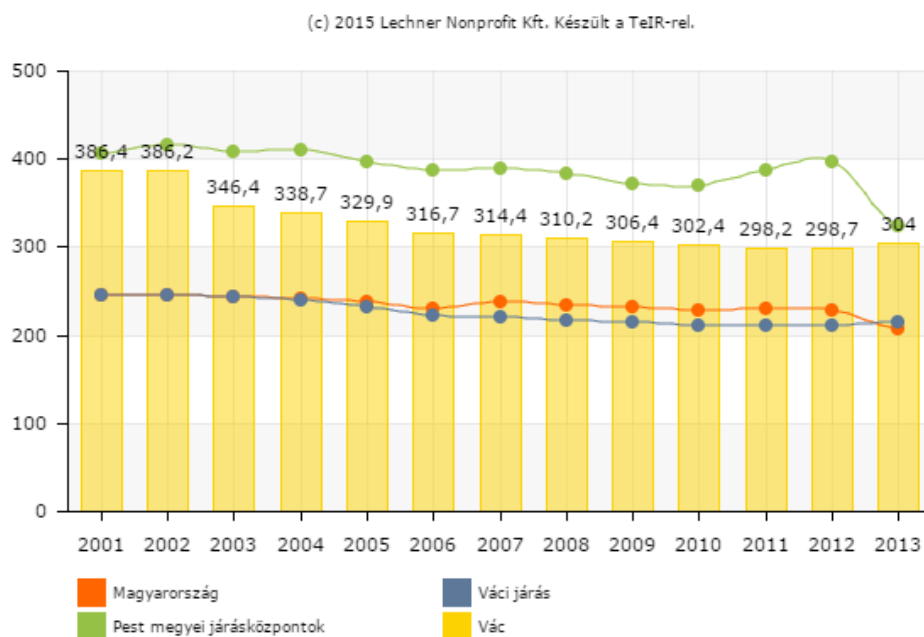
31. ábra - Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (%)

forrás: Lechner Nonprofit Kft

A feladatellátási helyek átlagos létszámának tekintetében a település több tanulóval rendelkezik, mint a járási, vagy az országos átlag. A 2013-as évben az arány 304 fő volt, mely az elmúlt évben már a többi megyei járásközpont értékéhez közelített.

32. ábra - Általános iskolai feladatellátási helyek átlagos létszáma (fő)

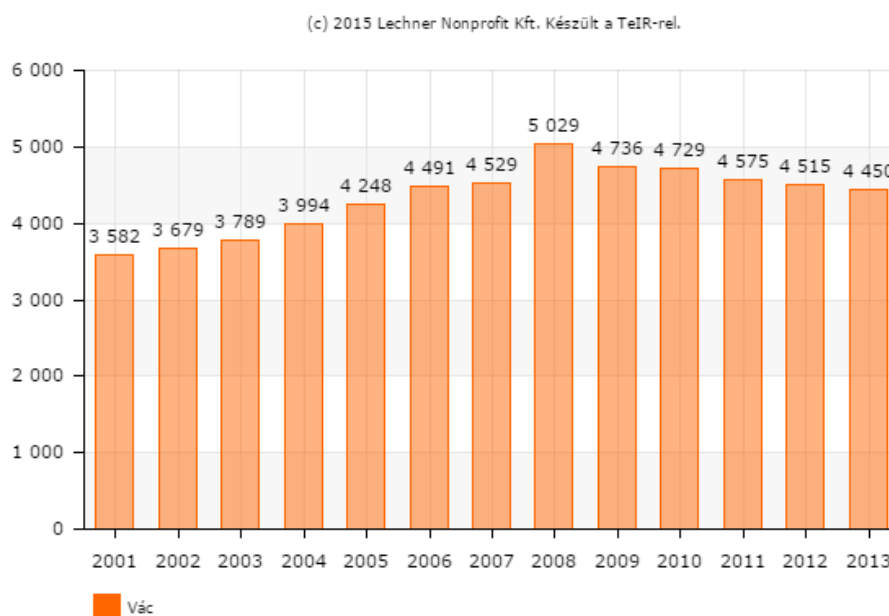
forrás: Lechner Nonprofit Kft

A középiskolába járók száma 2013-ban 4450 fő volt, de a tanulók száma évről-évre eltéréseket mutat, jelenleg egy csökkenő tendencia jellemző.

A térség kilenc középfokú oktatási intézménye Vácon található, melyek összetétele alapjaiban befolyásolja nemcsak a váci, hanem vonzáskörzetéhez tartozó településeken él fiatalok továbbtanulási lehetőségét is. Az intézményhálózat szerkezetén belül a szakközépiskolák dominanciája határozza meg a kistérség középfokú oktatásának sajátosságát.

A kilenc intézmény közül egy tiszta profilú gimnázium, négy szakközépiskola, két gimnázium és szakközépiskola, két szakközépiskola és szakiskolai profilú található a városban. A középiskolák közül csak a zenei szakközépiskola rendelkezik országos, valamint a mezőgazdasági szakképző megyei beiskolázási körzettel. A további hét iskola vonzáskörzetébe tartozik a Közép - Magyarországi Régió túl Dél - Nógrád megye településeinek egy része is. Hatókörük (beiskolázási körzetük) 100 - 120 településre terjed ki.

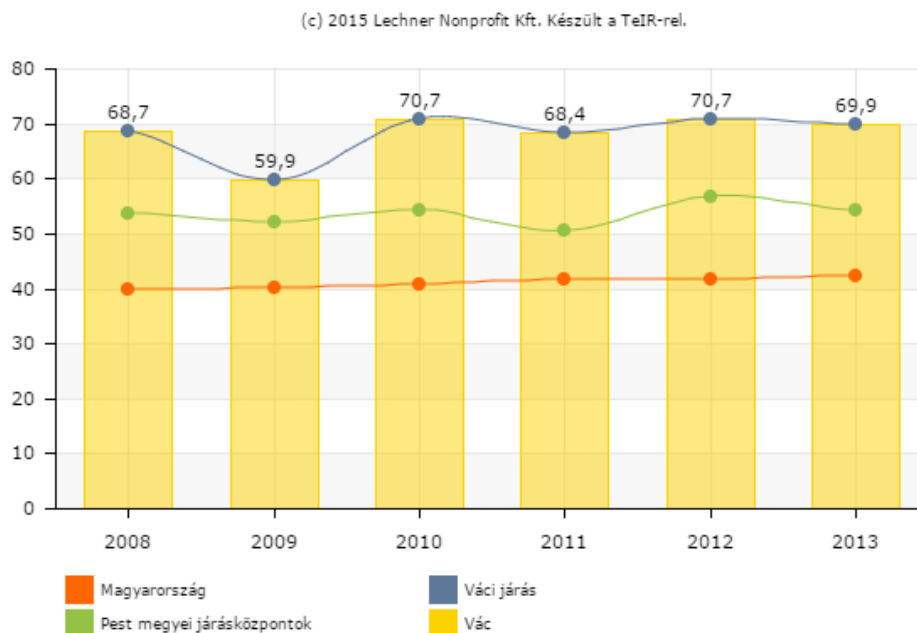
33. ábra - Nappali tagozatos középiskolai tanulók száma
(a hat-, nyolcévfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő)

forrás: Lechner Nonprofit Kft

A más településekről bejáró középiskolás tanulók aránya a 2013-as évben nagyon magas, 69,9% volt, mely jóval meghaladja a megyei járásközpontok értékeit, tehát Vác vonzástényezője jelentősnek tekinthető a megyén belül is.

34. ábra - Más településről bejáró középiskolai iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (%)

forrás: Lechner Nonprofit Kft

2004-ben költözött Vácra az Apor Vilmos Katolikus Főiskola. Az intézmény beiskolázási körzete országos, de hallgatóinak mintegy egyharmada Nógrád és Pest megye településeiről való. főiskolán óvodapedagógus, tanító, szociálpedagógus és katekéta lelkipásztori képzést folytatnak, továbbá katolikus hittanár és katolikus kántor, valamint karnagy képzés is folyik.

Kultúra és sport

Az építészeti örökségből meg kell említeni a Váci Egyházmegye püspöki székhelyének barokk tereit, templomait, palotáit és fokozatosan megújuló történelmi épületállományát valamint szobrait.

Mint a térség központja, Vác a helyi kis gyűjteményeknél egy nagyságrenddel nagyobb léptéket képvisel, hiszen a város és a térsége (korábbi szobi, váci, dunakeszi és gödöllői járás) szellemi és tárgyi örökségének megőrzését vállalja. Múzeuma „régészeti, helytörténeti, néprajzi és művészettörténeti gyűjt körrel védi, gyűjti, őrzi, feldolgozza és bemutatja az emberi múlt tárgyi és szellemi dokumentumait". 2004-ben kezdte meg működését Vác Város Levéltára, így helyben továbbra is hozzáférhetők a város történelmi dokumentumai. A hagyományos népi-nemzetiségi kulturális értékek mellett a térség jelentős művészeti potenciállal rendelkezik. Számos falfaragó, díszkovács, valamint kortárs alkotóművész (Váci Szalon, Verőcei Műhely, Dunakanyar Fotóklub) él és dolgozik a kistérségben. (IVS 2008)

Vác számára fontos cél a városi hagyományok ápolása és újak teremtése a polgári öntudat megőrzése és elmélyítése végett. Ehhez a színvonalas kulturális élet, valamint a szellemi központ jelleg megőrzése illetve fejlesztése mellett, természetesen szükség van az optimális foglalkoztatottság és ez által a jóléti kisváros kialakítására is. Konkrétabban jellemezve a város hosszú távú kulturális törekvését, a város célja a már

meglévő kulturális infrastruktúra megújítása illetve új kezdeményezések támogatása. Ez persze közvetlenül a „kultúra- fogyasztók” körét fogja érinteni, de közvetve a város lakosságát is, a fent leírtak miatt. (IVS 2008)

A helyi kulturális életben nagy szerepe van a Váchoz kötődő rendezvényeknek, mint például a Mária búcsú, mely mellett a zenei életben jelentős a nemzetközi kórustalálkozó, valamint a Váci Világi Vigalom szervezése. A hagyományt teremtő rendezvények száma is nő: Boldog Vác remete napja, Dunakanyar napja, Szent Hedvig a Dunakanyar patrónájának emléknapja, I. Géza király emléknapja (Vácott eltemetett Árpád házi király, akinek arcképe a magyar szent koronán látható), Tavaszi Fesztivál, Váci Nyár, Esélyegyenlőségi Nap. (IVS 2008)

Az egyházak nem csak a hívők hitéleti szolgálatait látják el, egyben a helyi közösségek markáns szervezőerői is. A város történetében központi szerepet játszó Váci Püspökség mellett működnek református, evangélikus gyülekezetek és izraelita hitközösségek is. A nagy egyházak mellett a Baptista Gyülekezet, a Hit Gyülekezet és több más kisegyház is jelen van a város életében. (IVS 2008)

A gyermek-és ifjúsági korosztály szabadidő eltöltési igényeik különbözőek, de a váci kínálat nagyban befolyásolja a szabadidős tevékenység minőségét. A gyermek korosztály a szabadideje nagyobb részében játszani kíván, s életkori sajátosságainak figyelembevételével játszótérre, játszóházba megy, családi környezetben, családi programokban vesz részt. Ezzel szemben a középiskolások és az ifjú felnőttek már szabadidős programjaikban is rétegződnek, s van aki szórakozni, táncolni jár, van aki a természetben keres pihenési lehetőséget, van aki színházba, moziba jár, sportol, tanul, dolgozik, vagyis tevékenységük széles skálán mozog. A fiatalokat leginkább a baráttal/barátokkal való együttlét, az utazás, a kirándulás és a sport érdekli. (Ifjúsági Konceptió 2004)

A város sportolási lehetőségeiben meghatározó szerepe van a három sportintézményének. A város Sportcsarnoka 1996 óta működik, 800 férőhellyel. A csarnok a városban működő sportegyesületek és az oktatási intézmények sportolási lehetőségeinek biztosításában, valamint nemzetközi és hazai sportrendezvények, tömeg, illetve szabadidő sport jellegű rendezvények, sportprogramok lebonyolításában játszik szerepet. A 12 000 fős befogadóképességű Sportstadion a labdarúgó csapatok számára az edzési- és versenyzési lehetőséget, és a diáksport jellegű atlétikai versenyek helyszínét biztosítja. Emellett működik még a városban egy szintén önkormányzati tulajdonú Strand és Uszoda, mely helyszíne a városban működő vízi sport szakosztályok edzésinek, versenyeknek, az általános- és középiskolai úszásoktatásnak, valamint a lakosság szabadidős tevékenységének.

Emellett a városban számos sportegyesület és diák sportklub működik, mely a szabadidős- és sporttevékenységek széles skálájában szervezik össze a lakosság egy részét.

1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

A település-fejlesztésben kiemelt szerepű az egyenlő esélyű hozzáférés, valamint az esélyegyenlőség biztosítása horizontális uniós elvek érvényesítése, elsősorban az alacsony státuszú lakosok – azaz a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező és 8 osztállynál magasabb iskolai végzettséggel nem rendelkező aktív korú lakosok tekintetében. Az esélyegyenlőségről, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény a következő elemeket hangsúlyozza: 1.§ „Az

egyenlő bánásmód követelménye alapján a Magyar Köztársaság területén tartózkodó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel szemben e törvény rendelkezései szerint azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni.”

A törvény értelmében az önkormányzat öt évre szóló esélyegyenlőségi tervet fogadott el, melynek időbeli hatálya 2013–2018.

Az esélyegyenlőség biztosítása tág értelemben két eltérő, de egymással szorosan összefüggő, egymásra épülő elvárás fogalmaz meg. Egyrészt az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését, a hátrányos megkülönböztetés (diszkrimináció) tilalmát jelenti, másrészt olyan esélyegyenlőségi politikák kialakítását és végrehajtását, amelyek a hátrányos helyzetű állampolgárok életkörülményeinek javítását segítik elő különböző területeken. Önkormányzatunk működése során az esélyegyenlőség megvalósítását - az EU elvárásoknak is megfelelően - horizontális elvként kell meghatározni, melynek át kell hatnia az Önkormányzat valamennyi tevékenységét: a kötelező és önként vállalt feladatok ellátását, és a helyi szintű közpolitikák alakítását egyaránt. Az Önkormányzat az esélyegyenlőségi politikáját munkáltatói szerepkörben, közvetlen szolgáltatásai során és intézményfenntartói szerepkörben érvényesíti. Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos tevékenysége folyamán mindent megtesz annak érdekében, hogy az egyes projektek kidolgozásában az érdekelt civil szerveződések is aktív szerepet játszanak, elősegítve ezzel a város lakosságának ilyen irányú szemléletváltását is. Ennek eszközei szabályozás, támogatás és a jó gyakorlatok bevezetése, bemutatása.

A program az előírásoknak megfelelően öt nagy témakört vizsgál: a mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége; a gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység; a nők, az idősek, és a fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége.

Vác Város Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét; a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét; a diszkriminációmentességet; a szegregációmentességet; a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén; a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket - az óvoda kivételével - érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel.

1.9. A település gazdasága

1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

Vác a Közép-Magyarország régióban helyezkedik el, amely az Európai Unió félperifériás „új” tagállamainak egyik legfejlettebb térsége. A város a hivatalosan lehatárolt budapesti agglomeráció északi szektorának része, sokoldalú gazdasági kapcsolatok csatolják a fővároshoz, amellet, hogy önállóan is jelentős a gazdasági ereje Pest megyén illetve a járason belül, így önálló funkcionális vonzáskörzettel rendelkezik.

4. táblázat - A Közép-Magyarország régió gazdasági fejlettsége kelet-közép-európai összehasonlításban (GDP/fő vásárlóerő-paritáson 2011-ben)

Helyezés	Ország	Régió	GDP/fő az EU-27 átlag százalékában, (2011)
1.	Szlovákia	Bratislavský kraj	186
2.	Csehország	Praha	171
3.	Románia	București – Ilfov	122
4.	Magyarország	Közép-Magyarország	110
5.	Lengyelország	Mazowieckie	107
6.	Szlovénia	Zahodna Slovenija	100

forrás: Eurostat, Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions)

A város mai gazdaságát is meghatározza annak történetisége. A 19. század végétől a hazai kapitalista fejlődés kibontakozásakor jelentős elővárosi jellegű ipar telepedett Vácra, így kiegészítve a város meglevő kulturális-oktatási funkcióit. A szocialista iparosítás során a település ipari jellege vált uralkodóvá (az 1970-es népszámláláskor pl. az aktív keresők 59%-a az iparban dolgozott). Ebben a korszakban hozták létre többek között a hajógyárat (1953) vagy a Cement és Mészműveket (1963). A szocialista korszakban a Cement és Mészművek székhelye Vácott volt, azaz a település a hazai gazdaság ezen ágazatában fontos országos irányító szerepkörrel rendelkezett.

A rendszerváltás után a korábbi ipari nagyvállalatok részben bezártak (konténergár), részben hazai tőkések vagy a dolgozók (Forte) privatizálták, részben pedig külföldi cégek vásárolták fel őket (a Duna-Dráva Cement Kft. jelenleg német tulajdonban van, a Tungsramot a GE vette meg, a Taurus a Michelin kezébe került). E vállalatok közül a DDC cégcsoport magyarországi székhelye Vácott van, ami továbbra is lényeges gazdasági irányító funkciót jelent a városban. Fentiek mellett az 1990-es évek közepétől zöldmezős külföldi működőtőke-befektetések révén új szereplők jelentek meg a városi gazdaságban, így az IBM, a Zollner vagy a Contitech, amelyek ma a város legnagyobb foglalkoztatói között vannak. Ezáltal a város gazdasága erőteljesen átstrukturálódott, viszont továbbra is meghatározó erőteljes külföldi gazdasági függősége – mint ahogy ez a hazai középvárosokban általánosságban is jellemző.

Ha a 2012-es adatokat megnézzük, a gazdaság jelenlegi állapotára vonatkozó tendenciákat tovább árnyalhatjuk. A társas vállalkozások körében kiemelkedően magas a külföldi tőke aránya (meghaladja a legtöbb hazai megyeszékhelyét), az értékesítés nettó árbevétele a megyei átlagot némileg, a járásközpontokét jelentősen meghaladja. Ebből a szempontból viszont a külföldi orientáltság kisebb mértékű: alulmúlja a megyei, a járásközponti és a magyarországi átlagot is. A vállalatok jegyzett tőkéje megfelel a megyei átlagnak. Összességében tehát a város társas vállalkozásai népességarányosan nem kiemelkedő számban vannak jelen, külföldi tulajdonban vannak és átlagos árbevételt érnek el döntően hazai piacokon. Azaz a város gazdaságára a külföldi gazdasági mozgásoknak való kitettség sok szempontból csak áttételesen értendő.

5. táblázat - A székhellyel bíró vállalkozások néhány fontosabb adata

VÁROS	Külföldi tőke aránya (%), 2012	Értékesítés nettó árbevétele egy társasági adózóra (ezer Ft), 2012	Befektetett eszközök értéke egy társasági adózóra (ezer Ft), 2012	Ezer lakosra jutó társasági adózó, 2012	Exportértékesítés a nettó árbevétel arányában (%), 2012	Jegyzett tőke egy társasági adózóra (ezer Ft), 2012
Vác	76	166 489	101 543	43,7	28,9	32 487
Pest megyei járásközpontok	n.a.	106 509	48 150	49,7	29,4	18 687
Pest megye	n.a.	151 991	82 542	47,0	35,1	32 297
Budapest	n.a.	224 297	439 083	88,0	23,4	70 029
Magyarország	n.a.	178 215	225 499	48,5	31,7	42 101

forrás: NAV, Társasági adóbevallás, települési adatok, 2012

A helyi iparüzési adóbevételekre (HIPA) mind abszolút értékben, mind egy lakosra vetítve a viszonylag nagymértékű ingadozás volt jellemző, elsősorban a gazdasági válság hatásának következtében. A település HIPA-bevételei egy főre vetítve egyaránt meghaladják az országos, a megyei és a megyei járásközponti átlagot, 2010-ben 1,8 milliárd forintot jelentettek, ami az országos összes HIPA-bevétel 0,5%-át jelenti. Az iparüzési adót fizetők körében jellemző az igen erős koncentráció: 2010-ben pl. 19 cégtől származott az iparüzési adóbevétel több mint háromnegyede.

6. táblázat - Az egy főre jutó helyi iparüzési adó (HIPA) 2000-ben, 2005-ben és 2010-ben

Város	HIPA ezer Ft/fő, 2000. év	HIPA ezer Ft/fő, 2005. év	HIPA ezer Ft/fő, 2010. év
Vác	26,8	72,9	51,9
Pest megyei járásközpontok	15,2	28,5	33,9
Pest megye	14,4	29,5	38,8
Budapest	46,3	42,1	50,4
Magyarország	18,2	25,3	33,8

forrás: TeIR

A foglalkoztatottak aránya a 2011-es népszámlálás szerint a 15–64 éves korosztályra vetítve 61,3% (2001-ben még 57,3%), ami a Pest megyei járásszékhelyek átlagának felel meg, és magasabb az országos 57,9%-os értéknél – ráadásul a járáson belül is a 3. legjobb érték Sződ és Váckisújfalu után.

A munkanélküliek száma és a munkanélküliségi ráta alakulása az országos és a globális gazdasági mozgásoknak megfelelően alakult a városban. A munkanélküliek számának mélypontja 2003-ban volt (471 fővel), a gazdasági válság hatásainak köszönhetően 2009-ben már meghaladta az 1000 főt, 2012-ben 1154 fővel tetőzött, 2013-ban 926 főre csökkent (ebben közrejátszottak a közfoglalkoztatási programok). A nyilvántartott álláskereső aránya a munkaképes korú népességből az elmúlt szűk évtizedben a Pest megyei járásközponti átlagnak megfelelően mozgott: a válság előtt a 2%-ot alig haladta meg, a válság hatására 5%-ra emelkedett, 2013-ban viszont 4%-ra csökkent. A mutató időbeli alakulása az országos átlagnak megfelelő volt, ám a közép-magyarországi elhelyezkedésnek (fővárosi ingázási lehetőségek, a budapesti munkapiacra levő több lehetőség) köszönhetően is tompítottabban jelentkezett például a gazdasági válság hatása. A

2000-es évek elejének-közepének prosperáló időszakában a munkaerőpiac peremhelyzetén levő aktív korúak is munkalehetőségekhez jutottak (a 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya az összes munkanélküliből ebben az időszakban jellemzően 15-20 százalékponttal alacsonyabb volt az országos átlagnál), ám a gazdasági válság nyomán ismételten akut módon jelentkezett a hosszú távú munkanélküliség problémája, 2013-ban 53,7% volt a mutató értéke (az országos átlag 49,9%). A legfeljebb 8 osztályt végzettek körében hasonló tendenciák zajlottak le: 2008-ban a munkanélküliek 22,6%-a volt csak alacsony képzettségű, ez az érték 2013-ban 10%-ponttal magasabb (miközben az országos átlag 40-42% között stagnált).

A település foglalkoztatottsági kapacitására a munkahelyek csökkenése volt jellemző a rendszerváltás óta: 1990-ben még 21 ezer munkahely volt a városban, amely érték 2011-re 17 ezerre csökkent. A városban megszűnő munkahelyeket a fővárosba való ingázás tudta pótolni: a 2011-es népszámlálás adatai alapján a naponta ingázó foglalkoztatottak aránya 37,8% (2001-ben még csak 28,3%) – ezek az értékek ugyanakkor jóval alacsonyabbak a megye járásközpontjainak átlagánál (2011-ben 53,6%) vagy a járás átlagánál is (57,7%). A helyben levő foglalkoztatási potenciál jelentőségére utal, hogy a Vácra beingázók száma több mint másfélszerese a településről eljárók számának (a Pest megyei járásközpontokban és Pest megye összes településén jellemzően pont fordított ez a reláció).

7. táblázat - A foglalkoztatási kapacitás alakulása 2001–2011.

Település neve	Helyben dolgozók száma összesen		Településről eljárók száma		Településre beingázók száma		Foglalkoztatási kapacitás, %	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Vác	17 999	17 463	4 048	5 398	7 761	8 589	126,0	122,4
Járásközpontok Pest megyében	123 479	143 503	73 923	95 213	41 897	61 100	79,4	80,8
Pest megye	281 999	344 815	235 865	309 295	101 240	157 857	67,7	69,5
Budapest	856 193	917 026	64 976	78 681	175 151	225 518	114,8	119,1
Magyarország	3 685 085	3 705 491	1 102 005	1 340 831	1 096 821	1 160 293	99,9	95,4

forrás: KSH Népszámlálás, 2001, 2011. Megjegyzés: foglalkoztatási kapacitás: a helyben lévő munkahelyek a foglalkoztatott lakosok arányában, %)

Meghatározó, nagy létszámot foglalkoztató térségi munkáltatók voltak a váci Zollner, Contitech, a gödi Samsung és beszállítói, a Dunakeszi lévő Bombardier-MÁV Kft. Ezek a cégek az elmúlt években vagy megőrizték állományi létszámukat, vagy jelentősen csökkentették (ez utóbbiba tartozik pl. a Samsung, valamint a Bombardier-MÁV). A munkáltatók között kevés 100 és 299 fő közötti munkavállalót foglalkoztató található, ellenben sok a 300 főt meghaladó létszámú (Zollner, IBM, Lighttech Lámpatechnológia, Phoenix Pharma, Bombardier Kft., Philip Morris Kft.). A 4 főnél több munkavállalót foglalkoztató munkáltatók főként a feldolgozóiparban, a gép- és berendezésgyártás, fémtermék előállítás, járműgyártás és a műszergyártás ágakban működnek. Jellemző ágazat még a személyszállítás, kis- és nagykereskedelem, valamint a vendéglátás.

1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

A regisztrált vállalkozások száma a 2000-es években is szinte folyamatosan növekedett, a 2000-es 3953 db-ról 2012-re 5054 db vállalkozásra, ezek közül társas vállalkozás 2294 db. A regisztrált társas vállalkozások ágazati megoszlását az 8. táblázat mutatja.

8. táblázat - Regisztrált társas vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása (%), 2012-ben

Nemzetgazdasági ág	Vác	Pest megyei járasközpontok	Pest megye	Budapest	Magyarország
A - Mezőgazdaság	0,87	1,19	1,49	0,44	2,30
B - Bányászat	0,09	0,05	0,10	0,06	0,11
C - Feldolgozóipar	7,02	8,53	8,52	5,91	8,01
D - Villamosenergia ellátás	0,44	0,17	0,12	0,17	0,21
E - Vízellátás	0,48	0,42	0,46	0,23	0,40
F - Építőipar	10,51	10,84	11,73	7,56	9,76
G - Kereskedelem	27,86	24,20	23,42	23,68	23,84
H - Szállítás, raktározás	3,88	4,07	4,30	2,49	3,35
I - Vendéglátás	5,36	4,12	4,16	4,32	4,94
J - Információ, kommunikáció	5,06	6,57	6,68	8,40	6,05
K - Pénzügy, biztosítás	2,14	2,54	2,34	2,20	2,36
L - Ingatlanügyletek	7,32	6,45	6,18	9,42	7,37
M - Szakmai tudományos, műszaki tevékenység	15,34	15,99	15,60	19,66	16,35
N - Adminisztratív és szolgáltatás támogató	5,06	5,85	6,20	6,82	5,76
O - Védelem, közigazgatás	0,00	0,02	0,03	0,03	0,03
P - Oktatás	1,83	1,98	1,83	1,91	1,86
Q - Egészségügyi, szociális ellátás	3,53	2,89	2,53	2,32	3,32
R - Művészet, szórakoztatás	1,35	1,98	2,15	2,34	2,03
S - Egyéb szolgáltatás	1,83	2,12	2,13	2,03	1,92
T+U Egyéb tevékenység	0,04	0,01	0,01	0,01	0,01
Regisztrált társas vállalkozások száma, db (100%)	2 294	32 942	89 707	242 854	600 413

forrás: KSH, TSTAR, 2012

Az agrártermékek feldolgozásában jelenleg a legnagyobb szereplők a Pacific Óceán Kft., a Naszálytej és a Váci Malom Kft. A Váci Malom és a Naszálytej 100%-os hazai tulajdonban vannak, utóbbi közepes méretű feldolgozónak számít bővülő tevékenységgel. Ennek ellenére a mezőgazdasági vállalkozások aránya az összes regisztrált társas vállalkozásból alacsonyabb, mint az országos, a megyei vagy a megyei járásközponti átlag.

A rendszerváltás után valamennyi ipari nagyvállalatnál nagymértékben csökkent a foglalkoztatottak száma: a globális termékszerkezet-váltásnak (Forte, GE) és a termelés globális földrajzi átrendeződésének (kötöttárugyár) köszönhetően a korábbi nagy foglalkoztatókból több bezárt. Ennek ellenére a legnagyobb helyi foglalkoztatók ma is a feldolgozóiparban találhatók.

A vállalatok méret szerinti megoszlására az országos és a megyei tendenciáknak megfelelően a mikro- és kisvállalatok túlsúlya a jellemző. Az 1–9 fős vállalatok száma stabilizálódott a 2300 vállalat körül, az 50 főt és többet foglalkoztató vállalatok száma bár dinamikusan növekedett a 2000-es évek második felében, az utóbbi években mégis csökkent (2012-ben 22 vállalat – székhely szerint vizsgálva). Ekkora méretű vállalatokból a járás más településein legfeljebb 1-2 db működik, így Vác a közép- és nagyvállalati körben egyértelműen a járás gazdasági központja.

9. táblázat - Regisztrált társas vállalkozások létszámkategória szerinti megoszlása (%), 2012-ben

Város	Regisztrált társas vállalkozás összesen, db	0 és ismeretlen fő (%)	1-9 fő (%)	10-19 fő (%)	20-49 fő (%)	50-249 fő (%)	250-499 fő (%)	500 és több fő (%)
Vác	2 294	33,4	60,5	4,0	1,1	0,8	0,0	0,1
Pest megyei járásközpontok átlaga	32 942	36,5	58,7	2,9	1,3	0,6	0,1	0,0
Pest megye	89 707	36,8	58,5	2,8	1,3	0,6	0,1	0,0
Budapest	242 854	41,9	53,0	2,9	1,4	0,7	0,1	0,1
Magyarország	600 413	36,4	57,7	3,3	1,7	0,8	0,1	0,1

forrás: KSH, TSTAR, 2012

1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelései

Vác esetében is mind a gazdasági szereplők, mind az önkormányzat és a városi tulajdonú cégek fejlesztéseiben 2007–2013 között meghatározóak voltak az uniós támogatások. Kistérségi szinten Vác és térsége az országos átlag felett szerepelt az uniós programokból támogatott pályázatok számában, ám a megítélt támogatási összeg alatta maradt az országos és a megyei átlagnak. Ennek oka, hogy Vácott nem történt olyan léptékű infrastrukturális fejlesztés (pl. vasúti, közúti, szennyvíz-elvezetési), amely más kistérségek számadatait jelentősen megemelte.

10. táblázat - A Közép-magyarországi régió kistérségeinek forrásabszorpciója

Kistérség	Támogatott pályázatok (db)	Megítélt támogatási összeg (Ft)
Aszódi	98	5 416 845 136
Budaörsi	445	21 537 913 963
Ceglédi	375	37 992 880 375
Dabasi	200	13 189 279 987

Dunakeszi	278	10 898 033 013
Érdi	238	43 001 347 221
Gödöllői	469	38 037 112 532
Gyáli	161	18 286 105 022
Monori	279	18 387 774 777
Nagykátai	172	35 738 192 552
Pilisvörösvári	264	90 467 764 608
Ráckevei	507	49 133 191 800
Szentendrei	343	26 031 884 106
Szobi	45	5 609 590 867
Váci	217	16 250 865 198
Veresegyházi	124	15 963 880 093
Pest megye összesen	4215	445 942 661 250
Kistérségek átlaga (Magyarország)	178	19 375 531 320

forrás: *emir.nfu.hu*, 2015. február 16.

Vácott 2007–2013 között a Nemzeti Stratégiai Referenciakeretből 118 pályázatot támogattak, amely érték meghaladja a hazai települési átlagot (22 db) (2014. február 12-i állapot). A megítélt támogatási összeg 8,7 milliárd Ft, amely több mint kétszeresen haladja meg a magyarországi települési átlagot (3,1 milliárd Ft). A megítélt támogatások az országos átlagnak nagyjából megfelelő arányban jutottak mikro- és kisvállalkozásokhoz (55%), a közepes méretű vállalkozásoktól érkezett a nyertes pályázatok 16%-a (az országos átlag 9%), a nonprofit szervezetek részaránya viszont elmaradt az országos átlagtól.

11. táblázat - Vác nyertes ÚMFT és ÚSZT-pályázatainak összefoglaló táblázata

Operatív program	Pályázatok száma (db)	Támogatás (Ft)
ÁROP	2	60 000 000
EKOP	0	0
KEOP	10	2 643 597 337
KMOP	84	5 422 281 711
KÖZOP	1	0
TÁMOP	21	553 012 486
Összesen	118	8 678 891 534

forrás: *www.palyazat.gov.hu*, 2014. február 12.

Elmondható viszont, hogy a 10 legnagyobb támogatott projektből csupán kettő kapcsolódik a magángazdasághoz: az Infopress Group Kft. félmilliárd forintos technológiafejlesztése és a Nova-Inn Kft. inkubátorház létrehozására elnyert 200 millió forintos pályázata. Kiemelkedőek voltak még a telephelyfejlesztési KMOP-pályázatok, amelyeken a Royal Press Hungary Kft. és a Penates Holding 100-100 millió Ft-ot nyert (a nyomdaipari cégek vállalati technológiafejlesztési pályázaton is több tízmillió forintos támogatást nyertek el). A további helyi vállalkozások zömmel a KMOP 1.2.1 vállalkozásfejlesztési

pályázataiban nyertek támogatást, de népszerű volt az 1.1.4 konstrukció is, valamint a TÁMOP 2.1.3 munkahelyi képzéseket támogató kiírása.

A település, a településen található közintézmények, illetve a közszolgáltatók a 2007–2013 közötti időszakban jelentős fejlesztéseket tudtak megvalósítani ÚMFT/ÚSZT-forrásokból. Ezek közül kiemelkedik a városi kórház 2 milliárd forintos korszerűsítése, az önkormányzat 1,5 milliárd forintos árvízvédelmi beruházása, a 700 millió forintos fűtér-rekonstrukció, a piarista gimnázium rekonstrukciója, energetikai és eszközfejlesztése 400 millió Ft-os támogatással, valamint egy 150 millió forintos szennyvíztisztító-rekonstrukció.

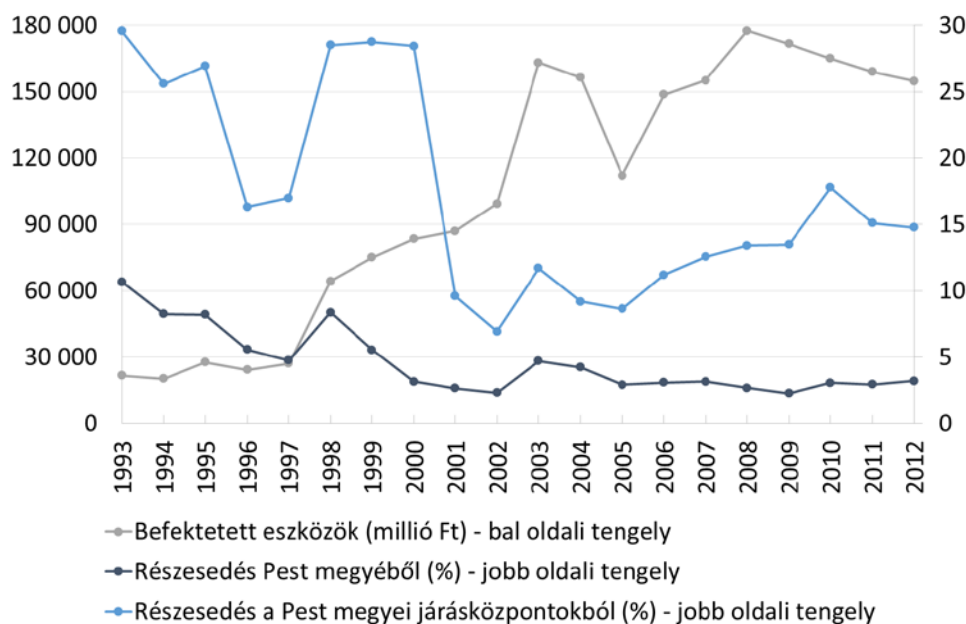
1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

A váci térség gazdasági szereplőinek versenyképességét az előbbiekben leírtak alapján a globális gazdasági mozgások jelentősen befolyásolják. Az önkormányzatnak mint helyi államnak a mozgástere a gazdasági folyamatok befolyásolásában átalakult: bizonyos felelősségi körök a helyi szintre kerültek a rendszerváltás után (pl. helyi adókról való döntéshozatal), mások viszont továbbra is nemzetállami szinten meghatározottak (pl. társasági adó kulcsa, vállalkozások támogatása egyedi kormánydöntéssel), megint másokat EU-s szabályok korlátoznak (köztük a vállalatok állami támogatását).

Ettől függetlenül valamennyi város belekényszerül abba, hogy részt vegyen a tőkéért, befektetésekért folyó versenyben, a város fejlődését segítve. A tőkevonzásban viszont az önkormányzat lehetőségei korlátozottak, abban együtt kell működnie a nemzetállami szinttel is (pl. befektetővonzó állami szervezetekkel, a kormánnyal stb.).

Az befektetett eszközök alakulását mutatja az elmúlt 20 évben a városban a társasági adóbevallások alapján. Ebből jól látszik, hogy Vác a jellemző hazai pályát futotta be: az 1990-es évek gazdasági nyitásától a 2000-es évek elejéig jelentős tőkebefektetések történtek a városban. A fejlődés már 2002-től megállt, viszont pozitívum, hogy a válság a befektetések csökkenésére nem gyakorolt hatást (a helyi iparüzési adóbevételek alakulására annál inkább). Látszik ugyanakkor az is, hogy a jelentős EU-s transferek ellenére 2007 és 2013 között a város vállalkozásainak még a korábbi befektetési ütemet sem sikerült tartaniuk (az adatok nominálértéken számítottak). Kedvezőtlen tendencia, hogy Vác folyamatosan veszített jelentőségéből a Pest megyei városok között a tőkevonzást tekintve: míg 1993-ban a mai Pest megyei járásközpontokban befektetett eszközök 30%-a Váchoz volt köthető, ez a 2000-es évek elejének kifulladás gazdasági fellendülésének köszönhetően alacsonyabb, 10–15% közötti szinten stabilizálódott. Szintén 1993-ban még a megyei összbefektetések 11%-a Vácott történt, ez a 2000-es években 3% körüli szintre mérséklődött.

35. ábra - A befektetett eszközök változása nominálértéken (1993–2012)

forrás: NAV Társasági adóbevallás / TeIR

A beruházások mellett a vállalatok innovációs képessége is elmarad attól a szinttől, amely innovatív szektorokra alapozott gazdasági fejlődést jelenthetne a jövőben. 2009 és 2012 között a szabadalmi bejelentések száma jelentősen elmaradt mind a megyei járásközponti, mind a teljes megyére vonatkozó átlagtól, ami kifejezetten gyenge innovációs tevékenységet jelent a város vállalkozásainál. Ugyanakkor előnyös a sikeres szabadalmi bejelentések aránya: a bejelentések több mint fele sikeres volt, ami túlszárnyalja mind az országos, mind a megyei, mind a járásközponti arányt – így a tízezer lakosra jutó megadott szabadalmi bejelentések értéke a megyei átlagtól csak kissé marad el.

12. táblázat - Szabadalmi bejelentések és megadott szabadalmi bejelentések száma a 2009-2012 időszakban

Település	Szabadalmi bejelentés tízezer lakosra (2009–2012)	Megadott szabadalmi bejelentés tízezer lakosra (2009–2012)
Vác	0,49	0,29
Pest megyei járásközpontok átlaga	2,87	0,49
Pest megye	3,27	0,37
Budapest	6,86	1,69
Magyarország	2,74	0,52

forrás: Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala adatszolgáltatás

A versenyképesség tökevonzáson keresztüli javítása erőteljesen függ a városban rendelkezésre álló humán tőke mennyiségétől és összetételétől. Az egyik gyakran vizsgált mutató a képzettségi viszonyok alakulása. A középfokú végzettséggel rendelkezők aránya másfélszeresére emelkedett 1990 és 2011 között, ez 10%-ponttal haladja meg az országos átlagot, és magasabb a megyei és a megye járásközpontjainak átlagánál is (bár a Pest megyei járásközpontok és Vác közötti olló folyamatosan csökkent). Szintén kedvező a felsőfokú végzettségűek aránya a településen, bár itt is megfigyelhető az a folyamat, hogy a Pest megyei települések

(és ezen belül is a járásközpontok) mutatója gyorsabban emelkedett a 20 év során, mint az egyébként is jelentős oktatási központként működő Vácon. Tehát a versenyképességet a képzettségi szint relatív értelemben befolyásolta: a megye többi települése felzárkózott Váchoz.

13. táblázat - Vác képzettségi viszonyainak változása 1990–2011

Területi szint	Középfokú végzettségűek a 18–x népesség arányában (%)			Egyetemi, főiskolai végzettségűek a 25–x népesség arányában (%)		
	1990	2001	2011	1990	2001	2011
Vác	40,1	49,3	59,0	13,5	15,7	23,1
Pest megyei járásközpontok	29,2	41,9	55,1	9,8	13,9	21,9
Pest megye	24,0	37,5	51,5	7,3	11,7	19,8
Magyarország	29,2	38,2	49,0	10,1	12,6	19,0

forrás: KSH, Népszámlálás, 1990, 2001, 2011

A versenyképességet azonban – a közvélekedéssel szemben – nem csupán a közép- vagy felsőfokú képzettséggel rendelkezők részaránya befolyásolhatja: a magyarországi félperifériás fejlődés jellegzetessége a rendszerváltás után, hogy az nagymértékben épül az alacsony vagy közepes képzettségű szak- vagy betanított, elsősorban a feldolgozóiparban dolgozó munkások tömegére. Ez a tendencia Vágra is részben jellemző: a foglalkoztatottak negyede szakképzettséget nem igénylő foglalkozásban vagy gépkezelőként, összeszerelőként, járművezetőként dolgozik. A közép- vagy felsőfokú képzettséget igénylő foglalkoztatottak részaránya meghaladja az országos, a Pest megyei és a megyei járásközponti átlagot egyaránt, ami szintén a város oktatási-irányítási funkcióinak köszönhető. Meglepően alacsony egyúttal, és a versenyképességet korlátozó tényező, hogy a helyi elitet megragadó gazdasági vezetők, törvényhozók kategóriájában a járásközponti és a Pest megyei átlagtól egyaránt elmaradó részarányú foglalkoztatott található.

14. táblázat - Foglalkozási rétegződés, 2011-ben (%)

Foglalkozás (FEOR 1. jegy alapján)	Vác	Pest megyei járásközpontok	Pest megye	Magyarország
Fegyveres szervek foglalkozásai, %	0,7	0,7	0,7	0,8
Gazdasági vezetők, törvényhozók, %	8,9	9,9	9,5	7,6
Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások, %	16,2	14,4	12,9	13,0
Egyéb felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások, %	18,6	17,1	16,3	15,1
Irodai és ügyviteli jellegű foglalkozások, %	8,4	8,9	8,7	7,4
Szolgáltatási jellegű foglalkozások, %	14,5	15,2	15,3	13,7
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási jellegű foglalkozások, %	0,3	0,4	0,6	1,0
Ipari és építőipari foglalkozások, %	7,6	9,2	9,5	10,6
Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők, %	11,7	9,2	9,9	11,4

Szakképzettséget nem igénylő foglalkozások, %	13,2	15,1	16,5	19,3
---	------	------	------	------

forrás: Országos Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság adatszolgáltatása a járulékfizetőkről

A versenyképességet sok vizsgálat szerint befolyásoló tényező a közlekedési elérhetőség, amely az áru- és szolgáltatási piacok elérhetőségére mutat rá. Ebből a szempontból Vác az országban és Pest megyében is kedvező helyzetben található. Ez tovább fog javulni az M2 autópálya kétszer kétsávosra bővítésével (2020-ra készülhet el a kivitelezés), valamint a Budapest–Veresegyház–Vác-vasútvonal fejlesztésének befejezésével. Vácot vasúton TEN-T folyosó, közúton pedig helsinki folyosó érinti. Budapest mint a város életében legfontosabb magasabb hierarchiasintű város 43 km-re található, a leggyorsabb úton (amely 2015. január 1-jétől útdíjköteleességet is jelent valamennyi gépjármű részére) 40 perc alatt érhető el a GeoX Kft elérhetőségi idő-számításai alapján.

36. ábra - Vác európai közlekedési folyosók metszéspontjában

forrás: KTI Közlekedéstudományi Intézet Nonprofit Kft.

1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

Az ingatlanpiaci viszonyok áttekintését a lakóingatlanokkal kezdjük. A lakóingatlanok számának alakulása a város gazdasági fejlődésével párhuzamosan haladt: a szocialista iparosítás magyarázza, hogy az 1961 és 1980 között épült lakások aránya meghaladja az országos, a megyei és a megyei járásközponti átlagot is. Vácot a szuburbanizációs boom ugyanakkor – éppen korábban is meglevő városi funkcióinak köszönhetően – kevésbé érintette, mint Pest megye egészét, ami az 1981 óta (és különösen a 2001 óta) épült lakások alacsonyabb arányában tükröződik. A lakáspiaci privatizáció bár Vácot is érintette, de a megye járásközpontjai között itt található a legtöbb önkormányzati bérlakás (500 db), az önkormányzati bérlakások aránya a lakásállományból szintén magasabb (3,4%), mint bármely más megyei járásközponté,

és az országos átlagot (2,7%) is meghaladja. A gazdasági válság és a demográfiai folyamatok hatására országsszerte megnőtt az üres lakások száma és aránya. Vácon ez a mutató a 2011-es népszámlálás adatai alapján 9,5% (közel 1400 lakás) – a részarány magasabb a megyei és járásközponti 8,9%-nál, de alacsonyabb az országos átlagnál (10,9%).

15. táblázat - Vác lakásainak főbb jellemzői

Területegység neve	Lakott lakás	Nem lakott lakás	Lakás és üdülő lakott együtt	Magán-személy tulajdona	Önkormányzati tulajdonú	1960 előtt épült lakások aránya (%)	1961-1980 között épült lakások aránya (%)	1981-2000 között épült lakások aránya (%)	2001 után épült lakások aránya (%)
Vác	13 256	1 384	14 646	13 959	500	26,2	40,6	23,8	9,4
Pest megyei járásközpontok	154 701	15 158	170 644	166 405	2 045	20,0	35,5	26,1	18,4
Pest megye	428 776	42 119	473 448	463 643	4 116	22,9	32,3	26,3	18,5
Magyarország	3 904 103	477 873	4 390 302	4 207 519	120 211	32,4	36,2	21,7	9,7

forrás: KSH Népszámlálás 2011

A lakások minőségi jellemzőit a 16. táblázat foglalja össze. A félkomfortos, komfort nélküli, szükség- és egyéb lakások együttes aránya (3,4%) az egyik legalacsonyabb a megye járásközpontjai között, csak Szentendrén, Gödöllőn és Dunakeszin alacsonyabb ez a mutató, és a megyei járásközpontok 6,5%-os értékénél is sokkalta kedvezőbb. A komfortos és az összkomfortos lakások aránya pedig jórészt a szocialista lakótelep-építéseknek és a rendszerváltás utáni társasházépítéseknek megfelelően alakult. A szuburbanizációs és lakásépítési tendenciákat jól mutatja a 4 és többszobás lakások aránya, valamint a 100 lakosra jutó fürdőszobáknak a száma (amely szintén az új építésű lakásokban jellemzőbb). Ebből a szempontból Vác nem tipikus Pest megyei település és nem tipikus járásközpont; a laksűrűség is alacsonyabb, mint a megyei és a megyei járásközponti átlag, és megegyezik az országos átlaggal. A városias jelleg pedig a többlakásos épületek magas aránya jól szemlélteti.

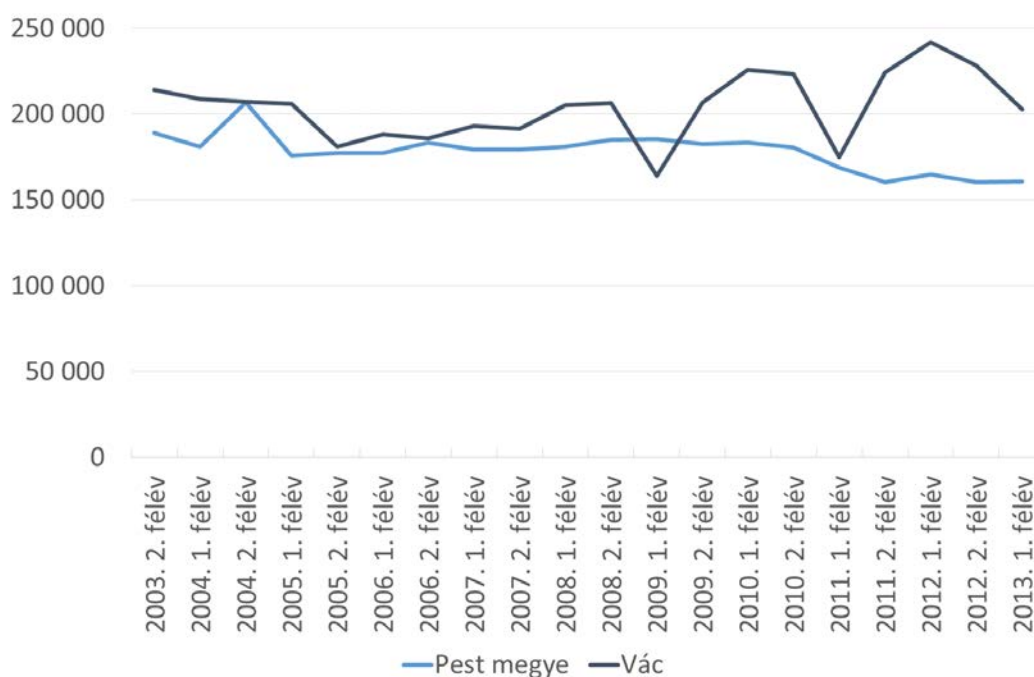
16. táblázat - Vác lakásainak főbb minőségi jellemzői

Területegység neve	Száz lakott lakásra és üdülőre jutó lakó	4 és több szobás lakások aránya (%)	100 lakásra jutó fürdőszobák száma	Összkomfortos lakások aránya (%)	Komfortos lakások aránya (%)	Félkomfortos lakások aránya (%)	Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakások aránya (%)	4-10 lakásos épületek aránya (%)	11-X lakásos épületek aránya (%)
Vác	220	16,6	110	59,9	36,6	1,8	1,6	8,7	5,8
Pest megyei járásközpontok	245	27,6	115	67,5	26,0	2,5	3,9	2,5	1,5
Pest megye	253	30,1	116	66,0	26,3	2,8	4,9	1,4	0,6
Budapest	186	15,1	107	70,8	25,3	1,8	2,1	9,3	11,6
Magyarország	221	19,8	105	59,4	31,3	2,9	6,4	2,1	2,2

forrás: KSH Népszámlálás 2011

A lakóingatlanok kereslet-kínálat viszonyaira az ingatlanárak alakulása megfelelő mérőszám. A <http://www.ingatlanet.hu> adatai alapján az ingatlanárakban bár vannak ingadozások, ám az átlagárak nem csökkentek a gazdasági és a jelzáloghiteles válság után, az ingatlanpiac beszűkülésekor olyan mértékben, mint ahogy az országban vagy Pest megyében jellemző volt – sőt, inkább az ingatlanárak növekedése a jellemző.

37. ábra - Az ingatlanárak alakulása Vácson (2003–2013)

forrás: <http://www.ingatlanet.hu>

Az átlagos négyzetméterárak Pest megyei összehasonlításban viszonylag magasak, a 2015. februári adatok szerint 218 ezer Ft a lakóingatlanok egészében. Az átlagos, eladásra kínált ingatlan alapterülete 97 m². Ingatlantípusok szerint bontva az adatokat viszont elmondható, hogy a panellakások ára csökkenő tendenciát mutat kb. 2005 óta. A <http://www.otthonterkep.hu> adatai az eladott ingatlanok árairól szintén megerősítik a jelenlegi képet: Pest megyében az átlagos négyzetméterenkénti értékesítési ár 182 ezer Ft, a Váci kistérségben 138 ezer Ft. Ez utóbbi érték viszonylag magas a fővárosból távolabb levő Pest megyei kistérségekkel összehasonlítva, és egyértelműen Vác 160 ezer Ft-os értéke húzza fel a kistérségi átlagot.

1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Az önkormányzatok gazdálkodását a 2011. évi CLXXXIX., Magyarország helyi önkormányzatairól szóló önkormányzati törvény, a 2011. évi CXCV. törvény, az államháztartásról, az aktuális éves költségvetési törvény és az önkormányzatok éves költségvetéssel kapcsolatos és egyéb rendeletei (gazdasági program, vagyongazdálkodási terv stb.) együttesen szabályozzák.

Az elmúlt évekre visszatekintve a gazdasági válság érzékenyen érintette a város költségvetését, amelyre a 2011–2014 közötti ciklusprogram próbált reagálni, a költségvetés egyensúlyba hozásával. Ennek a feladatnak a végrehajtásában a ciklusprogram a vállalkozóbarát önkormányzati munkára, a helyi adóbevételek növelésére kívánt hangsúlyt helyezni. 2011 szeptemberében elkészült a gazdasági program is. Eszerint a költségvetés egyensúlyát a 2010 előtti időszakban a vagyonelemek (értékpapírok, földek) eladásából tudta biztosítani a város, amely bevételeket jórészt működési célra fordított. 2011 és 2014 között ezek a források kevésbé álltak rendelkezésre, így új kereteket kellett szabni az önkormányzati gazdálkodásnak, főleg az állami és helyi önkormányzati feladatok időközi, zömmel 2013-ban történt átszervezése miatt. Ennek nyomán többek között államigazgatási feladat- és hatáskörök kerültek a járási szintre, a feladatfinanszírozás váltotta fel a normatív finanszírozást, az oktatási intézmények átkerültek a Klebelsberg Intézményfenntartó Központhoz, valamint a helyi önkormányzatok számára átengedett bevételek átalakultak. Ezek együttesen az országban mindenütt, de Vácott is a helyi önkormányzatok autonómiájának csökkenésével jártak a gazdálkodásban.

Az önkormányzati bevételi és kiadási főösszegek és ezek részletezései a következőképp alakultak (17. táblázat, 18. táblázat):

17. táblázat - Vác költségvetésének bevételi és kiadási főösszegei

Év	Bevételi főösszeg	Kiadási főösszeg
2011	11 896	12 732
2012	10 047	10 853
2013	5 422	5 288
2014	5 916	6 031
2015*	5 177	5 177

forrás: önkormányzati költségvetési rendeletek. Megjegyzés: * előirányzat

18. táblázat - Vác város költségvetési bevételei

Bevételi jogcímek (millió forint)	2011	2012	2013	2014	2015*
Működési bevételek	1 183	1 136	631	905	918
Egyéb működési bevételek	4 206	1 556	183	–	–
Önkormányzatok sajátos működési bevétele (2014-től közhatalmi bevétel)	3 330	3 193	2 344	2 610	2 742

Önkormányzatok működési támogatása	2 750	2 513	1 870	1 159	990
Működési célú kölcsönök visszatérítése	1	5	4	4	–
Működési célú központosított előirányzatok	–	–	–	29	–
Helyi önkormányzatok kiegészítő támogatásai	–	–	–	541	–
Működési célú támogatások	–	–	–	219	130
Működési célú bevételek összesen	11 471	8 399	5 033	5 467	4 781
Felhalmozási és tőkejellegű bevételek	18	4	140	–	–
Önkormányzatok sajátos felhalmozási és tőkebevételei	5	2	11	–	–
Pénzügyi befektetések bevételei	391	42	1	–	–
Felhalmozási célú kölcsönök visszatérítése	12	6	9	10	11
Egyéb felhalmozási bevételek	–	1 588	21	–	–
Központi költségvetésből kapott, központosított és központi felhalmozási célú támogatás	–	–	–	130	–
Ingatlanok és önkormányzati lakások értékesítése	–	–	–	291	384
Felhalmozási célú támogatások és átvett pénzeszközök	–	–	–	18	–
Felhalmozási bevételek összesen	425	1 637	389	449	396
Költségvetési bevételek összesen	11 896	10 047	5 422	5 916	5 177

*forrás: önkormányzati rendeletek. Megjegyzés: * előirányzat*

A 2013-ban hatályba lépő reformmal a központi költségvetésből érkező támogatás összege jelentős mértékben csökkent, döntő részben a helyben maradó személyi jövedelemadó megszüntetésével (2012-ről 2013-ra ez 467 millió Ft kiesést jelentett), a gépjárműadó egy részének elvonásával, valamint a közoktatási feladatokra nyújtott támogatás megszűntével. Ráadásul a várost a magas iparűzési adóbevétel miatt általános működési támogatás nem illeti meg. Az átszervezések ellenére továbbra is működési hiánnyal működik az önkormányzat (2013-ban ez 58 millió Ft-ot, 2014-ben 79 millió Ft-ot jelentett). A felhalmozási bevételek között 2012-ben a kiugró érték a kórház rekonstrukciója és a fűtőfelújítás II. üteme miatt volt.

Az önkormányzat bevételei közül a helyi iparűzési adóból származó bevételek csökkentek (ezt az építményadó növekedése nyilvánvalóan nem tudta ellensúlyozni), azaz az önkormányzat pénzügyi fenntartása nehezebbé vált, és csak évközi intézkedésekkel volt biztosítható (pl. 2011-ben ezt szolgálta az évközi hitelfelvétel, 2012-ben 363 millió Ft kötvénykibocsátás, 2013-ban pedig 700 millió Ft működőképesség megőrzését szolgáló kiegészítő központi költségvetési támogatás, amely az iparűzési adó csökkenését és az ingatlanértékesítés bevételi kiesését pótolta). A vállalkozók kommunális adója a vizsgált időszakban megszűnt, bevezették ugyanakkor az idegenforgalmi adót. 2007 óta a talajterhelési díj jelentősen csökkent. A gépjárműadó átengedett része mérséklődött az állami szabályozások megváltozásával, ez is több mint 150 millió Ft bevételkiesést jelentett az önkormányzati gazdálkodásban.

19. táblázat - A helyi adóbevételek alakulása 2007–2013.

Év	Építmény adó	Magánszemélyek kommunális adója	Iparűzési adó	Gépjárműadó	Talajterhelési díj	Idegenforgalmi adó	Pótlék, bírság
	(millió Ft)	(millió Ft)	(millió Ft)	(millió Ft)	(millió Ft)	(millió Ft)	(millió Ft)

2007	0	108	2 855	246	1,6	–	27
2010	171	108	1 826	278	2,3	–	16
2013	230	117	1 614	104	0,3	2	28
2015*	313	111	2 188	105	0,2	3	22

*forrás: költségvetési rendeletek, TelR. Megjegyzés * előirányzat*

A mérleget javítják az önkormányzat működési bevételei, amelyek 2015-ben 918 millió Ft-ra tehetők, és az elmúlt években emelkedtek. Ezen belül jelentősebb tétel az önkormányzati lakások bérbeadása, a nem lakáscélú helyiségek bérbeadása, valamint az ellátási díjak (327 millió Ft). A felhalmozási bevételek tovább javítják az önkormányzati mérleget, 2015-ben pl. ingatlanértékesítésből 384 millió Ft bevételt vár az önkormányzat.

2011-től kezdődően ment végbe Magyarországon az önkormányzatok adóssághozzájárulási törvény, a 2013. évi CCXXX. törvény alapján. Vácon az adósságbázis 1,5 milliárd forintra volt tehető, ebből az állam végül 858 millió Ft-ot vállalt át, ami az eredetileg vártnál negyedmilliárd forinttal magasabb összeg, köszönhetően a település lobbitevékenységének.

20. táblázat - Vác város költségvetési kiadásai

Kiadási jogcímek (millió forint)	2011	2012	2013	2014	2015*
Személyi juttatások	5 023	3 690	1 592	1 895	1 780
Munkaadókat terhelő járulékok	1 350	988	400	544	512
Dologi kiadások	5 025	3 760	2 721	2 595	2 081
Ellátottak pénzbeni juttatásai	34	35	15	164	93
Pénzeszközátadások, támogatások működési célra	360	263	193	345	257
Speciális célú támogatások	192	189	169	–	–
Működési célú kölcsön	–	–	–	2	–
Működési célú tartalékok	–	–	–	–	56
Működési célú kiadások összesen	12 013	8 924	5 090	5 545	4 781
Felújítási kiadások	56	2	29	86	98
Beruházási kiadások	–	–	–	–	250
Fejlesztési kiadások	631	1 891	163	375	
Pénzeszközátadások, támogatások fejlesztési, felhalmozási célra	22	5	8	8	5
Felhalmozási célú támogatási kölcsönök	11	30	1	4	8
Felhalmozási célú tartalék	–	–	–	13	36
Felhalmozási kiadások összesen	719	1 899	198	486	396
Költségvetési kiadások összesen	12 732	10 853	5 288	6 031	5 177

*forrás: önkormányzati rendeletek. Megjegyzés: * előirányzat*

A kiadások között az önkormányzat személyi juttatásai és a dologi kiadások annak megfelelően alakultak, hogy az elmúlt években számos intézményt vett át a központi állam és annak intézményei (pl. a Klebelsberg

Intézményfenntartó Központ). A szociális juttatások a 2015. márciustól a reformok miatt megváltoztak, egy részük járási szintre került át, ennek köszönhető a csökkenés.

A beruházások, fejlesztések kiadásai zömmel az európai uniós pályázatok megvalósítását, ezek önrészét, illetve ezekhez a pályázatokhoz kapcsolódó, európai uniós forrásokból nem támogatható programelemeket jelentenek, valamint jelentősebb tételek minden évben az önkormányzat által végzett útfelújítások.

1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

A településfejlesztési tevékenységek a település képviselő-testületében több bizottság között oszlanak meg. A Városfejlesztési és Környezetvédelmi bizottság kíséri figyelemmel és fejleszti a város természeti és épített környezetét. A terület- és településfejlesztéssel, -rendezéssel kapcsolatos döntéseket előkészíti, véleményezi, ellenőrzi a képviselő-testület munkáját ezekben a kérdésekben. Bizonyos feladatok viszont a Gazdasági, Városüzemeltetési és Vagyongazdálkodási Bizottságnál összpontosulnak (pl. gazdaságfejlesztés, lakásépítés, vállalkozásösztönzés, foglalkoztatáspolitikai, ingatlangazdálkodás). A két bizottság közötti koordinációt nehezíti, hogy jelenleg nincs olyan tag, amely mindkét bizottság munkájában részt vesz.

A hivatalon belül a Műszaki Osztály Főépítési Irodájának feladata, hogy figyelemmel kísérje a területi szintű (országos, regionális, megyei, kistérségi) fejlesztési koncepciók, programok, tervek készítését, azokat véleményezze és szükség esetén az illetékes bizottság és a testület elé terjessze. Emellett koordinálja a városfejlesztési és a szakmaspecifikus koncepciók és programok készítését. Részt vesz a városfejlesztési koncepció és program készítésében, figyelemmel kíséri azok hatályosulását.

A településen a Váci Városfejlesztő Kft. városfejlesztési, gazdaságfejlesztési és településüzemeltetési feladatokat lát el (2011-től mint elismert vállalatcsoport). A Kft. szakmai irányítását-felügyeletét a polgármester, illetve helyettese gyakorolja. A Kft. végzi a városfejlesztési beavatkozások megvalósítását is, pl. a Vác főutca- és főtér-rekonstrukció II. ütemét 2011 és 2012 között.

A település a területfejlesztéssel és területrendezéssel összefüggő intézkedésekről egyeztetéseket folytat, amely partnerséget a képviselő-testület a 314/2012 (XI. 8.) kormányrendelet alapján 2014 áprilisában szabályozta.

1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység

A 2011–2014 közötti gazdasági program a gazdaságfejlesztési elképzeléseket is vázolja, zömmel az önkormányzat gazdálkodásához kapcsolódóan. A vállalkozások vonzása a közfelfogás szerint függhet a helyi iparűzési adó mértékétől. Ugyan Vác a lehető legmagasabb adókulcsot alkalmazza, de a gazdasági program szerint az „adószázalék leszállításából következő kieséssel vélhetően nem járna együtt egy azonnali tömeges méretű vállalkozói bejelentkezési hullám”. Ezzel párhuzamosan viszont az önkormányzat a helyi iparűzési adóból 50%-os kedvezményt biztosít azok részére, akiknek a vállalkozási szintű adóalapja nem éri

el a 2 millió Ft-ot, és a vállalkozások építményadó-kedvezményt is kapnak: a hasznos területből 500 m² adómentes.

A gazdaságfejlesztési tevékenységeket a képviselő-testület Gazdasági, Városüzemeltetési és Vagyongazdálkodási Bizottsága végzi. Közreműködik az ipar, a kereskedelem, az idegenforgalom és az élelmiszergazdaság várost érintő kérdéseiben, segíti és koordinálja az önkormányzati vállalkozásokat, a külföldi tőke bevonását és a város gazdasági életének élénkítését. Emellett kapcsolatot tart a város érdekvédelmi szervezeteivel (kamarákkal, munkavállalói érdekvédelemmel), továbbá segíti a szerkezetváltást és támogatja új munkahelyek teremtését, kezeli a munkanélküliség kérdéseit.

A turizmusban érintett vállalkozások számára a Vác és Környéke TDM Nonprofit Kft. 2011-es megalakulása segíthet a gazdasági tevékenységük fejlesztésében. A TDM-szervezet intézményileg biztosítja és fejleszti a váci turizmus jövőbeni versenyképességét. A Kft.-ben az önkormányzat és a Váci Városfejlesztési Kft. együttesen 80%-os tulajdonos, a tulajdonosok között további két egyesület található. A TDM-szervezet kiépítését 2011 és 2013 között közel 50 millió Ft-os KMOP-támogatás segítette, utána a szervezet fenntartása a költségvetési kiadások között szerepel.

1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai

Vác foglalkoztatási és munkanélküliségi adatait a korábbiakban tekintettük át, ehelyütt a város foglalkoztatást segítő tevékenységével foglalkozunk. Bár a város foglalkoztatási adatai jobbak az országosnál, a város a munkanélküliség kezelésében aktívan részt vett. Ez a tevékenység a 2011–2014-es ciklusprogramnak megfelelően, valamint a 2011–2014 közötti gazdasági programmal összhangban történt, amely utóbbi az élhető Vác megteremtésében különösen fontosnak tartja a munkahelyteremtést. Így például az időközben kibővülő közfoglalkoztatási programban a város is részt vett az erre fordított összeg 2014-ben már 57,6 millió Ft-ot tett ki. A közfoglalkoztatási kiadások a következőképp alakultak 2011 és 2015 között:

21. táblázat - A közfoglalkoztatási kiadások alakulása Vácon

Év	Közfoglalkoztatási kiadások (millió Ft)
2011	3,1
2012	3,0
2013	10,2
2014	57,6
2015*	11,9

forrás: költségvetési beszámolók és előterjesztések. Megjegyzés: * előirányzat.

A közfoglalkoztatottak közül 2014-ben az önkormányzat 5 főt foglalkoztatott, a téli átmeneti közfoglalkoztatásba 2013–2014-ben 132 fő, 2014–2015-ben már csak 32 fő kapcsolódott be. 2015-ben viszont 2014-hez képest 100 fővel csökken a közfoglalkoztatottak létszáma, ami jelentősen ronthatja a településen a munkanélküliségi helyzetet.

Foglalkoztatást helyettesítő támogatásra 2014-ben a költségvetésből 16,4 millió Ft-ot terveztek, 2015-től a támogatást járási szinten folyósítják.

A foglalkoztatáspolitikai intézkedésekhez tartozik, hogy a részben önkormányzati tulajdonú Naszály–Galga TISZK a szak- és felnőttképzés struktúrájának fejlesztésére 245 millió Ft-ot nyert el 2010-ben, amellyel a térség lakosainak foglalkoztatási helyzete is áttételesen javulhatott. Szintén fontosnak mondható az Életút Alapítvány által megvalósított, tartós munkanélküliek számára képzést biztosító projekt, amelyben 2010-ben közel 100 fő vett részt TÁMOP-finanszírozásból. A foglalkoztatási helyzet segítését szolgálta a közintézményekben pl. a kórház közel 50 millió Ft-os TÁMOP-pályázata.

A képviselő-testületben a Gazdasági, Városüzemeltetési és Vagyongazdálkodási Bizottság segíti a gazdasági szerkezetváltást és támogatja új munkahelyek teremtését, kezeli a munkanélküliség kérdéseit.

1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás

Az 1990-es önkormányzati törvény, majd később a 2011. évi CLXXXIX. törvény egyaránt helyi önkormányzati feladatként határozta meg a lakás- és helyiséggazdálkodást. Szintén befolyásolja a települési önkormányzatok lakásgazdálkodását az 1993. évi LXXVIII. ún. lakástörvény.

Vácott a képviselő-testület Gazdasági, Városüzemeltetési és Vagyongazdálkodási Bizottságának feladatkörében vannak a lakás- és helyiséggazdálkodási feladatok.

A vagyongazdálkodási feladatokat az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése, a Nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 7.§-a és a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 107. §-a alapján a 22/2014. (VI.20.) önkormányzati rendelet szabályozza. Az önkormányzati rendelet meghatározza az önkormányzati vagyon feletti tulajdonosi jogok gyakorlásának szabályait, az önkormányzati vagyont, annak nyilvántartását, értébecslésének módját, a használat átengedésének és az elidegenítésnek a módját, a vagyonkezelést. Szintén a rendelet szabályozza a vagyongyarapítás körülményeit, a követelések érvényesítésének módját, a versenyeztetést-pályáztatást. A rendelet melléklete sorolja fel az önkormányzati vagyont, amelynek alakulásáról az éves költségvetések is beszámolnak.

2006 és 2010 között az önkormányzati vagyon stagnált, majd csökkent, 2010 végén a vagyon 24,3 milliárd Ft-ra volt tehető. A csökkenéseket részben indokolta egyes intézmények (pl. a kórház) állami átvétele – ez pl. 2012-ben 1,8 milliárd Ft-nyi átkönyvelt vagyon volt; a növekedéseket pedig az elkészült beruházások okozták (szintén 2012-ben 1 milliárd Ft-os összeget jelentett a főtér- és főutca-rekonstrukció II. üteme). 2013-ra a vagyon 27,7 milliárd Ft-ra emelkedett, ennek 93,5%-a ingatlan.

Az önkormányzati ingatlanpolitika a város területeinek harmonizált fejlődését kívánja biztosítani, amely célt a 2011. szeptemberi gazdasági program is megerősített. Ezáltal kívánja a város elérni, hogy a rendelkezésre álló infrastruktúra lehetőleg ki tudja elégíteni az ott élő lakosság szükségleteit. Ennek része, hogy a barnamezős területeket a gazdasági program részben lakásépítési területként kívánja átstrukturálni (pl. a Vágóhíd, a Forte és a Masterpiece területén), illetve logisztikai funkcióra az ún. C telepet. A 28 hektáros Híradó laktanya területén komplex szociális, kulturális és szolgáltató központ jönne létre.

Az önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérletét és elidegenítését szintén a 2014. júniusi képviselő-testületi ülésen hozott 21/2014. számú határozat szabályozza. Ez alapján a tevékenységgel kapcsolatos teendőket a Váci Városfejlesztő Kft. látja el (kivéve a Külső Rádi út 23. alatti lakásokat). Az ebből származó bevételek 2015-ben a lakások esetében 73 millió Ft-ot jelentenek, a nem lakáscélú helyiségek bérbeadásából 187 millió Ft bevétel származik (ezek nagyobb része üzletek kiadását jelenti). 2015-ben új szociális bérlakások kialakítására 50 millió Ft-ot tervezett a költségvetés a Gálcsék utcában. Az ingatlanértékesítésből származó bevételek jelentős szerepet töltenek be az elmúlt években is a gazdálkodás egyensúlyának biztosításában (az értékesítések jelentősebb részt nem lakáscélú helyiségekre vonatkoznak).

A szociális juttatások 2015. márciustól hatályos átalakulása után az önkormányzat 18 millió Ft-ot fordít lakásfenntartási támogatásra (korábban csak ennek önrészét állta az önkormányzat, amely a 3 millió Ft-ot sem érte el), a lakásfenntartási támogatások odaítélése az Egészségügyi és Szociális Bizottság hatásköre.

1.10.6. Intézményfenntartás

A város költségvetésének legjelentősebb kiadási tétele az önkormányzati intézményrendszer fenntartása. A gazdasági program megállapítása szerint ugyanakkor Vácon a városi intézményrendszer kellő színvonalon ellátja a kötelező önkormányzati feladatokat és a település számos önként vállalt feladatot is felvállal.

Az önkormányzat három helyen működtet bölcsődét és három óvodát tart fenn 11 tagóvodával. Emellett a városban egy Montessori-, egy Waldorf- és két egyházi fenntartású (katolikus, evangélikus) óvoda működik. A köznevelési rendszer átalakulásával a korábban városi fenntartású 5 db általános iskola, 4 db középiskola és a zeneiskola fenntartása állami szintre került, bár egyes intézményeket már korábban más fenntartó vett át (pl. egyházak). Jelenleg összesen 8 általános iskola (ebből 1 db egyben szakiskola), 9 középiskola (ezekből egy egyben alapfokú művészetoktatási intézmény is) működik a városban, valamint itt található az Apor Vilmos Főiskola. Speciális oktatási feladatokat lát el a Cházár András Óvoda, Általános Iskola, Fejlesztő Iskola, Szakiskola, Speciális Szakiskola, Készségfejlesztő Speciális Szakiskola, Diákotthon, Gyermekotthon és Pedagógiai Szakszolgálat. Az óvodai ellátást 2015-ben az állami költségvetés 499 millió Ft-tal támogatja.

A Jávorszky Ödön Kórház az egészségügyi ellátás reformjával állami irányítás alá került 2012 májusában, így az önkormányzati gazdálkodás is súlyos tehertől szabadult meg (az adósságállomány az önkormányzati költségvetési főösszeg 15%-ára volt tehető 2011-ben). Városi fenntartásban maradt a járóbeteg-ellátás és az alapellátás. Számos járási szintű egészségügyi szolgáltatás a városban működik (pl. mentőállomás, területi vérellátó), ezáltal fontos egészségügyi központoszerepet tölt be a település.

A szociális ellátórendszer megfelel az igényeknek, 3 épületben bentlakásos idősek otthona működik, a napközi ellátás biztosított, a város 20 fős hajléktalanszállót üzemeltet. A szociális és gyermekjóléti feladatokat a központi költségvetés 2015-ben 424 millió Ft-tal támogatja.

A 2011–2014-es ciklusprogram kitért arra, hogy a város a kulturális és a sportlétesítmények (kiemelten: művelődési ház, könyvtár, levéltár, értéktár, sportcsarnok, uszoda, stadion) működési színvonalát biztosítsa. Ehhez kapcsolódik még a helyi Tourinform-iroda működtetése. A kulturális feladatok támogatása a központi költségvetésből 2015-ben 67 millió Ft kiadást jelent.

A város a közigazgatási területén található Avar utcai köztemetőben biztosítja a temetkezési lehetőséget. Az erre vonatkozó szabályozást a képviselő-testület 2014 őszén módosította, amely 2105. január 1-jén lépett hatályba.

1.10.7. Energiagazdálkodás

A településrendezési eszközök közül az alábbiak kapcsolódnak a települési energiagazdálkodáshoz:

- Szakmaspecifikus koncepciók:
 - Energetikai koncepció: 152/2008. (IX.25.). képviselő-testületi határozat, 230/2009. (X.13.). képviselő-testületi határozat.
- Városfejlesztési programok és kapcsolódó elhatározások:
 - Klímaváltozás program: 74/2006. (V.18.) képviselő-testületi határozat,
 - Környezetvédelmi program: 125/2003. (VII.3.) sz. Kt. határozat, 19/2004. (VI.28.) önkormányzati rendelet,
 - Önkormányzati panelprogram: 9/2009.(III.30.) önkormányzat rendelet.

A képviselő-testületen belül az energiagazdálkodással kapcsolatos szakmai feladatok a Városfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottságnál összpontosulnak.

A településen a 2007–2013 között megvalósult főbb, energiagazdálkodáshoz kapcsolódó nyertes európai uniós pályázatok a következők voltak:

22. táblázat - A Vácon európai uniós támogatásból megvalósult energetikai fejlesztések a 2007–2013-as időszakban

Alintézkedés, Pályázó neve, Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (Ft)
KEOP 5.3.0/A/09 Épületenergetikai fejlesztések Vác Város Önkormányzat Vác város közvilágításának korszerűsítése	2010.03.24	17 871 089
KEOP 5.3.0/A/09 Épületenergetikai fejlesztések Priway Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság Priway Kft. energetikai korszerűsítése	2011.03.30	9 668 661
KEOP 5.4.0/09 Távhő-szektor energetikai korszerűsítése Váci Távhő Kft A Váci primer távhővezeték rendszer rekonstrukciója	2010.05.10	92 784 203
KEOP 5.5.0/A/12 Épületenergetikai fejlesztések és közvilágítás energiatakarékos átalakítása korszerűsítése VÁC VÁROS ÖNKORMÁNYZAT Vác Város, közvilágítás energiatakarékos átalakítása	2013.10.15	496 399 998

forrás: <http://palyazat.gov.hu> (2015. február 25-i állapot)

2010-ben 18 millió Ft-ot, 2013-ban félmilliárd forintot nyert a város a közvilágítás energiatakarékos átalakítására KEOP-pályázaton. Az intézmények közül a piarista gimnázium energetikai korszerűsítésre 150 millió forintot nyert (az intézményt nem az önkormányzat tartja fenn). Szintén voltak energetikai

korszerűsítési elemei a kórházfelújításnak (nyílászárócseré, hőszigetelés, hőközpont-korszerűsítés, épületenergetikai felügyeleti rendszer fejlesztése).

Az energetikai projektek közé tartozik, hogy az önkormányzati tulajdonban levő Váci Távhő Kft. 93 millió Ft-os támogatással korszerűsítette a váci primer hővezetékrendszert. Ez párosulva a gazdasági programban vázolt panelprogram felgyorsításával lehetővé tenné a jelentősebb energiahatékonysági változásokat a lakáspiacon. A település 2003 óta rendeletben szabályozta a városi lakóépületek önkormányzati támogatási rendszerét, amelyet 2009-ben új rendelet váltott fel a többlakásos lakóépületek felújításáról és korszerűsítéséről.

1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény alapján a helyben biztosítható közfeladatok közé nevesítve bekerült a településüzemeltetés, ide sorolva az alábbiakat:

- köztemetők kialakítása és fenntartása
- a közvilágításról való gondoskodás,
- kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása,
- a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása,
- közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása,
- gépjárművek parkolásának biztosítása.

A képviselőtestületen belül a Gazdasági, Városüzemeltetési és Vagyongazdálkodási Bizottság felelős a településüzemeltetési szolgáltatások megvalósulásáért.

A településüzemeltetési szolgáltatások jelentős részét a Váci Városfejlesztő Kft. és tagvállalatai végzik. A Kft.-hez tartozik a Váci Távhő Kft., a Váci Sport Közhasznú Nonprofit Kft., a Váci Városimázs Nonprofit Kft. és a Váci Hulladékgazdálkodási Kft.

- A településszolgáltató néhány önkormányzati alapfeladat-ellátása (közvilágítás, helyi közutak és köztemető fenntartása) mellett azonnali beavatkozást igénylő városüzemeltetési ügyeket is megold. A Kft. által végzett városüzemeltetési és vagyongazdálkodási feladatok 2015-ben 674 millió Ft-ot tesznek ki.
- A távhőszolgáltató a lakosság negyedének (2700 lakásnak) az ellátását biztosítja.
- A hulladékgazdálkodási feladatokat a 169/2004. (IX. 16.) képviselőtestületi határozattal elfogadott hulladékgazdálkodási program, valamint az 56/2013. (XI.22.), azóta módosított rendelet határozza meg. A korábbi hulladékgazdálkodási terv (2003–2008) már kijelölte a főbb feladatokat, az EU-csatlakozás előtt pedig ISPA-forrásból regionális lerakókat, átrakóállomásokat, gyűjtőszigeteket és hulladékudvarokat adtak át. A hulladékgazdálkodási közfeladatokat közszolgáltatási szerződés alapján a Váci Hulladékgazdálkodási Kft. látja el. A vállalatot 2012-ben alapította a város.

- Szintén a város tulajdonában van a Vác Piac Kft., amely több helyen működtet a városban kereskedelmi egységeket.
- A gépjárművek parkolása 2013 júniusától ingyenes a településen.
- A Magyar Kémény Kft. mint kéményseprő-ipari közszolgáltató váci kirendeltséggel végzi a településen a kéményseprési közfeladatokat.

1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata

Természeti adottságok, tájhasználat, tájszerkezet, Védett és védendő táji-, természeti értékek, területek

Az előzményi IVS (2008.) „Természeti környezet” c. alfejezete foglalkozik a táj- és természeti adottságaival, a város természetvédelmi helyzetével. Kiemeli, hogy Vácon kiemelt szerepet kap a természeti környezet és kiemelkedők a város természeti környezeti adottságai: a Váci Duna-part és a Naszály hegyvidéki erdőterületei és város belterületi zöldfelületei, parkjai.

A város igazgatási területének erdősültsége 30% körüli^{1*}. A kerekítve közel 1/3-os erdősültség (~2.000 ha) mind országos mind térségi (megyei) összehasonlításban átlag feletti. Ráadásul nem csak mennyiségi, hanem minőségi szempontból is kiemelkedő ez a tájhasználati adottság: a domb- és hegyvidéki erdőterületen magas az idős, beállt állományok, valamint a természetes – természetközeli erdőtársulások aránya, ezért ezek erdőgazdálkodási értéke és természetvédelmi értéke is kiemelkedő. Emellett vadgazdálkodási, vadászati szempontból is értékes a terület. Ezek az adottságok erdészeti szempontból is jelentőssé teszik a várost, és emellett jelentős fejlesztési potenciált hordoznak rekreációs, turisztikai és ökológia szempontból is.

A város kialakult tájszerkezetét alapvetően meghatározza Dunakanyari fekvése, felszíni változatosságának gazdagsága, az erre illeszkedő vízrajzi viszonyok és növényi borítottság, az élővilág, fent ismertetett folyómenti- és erdő területek által dominált tájhasználatok. Emellett megemlítendő a település mezőgazdasági termőhelyi adottságai is, amelyek szerepe az utóbbi évtizedekben fokozatosan csökken.

A település történetileg kialakult tájszerkezetét alkotó **tájhasználati módok** jellemzéséhez a statisztikák közül földhivatali nyilvántartási adatok használhatók fel. A „TAKARNET” adatbázis váci forrásadatait és feldolgozott művelési ág megoszlási adatait tartalmazzák az alábbi 23. és 24. táblázatok:

23. táblázat - Földrészlet statisztika fekvésenként

1./ Földrészlet statisztika fekvésenként							
fekvés	föld-részletek	egyéb önálló	egyéb önálló	összes terület	legkisebb	legnagyobb	átlagos

¹ *a különböző nyilvántartásokban és mért/mérhető adatokban eltérő erdősültségi mutatók szerepelnek: ezek szélső értékei: míg földhivatali művelési ágként nem egészen 20% az erdőarány, a TeIR adatbázisban ez több mint 32,5%. Az erdészeti nyilvántartás és a valós állapot ez utóbbi adathoz áll közelebb.

	száma	épületek száma	lakások száma	(ha.m2 / %)	földrészlet terület (m2)	földrészlet terület (m2)	földrészlet terület (m2)
belterület	8470	688	11570	1425.2972/ 23,2	6	824749	1683
külterület	2916	13	55	4030.7223/ 65,4	1	5456647	13823
zártkert	3198	7	20	703.6494/ 11,4	8	53458	2200
ÖSSZESEN	14584	708	11645	6159.6689/ 100,0			

Feldolgozott alapadatok és szöveges értékelés:

24./a. táblázat - Földrészlet statisztika művelési áganként

2./ Földrészlet statisztika művelési áganként							
művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület* (ha,m2)	* /%/	legkisebb alrészlet terület (m2)	legnagyobb alrészlet terület (m2)	átlagos alrészlet terület (m2)
erdő	124	129	1162,1970		1508	5456647	90093
fásított ter.	19	19	2,5331		180	6421	1333
E:			1167,72	18,96%			
gyep (L)	343	347	180,8746		25	332552	5213
gyep (R)	77	77	132,3866		140	117469	17193
Gyep (L+R):			333,25	5,41%			
gyümölcsös	1014	1046	305,9609		18	196832	2925
szőlő	395	403	129,4441		1	129381	3212
Ült.:			435,4150	7,07%			
kert	1282	1294	134,7929	2,19%	9	12026	1042
Ült.+kert			570,2079	9,26%			
szántó	2345	2468	1533,7349	24,9%	2	692384	6214
nádas	2	2	6633	0,00...%	1703	4930	3317
MÖT			2573,3100	39,58%			
TT			3741,0300	60,73%			
kivett	9549	9586	2577,0815	39,27%	6	2945033	2688
ÖSSZESEN			6159.6689	100,00%			

Vác Város területe összesen 6159,66 hektár, amelynek 57,8 %-a termőterület. Ebből a mezőgazdaságilag hasznosított terület 2396,14 hektár (ez a teljes terület 38,9 %-a). Az alábbi táblázat a település viszonylatában meglévő átlagosnál jobb minőségű termőföldterületek művelési ágát, minőségi osztályát és területnagyságát mutatja az adott művelési ágban átlagos aranykorona érték megjelölésével.

24./b. táblázat - Termőföldterületek művelési ága, minőségi osztálya

Művelési ág	Minőségi osztály	AK érték	Területnagyság (ha)	Átlagos AK érték
gyümölcsös	3	86,90	0,4191	31,96
	4	53,90	3,6444	
	5	40,00	92,4216	
	6	33,90	150,5083	
kert	4	53,90	0,5508	
	5	40,00	16,6643	

	6	33,90	56,6068	
szántó	2	41,70	67,0131	22,49
	3	31,30	183,0110	
	4	26,10	537,2611	
szőlő	4	76,50	0,8589	44,38
	5	57,30	30,0400	
gyep (legelő)	3	12,20	66,7352	6,71
gyep (rét)	2	50,40	50,5449	38,42

Forrás: Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály

A tájhasználat értékelése szempontjából jelentős, hogy a nyilvántartott *termőterületi (TT) / kivett területi arányban* kiemelkedő a kivett magas, közel 40%-os aránya (ez valószínűsíthetően a nagyterjedésű külszíni kőbányának köszönhető). A termőterületen belül körülbelül $\sim 1/3 - 2/3$ az erdőterületek és a mezőgazdasági területek (MÖT) aránya. Az erdőszűkség (E) alacsonyabb a vonatkoztatási (járás, megyei) átlagoknál. (Az erdőterületi adat nem egyezik az egyéb nyilvántartási és mért adatokkal.) A MÖT-en belül uralkodó a szántó, kevés a gyepek (R+L), elenyésző a nádas terület. Jelentősnek mondható viszont az ültetvények területe (gyümölcsös + szőlő) és a kert terület (együttesen megközelíti a 10%-ot). Ehhez hozzájárul a valamikori magas zártkerti arány (a földhivatali fekvésként nyilvántartott „zártkert” – ami ezzel nem azonos, de jelentős átfedést mutat - még ennél is nagyobb területet jelez).

Az átlagosnál nagyobb igazgatási terület fekvések szerinti megoszlásában magas a belterületi és a zártkerti arány.

A művelési ágak fenti táblázatba foglalt megoszlásából levonható következtetés, hogy a természetközeli növényzetet lehetővé tevő (erdő+gyep+nádas) művelési ág arány viszonylag alacsony, $\sim 25,5$ %. A természeti állapotokhoz képest jelentősen átalakított felszín aránya tehát közel az igazgatási terület $\frac{1}{4}$ -e, ezen belül igen magas a kivett területi, csaknem 40%-os arány.

A táji adottságok predesztinálják a területet a táj- és természetvédelmi oltalom magas szinten való kiterjesztésére és biztosítására. A város igazgatási területének közel egynegyede áll valamilyen szintű természetvédelem alatt. Ezek közül területileg a legjelentősebb országos szintű védelem a város határán jóval túlterjedő Duna – Ipoly Nemzeti Park Börzsönyi területegysége, az ehhez kapcsolódó helyi védettségű Naszályal – amelyek az országos ökológiai hálózat magterületei. A városhoz kapcsolódó országos védettségű terület Kompkötő- és Égető sziget, a Váci liget és az Ártéri Galéria Erdő (tanösvény). A vizes élőhelyekben gazdag területek közül kiemelkedik a váci Kompkötő-sziget, valamint a mocsaras feltöltődött ártéri területű Égető-sziget és környéke, mint természetvédelmi területek.

Ezek mellett több helyi védettségű természeti terület is található Vácott, amelyek et az IVS is felsorol a 2005.évi állapot szerint (Naszály hegy, a Gyadai rét, Kálvária domb és környéke, valamint a Táncsics Mihály Szakközépiskola Botanikus kertje és a Vadgesztenye fasor). Ezek a **helyi védett** területek és objektumok a kormányzati nyilvántartás szerint az alábbiak:

25. táblázat - Helyi védett területek és objektumok

# Település, Megnevezés:	Védettségi szint	Védelmi kategória (TT v. TE*):
1 Váci Duna-parti sétányok fasorai		helyi jelentőségű TE
2 Váci Gyadai-rét		helyi jelentőségű TT
3 Váci Kálvária-domb és környéke		helyi jelentőségű TT
4 Váci Naszály-hegy (Kosdot is érinti)		helyi jelentőségű TT
5 Váci Táncsics M. Mezőgazd. Szakközépiskola botanikus kertje		helyi jelentőségű TT
6 Váci-liget		helyi jelentőségű TT
7 Váci Vadgesztenyefasor		helyi jelentőségű TE

* /TT= természetvédelmi terület; TE= természeti emlék/

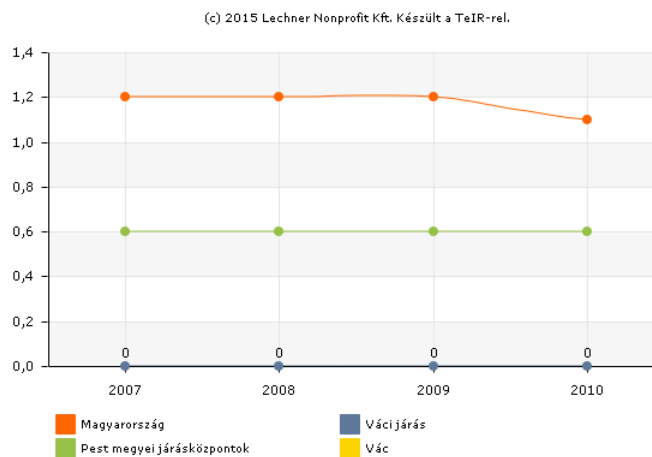
A nyílt hozzáférésű természetvédelmi információs rendszer adatai szerint Vácot **országos szintű** egyedi védettség a Duna – Ipoly NP részeként érinti, a fent leírt terület egységekkel.

(A forrásként felhasznált alábbi linken a részletes védettségi adatok is hozzáférhetők: <http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=pl&mode=search&...>).

A város területének természeti - ökológiai értékességéből következően az igazgatási terület jelentős hányadát lefedik az országos ökológiai hálózat övezetei, valamint Natura2000 védett területei is, - egymással és az egyéb védettségű területekkel (DINP, helyi TT) is jelentős átfedésben.

A táji - természeti adottságok, a tájhasználat, tájszerkezet, a védett és védendő táji-, természeti értékek, területek részletes felsorolását illetve komplex leírását tartalmazzák a város *településrendezési tervének*² *tájrendezési, zöldfelületi és értékvédelmi alátámasztó munkarészei*.

38. ábra - Fajlagos védett természeti területi mutatóra (m²/fő)

A TeIR a fajlagos védett természeti területi mutatóra (m²/fő) nem közöl Vác városi adatot, járási adatként pedig 0-át jelez. Ezek nyilvánvaló statisztikai hibák, amelyek javítandók. (E fajlagos mutató helyett amúgy is több értelme lenne az abszolút területi adatoknak, és/vagy a területi %-os adatoknak.)

Az egyéb táji – természeti tényezőkre, természetföldrajzi adottságokra (felszíni és felszín alatti vizek, föld- és talajtani adottságok, meteorológia, levegő, stb.) vonatkozó vizsgálatokat a környezetvédelmi állapot jellemzésére vonatkozó fejezet (1.17.) tartalmazza.

² Hatályos: 214/2010.(XI.15.) sz. Kt. határozattal elfogadott, 2012-ben módosított TSZT

1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

A zöldterületek témakörét az IVS az „Épített környezetet veszélyeztető tényezők” c. alfejezete tartalmazza, a KSH területi és ellátottsági adatok táblázatba foglalásával:

26. táblázat – Intenzíven kezelt zöldfelület nagysága (hektár)

4. tábla: Intenzíven kezelt zöldfelület nagysága (hektár)

2001	2002	2003	2004	2005	2006
682	682	682	681	1116	1116

Forrás: KSH, 2001 – 2006.

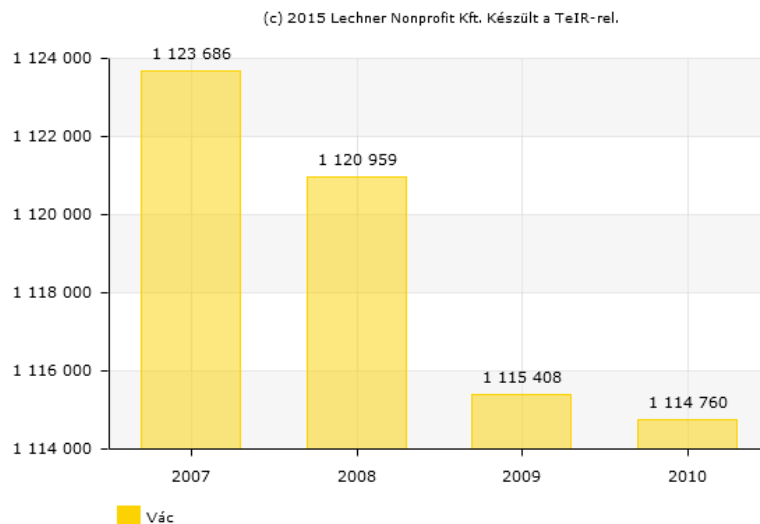
forrás: KSH, 2001 -2006.

A területi és ellátottsági mutatókat az IVS nem elemzi. Leírásában megállapítja, hogy különösen értékes a Duna-part, melynek nemcsak a további beépítését kell elkerülni, hanem a terület tájrehabilitációja is szükséges. A szabad területek másik csoportját a rehabilitációs területek alkotják. Vácott a volt Forte-telepen valamint a volt Vágóhídhöz tartozó területeken a rendezési terv szerint lakóövezet kialakítását engedélyezi az önkormányzat. Ugyancsak a rehabilitációs területre tartozik a volt laktanya, mely a város tulajdonába került. Ezek zöldfelületi vonzataira nem utal.

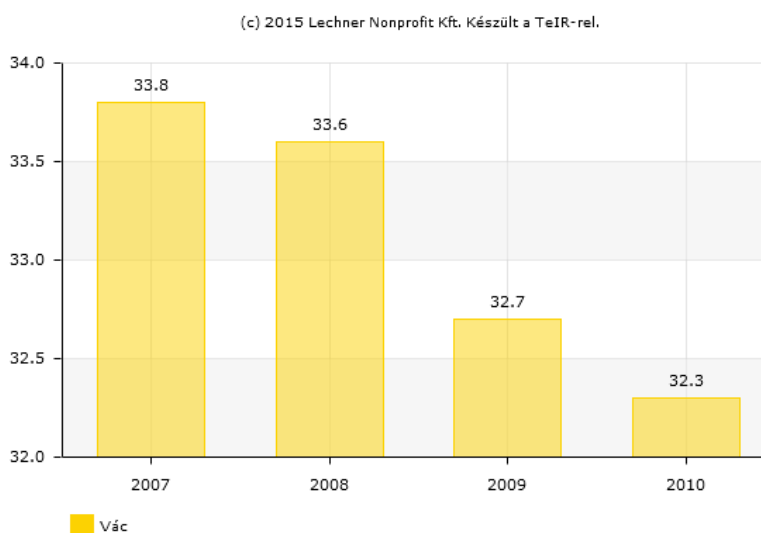
Az egyéb előzmények közül a településrendezési terv, valamint az egyetemi – hallgatói műhelygyakorlat keretében készített „Vác város zöldfelületi rendszer fejlesztését megalapozó vizsgálat, BCE Tájvédelmi és tájrehabilitációs tanszék 2012.” tartalmaz részletesebb vizsgálatokat. A részletes vizsgálat tételesen tartalmazza a zöldterületeken (közparkokon) túl a város egyéb belterületi zöldfelületeinek (erdők, közlekedési területek zöldfelületei, beépítésre szánt övezetek zöldfelületei, stb.) és fasorainak számbavétele mellett a természeti védettség alatt álló területek, valamint a külterületi erdő- és mezőgazdasági területek leírását, adatait is.

A zöldfelületi és zöldfelületi ellátottsági területi mutatók a TeIR ITS készítést támogató adatbázis által hozzáférhető időszakában (2007 – 2010.) elhanyagolható mértékben romló tendenciát mutatnak.

Az előzményi IVS-ben közölt zöldterületi és ellátottsági mutatók (KSH 2001 - 2006.) a jelen állapot szerint az alábbiakkal egészíthetők ki (a KSH/TEIR „REMEK” adatbázis alapján).

A Zöldfelületek nagysága (m²):*39. ábra – Zöldfelületek nagyságának alakulása*

/A 2011-es mutató értéke jelenleg felülvizsgálat alatt áll. Az adat a KSH és a MÁK közös 1616-os („Jelentés az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyonról”) kérdőívéből származik, melyet a MÁK dolgoz fel és továbbít a KSH-nak./

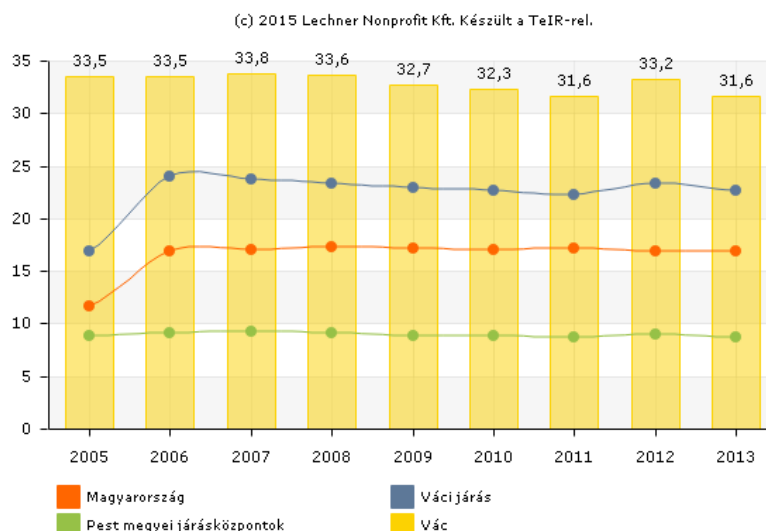
Az egy lakosra jutó zöldfelület nagysága (m²)*40. ábra - Az egy lakosra jutó zöldfelület nagyságának alakulása*

/A 2011-es mutató értéke jelenleg felülvizsgálat alatt áll. Az adat a KSH és a MÁK közös 1616-os („Jelentés az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyonról”) kérdőívéből származik, melyet a MÁK dolgoz fel és továbbít a KSH-nak. Adat vonatkozási éve: 2010./

A nyilvántartott zöldfelületi adatok nem biztos, hogy összevethetők egymással, mivel az IVS „intenzív zöldfelületi” adatot közöl, a TeIR az adatot nem minősíti. Ezzel a megszorítással kezelendő az alábbiak:

-a nyilvántartott zöldfelület 2010-ben 1.114.760m², az 1 főre jutó: 32,3m². Ezt összevetve az IVS 2006-os adataival (1.116.000 m²) megállapítható, hogy a város nyilvántartott zöldterülete ~1.240 m²-rel, azaz ~0,1%-kal csökkent. Az ellátottságot jelző fajlagos mutatót az IVS nem számolt, a 2010-es adat nem változott számottevően.³

41. ábra – Az 1 főre jutó zöldterület alakulása

Az 1 főre jutó zöldterület alakulása (m²) a vizsgált időszakban kisebb hullámzást mutat (31,6 – 33,8m²/fő között). A városi adat minden évben a járási, megyei és országos mutatók fölött van.

1.14. Az épített környezet vizsgálata

1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata

(A munkarész Vác Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája megállapításain alapul)

Vác város közigazgatási területe építési szempontból beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területekre tagolódik. A beépítésre szánt területek jellemzően, de nem kizárólag a meglevő és tervezett belterületek. A beépítésre nem szánt területek jellemzően, de nem kizárólag a külterületek.

Vác városszerkezete és a térség legfontosabb szerkezeti elemei a Duna, a városon áthaladó 2. sz. út, a városon áthaladó vasútvonal, a várost elkerülő M2 út és a sugárirányú forgalmi utak, melyek a Vác körüli

³ A 2011-es mutató értéke jelenleg felülvizsgálat alatt áll. Az adat a KSH és a MÁK közös 1616-os (Jelentés az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyonról) kérdőívéből származik

térsséggel jó kapcsolatot biztosítanak. Vác központjának jellegzetes városszerkezeti eleme az ún. „szilvamag”, amely a központi területeket foglalja magában.

A szilvamagon belüli területek Vác történelmi belvárosának nemcsak múltja, hanem jelenben betöltött kiemelkedő közigazgatási, kereskedelmi, szolgáltatási funkciója miatt is a legfontosabb városrész. A területen található műemléktemplomok, kiemelt zöldfelületek, műemléki épületek nemcsak a helyiek, de az ide látogató turisták számára is valódi értékeket jelentenek. A városközpont - a középkori városmag, a védett műemléki környezet - területén helyezkedik el Vác műemléki és helyi védett épületeinek jelentős része. Vác jellemző város- és utcaképei, építészeti értékei ezen a szilvamagon belüli kisvárosias jellegű, belvárosi területen sűrűsödnek. Vác meghatározó városi arculatát adja a történelmi városközpont földszintes, és 1-2-3 emeletes zárt sorú beépítésű, lakó- és intézményi funkciójú területe, ahol jelentős középületek találhatók.

A városközpontot és a többszintes kiterjedt lakóterületeket kiterjedt földszintes, családi házas, kertvárosias beépítés és egy területen lakótelepi beépítés övezi néhány intézménnyel, kereskedelmi-szolgáltató és ipari-gazdasági területekkel vegyesen. A nagyobb méretű gazdasági területek jellemzően a 2. sz. út, az M2 út és a város sugárirányú útjai mentén helyezkednek el.

Egy-két kisebb méretű lakóterületi rész is található a város szélső területein, melyek jellemzően kertvárosias lakóterületek.

A külterület északi részén kisebb méretű mezőgazdasági területek és a Naszály-hegyen erdők valamint a mészkőfejtő és a cementgyár területe található, a várostól délre és keletre pedig inkább nagyobb méretű mezőgazdasági területek és egy-két kisebb kertes mezőgazdasági terület található.

Az egyes városrészek részletes bemutatása

Alsóváros

Az Alsóváros a Dunapart-volt tenispálya déli oldala – Vár lépcső – Géza király tér – Budapesti főút – Iskola utca – Szent Miklós tér – Flórián utca – Honvéd utca – vasút – Alsóvárosi temető déli határa – Derecske utca – Duna part által határolt területen fekszik. A belvárossal szomszédos terület része az önálló nevet hordozó Burgundia. Az Alsóváros Duna-parti sávját Burgundiának nevezték el a Gizella királynéval érkezett telepések emlékére. A Burgundia rész zárt soros beépítésű, magas népsűrűségű, szlömösödéssel veszélyeztetett terület. A hagyományos bérházas lakóövezet egységes historizáló házállományával és kis tereivel Vác egyik jellegzetes városrésze, mely felépülte óta szinte teljes épségben megőrizte hagyományos arculatát. A rendszerváltást megelőző időszakban az elmulasztott felújítások miatt erőteljes szlömösödés indult be, a városrész számos bérháza igen rossz állapotban van. Az itteni lakások ugyanakkor nagyobb méretűek és zömében magántulajdonban vannak, kevesebb épület maradt tisztán önkormányzati tulajdonban. Az elmúlt évtizedben az ingatlanárak emelkedése miatt a területen a lakások felértékelődtek. A pozitív jelenségek mellett az utcakép, a korábban egységes, historizáló városszövet már számos helyen itt is megbomlott. A városrész központi fekvésű, jó tömegközlekedési kapcsolatokkal rendelkezik, emiatt egyre inkább keresett lakóterület. A közterületek száma és állapota átlagos, a zöldfelületek aránya alacsony, állapotuk közepes. Az Alsóvárosi részen, a Földvár tér környékén lakótelep (Földvár lakótelep) épült a '60-as, '70-es években ide települt gyárak dolgozói részére. A 4 – 10 emeletes panelházak között kevés zöldterület található.

Belváros

A Belváros a Dunapart - volt tenispálya déli oldala – Vár lépcső – Géza király tér – Budapesti főút – Iskola utca – Szent Miklós tér – Flórián utca – Honvéd utca – vasút – Lemez utca – Zrínyi utca – Füredi Mihály utca – Köztársaság út – Kórház utca – Duna part által határolt területen fekszik. A város magját jelentő területen önálló névvel rendelkezik a Belváros – Tabán.

Vácon az Európa-szerte ismert többsejtű településszerkezet alakult ki, melynek magja a hajdani vár volt. Itt a tatárjárás után emeltek kővárat a korábbi földvár helyett. A vár előtt, a mai Géza király tér helyén volt a piactér, körülötte jött létre a váralja (suburbium). A váraljától északra a németek új városrészt (Német város) hoztak létre. Ma ez a két terület adja a Belvárost, melyet a Csányi körút, a 2-es számú főút váci szakasza szel át. A Belvárosban a zömében barokk műemlékek és védett épületek, épületegyüttesek kiemelkedő építészeti értéket képviselnek. Jelenleg az épületek állapota, megjelenése, homlokzata és belső tartalma, funkcionalitása igen eltérő, akárcsak a lakosság összetétele. A Belvárosban helyezkedik el Vác közoktatásának és felsőoktatásának nagy része, jelentős múzeumok és intézmények is találhatóak itt, valamint nagyvonalú polgári lakásokat tartalmazó épületek. Itt található az Apor Vilmos Katolikus Főiskola, a Piarista Gimnázium és Kollégiuma. A közintézmények többsége itt van, arányaiban kevés a lakás célú ingatlan, amelyek azonban összkomfortosak. Ezen a területen 2006-ban már megindult megújulás és funkcióváltás folyamata, új identifikációs-kulturális elemekkel történő bővítése, és egységes örökségvédelmi kezelése, kiegészítve a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztésével.

A városrész megközelíthetősége kiváló mind tömegközlekedéssel, mind közúton. A belső forgalom gyakorta egyirányúsított, részben csillapított, részben korlátozott. A közterületek és az épületek állapota zömében leromlott annak ellenére, hogy az utóbbi időben több közterületen is voltak felújítások, a kisebb utcák útjai rossz állapotban vannak. Főképp a magántulajdonba került védett lakóépületek és környezetük állagának romlása miatt kedvezőtlen a lakókörnyezet állapota, mivel nem képződik elegendő saját forrás felújításukhoz. A városrész klasszikusan vegyes használatú terület, amely jelentős szerepet tölt be Vác és a közeli Budapest kulturális, kereskedelmi, oktatási, egyházi, igazgatási és idegenforgalmi funkcióiban, több országos és fővárosi jelentőségű intézménnyel, ugyanakkor kiterjedt lakóövezet is. Hosszú távon e funkciók megőrzése és erősítése a célja a városrésznek.

Kisvác

Kisvác a belváros északi határától a város északi belterületi határáig húzódik. A Vasút – Lemez utca – Zrínyi utca – Füredi utca – Köztársaság út – Kórház utca – Duna part – Tópart utca – Belterületi határ – Kőhíd utca – Belterületi határ – Balassagyarmati út – Vasút által határolt városrész, amelynek 5 önálló névvel rendelkező része van: Kisvác – Limbus, Kisvác – Krakó, Kisvác – Buki, Kisvác – Iskolaváros, Kisvác – Kőhíd. Ma már Kisvácot is a történelmi városrészként emlegetik, melyet a protestánsok alapítottak az ellenreformáció idején, miután kiűzettek a városból és az északi parton telepedte le. Ezt a városrészt a Dózsa György út és az Árpád út (2-es főút) osztja három részre, melyek párhuzamosak a folyóval, északi határán épült meg a régi laktanya a Szérús kertben, melyet megszüntettek még a szocializmus alatt, mára már rekultiválták a területet, egy része az iskolapark, a szélső területein ipari telephelyek, Tüzép telepek és autószalonok

találhatóak. Kisvác a Duna és a vasút közé van ékelve, itt a vasút mellett több gyár is épült. A városrész területének még hasznosítatlan részének felhasználása barnamezős beruházásként, lakásépítést terveznek.

Kisvác-Limbus része Vácnak a szlömösödéssel egyik leginkább veszélyeztetett része. A többségükben zártos, sűrű beépítésű terület alacsonyabb, zömében földszintes házakkal beépített, melyek udvarai szűkek, sötétek. Ebben a városrészben a legnagyobb az alacsony komfortfokozatú lakások aránya, a lakások mintegy egyharmada fürdőszoba nélküli, egyszobás kislakás. A városrész külső elérhetősége közúton és tömegközlekedéssel kiváló, a parkolási lehetőségek kedvezőtlenek, bár jobbakként, mint a belső részek.

Deákvár

A legnagyobb földrajzi kiterjedésű belterületi városrész a Vasút – 0244/4 út - 0253/2 út - 5911 út - Gombási út - M2 út-0287/2 út – belterületi határ között helyezkedik el. A Deákvár a következő részekből áll: Deákvár – Szentmihály, Deákvár – Téglaház, Deákvár – Altány, Deákvár – Papvölgy, Deákvár – Bácska, Deákvár – Törökhegy, Deákvár – Óváros, Deákvár – Lajostelep, Deákvár – Kertváros. A Belvárostól északkeletre kezdett el a város terjeszkedni, a dombokra, melyet Deákvárnak neveztek el az itt várostomosat játszó deákokról, ez a név később az egész vasúton túli részre ráragadt. Ez régen a város üdülőövezete volt, több polgári kúria és hétvégi ház is épült, melyek közül néhány még ma is áll. Ettől Kisvác irányában jött létre a két világháború között Lajos-telep, majd északra alakult ki a Deákvári lakótelep (Petőfi lakótelep), amely még ma is kizárólag lakóövezet, egy-két emeletes házakkal. 1970 után ettől északkeletre jött létre a Gombási úti lakótelep (Radnóti telep), mely a város legfiatalabb övezete. A szocializmusban több kétemeletes lakóépületet emeltek itt, ez ma már kertvárosi övezet. A település térbeli terjeszkedése során a belterületek folyamatosan kiterjedtek a valamikori külterületekre: a régi telkek és veteményesek helyén új kertvárosi övezet van kialakulóban, Törökhegyen és az úgynevezett Kertvárosi részen. Fontos egészségügyi központ funkciót lát el ez a városrész, hiszen itt található a Jávorszky Ödön Kórház, amely, mint a térség súlyponti kórháza.

Derecske

Az Alsóvárostól délre fekvő területen új ipari létesítményeket alakítanak ki. Az alsóvárosi temetőn túl található. Lakóterületei infrastrukturálisan ellátottak. A városrész óvodával, alapfokú oktatási intézménnyel nem rendelkezik, azonban a közeli belvárosi területeken ezek elérhetők. A település déli részén húzódik a váci Duna – híd és az M2 utat összekötő út, amely a terület felértékelődését hozza magával. Derecske területén található két szegregátum: a Csatamező dűlő és a Dr. Csány L. körút határolásával, valamint a Pásztor utca és a Külső Rádi úttal határolt részen mutatható ki szegregátum.

Márialiget (külterület)

Derecskétől keletre található városrész Márialiget, mely zömében mezőgazdasági és felparcellázható terület, Vác külső, szórt elhelyezkedésű lakóövezeti területe (külterületi lakott hely). Volt mezőgazdasági

termelőközpontokban a mezőgazdaság dominál, azonban jelentős ipari-szolgáltató aktivitás nem valósul meg a területen. Elsősorban a dűlőutak fejlesztésére, néhány helyen villamosításra van szükség.

Sejce (külsőterület)

Vác legészakibb területe Sejce. Kevesen lakják, ők jellemzően a Cementgyár dolgozói. Lakóterülete infrastrukturálisan ellátott. Az utak és járdák burkolatának fejlesztése szükséges. Jelentős közösségi, gazdasági és igazgatási funkciói nincsenek.

1.14.2. Az épített környezet értékei és konfliktusai

Vác a Dunakanyar déli kapujaként ismert település Pest megye harmadik legnagyobb lélekszámmal rendelkező városa. A város közigazgatási központ, fejlett iparral, korszerű egészségügyi intézményhálózattal, jó színvonalú iskolahálózattal rendelkezik. Vonzó célpont közel ezer éves történelme, gazdag kulturális élete és művészeti központ volta miatt.

A történelmi Magyarországon a Felvidék határának számító város a Dunakanyarban fekszik, a Duna folyambal partján, a Naszály hegy lábánál. Budapest irányából könnyen megközelíthető autóval a 2-es főúton és a M2 gyorsforgalmi úton, a Pestről 25 perc alatt érkező zónázó vonatokkal, autóbuszon vagy a Duna mellett megépült kerékpárúton, nyáron még a Budapest és Esztergom között közlekedő kirándulóhajókkal is elérhető. A Dunán egész évben közlekedő rév köti össze Tahitótfaluval, a Szentendrei-szigettel, így a jobb parton lévő Esztergom vagy Szentendre felől is könnyen megközelíthető a város. Amióta megépült az elkerülő út, a Budapest – Ipolyság – Krakkó útvonal elkerüli a várost. A Duna alapvetően befolyásolja a város hangulatát, arculatát. A belvárosi részen a parton parkosított területet alakítottak ki, máshol pedig fürdőzők százai töltik meg a meleg napokon. A szemközti oldalon a Pilis-hegység nyúlványai egészen a Budai-hegységig folytatódnak, északról a Börzsöny kúpjai szegik a látóhatárt, a Vác fölé magasodó Naszály – hegységet – ami földtanilag még a Dunántúli-középhegységhez tartozik – keletről a Cserhát vonulata követi. Így Váctól északra hegyek, Váctól dél felé pedig sík terep képe fogadja az erre járókat.

A város története

Kedvező adottságai miatt a terület évezredek óta lakott hely, már a honfoglalás korában is település volt a mai Vác helyén. A Vác névvel a 11. században találkozhatunk először a Garamszentbenedeki Apátság alapítólevelében. A Váci Püspökség alapjait Szent István király rakta le. Ettől kezdve az egyház folyamatosan jelentős szerepet játszott a város életében. A mindenkor püspök volt a város földesura, a jelenlévő főpapi udvartartás révén a város építészeti és kulturális szerepét tekintve a kezdetektől fontosnak számított. A kora középkorban épült ki egy Duna melletti kiemelkedésen a püspökség központja és az azt védő erődítmény, a váci vár. A védművek formája és anyaga idővel változott, az árok, palánk, földfal alkotta rendszerből alakult ki a kőfalakból emelt erőd. Ennek jelentőségét és a városnak a korabeli országban elfoglalt központi szerepét mutatja, hogy a magyar történelem meghatározó hadi eseményei mindig érintették. Így történt ez az 1241-42-es tatárjárás idején is, mikor a mongolok az ott biztonságot kereső

lakossággal együtt felégették a székesegyházat és a püspöki udvartartás épületeit. A tatárok távozása után IV. Béla délnémet vidékről hívott telepeseket az elnéptelenedett városba, akik az addigi központtól északabbra telepedtek le, létrehozva a mai főtér városmagját.

A XV. században a nagyhírű humanista püspök, Báthori Miklós tevékenysége eredményezett fellendülést a városnak. A főpap építkezéseihez a kor jeles itáliai alkotóit, reneszánsz művészeit hívta Vácra, építészeket, szobrászokat, festőket. A reneszánsz kor békés virágzásnak a török idők harcai vetettek véget, a három részre szakadt országnak egyik végvára volt Vác. A háborúskodásban több mint negyven ostromot szenvedett a város, élt hosszabb – rövidebb ideig minden hadakozó erő fennhatósága alatt. A béke a törökök városból való utolsó kiűzésével jött el 1686-ban.

Az újjáépítést a Rákóczi-szabadságharc és az 1731-es tűzvész is hátráltatta, így a mai barokk város csak a 18. század második felére alakulhatott ki. A reformáció térhódításának hatására a 18. század elején Kollonich püspök nem engedte a saját városrészében más vallásúak megtelepedését, így jött létre, és élt több évtizedig önálló életet Kisvác.

Mindeközben a város élénk fejlődésnek indult a 18. század második felének meghatározó püspökei (Althann Mihály Frigyes, Althann Mihály Károly, Eszterházy Károly, Migazzi Kristóf) folyamatosan fejlesztették a várost. A korban gyakran felbukkanó pusztító pestisjárványok megállítása érdekében emelték a Szent Rókus Kápolnát és a Szentháromság szoborcsoportot. A püspökök szerzetesrendeket is letelepítettek a városban. A század közepén fejeződtek be a Piarista templom, a Ferences templom és a Domonkosok temploma munkálatai. 1764-ben Mária Terézia személyesen látogatott Vácra, az ő fogadására építették az ország máig egyetlen Diadalívét. Az uralkodói látogatásról több érdekes történet, legenda kering, de kézzel fogható eredményei is voltak. A királynő alapítványából épült például a szegény sorsú nemes ifjak számára egy iskola, melyben később egy időre a Ludovika Akadémiát helyezték el és ennek kibővített épületében működik immár több mint száz éve a váci fegyház.

A 19. században iparosodásnak indult a város, a céheket manufaktúrák, majd gyárak váltották fel. 1846-ban megnyílt a Vácot Pesttel összekötő első magyar vasútvonal (a vasútállomáson tábla őrzi az esemény emlékét), ami azonban a helyi kereskedelmi forgalom visszaesését is eredményezte.

Az 1848-49-es szabadságharc két nagy csatája zajlott Vácott, melyeknek a város déli kapujánál, a Hétkápolna közelében állítottak emléket. A kiegyezést követően a századfordulóra felgyorsult a polgárosodás, az iskolahálózat fejlődése, a gazdaság erősítése, sportklubok és egyesületek sokasága, virágzó helyi sajtó jellemezte a várost. A 20. század két világháborúja, ezek következménye is nyomot hagyott természetesen a városon. Áldozatok, jogfosztottak, hadirokkantak, árvák, menekült és kitelepített családok, megszállás, fizikai és lelki tiprás, megnyomorítás. A II. világháborút követő társadalmi váltással, az államosítással az 1950-es évekre alapvetően megváltoztak a tulajdonviszonyok a gazdaságban. Változott az intézményfenntartók köre az oktatásban, a kultúrában. Megszüntették az egyesületeket, s az egyházi intézményrendszert az állam drasztikusan megcsonkította. Állami tulajdonú nagyüzemek működtek a városban, a folyamatosan gyarapodó lakosság befogadására lakótelepek épültek, az alapvető és kényszerű életmódváltásból eredően a város társadalmi élete is átalakult. A kultúra terén a művészeti oktatás, a közgyűjtemények léte, a művelődési ház és az üzemek népművelő tevékenysége mentette át a hagyományokat, hozott létre újabb közösségeket, eredményeket. Vác megyei jogú városként 1950-ig a

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye része volt, 1950-től – a város Pest megye egyik fontos városa, járási székhelye, 2003-tól kistérségi központ lett.

A magyarországi rendszerváltással Vác élete újabb fordulóponthoz érkezett. A nagyipar felszámolásával a munkahelyek jelentős hányada megszűnt, ugyanakkor a város új lehetőségekhez jutott, a gazdasági élet átstrukturálódott. Az oktatás terén újra intézményfenntartóként jelent meg az egyház, gazdagítva az egyébként is jelentős, közel 150 településre kiható vonzáskörzettel rendelkező középiskolai hálózatot. Felsőfokú oktatási intézményként a Gábor Dénes Főiskola kihelyezett tagozata és a Teológiai Főiskola mellett az Apor Vilmos Katolikus Főiskola is Vácon folytatja működését. Vác ma dinamikusan fejlődő középváros, fejlett intézményhálózattal, aktív közélettel, látványosan megújuló történelmi épületállománnyal, jelentős ipari létesítményekkel. Barokk főtere, kiépített Duna-partja, műemlékei, gyűjteményei, múzeumi vonzó turisztikai és idegenforgalmi célponttá teszik. A város a vízi és a kerékpáros turizmus potenciális fellegvára.

Az 1990-es évek közepén bukkant a Fehérek templomának plébánosa a templom befalazott kriptájára, s az ott festett koporsókban főként a XVIII. században eltemetett polgárok maradványaira. A krypta kiürítése muzeológiai módszerekkel történt, a zömmel mumifikálódott emberi maradványok és a velük temetett tárgyak is közgyűjteményekbe kerültek, kutathatóvá váltak. Különlegesen nagy esetszámban, a tárgyakhoz köthető, az értelmezésüket segítő sok adat és tudás birtokában vizsgálhatják a kutatók a leleteket. A váci múmiák embertani kutatása során már eddig is számos szenzációt, a mai orvoslásnak is hasznos adatokat szolgáltatott. A leletanyag egy részét a templom közelében, a Memento Mori címet viselő kiállításon láthatja a nagyközönség. 2006-ban átadták a teljesen átépített, megszállt Március 15. teret, melynek köszönhetően az egykoron a tér közepén álló középkori templom maradványai a nagyközönség számára is megtekinthetővé váltak.

Az építészeti örökség védelme

Az országos védelem elemei:

Az országos védelem alatt álló műemléki jelentőségű területen (MJT), illetve az ehhez kapcsolódó műemléki környezet (MK) területén, valamint az egyedi védelem alatt álló épületeken, építményeken és ezek műemléki környezetén belül a hatályos műemlékvédelmi törvény szerinti védelmet kell biztosítani.

Az MJT és a műemléki környezetek jogszabályban pontosítva rögzített területi lehatárolásáig a Településszerkezeti Tervben kijelölt területet kell figyelembe venni. A műemléki környezetek lehatárolása szabályozási tervben pontosítható, illetve módosítható. A jogszabályi rögzítést követően a lehatárolást a településrendezési tervekben át kell vezetni.

A műemléki jelentőségű terület kibővítendő - elkészítendő értékvizsgálat alapján - a Belváros teljes - azaz az ún. „szilvamag” – területére.

A műemlékek hatékony védelme érdekében a fentiek szerint kibővített MJT területére szigorúbb és részletesebb övezeti és építési előírások fogalmazandók meg.

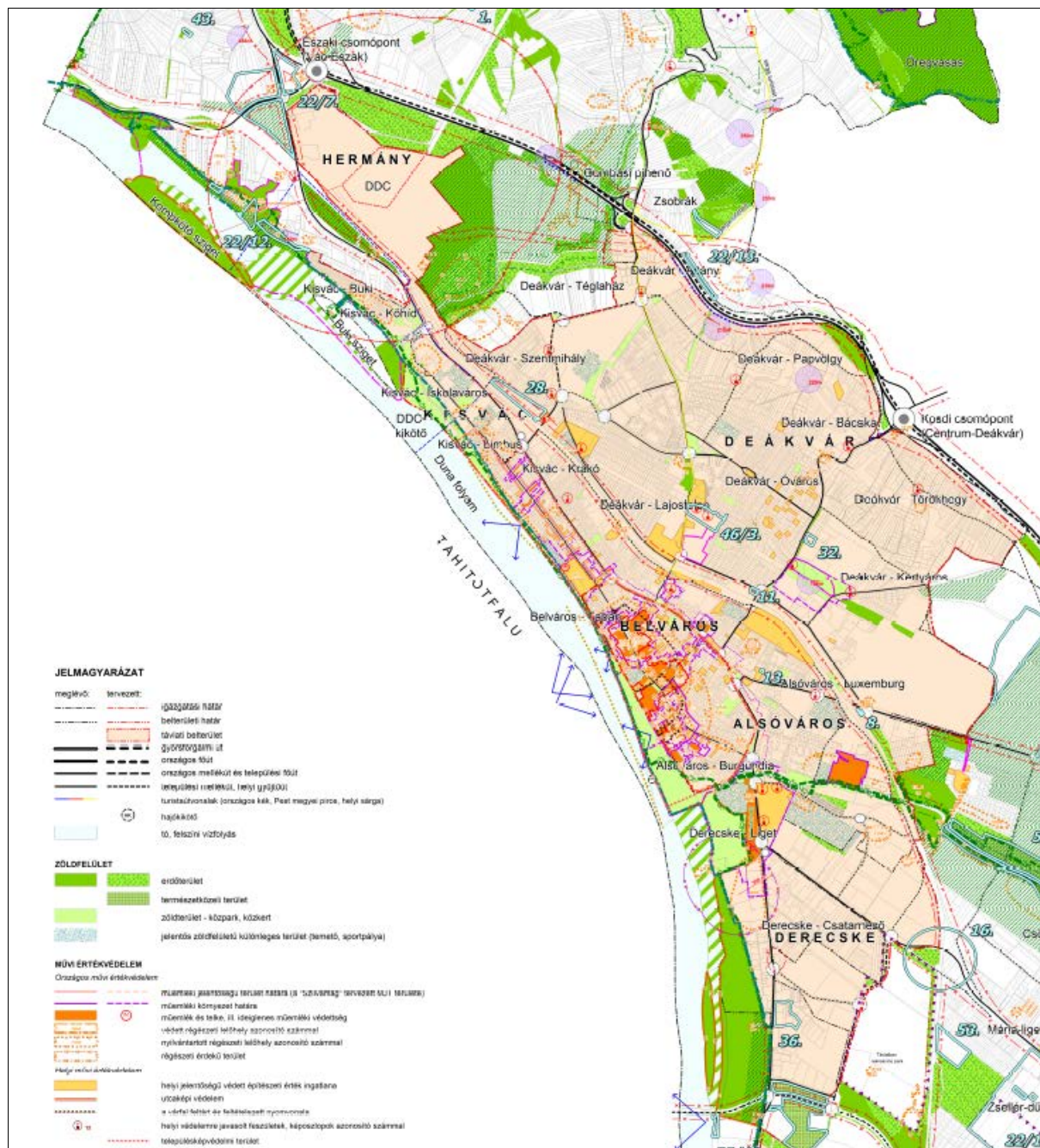
A kulturális örökség részét képező régészeti emlékek védelmét a hatályos jogszabály szerint kell biztosítani. A Településszerkezeti Tervben rögzített nyilvántartott és védett régészeti lelőhelyek védelmét a

szabályozási tervekben és az építési hatósági munkában érvényesíteni kell. Az országos örökségvédelmi szabályozást a régészeti érdekű területekre helyi szabályozás egészíti ki.

Műemlékek és régészeti területek listája a hatályos HÉSZ mellékleteiben található.

Vác Településszerkezeti terve – Értékvédelem (Urbanitás Kft.)

42. ábra - Vác Településszerkezeti terve – Értékvédelem (Urbanitás Kft.)

Az MJT terület határai (4312)

A Köztársaság útnak a Március 15. térbe torkollásától kiindulva a tér ÉK-i házsora mögötti telekhatárokon haladva délkeleti irányban majd a teret D felé határoló épületsor mögött a Március 15. tér és a Konstantin teret összekötő út és a Szentháromság tér ÉK-i házsora mögött a határvonal megkerüli az egész Konstantin teret, a térre néző épületek mögött körülveszi a Migazzi teret övező épületeket és visszatér a Március 15. térrel összekötő út a Szentháromság tér DNY-i házsora mögött, a Katona L. utca és Tabán utca középtengely vonalán a Hajnik Pál utca vonaláig, ahol derékszögben K-i irányba fordulva a Hajnik P. utca középvonalában tér vissza a kiindulási helyre. (az SZT-n lehatároltak szerint)

Műemléki környezet (MK) (9345): a Géza Király tér környezete, melynek határai: Migazzi tér -Konstantin tér - Gasparik u. - Petőfi u. – Bajcsy-Zsiliszky u. - József A. sétány. (az SZT-n lehatároltak szerint)

Helyi értékvédelem

A helyi védelem alatt álló épületek, területek védelmét biztosítani kell. Készítendő értékvizsgálat alapján bővítendő a helyi védelem köre épületekre, védendő utcaszakaszokra, utcaképekre, a város bel- és külterületén levő fészületekre, képoszlopokra, fasorokra, stb. Az építészeti örökség helyi védelmét - a hatályos jogszabály szakmai szabályai szerint - önkormányzati rendeletben kell biztosítani.

Védendő kilátóhelyek:

- A Duna-part mentén a terven jelölt helyeken
- Az M2(2/A) út mentén a terven jelölt kilátópont
- A Naszály nem városfelőli kilátója északi irányba
- Gombási úti kilátó
- Kopaszhegyi kilátó a keresztnél
- Zsidóbányai kilátó
- Kálvária, mint kilátóhely

Látványvédelem

A város történeti sziluettjének, városképének – a templomtornyokkal, a jellemző tömegű épületekkel, ezek tetőzetével, meghatározott „váci Duna-parti látkép” - védelmét a jellemző kilátóhelyekről, rálátási pontokról meg kell őrizni:

- A Dunáról
- A Duna Szentendrei szigeti partjáról, a Pokolsziget felől
- A Kosdi út felől a Duna látványával
- A Kálvária látványa a Kosdi út város felőli pontjáról
- A Liget látványa a 2-es út felől

- A Kőszentes híd látványa a „városkapuban”
- A város látványa a vasútról
- A Kórházból
- a Kálváriáról
- A Székhegy környéke
- A Szúnyogkapu

Egyedi védelem

Az egyedi védelem a kiemelt helytörténeti, építészettörténeti értékek, a fejlődés kiemelkedő jelentőségű dokumentumainak megőrzésére irányul. Ezek kiválasztásánál tehát a városképi értékeken túl az egyedi értékek – ritkaság, szakmatörténeti jelentőség, esztétikai kvalitások (építészeti, ipar-és képzőművészeti, kézművességi, belsőépítészeti, stb.) - és adott esetben a megmaradt berendezések is a védelem tárgyát képezik. Az értékek megőrzésével kapcsolatban a legalapvetőbb szabályokat – tömegkép, homlokzat, alaprajz, belső alakítás, jellegzetes szerkezetek védelme, ipar- és képzőművészeti emlékek védelme – a rendelet szövegébe bele kell fogalmazni, hogy kellő hatással működhessen.

Az egyedi védelem listájának „nyitott”-nak kell lenni, tehát azon az elven kell alapulnia, hogy a „ma létrehozott építészeti értékek potenciálisan a holnap műemlékei” – tehát azokat a műemlékeknél elvárható szakszerűséggel és gondossággal kell fenntartani, karbantartani. Az ehhez szükséges és önkormányzati rendeletben meghatározott támogatáshoz az önkormányzat éves költségvetésében fedezetet kell biztosítani.

Az egyedi tájértékek kataszterének megkezdett felmérését folytatni kell. Az egyedi tájértékek védelme, kezelése érdekében rendeletalkotás szükséges.

Helyi védelemre tervezett értékek a következők:

- A Püspöki palota kertje
- FORTE fenyves
- A Tímár-rét nem védett része
- A Buki-sziget
- A nem védett ártéri erdők
- A Gombás patak FORTE telephelyéig terjedő szakasza
- A Szent Miklós téri platán
- A Rózsakert
- A Cifrakerti kígyófa
- A Postapark

- A Petróczi utcai díszszilva fasor
- A Deákvári szederfasor
- A Székhegy környéke
- A Széchenyi úti díszcserezsnye fasor
- Berkes András utca
- A Vízfogó

Régészeti érdekű területek

A nyilvántartásban szereplő lelőhelyek többségének a kiterjedése a felszíni jelenségek alapján csak hozzávetőlegesen megállapítható, a környezetüket és mindennek előtt azokat a területeket, ahol a földrajzi adottságok alapján jelenleg ismeretlen lelőhelyek feltételezhetők, régészeti érdekű területként kell kezelni. Régészeti érdekű terület az SZT-n lehatároltak szerint:

- a Belváros egésze régészeti érdekű terület, határai: Rákóczi út - dr. Csányi László körút - Földváry tér - a Gombás-patak - a Duna parti sétány - Kórház utca - Füredi M. utca.

További régészeti érdekű területek a folyók, patakok melletti 4–500 m széles területsáv:

- a Duna, a Lósi- (Monyóki-) patak, Felső-Gombás-patak, Gombás-patak, valamint a Lósi-patakba Katalinpusztánál befolyó patak □A Szentlászló-hegy és az Öreg-, valamint Kis-Hermány közötti volt Patak völgy területe
- A Duna folyam medrének váci szakasza.

Vác jelentősebb műemlékei

Alsóvárosi Református Templom

Az új református templom a 35.000 lakosú Vácon, a várost keresztülszelő 2. számú főút mellett, keskeny telken épült. A főúton Budapest felől Vácra érkezőket a főbejárat homlokzat és a harangtorony hófehér látványa fogadja. A főbejárat, a személygépkocsi és a buszparkoló a kis forgalmú, hangulatos Görgey utcáról közelíthető meg. Az épület alap gondolata az imádkozó kézpár, melyet kortárs építészeti formanyelv önt egy nagyon izgalmas, látványos szerkezetbe.

Cházár András EGYMI - Egykori siketnémák királyi intézete

Az épület magja két kisebb középkori ház, mely többszöri bővítés során nyerte el jelenlegi formáját. A török kor után itt álló Püspöki palota az 1731-es tűzvészben súlyosan megsérült, Althann Mihály rigyes majd, Migazzi Kristóf püspöksége alatt U alakú palotává fejlesztették.

Diadalív (Kőkapu)

Magyarország egyetlen Diadalíve. Mária Terézia látogatásának tiszteletére építtette Migazzi Kristóf 1764-ben. Mária Terézia hajóval érkezett a Dunán a pozsonyi országgyűlésről, a nemesség lóháton, díszmagyarba öltözve várta a vendégeket. A hajó megérkezését ágyúlövés jelezte. A hagyomány szerint, amikor a királynő megtudta, hogy a Diadalív mindössze öt hónap alatt készült el, nem mert áthajtatni alatta, hanem kiszállt és gyalog ment el mellette. A Kőkapu magassága 20 m, szélessége 12, vastagsága pedig 4 m.

Fehérek temploma

A Főtér gyöngyszeme a volt Domokos rendi templom, a XVIII. században épült barokk, rokokó stílusban. A templom homlokzata falpillérekkel, barokk csigavonalakkal, vázákkal, szobrokkal díszített. Az egyszerű külsővel ellentétben a belső díszítés igen gazdag. Színei világosak, szobrai fehérek, az oltárképek színei is derűsek. Az 1994. év szenzációja volt a templomtorony alatt, kívülről nyíló kriptá feltárása. Bejárata két évszázadon át be volt falazva. A templom felújításakor véletlenül bukkantak rá, s amikor felnyitották kiderült, hogy a katakombaszerű helyiségek 262 koporsót rejtnek. A fakoporsók gazdag festése épen maradt.

Ferences Templom és Rendház

A Ferences templom és rendház (Géza király tér) a török idők ostromaiban végképp tönkrement váci vár területén épült. Az 1721-1761 között megvalósított barokk templom berendezése, felszerelése igen gazdag, fő ékessége kora rokokó emeletes fa főoltára. A templom melletti rendházban működött valaha a Kapisztrán Nyomda, majd Váci György könyvkötő mester műhelye. A rendház ma ismét a ferencesek tulajdona, de üresen áll.

Főtér

A Főtér Vác legismertebb közösségi tere. Már a középkorban is egyházi, gazdasági és kulturális központ volt. A tér északi oldalán a Bécsi kapu állt, szemközt a városháza, majd a jól körüljárható Szent Mihály templom, melynek kerítő falaihoz épültek a piac bódéi is. Így alakult ki különleges, nyújtott háromszög formája.

A teret körülölelő házak jórészt alapincézett középkori alapokra épültek, viszontagságos századok után a XVIII. század építő püspökei nyomán nyerték el mai formájukat, mellyel országosan kiemelkedő műemlék együttesé váltak. Egykor Főtérnek, Piactérnek, Városháza térnek, Konstantin térnek, majd 1949-től Március 15. térnek nevezik. Az új Főteret 2006 szeptemberében adták át a nagyközönségnek, mely tervezője Sáros László Ybl díjas építész.

A tér déli oldalán található a Fehérek temploma. Mellette a harangjátékos zenepavilon mögött a Curia épülete, egykori káptalanház, mely a XVIII. században vendégfogadóként, szállóként működött, ma vendéglátó és kiállítóhely. A Bécsi kapu felé haladva lakóházak mellett áll az egykori püspöki palota, ma Siketnéma Intézet, az egykori Nagypréposti palota, ma Váci Egyházmegyei Gyűjtemény, az egykori Aranyszarvas Fogadó, ma a Váci Művészeti Gyűjtemény otthona. A tér nyugati oldalán található az Irgalmasrendi Kórház és Kápolna, a Városháza, valamint Memento Mori kiállítás.

Gombás-patak hídja (Kőszentes híd)

A Gombás-patak hídja országosan egyedülálló műemlékünk, az egyetlen ma is álló barokk híd hazánkban, a köznyelv Kőhídnak, vagy Kőszentes hídnak is nevezi. 1753-1757 között Althann Mihály Károly püspök megbízására készült, Nepomuki Szent Jánosnak a hidak és kikötők védőszentjének tiszteletére, az első szobor őt ábrázolja.

Görög templom

A Görög templom műemlék, bejárata a Március 15. tér 19. szám alatt lévő barokk épület udvaráról és a Katona Lajos utca felől egyaránt megközelíthető. A templomot a városban letelepedett délszláv kereskedőcsaládok építették 1793 és 1795 között. A templom ma időszaki kiállító terem, és a mellette lévő ingatlanokkal együtt múzeumnak ad otthont.

Hegyes torony

A Hegyes torony a középkori városhatár legészakibb saroktornya. A tatárjárás után újjáépített középkori város egyetlen fennmaradt emléke a Duna-parton látható helyreállított torony és városhatár-részlet. Az eredetileg pártasorral koronázott tornyot, a későbbi kúpos tető miatt nevezte el a népi nyelv "Hegyes"-nek. Jelenleg lakóépület.

Hétkápolna

A Hétkápolna kegytemplom Vác déli részén, közel a Duna - parthoz található. Az írásos emlékek szerint 1711-ben kezdték építeni. A legenda szerint egy váci asztalosmester betegségéből felépülve egy Szűzmária szobrot helyezett el a forrásnál. A hely hamarosan búcsújáró helyé vált, így a „Kúti-képet” a templom főoltárára helyezték.

Honvédemlékmű

A Honvédemlékmű 1868-ban épült, hazánkban elsőként, közvetlenül a kiegyezést követő évben. Az 1848-49. évi szabadságharc csatáiban elesett áldozatoknak állít emléket. Minden év tavaszán Hagyományőrző Emlékhadjárat keretében huszárfelvonulást tartanak, az emlékmű mellett élethűen idézik fel a csata eseményeit.

Irgalmasrendi Kórház és Görög Katolikus Kápolna

Az Irgalmas rendi kórház U alakú emeletes barokk ház. Migazzi Kristóf püspök hívta be Vácra 1763-ban a betegápoló rendet, hivatásuk gyakorlására az egykori szeminárium épületét jelölték ki. A rendház és kórház mellett, itt állt az ország legrégebbi patikája a „Gránátalmához”. A térről is jól látható a kórházhoz tartozó kápolna huszártornya. A kápolnát Borromeo Szent Károly tiszteletére szentelték fel, jelenleg görög katolikus hívek használják.

Kálvária

1726-ban Schick János adományából épült fel a kálváriaépítészet jellegzetes példája. A domb tetején álló erődítményszerű építmény belsejében található Szent Sír kápolna, ahonnan kiindulva 14 állomáson keresztül Krisztus szenvedéseinek állomásai láthatók. A felfelé vezető lépcsősort, kör alakú fal veszi körül.

Karolina Kápolna

Az 1905-ben emelt, historizáló, neoromán stílusú kápolnát gróf Csáky Károly püspök megbízására építették. A kápolna különlegességét a gazdagon díszített oltár és a színes ólomüveg-ablakok adják.

Középkori vár

A Géza király tér és a középkori vár területe, műemléki környezetként élvez védeltséget. Ezen a téren állt az első székesegyház, melyet fogadalmához híven I. Géza király építtetett gótikus stílusban.

Kúria (Curia)

A középkori épület a püspöki tanácsadó testület, a káptalan székhelye volt, erről tanúskodik a boltozatos kapu záróköve is. 1770-ből írásos dokumentum tanúsítja, hogy szállóként is működött az akkor már barokk stílusúvá átalakított épület, melyet a későbbiekben tovább alakítottak, jelenleg a homlokzata eklektikus.

Nagyréposti Palota

Az egykori Nagyréposti palota az Egyházmegye jelentős barokk építészeti emléke. A középkori épületet a XIII. században építették át, az erkély fölötti felirat is erről tanúskodik. A XX. század közepéig a mindenkori Nagyrépost lakóhelyül szolgált. A homlokzaton a barokk elemek mellett több klasszicizáló díszítést is megtalálható. Ilyenek az ion falpillérek és a háromszögletes oromzat. Figyelemre méltó a kovácsoltvas erkélyrács.

Piarista Templom és Rendház

A piaristákat – kegyes tanítórend – 1714-ben telepítette le Kollonich Zsigmond püspök Vádra. A templom építése 1725-ben kezdődött és mintegy 20 évig tartott. Az eredetileg barokk stílusban emelt templomot az idők folyamán eklektikus stílusban átépítették. Egyedülálló különlegessége Forgách Pál püspök által adományozott velencei tüköruveg szentségház. II. József idején a piaristák kényszerűségből elhagyták a templomot, katonák költöztek be, tornyát elárverezték. 1796-ban szerezték vissza és felszentelték Szent Anna tiszteletére.

Püspöki Palota

A Püspöki palota (Migazzi tér 1.) 1768-75 között épült. Kertje védett, számos különleges növény otthona. Oldalszárnya a Székesegyház felé néz, főbejárata a Migazzi térről nyílik. Az épület alatt többszintes pince áll, ami az egykori hatalmas szőlőbirtokok termésének befogadására készült. A pompásan berendezett püspöki rezidencia ünnepi rendezvényeken megnyílik a látogatók előtt is.

Székesegyház

Magyarország első, klasszicizáló későbarokk ízlésű székesegyháza, tervezője a francia Isidor Canavale. Az építkezést 1761-ben kezdték el, 1772-ben szentelték fel a templomot, de a belső munkálatokat csak 1777-ben fejezték be.

Szent Mihály templom maradványai

A templom az 1241-es tatárjárás után a betelepített német lakosság számára épült Szt. Mihály tiszteletére, és mintegy fél évezredig állt itt. Az egykori vár területén állt székesegyházat a törökök lerombolták, kivonulásuk után a Szent Mihály templomot használták székesegyháznak. A XVIII. századra a templom erősen megrongálódott.

Szent Rókus Kápolna

A különálló kis barokk kápolnát a városban pusztító 1740-41-es pestisjárvány emlékére emelték Althann Mihály Károly püspök támogatásával, jórészt közadakozásból. A kápolnát alacsony kovácsoltvas kupola fedi, benne Szent Rókusnak, a betegek védőszentjének, Szent Annának és a gyógyító Jézusnak emeltek oltárt.

Szenháromság oszlop

A Szenháromság oszlop - a Piarista templommal szemben - 1750-1755 között készült. A homokkő szoborcsoportot az 1740-41-es pestisjárvány megszüntéért hálából állították a túlélők. A kompozícióban elsősorban a pestistől védő szentek szobrai helyezték el. Az oszlopon a korabeli megosztottságnak megfelelően Püspök-Vác és Káptalan-Vác Madonnás címere is látható. Egyike a legrangosabb váci műemlékeknek.

Váci Baptista templom

Az első újkori baptista gyülekezet 1604-ben Amsterdamban alakult meg. Magyarországon az 1870-es évektől alakultak baptista gyülekezetek. A felekezetnek jelenleg 130 millió tagja van. Vácott 1958-tól kezdődően működik baptista gyülekezet. A jelenlegi templomot, Kovács István építésmérnök tervei alapján, 1999-2004-ig építette a baptista közösség.

Váci Evangélikus Templom

A váci ágostai hitvallású evangélikusok templomukat, az egykori Sétatéren - a főteret és a vasútállomást összekötő Sáros utcában - építették fel 1866 és 1868 között. Tervezője: Krempe Edmund budapesti építész, aki romantikus stílusú, egyhajós, boltíves, az evangélikus lelkiséget megjelenítő templomot tervezett, mely Alois Cacciari váci építőmester gondos munkája révén készült el. Az oltárkép Török Ede váci festőművész alkotása, a megfeszített Krisztust ábrázolja.

Váci Fegyház

A Fegyház épületét Migazzi Kristóf püspök eredetileg nemesifjak konviktusának készítette, és Mária Terézia királynő tiszteletére Theresianum-nak nevezte el az intézményt. 1808-tól a Ludovika Akadémia működött benne, börtönként 1855 óta üzemel. A régi épületrészt később körbeépítették, többször átalakították, udvarán egy neogótikus börtönkápolna épült.

Városháza

1736-1764 között épült, a világi barokk építészet legjelentősebb emléke. Az egykori török fürdő helyén egy kisebb ház állt, mely az 1731-es tűzvészben erősen megrongálódott. A felújítás, helyreállítás Mária Terézia látogatására készült el. A XX. század elején szecessziós oldalszárnnyal toldották meg, majd a század második felére nyerte el ma is látható formáját.

Vörösház

1731-ben épült, több mint két évszázadon át volt a püspökség gazdasági központja, granáriuma. Nagyrészt magtár, terménytároló, istálló, kocsisín és egyes alkalmazottak lakhelye. A nápolyi alkirály címet is viselő Althann Mihály Frigyes püspök Nápolyból hozott építőmestereket, az épület különleges színe nekik köszönhető.

Zsinagóga

Váci neológ irányzatú zsinagóga 1861-1864 között épült Alois Cacciari olasz származású építőmester tervei alapján, a váci zsidóság önkéntes adományából, romantikus, latin stílusban. A homlokzatot nyolcszögű oszlopok, és rózsablak díszíti, mely alatt Mózes harmadik könyvéből származó idézet olvasható. A homlokzat záró eleme a mózesi kettős tábla.

1.15. Közlekedés

1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Vác országos gyorsforgalmi és főúthálózati kapcsolatát az M2 autópálya és a 2. sz. és 12. sz. főút biztosítja.

Az M2 autópálya váci szakasza 2x1 forgalmi sáv, a város észak-keleti külterületén halad, a Vác – Budapest szakasz 2x2 sávra bővítésének előkészítése folyamatban van, mivel az út forgalma meghaladja a 17000 Ej/nap értéket, kapacitás-kihasználtsága 90 % feletti.

A 2. sz. főút a belterületen halad át, jelentős belső forgalmat bonyolít le, változó 2x1 illetve 2x2 sávú keresztmetszetű.

A 12. sz. főút a dunakanyari települések közötti kapcsolata.

A főutakhoz kelet felől csatlakozó országos mellékutak közül:

- a 2104 jelű összekötő út a Vác és Gödöllő közötti települések fontos kapcsolata, a 70. sz. vasútvonalat szintben keresztezi.
- a 2106 jelű összekötő út Nógrád megye felé bonyolít le forgalmat
- a 21117 jelű út Kosd bekötő útja

Vasúti hálózati kapcsolatok

70.sz. Budapest - Vác - Szob vasútvonal

A 64 km vonalhosszúságú Budapest - Szob vasútvonal a **I. Transz-európai vasúti törzshálózathoz** tartozik, a TEN-T nemzetközi vasúthálózat része (Trans European Network - Transit). Ez a vonal adja a IV. páneurópai korridor (Berlin - Budapest) Szlovákián átvezető alternatív útirányát.

A vasútvonal végig kétvágányú, villamosított fővonal. Rekonstrukciója a fővárosi bevezető szakasz és Vác állomás kivételével a kilencvenes évek első felében megtörtént. Vác állomás átépítése folyamatban van.

A szobi vasútvonalat közel homogén elővárosi forgalom jellemzi. Az elővárosi menetrendi szerkezet belső fordulóállomása Vác, míg a városközi forgalomban a vonal végpontja Szob állomás. A két vonal menetrendje utasforgalmi és üzemviteli szempontból egységes egészet alkot, mindkét vonalon megvalósult az ütemes menetrend, valamint Budapest - Vác - Szob vonalon a zónázó rendszerű közlekedés. A Budapestre történő eljutási idő jelentősen csökkent. (25 perc)

A vonal a Budapesti Agglomeráció egyik legnagyobb utasforgalmat lebonyolító vonala : 14.000 utas/nap/irány

A Budapest – Vácraát –Vác vasútvonal a **II. Egyéb országos törzshálózati vasúti pályák** közé tartozik, végig egyvágányú, villamos üzemű.

A rehabilitációs program keretében korlátozott mértékben az állomások, megállóhelyek peronjainak, utasforgalmi létesítményeinek felújítására is sor került.

A szobi (70-es) és a veresegyházi (71-es) vasútvonalakat azonos típusú járműpark látja el. A vasútvonal jellegzetesen elővárosi forgalmat bonyolít le. Napi utasforgalma átlagosan 9.000 - 10.000 utas/nap/irány között változik.

A Vác - Drégelypalánk vasútvonal **országos vasúti mellékvonal**.

A vasútvonal végig egyvágányú dízel üzemű. A vonalhossz Vác – Drégelypalánk között 48 km. A felépítmény és a műtárgyak állapota miatt az árufuvarozási lehetőséget is korlátozó tengelyterhelési korlátozás van érvényben.

A vasútvonal személyforgalmát Vác – Diósjenő között a Vác vonzáskörzeti hivatásforgalom jellemzi, az elszállított utasok száma növekedő mértékű.

1.15.2. Közúti közlekedés

A városi úthálózat főbb jellemzői és problémái:

A forgalom legjelentősebb részét az országos közutak belterületi szakaszai bonyolítják le. A városközpont forgalomcsillapítása után ez fokozódott.

Hálózati – kapcsolati hiányok:

Gombási út – 2A út csomóponti kapcsolat hiánya

2.sz. főúttal párhuzamos úthálózat hiánya

Egyes területek gyűjtőút – hálózata hiányzik:

Szt. Mihály hegy, Törökhegy, Papvölgy

Gombás patakon csak egy híd vezet át (2.sz. főút) – Vám utca – Avar utca kapcsolat hiánya.

Vasúti keresztezések: Kodály Z. úti, Rádi úti szintbeni keresztezések a vasúti forgalom csúcsidőszakaiban jelentős időre lezárva.

Forgalmi és forgalombiztonsági szempontból nem megfelelő csomópontok:

Kosdi út – Deákvári fasor, Temető út – Telep u. – Ambró F. u., Kosdi út – Lehár utca, Deákvári főtér, Híradó tér

Forgalomszabályozási problémák

Gyalogos átkelők 2.sz. főúton, Budapesti főúton, Köztársaság út – Dózsa Gy. úton, Gombási úton, Honvéd utcában jelentős kétirányú forgalmat kereszteznek

Teherforgalmi korlátozási övezetek rendszerének hiánya (kivéve a 2.sz. főút és a Duna közötti 12 t területi korlátozást)

Tempo 30 övezetek hiánya a vasútvonal és a Duna között (kivéve a jól megoldott lakó – pihenő övezet a Burgundia és a Tabán városrészben)

1.15.3. Közösségi közlekedés

A vasútvonalon az utasforgalmat Vác állomáson kívül, Vác alsó bonyolítja le, Kisvác megállóhely kihasználatlan.

A városon belüli utasforgalmat a VOLÁNBUSZ Zrt. helyközi járatai az országos közutak városi szakaszai mentén részben lebonyolítják, a helyi járatok az ezektől távolabb eső területek és egyes jelentős intézmények tömegközlekedését biztosítják:

A helyi járatok száma (14) jelentős mértékben meghaladja a Budapesti Agglomeráció városaiban működő autóbuszjáratok számát (Érd 11, Szentendre 6).

A helyi járatok racionalizálását szükségessé teszi a forgalmi igények változása (pl. FORTE).

A helyközi és helyi járatok megállóinak 300 méteres gyalogos körzetét figyelembe véve a város beépített területeinek nagy részén megfelelő az ellátottság.

Nem jól ellátott lakóterületek:

- Lajos-telep vasútvonal melletti része
- Deákvár Kosdi út, Naszály út, Kis utca és vasútvonal által határolt területe
- Szent Mihály dűlő
- Törökhegy, Bácska, Papvölgy

1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A kerékpáros közlekedés legfőbb problémája, hogy hiányzik a dunaparti kerékpárúthoz kapcsolódó városi hálózat, amely eléri a jelentősebb kerékpáros célpontokat: a vasútállomást, vasúti megállókat, az oktatási központokat, részben emiatt a hivatásforgalmi kerékpáros közlekedés nem alakult ki. Szintén hiányoznak a kerékpáros közlekedéshez szükséges létesítmények: őrzött tárolók, bérleti lehetőségek.

A Naszály úton az Ambró Ferenc utca és Deákvári főút között kiépült kerékpárútnak nincsenek hálózati kapcsolatai.

Gyalogos közlekedés

A város gyalogos-hálózatának legfontosabb eleme megvalósult: a Dunaparttól a 2. sz. főútig az Eszterházy utca - Széchenyi utca vonala gyalogos elsőbbségű, vegyes használatú közterületté épült át. A gyalogos tengely folytatásában a 2. sz. főút és a vasútállomás felvételi épületéig a kiépítés későbbi ütemben várható. A vasútállomás rekonstrukciója keretében a gyalogosforgalmi és kerékpáros létesítmények is megvalósulnak.

1.15.5. Parkolás

Parkolási kapacitáshiányos területek:

Városi Kórház és Rendelőintézet (100 % fölötti kapacitáskihasználtság, parkolás zöldterületen)

Rendőrség (100 %-os kihasználtságú)

Csányi László körút Munkaügyi központ

Lakótelepi parkolási hiányok miatt szabálytalan parkolás: Deákvári lakótelep, Alsóváros

1.16. Közművesítés

Vácra a vízi- (ivóvíz, szennyvíz, csapadékvíz), az energiaközművek (villamos-, hőenergia), valamint az elektronikus hírközlés (távbeszélő hálózat, mobil távközlés, telekommunikáció) kiépülésre került.

1.16.1. Vízi-közművek

Vízellátás

Vác város közműves vízellátását a DMRV Duna Menti Regionális Vízmű Zrt biztosítja. A város vízellátása 100 %-osnak tekinthető. A víztermelés vízbázisok kapacitását a DMRV Zrt. adatszolgáltatása alapján adjuk meg.

Vízbázisok kapacitása, kitermelhető víz elméleti mennyisége:

Vác, Buki-szigeti vízbázis kapacitása, kitermelhető víz elméleti mennyisége: 8 000-10 000 m³/év (Duna vízállástól függően). Jelenleg engedélyezett kitermelhető víz mennyiség: 880 000 m³/év, visszainjektált vízmennyiség: 180 000 m³/év. Hidrogeológiai védőidomot, védőterületet kijelölő határozat: KTVF 44856-1/2013.

Vác, FORTE és Deli Vízbázisok kapacitása, kitermelhető víz elméleti mennyisége: 20 000-24 000 m³/év (Duna vízállástól függően). Vác, FORTE Vízbázis: jelenleg elhanyagolható mértékű ipari víztermelés folyik. Vác, Déli Vízbázis: tartalék ivóvízbázis (1981 óta üzemben kívül), üzembe helyezés teljes rekonstrukciót igényel.

Vác városának szolgáltatott ivóvíz mennyiség:

- Lakossági: 1 138 925 m³/év
- Gazdálkodó szervezetek: 829 001 m³/év
- Intézmények: 4 389 m³/év

Vác település a felszín alatti víz állapota szempontjából *fokozottan és kiemelten érzékeny* felszín alatti vízminőség védelmi területen fekvő település, „a felszín alatti vizek védelméről” alkotott 219/2004. (VII. 21.) számú Korm. rendelet 2. számú melléklete, valamint „a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról” szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet melléklete

alapján.

Vác város vízellátó hálózata körvezetékes formában épült ki. A fővezetékek DN 400, DN 300, DN 250 mm-es átmérőkkel épültek ki. A városközpontban több helyen, valamint a fővezetékek régi építésű, anyaguk általában nem korszerű, azbesztcement, mely koránál fogva is meghibásodásra, mai útterhelések mellett csőtörésre hajlamosak. Közmű-rekonstrukciók során korszerű KPE, göv csövekre kell átépíteni. Az új beépítéseknél a vízellátó hálózat a korszerűnek számító, előbbi időszakban KM-PVC, majd KPE csövekből épülnek.

Vácot 1928-tól van vezetékes ivóvízellátás, ami később egy regionális vízellátó rendszer részévé vált.

A város ivóvízhálózata három helyről kapja a vizet:

- a verőcei és Buki-szigeti vízbázisról illetve
- a fővárostól vesz át,

ezért az elmondható, hogy vízkészlet szempontjából egyik legbiztonságosabb a rendszernek tekinthető, mintha csak egy vízbázis lenne (természetesen vízáradás is van Vácról).

A klímaváltozás okozta csapadékviszonyok kihatnak a Duna vízállására, amely jelentősen befolyásolja a vízkitermelés minőségét. Magas vízállásnál jobb vízminőség viszont a baktériumok száma megnő. Az alacsony vízállás vízkitermelés mennyiségi problémákat okozhat, de ez nem jellemző.

A romló vízminőség következménye a megfelelő vízkezelési technológia alkalmazása, amely magas beruházási és üzemeltetési költséggel jár, ami tovább drágítja a víz díját.

Fontos a vízbázisok folyamatos monitorozása, hogy figyelemmel lehessen kísérni a vizek minőségét, illetve ha bármilyen szennyezés éri a vízbázist azonnal be lehessen avatkozni.

Vácon ivóvízként a talajvíz nem használható, mert nitráttal (NO_3 -al) szennyezett (több kútból vett mintavétel bizonyítja). A NO_3 szennyezettség okai:

- a közműves vízellátást nem követte azonnal a szennyvízcsatorna hálózat kiépítése,
- a lakosság a szennyvízcsatorna kiépülése előtt a talajba, felhagyott kutakba vagy rosszul megépített szennyvízszikkasztó aknába szikkasztotta a szennyvizet.

Az ivóvízigények csökkentésének lehetőségével a napi 125 l/fő·d átlagos fajlagos napi ivóvízigény 30-35 l/fő·d-al csökkenthető (víztakarékos WC-vel, fojtással kialakított vízcsappal, önzáró szeleppel, mosó-, illetve öblítő gépekkel és takarékos magatartással), 90 -100 l/fő·d-re. Az ivóvíz-felhasználás (90 l/fő·d) tovább csökkentési lehetősége a csapadékvíz felhasználás lehet.

Szennyvízcsatornázás, szennyvíztisztítás

Vác város szennyvízelvezetését és tisztítását a Duna Menti Regionális Vízművek Zrt. (DMRV Zrt.) végzi. a szennyvíz-elvezetés szinte az egész városban megvalósult.

A szennyvíztisztító-telep Vác város déli részén a 2. sz. főút és a Duna közötti területen helyezkedik el a Duna bal partján. A tisztított szennyvíz befogadója a Duna 1 677 fkm szelvénye, sodorvonalis bevezetéssel. A telep regionális feladatokat lát el, ezért Vácon kívül még tíz település szennyvizét tisztítja. Ipari

szennyvizet is fogad a telep (a kibocsátó megfelel előtisztítás után engedheti be a közcsonnába). A telepi átemelés után mechanikai tisztítás, majd előüleptetés. Aerob biológiai tisztítás nitrifikációval-denitrifikációval, vegyszeres foszfor eltávolítás, utóüleptetés, fertőtlenítési lehetőséggel. A kezelendő iszapok gépi sűrítése, majd mezofil rothasztása, a rothasztott iszap gépi víztelenítése, a biogáz elfaklyázásával. A regionális rendszerhez tartozó települések csatornahálózata elvileg elválasztott rendszerű (csapadékvíz nem terheli a telepet). Néhány utcában azonban még előfordul a csapadék csatorna és a szennyvízcsatorna keveredése illetve az illegális rákötések, amik jelentősen megnövelik a telep terhelését.

Vác szennyvízcsatorna hálózatának a befogadója a Váci szennyvíztisztító telep, mely biztosítja a keletkező szennyvizek fogadását és tisztítását. A tehermentesítés érdekében nagy jelentőségű a város csapadékvíz-gazdálkodásának bevezetése még annak ellenére is, hogy a szennyvíz- és csapadékvíz-hálózat elválasztott. A szennyvízelvezető-hálózatot a szennyvizeken kívül az alábbi tényezők terhelik:

- idegenvíz a magas talajvízállás miatt (infiltráció),
- szabálytalan csapadékvíz bekötések az ingatlanokról.

Vác város település ellátását biztosító szennyvízcsatorna hálózatra rá nem kötött bekötések megvalósítását szorgalmazni kell.

A többletvizek az energiafelhasználást is növelik a telepen és az átemelő létesítményeknél. Az energiafelhasználás mérséklése a klímaváltozást okozó üvegházhatású gázok emissziójának csökkentését eredményezi, és ez által, mérsékelni lehet a lakossági szennyvízdíj árat is. A szürke szennyvizek szétválasztásával további energiafelhasználás csökkenthető, mert kevesebb szennyvízhozamot kell elszállítani.

Az elválasztott rendszer ellenére a hazai műszaki kultúra, és gazdasági okok azt eredményezik, hogy a szennyvízcsatornában és így a szennyvíztisztító telepen jelentős idegenvíz hozzáfolyás keletkezik. Ez a körülmény nagy csapadékok estén a szennyvíztisztító telepen komoly technológiai problémákat okozhatnak. Ebből következik, hogy az elválasztott rendszerű szennyvízcsatornából a telepre érkező hozam egyértelműen függ a csapadék intenzitásától.

Az idegenvizek lehető legnagyobb mértékű csökkentése az alábbi módszerekkel érhető el:

- szennyvízcsatornák és aknák tömítetlenségeinek kiküszöbölésével,
- a telkek drén rendszereinek lekapcsolása a köz-, illetve becsatlakozó csatornákról,
- épületek és utcai víznyelők csatornákra való illegális bekötéseinek megszüntetésével,
- az elválasztott rendszer csapadékvíz-csatornájából a szennyvízcsatornába vezető túlfolyók lezárásával illetve,
- a patakok, árkok és források leválasztása a csatornahálózatról.

Szükséges az idegenvizek teljes körű megfigyelése (pl.: szennyvíztisztító telepen hozamérésekkel, víz-zárósági vizsgálatokkal a hálózaton stb.).

Számos lakossági panasz érkezett azzal kapcsolatban, hogy a Váci Szennyvíztisztító Telep környékén erős bűz terjed. Ennek két oka lehet: az első, hogy az üzemeltetés nem a technológiai utasítás szerint zajlik, a másik, hogy az elszállításra váró iszap nem megfelelően van tárolva.

Zárt tározóval-szippantással megadott ingatlanok száma:

A településen lévő vízbekötéssel rendelkező, de nem csatornázott fogyasztók száma: 1 616 db.

Szennyvíztisztító-telep kapacitása:

A szennyvíztisztító-telep Vác város déli részén a 2. sz. főút és a Duna közötti területen helyezkedik el a Duna bal partján.

A tisztított szennyvíz befogadója a Duna 1 667 fkm szelvénye, sodorvonalai bevezetéssel.

A telep regionális feladatokat lát el, feladata Vác, Sződliget, Kosd, Szendehely, Verőse, Kismaros, Szokolya, Nagymaros, Visegrád, Dömös, Pilismarót települések csatornázott területein keletkező összegyűjtött és átemelt szennyvizeinek a fogadása, mechanikai, biológiai és III. fokozatú tisztítása.

A technológiai folyamat során keletkező iszapok kezelése, stabilizálása, víztelenítése.

27. táblázat - Szennyvíztisztító telepre érkező szennyvízmennyiségek

<i>Szennyvíztisztító telepre érkező szennyvízmennyiségek:</i>	<i>2014</i>
Telepre érkező mért elfolyó tisztított szennyvíz mennyiség:	3 469 ezer m ³
átlagos napi szennyvízmennyiség	9 507 m ³ /d
Szolgáltatott szennyvíz (ezer m ³):	
lakosság	989 985
gazdálkodó	703 375
intézmény	4 059
összesen	1 697 419

Védőtávolság:

A KTVF: 375-12/2009. módosítással érvényes vízjogi üzemeltetési engedélybe a 253/1997, (XII. 20.) Korm. rendelet (OTÉK) függelékére való hivatkozással került megállapításra a Váci szennyvíztisztító-telep védőtávolsága, mely számszerűen 300 m.

Csapadékvíz elvezetés

A klímaváltozás vonatkozásában a legérzékenyebb vízi-közmű a csapadékvíz-elvezetés, azaz nagy hangsúly helyeződik a csapadékvíz-gazdálkodásra. A csapadékvíz mennyisége összességében csökkenni fog a jövőben az aszályos nyarak miatt, azonban egy-egy csapadékesemény nagyobb intenzitással jelentkezik. Ezek a heves záporok, zivatarok hosszabb idejű mértékadó terhelést eredményeznek a csapadékvíz elvezetésben,

ugyanakkor a száraz időszakok vízpótlására a tárolás, a vízviSSzatartás válik szükségessé. A tárolás megoldásai:

- csapadékvíz-elvezető rendszeren (átfolyásos),
- túlfolyásos vagy,
- ülepítő típusú tárolók (befogadóba vezetés előtt célszerű elhelyezni a hordalék viSSzatartása miatt),
- zöldterületekre vezetés (javítja a mikroklimát),
- tetővizek tárolása telken belüli (pincében, földben vasbeton, műanyag tartályok) un. „in situ” csapadéktárolókkal.

A burkolt felületeken, például parkolóknál, célszerű szivárgó burkolatokat alkalmazni, továbbá a járdaszigetek, vasúti pályák zöldterületként való kialakításával csökkenteni lehet a lefolyó csapadékvizet, zöldtetők és zöldfalak kiépítésével pedig növelni lehet a párologtatást, a levezetendő csapadékhóZam így mérsékelhetővé válik.

Magyarországon nincs csapadékelvezetési díj, ezért a társadalomra csak azért van ösztönző hatással a csapadékvíz felhasználás lehetősége, mert az ivóvíz fogyasztásból és szennyvízelvezetésből adódó költségeket csökkenteni lehet. A csapadékvizek tárolásának megtérülési ideje hosszú időt igényel a beruházótól.

Nagy jelentősége van annak, hogy a külterületről érkező csapadékvizeket távol tartsuk a belterületi csapadékvíz-elvezető hálózattól ugyanis így megelőzzük a további terheléseket és az esetleges károkat.

A burkolt útfelületek elterjedésével a nyílt árkos csapadékvíz-elvezetést felváltotta a zárt csapadékcSATORNA-hálózat melynek hossza: 85 km. Elvértve azért még találhatóK a városban nyílt árkos csapadékvíz-elvezetőK. A csapadékvíz-hálózat az önkormányzat tulajdonában van és a Váci Városfejlesztő Kft. végzi a fenntartását, üzemeltetését. A csapadékcSATORNÁra a városban számos magánszemély és ipari egység kötött rá, mivel nem volt más lehetőség a szennyvíz elvezetésére. Ennek köszönhetően a csapadékcSATORNAK egy része szennyvizet is szállít.

A város csapadékcSATORNA-hálózata a Dunába, illetve a Gombás-patakba torkollik, a szállított csapadékvíz szennyezettebb a megengedett határértékeknél, ezért az önkormányzat évenként milliós nagyságrendű csatornabírságot fizet. Ennek oka egyrészt, hogy a város területein még mindig nem sikerült a múlt hagyatékaKént jelenlévő szennyvíz és csapadékvíz elvezetését teljesen szétválasztani, másrészt még számos ipari egység eresztI illegálisan szennyvizét a csapadékcSATORNÁba. A szennyezőK felkutatására program készült, melynek alapján évről évre újabb területeket térképez fel a város (Kristóf K., Bíró Gy. 2003).

Vác legnagyobb része enyhén lejtős – pl. a Deákvár és a Belváros között kb. 20 méteres szintkülönbség van – ,ami nagy esőzéseKkor figyelemre méltó különbség, ugyanis gyors áradások „flash flow” alakulhatnak ki, például egy felhőszakadáskor a csapadékvíz hálózat túlterheltté válik, és nem bírja elvezetni a lehullott csapadék mennyiségét.

A nagymértékű csapadék megnöveli a szennyvíz- és csatornarendszerek terhelését. Az elvezetendő csapadékvíz mennyiségek döntően a város igazgatási területén keletkeznek, a kiépített csapadékvíz-elvezető árkok, csatornák megfelelő karbantartása, műszaki felújítása fontos.

A ritkábban előforduló nagy csapadékok esetén a jelenlegi csapadékvíz elvezető rendszer nem képes maradéktalanul teljesíteni a feladatát, tehát a jelenlegi csapadékvíz-elvezető rendszer nem kielégítő színvonalú.

Vác város csapadék elvezetéséről a település területén vegyes rendszerű elvezető hálózat gondoskodik. Részt képezik a kisvízfolyások, árkok, valamint elsősorban a városközpont területén található zárt csapadékvíz csatornák.

A város azon területein ahol vízvezetés hiányában a víz az úttesten, vagy annak szegélyén folyik, jelentős hordalékot szállítva magával. További fejlesztési célok a már megoldott hálózat fejlesztése. Nagyobb intenzitású eső esetén a felszínről lefolyó vizet az elvezetésére szolgáló hulladékfogó rácsokon összegyűlt hordaléka akadályozza meg, így a felszínen összegyűlő víz más lefolyási utat találhat. Megoldásként a rácsok foksámának ritkítását alkalmazták.

A városi csapadékvíz-elvezető hálózat folyamatos karbantartása, fejlesztése és a kritikusnak számító pontok átépítése.

Az utóbbi években egyre szélsőség csapadékmennyiséget a városi csatornahálózat nehezen képes kezelni. Az Önkormányzat meghatározta a beavatkozási területeket. A szűk eldugult átvezetők miatt az összegyűjtött esővíz nem képes továbbhaladni és visszaduzzadva veszélyezteti a szomszédos ingatlanokat.

1.16.2. Energia közművek

Villamosenergia-ellátás

Nagy-, és középvezettségű hálózatok

Vác városát és annak közvetlen környékét a város északi oldalán üzemelő VÁC 120/35/20 kV-os táppont látja el. A belváros megtáplálása a VÁC ÉSZAK 35/10 kV-os és a VÁC DÉL 35/10 kV-os városi transzformátorállomásokon keresztül történik, míg a külterületek ellátásában részt vesz a SZŐD 120/20 kV-os táppont is. A belvárosi fogyasztói kört jelenleg alapvetően 10 kV-os kábelhálózat, míg a peremvidékek fogyasztóit 20 kV-os szabadvezetési hálózat táplálja.

Az elmúlt évekre nézve a várost érintő legjelentősebb fejlesztés a VÁC alállomás 2006-2008. közötti teljes felújítása volt. A szabadtéri 120 kV-os berendezés megújulása mellett az elavult beltéri 35 kV-os és 20 kV-os elosztó-berendezések épültek át korszerű, két gyűjtőszínes kapcsoló-berendezések formájában az üzembiztonság és a rendelkezésre állás növelése céljából, továbbá előkészítve a városi kábelhálózat 20 kV-ra történő áttérítését, új, 40 MVA-es 120/20 kV-os kisveszteségű, zajszegény gép került telepítésre a rekonstrukció során.

A vizsgált időszakban SZŐD állomásban a folyamatosan növekedő terhelés mellett az üzembiztonság és a rendelkezésre állás növelése céljából, valamint a váci városi kábelhálózat 20 kV-ra történő tervezett áttérítésének figyelembevételével beépült a második 40 MVA-es 120/20 kV-os nagytranszformátor.

A jövőre nézve:

A hálózati munkák súlyát az elosztóhálózatra kívánják áthelyezni az öregedő 10 kV-os városi kábelhálózat és kapcsolódó elosztó-hálózati állomási technológiák 20 kV-ra történő áttérítésével, kábelcserékkel és állomáscserékkel.

Ezért a következő öt éven belül a város közép feszültségű hálózatának jelentős része átépítésre kerül. Ezen jelentős fejlesztéssel a hálózatunk Vác várost ellátó szakasza hosszútávon fenntartható lesz, biztosítva lesznek az energiaigények kiszolgálása és hasonlóan nagy újabb beavatkozásra nem lesz szükség.

A korábbiakban is problémát okozott a HÉSZ-ben lévő szabályozás, hogy csak föld-alatti berendezés telepíthető. Az előbb említett nagy-beruházás sem valósítható meg, ha az állomások cseréjét nem engedélyezik BHTR vagy hasonló föld feletti transzformátor állomás típusra.

Fenti rendszerszintű fejlesztés mentén a VÁC ÉSZAK és VÁC DÉL városi transzformátorállomásokat megszüntetik. VÁC DÉL állomás helyén egy minimális helyigényű, korszerű, telemechanizált és távműködtethető 20 kV-os kapcsolóállomást terveznek létesíteni.

Közüvilágítás

Vác közvilágítás a település nagy részén fejlesztésre szorul. A Város Önkormányzata a pályázat révén az elkövetkezendő időszakban a fényforrások rekonstrukcióját hajtja végre. A 3 569 db közvilágítási lámpatestből a még hátralévő 441 db higanygőz fényforrású lámpatestet korszerű, energiatakarékos és visszaszabályozós elektronikus előtétellátott nátrium fényforrású lámpatestre cseréli a fent nevezett projekt keretében. A korszerűsítés 85 utcát érint a város kül-, és belterületén. A projekt megvalósításának célja egyrészt a villamos energia felhasználás és ez által a költségek visszafogása, másrészt a CO² kibocsátás csökkentése alap energiahordozó megtakarítás révén Nemzetgazdasági szinten.

Hőenergia-ellátás

Földgázellátás

Vác városában a hő-ellátás – főzés, fűtés, meleg-víz előállítás – nagyrészt vezetékes földgázellátással történik. Vác város földgáz-ellátása teljesnek tekinthető.

Az ingatlanok kis hányadának hőenergia ellátásánál még mindig jelen van a palackos PB-gáz, villamos-energia illetve hagyományos tüzelőanyag. Vác város gázhálózatának üzemeltetője a TIGÁZ Zrt. Vác elosztási területén TIGÁZ-DSO Kft az alábbi elosztott mennyiségeket tartja nyilván:

28. táblázat – Elosztott gázmennyiség

Elosztott mennyiség (m ³)

Év	Lakossági	Nem lakossági
2004.	15 451 314	39 559 083
2009.	13 831 513	35 365 575
2014.	10 353 476	15 663 483

Vác város gázellátása 6/3 bar-os gázfogadókon és nyomásszabályozókon keresztül a közép és kisnyomású hálózatokon történik. A lakótelep jellegű többszintes épületek és egyes intézmények hő-szükségletét biztosító kazánházak földgáz energiahordozóval üzemelnek. A város gázhálózatának üzemeltetője a TIGÁZ Zrt. Vác elosztási területén TIGÁZ-DSO Kft az alábbi elosztott mennyiségeket tartja nyilván.

Távhő-ellátás

29. táblázat – Távhő - ellátás

	Értékesített hőmennyiség		Fogyasztók száma
1999	160 350	GJ	2 871
2004	145 178	GJ	2 850
2009	111 133	GJ	2 805
2014	94 986	GJ	2 799

Megvalósult fejlesztések a Váci Távhő Kft szolgáltatási területén 2007-2014 között:

- Vásártéri fűtőmű központi keringető szivattyú cseréje
- Újhegyi úti kazánház időjárás függő automatikus szabályozás kiépítése
- Deákvári főút kazánház rekonstrukció
- Vásártéri fűtőmű keringető és nyomástartó szivattyú felújítás
- Szent István tér kazánjavítás
- Vásártéri fűtőmű kazánfelújítás
- Deákvári főút primer vezeték csere 70 nyfm hosszon
- Deákvári főút Tágulási vezeték csere 70 fm

Váci Távhő Kft Beruházási fejlesztési terve 2015-2019 közötti időszakra időszakra

- Előregedett távfelügyeleti rendszer cseréje (Deákvári főút és Szent István tér)
- Újhegyi úti kazánház korszerűsítése 1 db előregedett, rossz hatásfokú Ygnis kazán cseréje új, korszerű Viessmann kazánra

- 34. sz. akna – Bölcsőde közötti 65 nyfm hosszúságú DN 80 mm átmérőjű fűtési vezeték pár és szerelvényeinek cseréje korszerű előszigetelt vezetékre
- 26. sz. akna – 1. számú akna közötti 73 nyfm hosszúságú DN 100 mm átmérőjű fűtési vezeték pár és szerelvényeinek cseréjekorszerű előszigetelt vezetékre
- 10. sz. akna – 15. sz. akna közötti 237 nyfm hosszúságú DN 50 mm - DN 100 mm átmérő közötti vezetékszakaszok és szerelvényeinek cseréje korszerű előszigetelt vezetékre
- Váci Távhő Kft Vásártéri fűtőmű tartalékköri üzemelés kivitelezése

Szolgáltatói hő-központ szétválasztás, és távhő-vezeték kiépítés tervezése

Megújuló energia:

- Megújuló energia jelenléte:

Jelenleg egyedi napenergia-felhasználás jelent meg a városban a lakóépületeken látható napkollektor, vagy napelem formájában.

Geotermikus energia

A geotermikus energia felhasználása a városi energiahálózatban még nem jelent meg.

1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

Távbeszélő-hálózatok

Invitel Távközlési Zrt.

Vác város távbeszélő hálózati ellátását az INVITEL Szolgáltató Rt biztosítja. A váci fogyasztók **27-es** hívószámon csatlakozhatnak az országos rendszerhez.

A VÁCI Távközlési Központ kiinduló távközlési vezetékek a központi belterületen alépítményi és földkábeles hálózatokkal, míg a település többi részén földkábeles és kábeles kitáplálású, szigetelt légvezetékes hálózatokkal épültek ki.

A távközlési légvezetékek vagy betongyámos faoszlopos, illetve a külső területeken a kisfeszültségű szabadvezeték hálózatok betonoszlopos tartószerkezetein kerültek elhelyezésre, az előfizetői csatlakozások ennek megfelelően föld- vagy légkábeles

kivitelezéssel épültek ki.

A távbeszélő hálózat a település nagy részén kiépült, az INVITEL Rt. térségben színvonalas szolgáltatást nyújt, igény esetén a távbeszélő hálózatokon keresztül vehető igénybe az Internet, e-mail, Telefax és az adatátviteli szolgáltatások, az alközpont és a hálózatok jelentős tartalék kapacitással rendelkeznek.

Mobil távközlés

Dunaweb. Kft.

Vác város mobil távközlési ellátás szempontjából lefedettnek tekinthető.

A város vonzáskörzetében a mobil távközlést szolgáló bázisállomások és adóberendezések üzemelnek.

Telekommunikáció

Váci Kábeltelevízió Kft.

VÁCI VÁROSIMÁZS NONPROFIT KFT.

A műsorszóró telekommunikációs adóállomások vételére egyedi, kisközösségi és nagyközösségi telekommunikációs hálózatok valósultak meg és épültek ki Vác város területén.

A városban létesített kábeltelevíziós hálózatok, melyek a távközlési hálózatokkal együtt, velük azonos nyomvonalakon, alépítményekben és légkábeles tartószerkezeteken, illetve helyenként a kifesztésű szabadvezeték hálózatok tartóoszlopaira szerelten valósultak meg.

Fenti rendszer lehetővé teszi előfizetői részére szinte valamennyi földi és műholdas sugárzású műsorszóró telekommunikációs adóállomás vételét, a választott programcsomagokkal kapcsolatos egyedi szerződésekben rögzítettek alapján.

1.17. Környezetvédelem (és településüzemeltetés)

A környezetvédelem és -alakítás fontosságát az IVS igen hangsúlyosan fogalmazza meg, de helyzetfeltáró munkarészeiben viszonylag kevés figyelmet fordít a témakör kifejtésére, csupán néhány szakterület (*Felszíni és felszín alatti vizek, Levegőtisztaság, Zajvédelem, Hulladékgazdálkodás, Épített környezet*) összefoglalását tartalmazza.

Emellett jelentős hiányosság, hogy Vác jelenleg nem rendelkezik elfogadott *települési környezetvédelmi programmal*. Ezen hiányosság megszüntetésére készül a város, 2015. évre vonatkozó tervei között szerepel környezetvédelmi programjának elkészítése. Ennek előkészítése azonban még nem indult meg, ezért adataira nem támaszkodhat a vizsgálat.

Vác talaj- és vízvédelmi helyzetének leírása

Vác igazgatási területének északi, hegyvidéki és nyugati, Dunamenti része az OTrT kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területi övezetébe tartozik. A Dunamenti terület fedetlen laza kavicsos öntésterület, jelentős vízkészlettel, a Naszály hegy főtömege erősen karsztosodott dachsteini mészkő, területének nagyrésze fedetlen karszt, nyílt- és félig nyílt sziklagyepekkel. A cement és mészmű külszíni kőbányái (Sejce I-II. bányák) jelentős tájsebek a geológiai és tájképileg is fokozottan érzékeny területen.

Az IVS is megállapítja, hogy a **felszíni vizek** szempontjából Vác különleges helyzetben van, mivel érinti a Duna és a Tisza vízválasztó vonala. Víztisztítási problémáról számol be a Duna folyamán, ahol az ipari és mezőgazdasági termelés okozta szennyezés visszaszorulása és a nemcsak kommunális szennyvizet befogadó váci szennyvíztisztító telep technológiájának korszerűsítése ellenére nem javult a folyó vízminősége, nyáron a szennyezettség koncentrációja megugrik, ezen időszak alatt a vízminőség IV. osztályú, ezért fürdésre nem alkalmas. A felszín alatti vízminőség védelmére utalva, felhívja a figyelmet, hogy a folyó vízminősége kedvezőtlenül befolyásolja a parti szűrésű kutakból nyert ivóvíz minőségét is. A Dunába folyó hegyvidéki patakok közös jellemzője, hogy vízmennyiségük ingadozó, Vác legjelentősebb kisvízfolyása a Gombás patak. Természetes állóvíz, tó nincs a településen.

Vác város közigazgatási területe érinti a Duna Szob-Baja között (AEP444) és a Gombás- és Cselőtei-patakok (AEP521) felszíni víztesteket, ezért a tervezett beavatkozásoknak összhangban kell lenniük a "Magyarország vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről szóló" 1042/2012. (11.23.) Kormányhatározat mellékletében szereplő, ezekre a víztestekre vonatkozó intézkedési tervekkel, melyek az Európai Unió Víz Keretirányelvében (2000/60/EK) megfogalmazott célkitűzések elérését teszik lehetővé. A víztestként nem kijelölt vízfolyásokra és állóvizekre Magyarország vízgyűjtő-gazdálkodási tervének általános részei vonatkoznak.

A Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT) felülvizsgálata jelenleg folyamatban van, így a hivatkozott Kormányhatározat tartalma egy éven belül módosulni fog. Ennek alapján előfordulhat, hogy a víztestek kijelölése, illetve a víztestekre jelenleg megfogalmazott intézkedések is változni fognak a VGT lezárását követően keletkezett, mérések, monitoring adatok és információk feldolgozásának függvényében.

A város hidrogeológiai adottságaiból következően sérülékenyek a helyi ivóvízbázisok, a **felszín alatti vizek védelme** kiemelt feladat, Vác területe is a felszín alatti vizek védelme szempontjából a fokozottan érzékeny szennyeződési kategóriájába sorolt. A talajvíz szennyezésének legnagyobb forrása a kommunális szilárd és folyékony hulladék. A szennyvízkezelés helyzete az elmúlt években javult, de még nem teljeskörű. A vezetékes vízellátás csaknem teljeskörű és szennyvíz elevezetés is magas arányban van kiépítve, a belterületen a csatornahossz és csatornázottság 2001 és 2006 közt folyamatosan nőtt, az IVS alábbi 2. sz. (*csatornázottság idősoros adatai*) és 24. sz. (*víziközmű ellátottság idősoros és területi összehasonlító*) táblázata szerint. (Ez utóbbiból egyértelmű, hogy a vizsgált évtizedben (1993-2004.) a Vác városi adatok kedvezőbbek voltak mind a kistérségi, mind a megyei, mind az országos átlagoknál.)

A város környezeti komfortjának, lakókörnyezeti minőségi állapotának fontos mutatói a közművekkel és közüzemi szolgáltatásokkal való ellátottság értékei. Ezt mutatja be az IVS 2. 24. és 25. táblázata (30. táblázat).

30. táblázat – Lakásállomány közműves ellátottsága

2. tábla: Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások száma évenként

2001	2002	2003	2004	2005	2006
10826	11018	11071	11881	11969	12071
Lakásállomány					
2001	2002	2003	2004	2005	2006
13390	13519	13636	13710	13834	13969
Közcsatorna hossza (km)					
2001	2002	2003	2004	2005	2006
81,5	81,5	81,7	83,3	85,2	86,7

Forrás: KSH, 2001 – 2006.

24. tábla: Az ivóvízhálózat és szennyvízcsatorna ellátottság alakulása

Területi egység	Közüemi ivóvízhálózatba		Közüemi szennyvíz csatornahálózatba	
	bekötött lakások aránya			
	1993	2004	1993	2004
Vác	99,6	99,5	80,6	86,7
Váci kistérség	92,0	96,5	46,9	68,1
Pest megye	76,3	91,8	16,3	52,5
Magyarország	88,1	93,7	43,0	62,2

Forrás: T-Star, KSH, 1993; 2004.

25. tábla: Váci lakásállomány és közművesítés állapota²

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Lakásállomány (db)	13 390	13 519	13 636	13 710	13 834	13 969
Épített lakások száma (db)	59	157	132	86	129	142
Megszűnt lakások száma (db)	9	18	15	12	5	7
Közüemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	13341	13505	13613	13646	13720	13805
Közüemi ivóvízvezeték hossza (km)	148,6	149,3	149,5	150,4	150,6	151
Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	10826	11018	11071	11881	11969	12071
Közcsatorna hossza (km)	81,5	81,5	81,7	83,3	85,2	86,7
Háztartási villamos energia fogyasztók (db)					16 789	16 194
Háztartási vezetékes gázfogyasztók (db)					11 541	11 707

Forrás: KSH, 2001 – 2006., Önkormányzati adatszolgáltatás

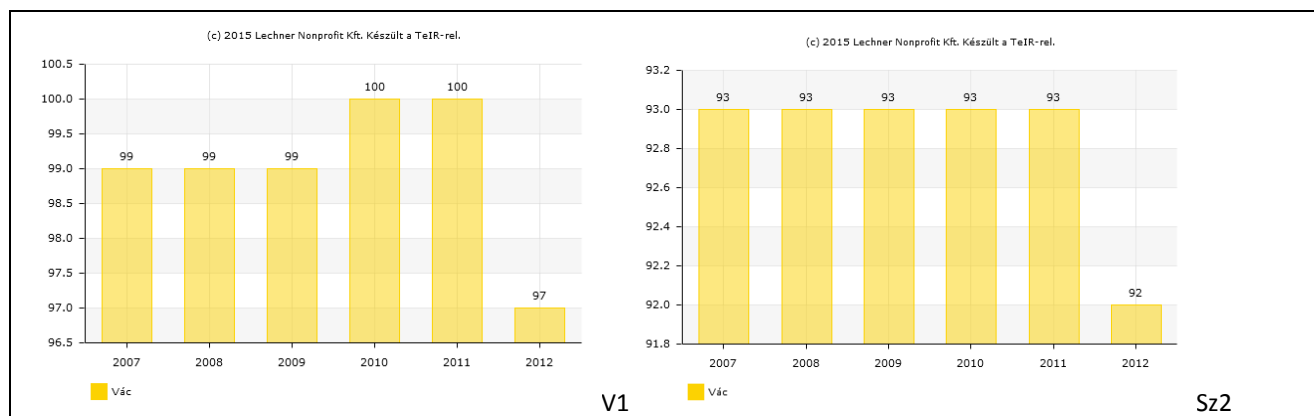
forrás: KSH, 2001 – 2006.; T-Star, KSH, 1993; 2004.; KSH, 2001 – 2006., Önkormányzati adatszolgáltatás

A 2006 utáni időszak víz és szennyvízcsatorna ellátásának fejlődését az alábbi TeIR adatok jellemzik.

V1 : Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)

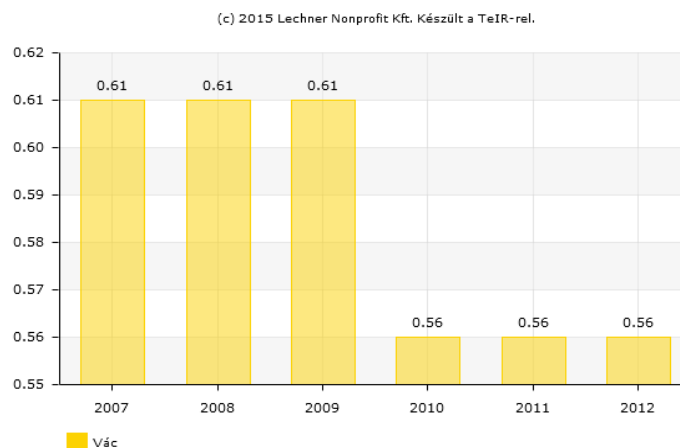
Sz2 : Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)

43. ábra – Vezetékes ivóvízzel és szennyvízcsatornával ellátott lakások aránya

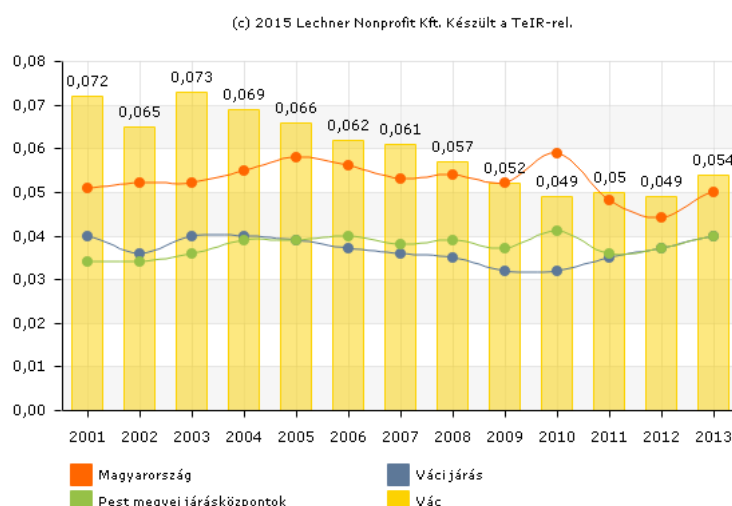
A fenti két mutató összevetéséből adódó **közműolló** (egy km vízvezeték-hálózatra jutó csatornahálózat/km) adat a települési környezeti állapot egyik legfontosabb jellemzője. Ennek értéke sajátosan - és nem a legkedvezőbbben alakult az elmúlt időszakban: többéves stagnálás után csökkent és stabilizálódott 2012-ig. Ezt mutatja az alábbi ábra:

44. ábra - Közműolló változása

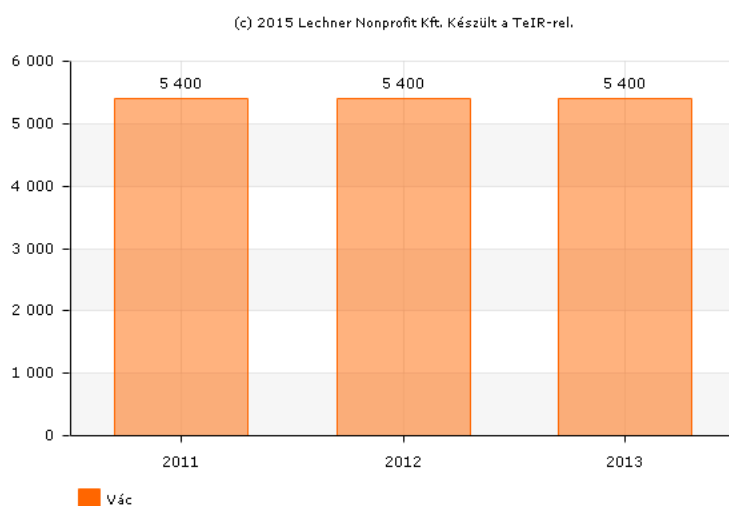
Az adatok nem mutatnak folyamatos trendet, különösen a 2012.évi visszaesés szokatlan, a 0,56-os közműolló adat pedig a megyei városi átlagnál alacsonyabb szinten áll. Az adat csatornázottsági hiányra (ellátatlanságra) hívja fel a figyelmet. Ennek mértéke a 92%-os bekötöttség alapján 8%. Mivel a vezetékes vízhálózatba kötött lakások aránya 97%, e két mutató alapján kedvezőbb közműolló különbözet számítható: a vezetékes vízellátásba kötött lakások 5%-a nem rendelkezik csatorna bekötéssel.

45. ábra - Egy lakosra jutó, közcsatornában elvezetett szennyvízmenyiség

A Vácott egy lakosra jutó, közcsatornában elvezetett szennyvízmenyiség a 2004. előtti csúcsokhoz (~0,07) képest csökkent és a 0,05-ös érték körül állandósult; a járási, megyei és országos átlag fölött van. *Talaj- és vízvédelmi szempontból is fontos a szennyvizek csak tisztított formában jussanak vissza a természeti közegekbe.*

46. ábra - A tervezett szennyvíztisztító művi kapacitás értéke

A tervezett szennyvíztisztító művi kapacitás értéke (5.400m³/d) 2010.12.31. -2014.01.01. között nem változott, a városi igényeknek megfelel.

Levegőtisztaság védelmi szempontból az IVS megállapítja, hogy Vác és térsége összes települése Budapest és környéke légszennyezettségi agglomerációhoz tartozik, kiemeli a város kedvező térségi természeti adottságaiból adódó jó állapotát, amely csak a közlekedési terheléssel leginkább érintett területeken (2-es és M2 útvonalak zsúfoltsága) problémás. A kéndioxid és a szénmonoxid szennyezés alacsony szintjével szemben a gépjárműforgalom okozta nitrogéndioxid magas koncentrációja jellemző. Bár megállapítja, hogy a másik kiemelkedő szennyezőforrás a szilárd anyagoknál (szálló por) jelentkezik: a besorolás szerinti tartományban a szennyezés koncentrációja a légszennyezettségi határérték és a túrérték közé esik, de a távolabbi múltban meghatározó ipari eredetű légszennyezést az IVS nem minősíti. Megállapításait a váci levegőtisztasági mérőállomás 2005.évi adataira alapozta.

31. táblázat – Váci mérőállomás légszennyezettségi adatai

3. tábla: Légszennyezettség, a váci mérőállomás adatai, 2005

	Kéndioxid (µg/m ³)	nitrogéndioxid (µg/m ³)	szénmonoxid (µg/m ³)	szálló por (µg/m ³)
Mért napok száma	286	309	352	346
Minimum érték	0,01*	10,99*	24,38*	4,29*
~ napja	2005.03.28	2005.08.24	2005.06.27	2005.01.04
Maximum érték	32,51*	116,20 (szennyezett)	2 004,15 (jó)	52,99 (szennyezett)
~ napja	2005.02.12	2005.02.10	2005.02.08	2005.12.12
Éves átlag	2,15*	35,99 (megfelelő)	564,09*	17,47 (jó)

Forrás: Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat, KvVM *-gal jelölt értékek kiváló kategóriába tartoznak

forrás: Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat, KvVM

A légszennyezés további forrásai a központ területén kívül a nem pormentesített utak és a korszerűtlen kommunális fűtés és időszakos szabadtéri étetés. Az alfejezet címében szereplő **zajterhelésről** az IVS nem tartalmaz adatokat, információkat, de a légszennyezési források analógiájára fő forrásként a közlekedés jelölhető meg, de a forgalom okozta zajterhelés mellett az ipari zaj terhelés is megfigyelhető. Erre vonatkozóan a TelR adatbázis sem tartalmaz adatokat. A városra nem készült stratégiai zajtérkép.

A közelmúltban mért terheltségi állapothoz képest, amikor a Vác még a „piszkos 12-ként” aposztrofált városok közé tartozott (mindenekelőtt a DCM-ből származó közvetlen -gyártástechnológiai- és közvetett – szállítási- kiporzás következtében), a város levegőtisztasági állapota igen jelentős javulást mutat.

A város levegő- szennyezettségi állapota az utóbbi két évtizedben többé kevésbé folyamatosan javult. A LAIR (Légszennyező anyag kibocsátások – összesítés: település/év) adatbázis váci adatsora:

32. táblázat - Légszennyező anyag kibocsátások

LAL KÓD	MEGNEVEZÉS	KIBOCSÁTÁS (kg/év)	VÁLTOZÁS % (100%=első mért adat)	ÉV
7	Szilárd anyag („por”)	6418	100	2002
		12 263	191	2006
		63 075	983	2010
		26 234	409	2013
		--- (n.a.)---		2014
52	Ólom és szervetlen vegyületei Pb-ként	18	100	2002
		--- (n.a.)---	---	2006
		1	5,55	2010
		1	5,55	2013
		--- (n.a.)---	---	2014
999	Széndioxid (CO ₂)	--- (n.a.)---	---	2002
		93 153 955	100	2006
		--- (n.a.)---		2010
		405 032 152	438	2013
		2 342 408	2.5	2014

2	Szénmonoxid (CO)	--- (n.a.)---	---	2002
		--- (n.a.)---	---	2006
		569 284	100	2010
		--- (n.a.)---	---	2013
		351	0,06	2014
3	Nitrogén oxidok (NO és NO ₂) mint NO ₂	--- (n.a.)---	---	2002
		175 883	100	2006
		--- (n.a.)---	---	2010
		829 158	471	2013
		534	0,3	2014
1	Kén-oxidok (SO ₂ és SO ₃) mint SO ₂	--- (n.a.)---	---	2002
		39 177	100	2006
		23 340	59,6	2010
		8 058	20,6	2013
		--- (n.a.)---	---	2014

A fenti 2002- 2014 közti adatsor nem minden főbb szennyezőanyag tekintetében értékelhető, nem minden adatsora folyamatos, továbbá nem minden adatsora mutat egyirányú tendenciát:

- 7: Szilárd anyag („por”): 2002-től 2010-ig folyamatosan és egyenletesen növekvő, majd 2013-ra csökkenő tendencia
- 52: Ólom és szervesetlen vegyületei: 2004-2010-re elenyésző, később nem mért
- 999: Széndioxid: 2006-tól 2013-ra erős emelkedés, majd 2014-re erős csökkenés (nem értékelhető tendencia, de az első adathoz képest az utolsó nagyságrendi csökkenést mutat)
- 2: Szénmonoxid: a jelentős 2010-es adat 2014-re elenyésző
- 3: Nitrogén oxidok: 2006-ról 2013-ra jelentősen nőtt, de 2014-re elenyésző mértékű (nem értékelhető tendencia, de az első adathoz képest az utolsó nagyságrendi csökkenést mutat)
- 1: Kén-oxidok: 2006-tól 2013-ig folyamatosan és egyenletesen (1/5-ére) csökkenő adat.

A **hulladékgazdálkodás** témakörét vizsgálva az IVS megállapítja, hogy Vác és környékének kommunális hulladékát befogadó, 2008 év végéig működő csörögi lerakó nem felelt meg hosszabb távon az előírásoknak. Változást az Észak- Kelet Pest és Nógrád Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási és Környezetvédelmi Önkormányzati Társulás régiós ISPA projektjének megvalósítása hozott. 2009-től az előírásoknak megfelelő Kerepes - Ökörtelek völgyi lerakó fogadja be a térség összes településének kommunális hulladékát, és a projekt keretében a települési lerakók rekultivációját is elvégzik.

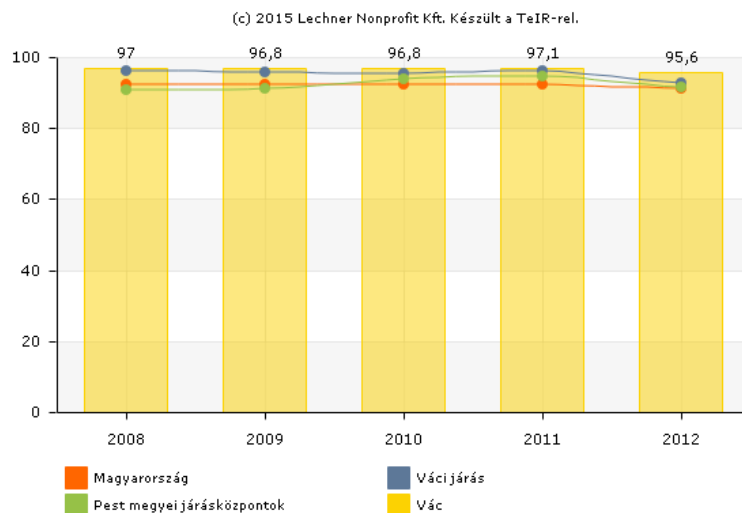
Megállapítja, hogy az újrahasznosítást lehetővé tevő hatékony szelektív gyűjtési rendszer még nincs kiépítve. Ezen a téren előrelépés történt, Vác városában kétféle szelektív hulladékgyűjtés működik jelenleg. A 38 szelektív gyűjtőszigetekről heti kétszeri rendszerességgel történő elszállítás, és kísérleti jelleggel beindult 2014-év végén egy városrészben a háztól történő szelektív gyűjtés is. Emellett rendszeres a zöldhulladék begyűjtése (a begyűjtött mennyiség a 2014. évben: 920 tonna volt). A város jövőbeli tervei között szerepel egy hulladékudvar létesítése.

Az IVS külön tárgyalja az ipari veszélyes hulladékhelyzetet, melynek forrásai elsősorban a feldolgozóipari üzemek, a gépjármű szervizek és az egészségügyi intézmények. A térségben működő szervezetek összesen

2.130 tonna/év veszélyes hulladékot „termeltek” (2006.). A kistérségi összes hulladék közel egésze Vác ipari üremeiből és intézményeiből került ki.

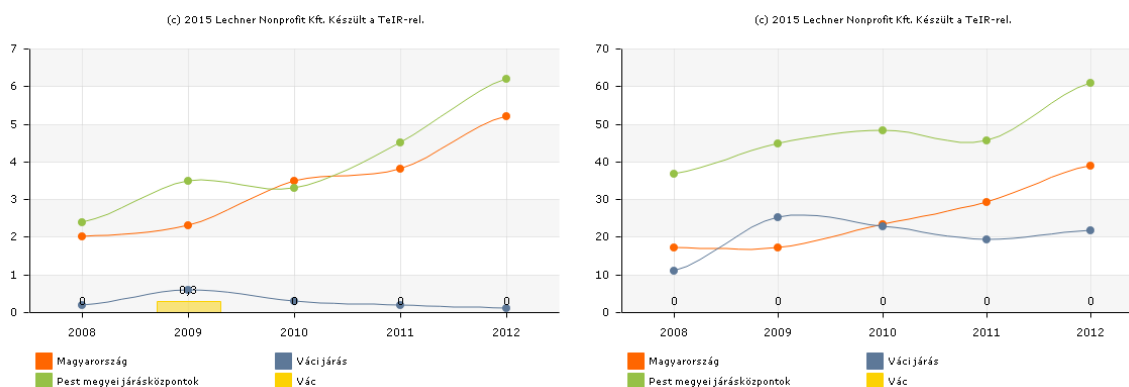
A hulladékhelyzet frissebb adatai alapján a TeIR/KSH adatbázisra támaszkodva az alábbiak állapíthatók meg.

47. ábra - A hulladékgyűjtésbe bekapcsolt lakások aránya

A hulladékgyűjtésbe bekapcsolt lakások aránya 95% fölött van és ezzel Vác mutatói folyamatosan meghaladják a járási, megyei és országos átlagokat. (A tendencia enyhén csökkenő, de mértéke inkább stagnálásként értékelhető.)

48. ábra - A szelektív gyűjtés aránya

A szelektív gyűjtés aránya igen alacsony szintű, a 2009.évi adaton túl a városra nem mutat mérhető értéket. A gyűjtésbe bekapcsolt lakások aránya ugyancsak a mért tartomány alá esik, pedig itt a járási arány már meghaladta a 20%-ot. Vác mindkét mutató tekintetében a járási, megyei és országos mutatók alatt volt, 2012-ig. Az idei települési adatszolgáltatás (leírását l. fent) szerint a város e kedvezőtlen tendencia megfordítására törekszik.

Az IVS az épített környezetet veszélyeztető tényezők között említi a lakóhelyi szuburbanizációt, melynek eredményeként a beépítettség nő, csökkentve a zöldfelületek nagyságát, ezzel csökkentve a települések élhetőségét, fenntarthatóságát, a megfelelő tájhasználat kialakítását, a város vonzerejének megtartását. A települések Duna menti partszakaszain nagy a nyomás a lakóparkok kialakítására valamint tematikus parkok megtelepedésére. Vácott különösen értékes a Duna-part, melynek nemcsak a további beépítését kell

elkerülni, hanem a terület tájrehabilitációja is szükséges. A szabad területek másik csoportját a rehabilitációs területek alkotják. Vácutt ilyen a volt Forte és Masterpiece telep, valamint a volt Vágóhídhöz (Húsipar) tartozó területek, ugyancsak a rehabilitációs területekhez tartozik a volt híradós laktanya, mely a város tulajdonába került.

Ezzel a témakörrel foglalkozik a város Gazdasági programja /2011 – 2014./ is, „3./ megújítandó területek és környezet” c. fejezetében. Ez utóbbi területeket a „*barnamezős területek rehabilitációjának igénye*” címszó alatt foglalja össze (d. pont).

Hasonló súllyal említi a városszépészeti és műszaki állagmegóvási problémákat, a *történeti épületállomány állagromlását* (a. pont), a *lakótelepek felújítását* (panelprogram: b. pont), a Főutca - Főtér programban megújult a belvárosi területekből *kimaradt városrészeket* (c. pont), a viszonylag sok cég tevékenységéből, a sűrű úthálózatból adódó *negatív környezeti hatásokat*, (e. pont), a közúti levegőszennyezés hatásait, a porszennyezést (g. pont), f. pontjában elsődleges veszélyként minősíti a *hulladékgazdálkodási hiányosságokat* (illegális hulladéklerakások, zöld hulladék elhelyezése, hulladékudvar *létesítése*), valamint utal *klimaváltozás negatív hatásaira is* (h. pont).

A fent leírt környezeti problémákat az IVS részben fejlesztési feladatként, programpontként határozta meg. Ezek közül az alábbiak megvalósítása folyamatban van:

- a Főutca - Főtér program megvalósult, az átfogó városrehabilitáció kiterjesztése folyamatban van;
- a lakótelepi felújítások (panelprogram) megindultak, folyamatosak;
- a barnamezős területek rehabilitációja részben megvalósult, folyamatban van;
- a hulladékgazdálkodási hiányosságok felszámolása nagyrészt megtörtént: átfogó rendszerének átalakítása megtörtént, a részfeladatok megoldása folyamatos;
- a közlekedési ártalmak csökkentésére irányuló intézkedések folyamatosak,
- a városi klímát is kedvezően befolyásoló zöldfelületi fejlesztések folyamatosak, a dunaparti korzó kiépítése és több városi zöldterület felújítása megtörtént.

Árvízvédelem

Vác település Budapesttől északra mintegy 34 km-re helyezkedik el a Duna folyam 1 674+4 990-1 685+100 fkm szelvényeinek magasságában. A várost jelenleg I. rendű árvízvédelmi mű védi a levonuló árvizektől.

2015. II. félévében kerül kihirdetésre a Duna folyam ezen szakaszára vonatkozó, a 83/2014. (III. 14.) Kormányrendelet előírásai alapján készülő nagyvízi mederkezelési terv, mely részletes információkat fog szolgáltatni az ingatlanok nagyvízi mederrel való érintettségéről, valamint az érintett ingatlanok beépíthetőségéről és követelményeiről.

A MÁSZ értékeket a rendelet a folyók mértékadó árvízszintjéről szóló 74/2014. (XII. 23.) BM rendelet tartalmazza, a legnagyobb vízszint (LNV) térséghez tartozó paraméterei az alábbiak:

- 1 673+500 fkm-nél – LNV₂₀₁₃: 105,86 mBf
- 1 675+000 fkm-nél – LNV₂₀₁₃: 105,91 mBf
- 1 676+000 fkm-nél – LNV₂₀₁₃: 105,93 mBf
- 1 677+000 fkm-nél – LNV₂₀₁₃: 105,94 mBf
- 1 678+000 fkm-nél – LNV₂₀₁₃: 105,94 mBf
- 1 679+000 fkm-nél – LNV₂₀₁₃: 106,01 mBf

- 1 679+500 fkm-nél – LNV₂₀₁₃: 106,15 mBf
- 1 681+500 fkm-nél – LNV₂₀₁₃: 106,31 mBf
- 1 682+500 fkm-nél – LNV₂₀₁₃: 105,40 mBf
- 1 685+000 fkm-nél – LNV₂₀₁₃: 106,49 mBf

El kell készíteni a felszíni vízrendezési tervet. A felszíni vizeket a befogadóig el kell vezetni. A befogadó vízfolyás, befogadó képességét ellenőrizni kell és amennyiben nem megfelelő, a rendezését be kell tervezni.

Amennyiben a befogadó vízfolyás a beépítésből származó többletvizek befogadására nem képes, a beépítésre kerülő területen belül meg kell oldani a többlet csapadékvíz időszakos tározását.

A Gombás-patak mentén 6-6 m-es, A Felső-Gombás-patak mentén 3-3 m parti sáv nem építhető be, valamint a parttól számított 6-6 m (Gombás-patak), illetve 3-3 (Felső-Gombás-patak) távolságon belül építményt, fát, kerítést, bármilyen a fenntartást, esetleges védekezést akadályozó létesítményt elhelyezni tilos.

1.18. Katasztrófavédelem (területfelhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők)

Építésföldtani korlátok, vízrajzi és egyéb veszélyeztetettség

Az előzményi IVS a katasztrófavédelmi szakterületekkel nem foglalkozik, erre vonatkozó katasztrófavédelmi, polgári védelmi, ár- és belvízvédelmi, haváriaelemzési és elhárítási fejezetet nem tartalmaz. Ezeket a témaköröket az előzmények közül elsődlegesen a településrendezési terv (TRT) vizsgálati fejezetei tárgyalják:

- **építésföldtani adottságok:** morfológiai adottságok, talajtulajdonságok (TRT természeti adottságokat leíró vizsgálati fejezetben)
- **vízrajzi adottságok:** ár- és belvízvédelem (TRT fenti, és emellett a vízi közműves fejezetben)
- **egyéb** veszélyeztető tényezők (rendkívüli környezetveszélyeztetés: TRT környezetvédelmi fej.)

A város katasztrófavédelmi helyzetének összefoglalása az Eu-s irányelvekben meghatározott alábbi katasztrófa elhárítási és környezetbiztonsági irányelvek alapján:

„A környezeti biztonság azon képességet ... jelenti, hogy a környezeti erőforrások szűkössége és a környezeti károsodás elkerülésével képes a fejlődést biztosítani.”

A környezetbiztonságot befolyásoló tényezők három csoportba sorolhatók:

- „Természeti eredetű károkozások (pl.: árvizek, földrengés)
- Műszaki eredetű károk (pl.: ipari baleset, havária)
- Társadalmi eredetű károkozások (pl.: háborúk, menekült áradat)”

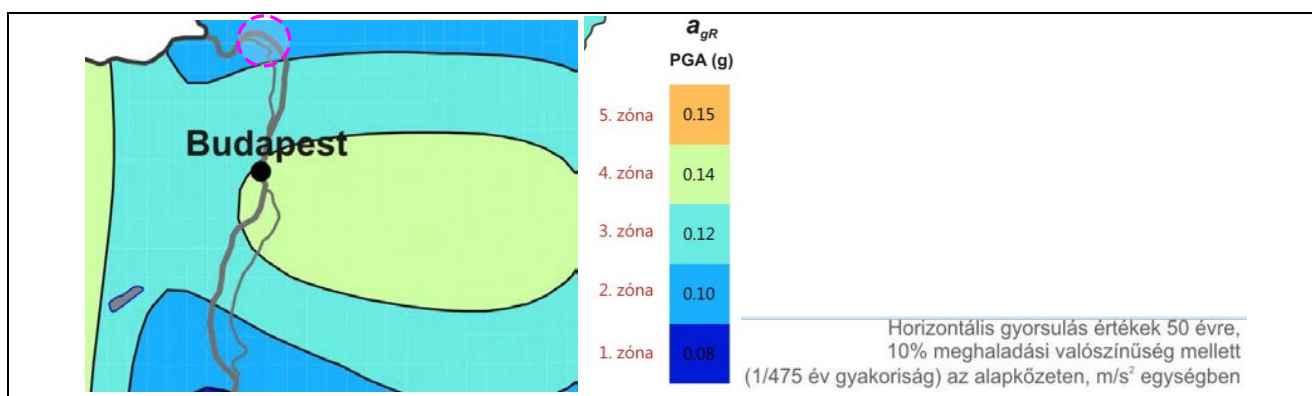
A fenti felsorolást alapul véve **Vác fő környezeti kockázata a közlekedésben**, illetve másodlagosan az ipari termelésben állapítható meg. A közlekedésen belül is elsősorban a veszélyes anyagok és áruk közúti és vasúti fuvarozása a fő veszélyeztető tényező. Az autópályává fejlesztendő M2 gyorsforgalmi út áthalad a város egy részén, a vasútvonalak a belterületen haladnak át, így egy ottani havária közvetlenül érintené Vác egy részét. A 2. sz. főút esetében a probléma azáltal lehet súlyosabb, hogy a ott jelentős mértékben érintve van a sűrűn lakott belváros is.

A jelentősebb ipari üzemek a városban 2 tömbben, a lakóingatlanoktól távol helyezkednek. Az IVS vizsgálatainak időszakában az ipari üzemek területén tűz és robbanásveszélyes, valamint egyéb szempontból veszélyes — tevékenységek is folytak, ezek havária - tervei veszélyességi besorolásuknak megfelelő tartalommal álltak rendelkezésre. Jelenleg azonban a SEVESO II. irányelv, azaz a 18/2006. (I.26.) kormányrendelet hatálya alá tartozó veszélyes üzem nem működik Vácott, védőzóna nincs kijelölve.

Katasztrófavédelmi, haváriaelemzési és elhárítási szempontból a fent hivatkozott TRT fejezetek valamennyi témakörrel foglalkoznak valamilyen szinten, kivéve a **földrengés veszély** megállapítását. Ezzel kiegészítendő a katasztrófavédelmi fejezet. A kiegészítést a <http://www.seismology.hu/images/cikkek/seismicity/Magyarország> honlapon közzétett nyílt információk alapján állítottuk össze:

Vác a magyarországi viszonyrendszerben az *enyhe - közepes veszélyeztetettségű*, 2. zónában helyezkedik el. A zóna jellemző horizontális gyorsulási értékei (50 évre, 10%-os meghaladási valószínűséggel): PGA (m/s²): -1,0/-1,1 között; PGA(g): 0,10/0,11 között (l.: az ábrán).

49. ábra – Földrengésveszélyes területek

„A földrengések megfigyeléséhez, a földrengés-paraméterek pontos meghatározásához a földrengéshullámok műszeres regisztrálása szükséges, ... a modern szeizmográfok képesek a talajnak akár 0.00001 mm-es elmozdulását is regisztrálni. Magyarországon jelenleg 20 szeizmológiai mérőállomás működik. Átlagos zaj- (talajnyugtalanosság) viszonyokat feltételezve a hálózat észlelési küszöbe ML=1.5-2.0 magnitúdó körül van. Az ország középső részén valamivel alacsonyabb, a határok környékén kissé magasabb. Ez azt jelenti, hogy a lakosság által érzékelt valamennyi rengést a hálózat nagy valószínűséggel detektálja. ...

33. táblázat - A Budapesti állomás (BUD)* műszerezettsége és az üzemeltető szervezet

A Budapesti állomás (BUD)* műszerezettsége és az üzemeltető szervezet:					
Állomás kód	Alapkőzet	Állomás típusa (1)	Érzékelő típusa (2)	Regisztrálás (3)	Szervezet (4)
BUD	dolomit	3C BB	STS-2	D-C	GGI"
PENC	homok/lősz	3C SP	CMG-40T	D-C	GR

*főbb jellemzői: szélessávú állomás, valósidejű adatátvitellel;

jelmagyarázat: „(1) 3C - három komponenses szeizmométer; BB - széles sávú szeizmométer

(2) STS-2 - Streckeisen széles sávú szeizmométer;

(3) D - digitális regisztrálás; C - folyamatos regisztrálás

(4) [GGI - MTA CSFK Geodéziai és Geofizikai Intézet](#)"

forrás: http://www.foldrenges.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=68&Itemid=8

A fentieket összefoglalva – a hivatkozásokat is beleértve - megállapítható, hogy Vác katasztrófavédelmi szempontból nem tartozik a veszélyeztetett, illetve fokozottan veszélyeztetett kategóriába, Vác *katasztrófavédelmi osztályba sorolása szerint a II. osztályba tartozik.*

A részletes katasztrófavédelmi és polgári védelmi előírásokat a város védelmi terve, valamint a jelentősebb intézmények és gazdasági egységek (üzemek) szabályzatai tartalmazzák.

Vízrajzi veszélyeztetettség

Árvízveszélyes területek

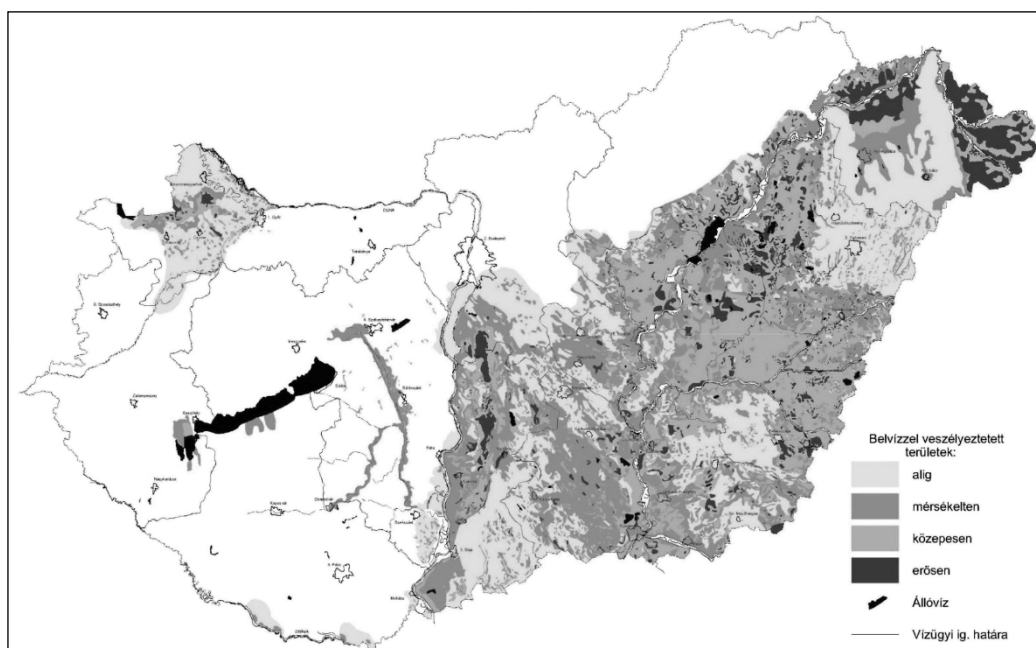
A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet melléklete szerint Vác **A-erősen veszélyeztetett** település.

Belvízveszélyes területek

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet melléklete szerint Vác **A-erősen veszélyeztetett** település.

1. térkép: Magyarország belvíz veszélyeztetettségi térképe (1. belvízzel nem, vagy alig veszélyeztetett terület, 2. belvízzel mérsékelten veszélyeztetett terület, 3. belvízzel közepesen veszélyeztetett terület, 4. belvízzel erősen veszélyeztetett terület)

50. ábra – Belvízveszélyes területek

forrás: A magyarországi belvíz-veszélyeztetettségi térkép elkészítésének szakmai, kutatási megalapozása, BELVÍZ-INFO Projekt (GOP-1.1.1-2008), www.belvizinfo.hu

A településnek belvízzel veszélyeztetett területei nincsenek.

1.19. Ásványi nyersanyag lelőhely

Vác közigazgatási területét a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló törvény az Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezetébe sorolja. A térség bővelkedik építőanyagokban (elsősorban felsőtriász mészkő és dolomit, kavics, és homok), a város területén a legjellemzőbb és hasznosítható ásványi nyersanyag a mészkő.

A következő négy bányatelek és egy megkutatott, nyilvántartott ásványi nyersanyag terület található Vác közigazgatási területén:

1. „Vác I. – mészkő, homokkő” védnevű bányatelek
2. „Vác II. – Gombási agyag” védnevű bányatelek
3. „Vác IV. – homok, kavics” védnevű bányatelek
4. „Vác VI. – kavics” védnevű bányatelek: A Bányavállalkozó kérelmére folyamatban van a bányatelek törlése. Nem volt kitermelés.

Megkutatott, nyilvántartott ásványi nyersanyag:

Vác VI. – kavics bányatelek területe

A Bányafelügyelet nyilvántartása szerint három felszínmozgásos terület van Vác közigazgatási területén.

1.20. Városi klíma

A terület klimatikus adottságai közül legjelentősebb befolyásoló tényező a város táji fekvése, morfológiai adottságai és ezek klímaformáló, befolyásoló szerepe, pozitív hatásai: a Duna folyam és a hegyvidék találkozásából adódó változatos kitettségi viszonyai, a Dunamenti szélcsatornából és a nagykiterjedésű hegy- és dombvidéki erdőterületről származó oxigéndús, tiszta, frisslevegő és ennek állandó mozgása, a regionális és helyi szélviszonyok. E pozitív hatást helyenként jelentősen lerontják a közlekedési folyosók (M2, 2.sz. főút) illetve az ipari tevékenység légszennyező hatásai. Ezek úthálózat fejlesztéssel (elkerülőút építése), forgalomszervezési és szabályozási eszközökkel és az ipari technológiák további korszerűsítésével mérsékelhetők.

A további légszennyező forrásként figyelembe veendő deflációs felületek (külszíni bánya, anyagdepók, valamint szántott, tárcsázott mezőgazdasági területek, földutak), ezek csökkentése és növényzettel való minél nagyobb arányú lefedése a helyi klímát is javítja.

A településen működő gazdasági és városüzemeltetési telephelyeknek (cementmű és bányái, egyéb iparterületek, ipari, szolgáltató és mezőgazdasági üzemek, telephelyek, szennyvíztisztító telep) normál üzemmenet szerint nincs jelentős környezetszennyező, helyi klímát befolyásoló hatása, esetleges havária esetén fordulhat elő ideiglenesen a helyi légköri viszonyokat befolyásoló, beavatkozást igénylő szituáció.

A területen meteorológiai megfigyelő állomás működik, konkrét helyi mérési adatok állnak rendelkezésre.

A város klímaállapota összességében kedvezőnek minősíthető. Helyi szinten különbségek állapíthatók meg a különböző ökológiai adottságú városrészek klímajellemzői között: a sűrűbben beépített, magasabb burkolati aránnyal rendelkező, ipari zónákhoz közelebb fekvő és járműforgalommal erősebben terhelt területek és a lazábban beépített, kevésbé terhelt folyó- és erdőközeli perifériák között, ez utóbbiak javára.

A jövőben a városi mikroklíma helyi javításához a terület zöldfelületi intenzitásának, biológiai aktivitásának növelésével lehet hozzájárulni. A fentiekén túl fontos a belterületek zöldfelületi arányának és a városi területek biológiai aktivitásának növelése, az utcák, terek és telkek fásítása.

2. HELYZETELEMLŐ MUNKARÉSZ

2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

Vác a Dunakanyar déli kapujaként ismert település, Pest megye harmadik legnagyobb lélekszámmal rendelkező városa. A város közigazgatási központ, fejlett iparral, korszerű egészségügyi intézményhálózattal, jó színvonalú iskolahálózattal rendelkezik. Vonzó célpont közel ezer éves történelme, gazdag kulturális élete és művészeti központ volta miatt.

Vác város közigazgatási területe építési szempontból beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területekre tagolódik. A beépítésre szánt területek jellemzően a meglevő és tervezett belterületek. A beépítésre nem szánt területek jellemzően a külterületek.

Vác városszerkezete és a térség legfontosabb szerkezeti elemei a Duna, a városon áthaladó 2. sz. út, a városon áthaladó vasútvonal, a várost elkerülő M2 út és a sugárirányú utak, melyek a Vác körüli térséggel jó kapcsolatot biztosítanak. Vác központjának jellegzetes városszerkezeti eleme az ún. „szilvamag”, amely a központi területeket foglalja magában.

A szilvamagon belüli területek Vác történelmi belvárosának nemcsak múltja, hanem jelenben betöltött kiemelkedő közigazgatási, kereskedelmi, szolgáltatási funkciója miatt is a legfontosabb városrész. A területen található műemléktemplomok, kiemelt zöldfelületek, műemléki épületek nemcsak a helyiek, de az ide látogató turisták számára is valódi értékeket jelentenek. A városközpont - a középkori városmag, a védett műemléki környezet - területén helyezkedik el Vác műemléki és helyi védett épületeinek jelentős része. Vác jellemző város- és utcaképei, építészeti értékei ezen a szilvamagon belüli kisvárosias jellegű, belvárosi területen sűrűsödnek. Vác meghatározó városi arculatát adja a történelmi városközpont földszintes és emeletes zártosult beépítésű, lakó- és intézményi funkciójú területe, ahol jelentős középületek találhatók.

A városközpontot és a többszintes kiterjedt lakóterületeket kiterjedt földszintes, családi házas, kertvárosias beépítés és egy területen lakótelepi beépítés övezi néhány intézménnyel, kereskedelmi-szolgáltató és ipari-gazdasági területekkel vegyesen. A nagyobb méretű gazdasági területek jellemzően a 2. sz. út, az M2 út és a város sugárirányú útjai mentén helyezkednek el.

A külterület északi részén kisebb méretű mezőgazdasági területek és a Naszály-hegyen erdők valamint a mészkőfejtő és a cementgyár területe található, a várostól délre és keletre pedig inkább nagyobb méretű mezőgazdasági területek és egy-két kisebb kertés mezőgazdasági terület található. Egy-két kisebb méretű lakóterületi rész is található a város szélső területein, melyek jellemzően kertvárosias lakóterületek.

Vác jelenlegi gazdaságát meghatározza annak történeti fejlődése. A 19. század végétől a hazai kapitalista fejlődés kibontakozásakor jelentős elővárosi jellegű ipar telepedett Vácra, így kiegészítve a város meglevő kulturális-oktatási funkcióit. A szocialista iparosítás során a település ipari jellege vált uralkodóvá, viszont a rendszerváltás után a korábbi ipari nagyvállalatok részben bezártak vagy átalakultak. Az 1990-es évek közepétől a külföldi működő tőkére alapozva új lendületet kapott a városi gazdaság, viszont ennek a 2008-

as válság véget vetett. A város gazdaságára viszont továbbra is jellemző az erőteljes külföldi gazdasági függőség – mint ahogy ez a hazai középvárosokban általánosságban is jellemző. Összességében Vác társas vállalkozásai népességarányosan a megyei értékekkel összevetve nem kiemelkedő számban vannak jelen, külföldi tulajdonban vannak és átlagos árbevételt érnek el döntően hazai piacokon. A legnagyobb foglalkoztatók jelenleg is a feldolgozóiparban vannak.

A munkanélküliek száma és a munkanélküliségi ráta alakulása az országos és a globális gazdasági mozgásoknak megfelelően, viszonylag nagy kilengésekkel alakult a városban, a 2008-as válság után akut problémaként jelentkezett a hosszú távú munkanélküliség, a munkanélküliségi ráta alacsony volta ellenére. A város versenyképességét a munkaerő képzettségi szintje relatív értelemben befolyásolta: a megye többi települése felzárkózott Váchoz a képzettségi adatok alapján az elmúlt 20 év során.

Vác esetében is mind a gazdasági szereplők, mind az önkormányzat és a városi tulajdonú cégek fejlesztéseiben 2007–2013 között meghatározóak voltak az uniós támogatások. Kistérségi szinten Vác és térsége az országos átlag felett szerepelt az uniós programokból támogatott pályázatok számában, főleg a városban található közintézményekben történtek nagy léptékű fejlesztések. Ezzel párhuzamosan a jelentős EU-s transferek ellenére 2007 és 2013 között a város vállalkozásainak a korábbi befektetési ütemet nem sikerült tartaniuk a társasági adóbevallások adatai alapján.

A viszonylag állandó, csak kisebb mozgásokkal jellemző népességszám mellett a korösszetétel alakulása kedvezőtlen tendenciákat mutat. A fiatalok és az időskorúak állandó népességen belüli részaránya, valamint az öregségi mutató alapján a város és környezete fokozatos elöregedést jelez, mely társadalmilag egy kedvezőtlen jelenség. A 2006-os évig a vándorlási egyenleg jellemzően negatív volt, azonban 2007 után a betelepülés vált jellemzőbbé. A településen a legmagasabb arányok a 2010-2011-es években történtek 10-14 ezrelék körüli értékekkel. Azóta némileg visszaesett, de továbbra is pozitív a város vándorlási egyenlege.

A helyi lakosság életminőségét alapvetően meghatározza a települési lakásállomány összetétele és a lakóingatlanok állapota, minősége. Vácon 14 720 lakás alkotja a lakásállományt. A legtöbb lakás 2002-ben és 2008-ban épült a városban, azóta évről évre folyamatosan csökken a lakásépítések mértéke, jelenleg az új építésű lakások aránya a 0,2%-ot sem éri el az éves teljes lakásállományból. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 11,1%-ról 3,4%-ra csökkent a városban 2001-2011 között, mely ilyen szempontból az életminőség javulását is jelenti. A lakásállomány összetétele kedvező. Az átlagos ingatlanárak nem csökkentek a gazdasági és a jelzáloghiteles válság után, az ingatlanpiac beszűkülésekor olyan mértékben, mint ahogy az országban vagy Pest megyében jellemző volt. A város a megye más településeihez képest jelentős számú önkormányzati bérlakást tart fenn.

Az önkormányzati gazdálkodás lehetőségeit a helyi iparűzési adóbevételek befolyásolják. A városi költségvetés feszített, a nemzetállami szintű feladatáthelyezések, a feladatfinanszírozásra való átállás és az adósságkonszolidáció különböző mértékben érintette a települést.

A helyi identitástudat szerves részét képezik a városi közösségi programok, melynél a városi szintű programok mellett egyaránt fontos szerepe van a kisebb létszámú csoportok, szervezetek, klubok szerveződéseinek. Vác Város Önkormányzata közösségi élet színvonalasabbá tétele végett minden év július utolsó hétvégéjén megrendezi a Váci Világi Vigalom háromnapos rendezvénysorozatát. A Főtér, a Duna-part, a Zenepavilon, a Vörösház, a templomok adnak igényes helyet a különböző rendezvényeknek, minden

hálózatok fejlesztése a település vegyes (Vt) területeknél a légvezetékes hálózatok átépítését jelentené földkábeles hálózatokká.

A város földgázellátása szintén 100%-osnak mondható. A város a gázátadón keresztül kiépített nagy-középnomású gázhálózata, valamint a nyomásszabályozóktól kiinduló közép és kisnyomású gázhálózat a távlati igények kiszolgálására is alkalmas.

A hírközlés rendszere mind a vezetékes, mind a vezeték nélküli rendszereknél az igényeknek megfelelően kiépült, melyekről a távlati igények is biztosítható.

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1. A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

A város jelenlegi helyzetének bemutatása és elemzése után érdemes összefoglalnunk Vác és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezőket. Ebben az ún. SWOT elemzés segít, mely a stratégiaalkotás folyamatának egyik legfontosabb lépéseként átfogó képet ad a város erősségeiről, gyengeségeiről (belső tényezők), valamint az erősségek kihasználásán alapuló lehetőségekről és azokról a veszélyekről, melyek csökkenthetik a fejlődés esélyeit (külső tényezők).

Erősségek	Gyengeségek
- fejlesztések iránt elkötelezett önkormányzat; - munkahelyi és szolgáltatási központ, térségi kisugárzás, központi szerepkör, megyehatáron túlnyúlóan is - infrastrukturálisan fejlett Ipari Park; - erős gazdaság, jelentős munkahely-teremtési potenciállal; - jelentős a szakképzett munkaerő; - oktatási és egyházi központ, iskolaváros; - megfelelő oktatási infrastruktúra, széles képzési választék; - turisztikai vonzerő a rehabilitált Belvárosnak, a gazdag épített örökségnek és a Dunakanyar kapuja szerepnek köszönhetően - a város történelmileg kialakult központi része műemlékekben gazdag; - nagy számú helyi civil szervezet; - 2/A elkerülő részben tehermentesíti a tranzitforgalom alól a belvárost - A település buszos közösségi közlekedési kapcsolatai jók - Jó vasúti kapcsolat a főváros irányába - forgalomcsillapított, rehabilitált belvárosi övezet - település vízellátó hálózat kiépítettsége 100 %-os, vízmű rendszer a távlati igényeket is biztosítani tudja,	- stagnáló lakónépesség; - népesség előregedő jelleget mutat - szociális ellátórendszer hiányosságai - jelentős ingázó munkaerő - 2/A főút kapacitása kimerült - 2. sz. főút városközponton átvezetése - A 71. sz. vasútvonal korszerűtlen - szintbeni közúti – vasúti átjárók a városban és külterületen - vízbázis érzékenysége, sérülékenysége - vízvezeték nagy része /fővezeték/ régi építésűek, anyaguk elavult - szennyvíz-csatornázottság nem teljes körű - csapadékvíz-elvezetés sok helyen nem megoldott, árkok hiánya - árvízvédelmi veszélyeztetettség - megújuló energiafelhasználás megléte hiányos a városban

- szennyvízcsatorna hálózat fejlesztése folyamatos, szennyvíztisztító telep korszerűsítése folyik,
- vízfolyások mederrendezése megkezdődött

Lehetőségek	Veszélyek
- további ipari, gazdasági területek kijelölése; - potenciálisan hasznosítható jelentős mennyiségű barnamezős fejlesztési terület áll rendelkezésre az egykori gyárak telephelyein - szakképzés fejlesztése, helyi igényekhez igazítása; - turizmus, turisztikai vonzerő jobb kihasználása; - agglomerációs fekvéséből adódóan minél nagyobb arányban képes magasabb fizetőképességű külföldi turistákat a városba vonzani; - térségközponti jelleg tovább erősítése; - meglévő kulturális örökségének fejlesztése, kiaknázása, a belföldi turizmus, mint gazdasági ág további erősödése; - a városban a turisztikai attrakciók további bővítése (Duna-park, szállodahajó, stb.); - elérhetőség javítása (2/A 2x2 sávúra bővítése, új Duna-híd); - a parkolási lehetőségek bővítése (P+R, B+R, mélygarázs); - 71. sz. vasútvonal felújítása - Kisvác állomás kialakítása - a közösségi közlekedési rendszer fejlesztése (intermodalitás, járművek, utastájékoztatás);	- növekszik az elvándorlók száma, a fiatal munkaerő elvándorol, a társadalom elöregszik; - ipari cégek betelepülése lassul, így nem jönnek létre új munkahelyek; - a turisztikai fejlesztés üteme lelassul - a kulturális örökségek nem kellő mértékű kihasználtsága - Közlekedési fejlesztések elmaradása - növekszik a gépjármű-használók részaránya; - a gépjármű-használók növekedése okán a közösségi közlekedés háttérbe szorul, amely fenntartási problémákat okoz - az egyre intenzívebb csapadékmennyiség az árkok hiánya valamint a meglévők nem megfelelő, hiányos karbantartása miatt növekszik az elöntés veszély - a városi csatornahálózat nehezen kezeli a szélsőséges csapadékmennyiséget

3.2. Eltérő jellemzőkkel rendelkező városrészek

3.2.1. A városrészek kijelölése

Vác város földrajzilag és funkcionálisan tagolt városszerkezete alapvetően igényli az eltérő, városrészi megközelítés alkalmazását. A városrészek lehatárolásával lehetővé válik, hogy önálló, az adott településrész funkciójához igazodó fejlesztési célok kerüljenek meghatározásra. Vác városrészei tükrözik a szerves

történelmi fejlődés meghatározottságait és hagyományait, figyelembe veszik a tervezés és a statisztikai adatgyűjtés szempontjait, továbbá megfelelő keretét jelentik a városfejlesztésnek is, biztosítva a fejlesztési akcióterületek integrációját. A Vác Város Településszerkezeti Terve és Vác Város Építési Szabályzata és Szabályozási Terve kijelöli a városrészek határát és területét. Az egyes városrészek közül kiemelésre kerülnek a vegyes övezetbe sorolt területek, melyek részletes elemzésére, SWOT elemzésére is sor kerül. A lakóövezeti városrészek esetében a főbb tendenciák kerülnek bemutatásra.

Vác városa 8 fő városrészből áll (Alsóváros, Belváros, Kisvác, Deákvár, Derecske, Márialiget, Sejce és Václiget), melyek egyes jellemzőik alapján még tovább bonthatók kisebb területi egységekre is. A statisztikai adatok is a kisebb egységekre vonatkozó részletes bontásban állnak rendelkezésre, melyek alapján 19 városrész különíthető el a város beépítésre szánt területén belül:

- 1. Alsóváros védett területe, 2. Alsóváros-Burgundia, 3. Alsóváros nem védett területe
- 4. Belváros
- 5. Kisvác-Buki és Kisvác-Kőhíd, 6. Kisvác-Iskolaváros, 7. Kisvác-Limbus, 8. Kisvác további védett területe, 9. Kisvác további nem védett területe
- 10. Deákvár-Téglaház és Deákvár-Szentmihály, 11. Deákvár-Altány, Deákvár-Papvölgy és Deákvár-Bácska, 12. Deákvár-Törökhegy, 13. Deákvár belső területei, 14. Deákvár-Kertváros, 15. Deákvár déli része
- 16. Derecske
- 17. Márialiget
- 18. Sejce (Kissejce külterület)
- 19. Václiget

3.2.2. Városrészek adottságainak összehasonlító elemzése

Gazdasági jellemzők

Vác városrészeinek gazdasági összehasonlítása a kiskereskedelmi üzletek és a vendéglátóhelyek számára támaszkodik. A kereskedelmi üzletek és a vendéglátóhelyek egyaránt a kisebb népesség Belvárosban koncentrálódnak mintegy 40%-ban, ugyanakkor Alsóváros és Deákvár inkább a vendéglátásban és a kereskedelem terén rendelkezik jelentősebb kiegészítő gazdasági pozíciókkal. A külterületi részek közül Derecskén a legtöbb a regisztrált vállalkozások száma, valamint a kiskereskedelmi egységek száma és a vendéglátóhelyek száma is itt a legnagyobb Márialigethez és Sejcéhez képest.

Lakosságszám és korszerkezet

A városrészek egymáshoz viszonyított népességeloszlása szerint Deákváron éltek legtöbben 2011-ben (14.414 fő), kevesebben az Alsóvárosban (8657 fő) és a Belvárosban (5673 fő), a váci teljes lakónépességéhez képest 8 % arányban Kisvácott (3239 fő), míg a külvárosi részekben a legkevesebben, külterületeken összesen 718 fő élt. Míg a városközponti, nagyobb lakosszámú területek népessége 2001-hez képest csökkent, addig Kisvác népessége növekvő tendenciát mutat (2001-hez képest a lakosszám közel 300 fővel nőtt).

Az egyes városrészek népességének korszerkezetében jelentősebb eltérések tapasztalhatók. A gyermekkorúak (0-14 év) aránya a Belvárosban a legalacsonyabb (11,7%), míg a belterületi városrészek közül itt az egyik legmagasabb a 60 éven felüliek aránya (24,4%). Ezt az arányt kis mértékben Alsóváros (24,6%) lépi túl, így ezen a területen számlálható a legnagyobb arányú, 60 év feletti lakosság. A belterületi városrészek aktív korú lakosságának arányai közel megegyeznek a váci arányszámmal (62,9 %). Továbbá megállapítható az is, hogy a külterületeken - Václiget városrész kivételével - inkább a fiatal lakosság a túlréprezentált. Külterületen Václigeten a legmagasabb az időskorúak aránya, 26,6%, mely átlaghoz képest magasnak tekinthető. Hasonlóan magas arány tapasztalható emellett a belterületen, Deákvár és Alsóváros egyes részeiben is. Összességében is Alsóváros és a Belváros lakónépessége a leginkább előregedett az időskorúak kiemelkedően magas aránya következtében.

Ha a lakások számának városrészi megoszlását figyeljük meg, akkor megállapítható, hogy a legtöbb lakás Alsóvárosban és Deákváron található, amely nem is meglepő, hiszen ezen a két területen található a város két lakótelepi része. Egy lakásban városi átlagban 2,3 fő lakik. Ehhez képest a külterületi részeken kicsit nagyobb a zsúfoltság, itt 2,5 és 2,6 fő közötti adatok is jellemzőek, vagyis kevesebb lakásra több lakos jut.

A lakások komfort fokozatának városrészenkénti megoszlása szerint az alacsony komfortfokozatú lakások Kisvácon (Iskolavárosban 25%, összesített átlagban 9,7%) sokkal jobban elterjedtek, mint a belterület többi városrészében. Legkedvezőbb értékek Deákváron jellemzőek (2,8%), melytől kicsit nagyobb az alacsony komfortfokozatú lakások aránya Alsóvárosban (3,9%), és a Belvárosban (4,3%). A külterületeken együttesen a legmagasabb az alacsony komfortfokozatú lakások aránya (26%) a váci átlagos arányhoz képest (3,4%) kimagaslóan kedvezőtlen érték. A külterületi városrészek közül a legmagasabb arány Václigeten figyelhető meg.

Iskolai végzettség és foglalkoztatottság

A lakónépesség végzettségi viszonyai alapján szintén jelentősek Vácott a városrészi eltérések. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők arányaiban a városi átlagnál felülreprezentáltak a belvárosi, a deákvári és a kisváci részeken is, a külterületeken pedig (Derecske, Márialiget, Václiget és Sejce esetében) az aktív korúak esetében ez az arány 23-31% között mozog.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya jóval magasabb a belső területeken. A Belvárosban a legmagasabb (28,2%) ez az arány; nem sokkal alacsonyabb Alsóvárosban (26%). A külterületi városrészekben nagyon változó, de Derecske kivételével (18%) jellemzően igen alacsony a felsőfokú végzettségűek aránya: 4 és 12% közötti értékeket mutat.

A foglalkoztatott nélküli háztartások 2011-es aránya szerint a Belváros háztartásainak 37,6%-ában egy foglalkoztatott sincs, szintén magas a kisváci 35,6 %-os arány. A városi átlag (34%) felett vannak e mutató tekintetében Václigeten, és az egyéb külterületen élők is. Mindez újfent a belső és a külterületi városrészek lakónépességének kedvezőtlenebb szociális helyzetére utal: az egyedülálló foglalkozás nélküliek, valamint a munkanélküli és inaktív családfőkkel rendelkező családok magasabb arányú jelenlétére a lakóközösségekben.

A foglalkoztatottak aránya az aktív korúakon belül szintén a Belváros kedvezőtlen helyzetét emeli ki a belterületi városrészek közül, mivel itt a legalacsonyabb a foglalkoztatottak száma és itt a legmagasabb az inaktív és eltartottak - illetve a nem háztartásban élők – aránya. A belterületi Alsóváros mutatói jobb

(60,9 %), Deákvár (57,7 %) mutatói kicsit kedvezőtlenebbek a váci összesített számaránynál (60,1 %). A külterületeken szűkebb ugyan az aktív korúak csoportja, ugyanakkor közülük arányaiban kevesebben rendelkeznek valamilyen típusú rendszeres jövedelemmel.

A szegregációt jelző mutató a „legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők az aktív korúakon belül” is. A Belváros (11,4%) - ezen belül is bizonyos lakótömbök - helyzete a legkritikusabb. A külterületek közül Derecske mutatója (20,8%), amely jóval meghaladja az egész városra vetített 7,7%-ot, amely még így is azt jelenti, hogy Vác lakosságának több mint tizede beleesik ebbe a szegregációval veszélyeztetett rétegbe. Alsóvárosban és Deákváron az átlagosan magas iskolai végzettség sokat javít az elkülönülés mértékén annak ellenére, hogy lakóterületi rehabilitációra leginkább rászoruló területek itt vannak.

3.2.3. Az egyes városrészek részletes bemutatása

Alsóváros

Alsóváros a Dunapart-volt tenispálya déli oldala - Vár lépcső - Géza király tér - Budapesti fő út - Iskola utca - Szent Miklós tér - Flórián utca - Honvéd utca - vasút - Alsóvárosi temető déli határa - Derecske utca - Duna part által határolt területen fekszik. Területe három egységre osztható, melyek az Alsóváros védett területe, a nem védett területe, valamint az önálló nevet hordozó Burgundia. Ez utóbbi a belvárossal szomszédos területnek része. A Burgundia rész zárt sorú beépítésű, magas népsűrűségű, szlomosodással veszélyeztetett terület. A hagyományos bérházas lakóövezet egységes historizáló házállományával és kis tereivel Vác egyik jellegzetes városrésze, mely felépülte óta szinte teljes épségben megőrizte hagyományos arculatát.

Az Alsóváros Vác második legnagyobb lakosságszámú városrésze, ahol a 60 év felettiek száma magasabb, mint a 14 alatti gyermekeké, tehát egy öregedő városrésztől beszélünk.

Az Alsóváros Duna-parti sávját Burgundiának nevezték el a Gizella királynéval érkezett telepések emlékére. A Burgundia rész zárt soros beépítésű, magas népsűrűségű, slumosodással veszélyeztetett terület. A hagyományos bérházas lakóövezet egységes historizáló házállományával és kis tereivel Vác egyik jellegzetes városrésze, mely felépülte óta szinte teljes épségben megőrizte hagyományos arculatát.

A rendszerváltást megelőző időszakban az elmulasztott felújítások miatt erőteljes slumosodás indult be, a városrész számos bérháza igen rossz állapotban van. Az itteni lakások ugyanakkor nagyobb méretűek és zömében magántulajdonban vannak, kevesebb épület maradt tisztán önkormányzati tulajdonban.

Az elmúlt évtizedben az ingatlanárak emelkedése miatt a területen a lakások felértékelődtek. A pozitív jelenségek mellett az utcakép, a korábban egységes, historizáló városszövet már számos helyen itt is megbomlott.

A városrész központi fekvésű, jó tömegközlekedési kapcsolatokkal rendelkezik, emiatt egyre inkább keresett lakóterület. A közterületek száma és állapota átlagos, a zöldfelületek aránya alacsony, állapotuk közepes.

Az Alsóvárosi részen, a Földváry tér környékén lakótelep (Földváry lakótelep) épült a '60-as, '70-es években ide települt gyárak dolgozói részére. A 4 - 10 emeletes panelházak között kevés zöldterület található. A népesség összetételére elmondható, hogy a középkorúak aránya jelentős, illetve itt él a legtöbb alacsony jövedelmű család. Tekintettel arra, hogy a panellakások általában központi fűtésűek - a lakások alacsony értéke ellenére a fenntartásuk mégis sokba kerül - számos család igényel az önkormányzattól lakásfenntartási támogatást. A lakásfenntartású célú támogatások mellett, sokan kérnek gyermekük számára segítyt, illetve jelentős az átmeneti, vagy krízissegélyezettek száma. Csekély számú roma lakosság is él a lakótelepen. Ezen a lakótelepen van Vác legnagyobb létszámú általános iskolája, hova 600 gyermek jár, nemcsak a lakótelepről, hanem a város külterületeinek számító Derecskéről és Máriaudvarról is.

A városrész SWOT - elemzése

Erősségek

- Jelentős épített örökség
- Turisztikai vonzerő
- Magas a köz- és magánszolgáltatások száma
- Lakásállomány megfelelő minősége
- Magas a foglalkoztatottak aránya

Gyengeségek

- Gyenge idegenforgalmi marketing Parkolás nem megoldott mindenhol
- Kevés zöldfelület

Lehetőségek

- Gazdasági aktivitás fokozása
- Zöldfelületek rehabilitációja

Veszélyek

- Szegregáció nem megfelelő kezeléséből adódó veszélyek
- Épített örökség állagának romlása

Belváros

Belváros a Dunapart-volt tenispálya déli oldala - Vár lépcső - Géza király tér - Budapesti fő út - Iskola utca - Szent Miklós tér - Flórián utca - Honvéd utca - vasút - Lemez utca - Zrínyi utca - Füredi Mihály utca - Köztársaság út - Kórház utca - Duna part által határolt területen fekszik. A város magját jelentő területen önálló névvel rendelkezik a Belváros - Tabán.

Vácott az Európa-szerte ismert többsejtű településszerkezet alakult ki, melynek magja a hajdani vár volt. Itt a tatárjárás után emeltek kővárat a korábbi földvár helyett. A vár előtt, a mai Géza király tér helyén volt a piactér, körülötte jött létre a váralja (suburbium). A váraljától északra a németek új városrészt (Német város) hoztak létre. Ma ebből a két területből áll a Belváros, melyet a Csányi körút, a 2. számú főút váci szakasza szel át.

A Belvárosban a zömében barokk műemlékek és védett épületek, épületegyüttesek kiemelkedő építészeti

értéket képviselnek. Jelenleg az épületek állapota, megjelenése, homlokzata és belső tartalma, funkcionalitása igen eltérő, akárcsak a lakosság összetétele.

A Belvárosban helyezkedik el Vác közoktatásának és felsőoktatásának nagy része, jelentős múzeumok és intézmények is találhatóak itt, valamint nagyvonalú polgári lakásokat tartalmazó épületek. Itt található az Apor Vilmos Katolikus Főiskola, a Piarista Gimnázium és Kollégiuma. A közintézmények többsége itt van, arányaiban kevés a lakás célú ingatlan, amelyek azonban összkomfortosak. Ezen a területen 2006-ban már megindult megújulás és funkcióváltás folyamata, új identifikációs-kulturális elemekkel történő bővítése, és egységes örökségvédelmi kezelése, kiegészítve a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztésével. A kisvárosias városrészt 5673-an lakják állandó jelleggel (2011-es KSH adat alapján), kiemelkedő arányban elöregedő, nyugdíjas és rendszeres jövedelemmel nem rendelkező egyedülálló lakosság, míg a gyermekkorúak aránya itt a legalacsonyabb a városban. Rendszeresek erre a területre igényelt szociális segélyek melyeket elsősorban lakásfenntartási támogatásra, átmeneti segélyre és ápolás díjra adták ki.

A városrész megközelíthetősége kiváló mind tömegközlekedéssel, mind közúton. A belső forgalom gyakorta egyirányú, részben csillapított, részben korlátozott. A közterületek és az épületek állapota zömében leromlott annak ellenére, hogy az utóbbi időben több közterületen is voltak felújítások, a kisebb utcák útjai rossz állapotban vannak. Főképp a magántulajdonba került védett lakóépületek és környezetük állagának romlása miatt kedvezőtlen a lakókörnyezet állapota, mivel nem képződik elegendő saját forrás felújításukhoz.

A városrész klasszikusan vegyes használatú terület, amely jelentős szerepet tölt be Vác és a közeli Budapest kulturális, kereskedelmi, oktatási, egyházi, igazgatási és idegenforgalmi funkcióiban, több országos és fővárosi jelentőségű intézménnyel, ugyanakkor kiterjedt lakóövezet is. Hosszú távon e funkciók megőrzése és erősítése a célja a városrésznek.

A városrész SWOT - elemzése

Erősségek

- Központi elhelyezkedés
- Védett épületek, épületegyüttesek kiemelkedő építészeti értékkel
- Nagyszámú közintézmény
- Jelentős kereskedelmi - és szolgáltatóközpont
- Turisztikai - kulturális vonzereje nagy
- Nagy számú közoktatási infrastruktúra

Gyengeségek

- Elöregedő lakosság
- Jelentős környezeti terhelés
- Rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya magas
- Parkolási és közlekedési problémák
- Duna komp miatt jelentős gépjármű forgalom

Lehetőségek

- Közösségi terek létrehozása

- Idegenforgalom erősítése
- Városrehabilitációs tevékenységek folytatása
- Gazdasági aktivitás növelése

Veszélyek

- Elöregedő lakosság
- Forgalom káros hatásainak növekedése

Kisvác

Kisvác a belváros északi határától a város északi belterületi határáig húzódik. A Vasút - Lemez utca - Zrínyi utca - Füredi utca - Köztársaság út - Kórház utca - Duna part - Tópart utca - Belterületi határ - K híd utca - Belterületi határ - Balassagyarmati út - Vasút által határolt városrész, melynek 5 önálló névvel rendelkező része van: Kisvác - Limbus, Kisvác - Krakó, Kisvác - Buki, Kisvác - Iskolaváros, Kisvác - Kőhíd.

Ma már Kisvácot is a történelmi városrészként emlegetik, melyet a protestánsok alapítottak az ellenreformáció idején, miután kiűzettek a városból és az északi parton telepedtek le. Ezt a városrészt a Dózsa György út és az Árpád út (2-es főút) osztja három részre, melyek párhuzamosak a folyóval, északi határán épült meg a régi laktanya a Szerűs kertben, melyet megszüntettek még a szocializmus alatt, mára már rekultiválták a területet, egy része az iskolapark, a szélső területein ipari telephelyek, Tüzép telepek és autószaalonok találhatóak.

Kisvác a Duna és a vasút közé van ékelve, itt a vasút mellett több gyár is épült. A városrész területének még hasznosítatlan részének felhasználása barnamezős beruházásként, lakásépítést terveznek.

Kisvác-Limbus része Vácnak a szlömösödéssel egyik leginkább veszélyeztetett része. A többségükben zártos, sűrű beépítésű terület alacsonyabb, zömében földszintes házakkal beépített, melyek udvarai szűkek, sötétek.

Ebben a városrészben a legnagyobb az alacsony komfortfokozatú lakások aránya, a lakások mintegy egyharmada fürdőszoba nélküli, egyszobás kislakás. A városrészben a megélhetés mellett sokaknak kiemelkedési lehetőséget nyújtanak a kereskedelem többé vagy kevésbé legális formái.

Kisvác - Krakó része a református családok lakóhelye napjainkban is. Az itt élő családok erős rokoni szálakkal kötődnek egymáshoz, a nagy közösségi szellemnek köszönhetően önkormányzati segítyezésre, szociális ellátásra kevésbé van szükségük az itt lakóknak.

Kisvác népessége, mint a belsőbb részé is, szintén csökkenő; közepes és alacsony státusú, alacsony iskolai végzettségű, sokszor szociálisan hátrányos helyzetű, de a cigányság térnyerésével összefüggésben fiatalodó is. A hosszabb ideje itt él roma családokra jellemző, hogy már teljesen beilleszkedtek a városrész életébe, ugyanakkor az újonnan vidékről felköltözött, jellemzően nagy létszámú családok még nem, körükben gyakoribb a deviancia.

A városrész külső elérhetősége közúton és tömegközlekedéssel kiváló, a parkolási lehetőségek kedvezőtlenek, bár jobbakként, mint a belső részeken.

A városrész SWOT - elemzése

Erősségek

- Kereskedelmi és ipari funkciók jelenléte
- Jó tömegközlekedési ellátottság
- Közintézmények nagy száma

Gyengeségek

- Jelentős környezeti terhelés
- Kevés zöldfelület
- Magas az alacsony komfortfokozatú lakások aránya

Lehetőségek

- Szegregáció kezelése
- Közösségi terek kialakítása és fejlesztése
- Szociálisan rászorulóknak képzése
- Közszolgáltatások színvonalának javítása

Veszélyek

- Romló környezeti állapot
- Lakásállomány romlása
- Növekvő inaktivitás
- Szegregáció veszélye bizonyos területeken

Deákvár

A legnagyobb földrajzi kiterjedésű belterületi városrész a Vasút - 0244/4 út - 0253/2 út - 5911 út - Gombási út - M2 út-0287/2 út - belterületi határ között helyezkedik el. Deákvár a következő részekből áll: Deákvár - Szentmihály, Deákvár - Téglaház, Deákvár - Altány, Deákvár - Papvölgy, Deákvár - Bácska, Deákvár - Törökhegy, Deákvár - Óváros, Deákvár - Lajostelep, Deákvár - Kertváros.

A Belvárostól északkeletre kezdett el a város terjeszkedni, a dombokra, melyet Deákvárnak neveztek el az itt várostromosat játszó deákokról, ez a név később az egész vasúton túli részre ráragadt. Ez régen a város üdülő övezete volt, több polgári kúria és hétvégi ház is épült, melyek közül néhány még ma is áll. Ettől Kisvác irányában jött létre a két világháború között Lajos-telep, majd északra alakult ki a Deákvári lakótelep (Petőfi lakótelep), amely még ma is kizárólag lakóövezet, egy-két emeletes házakkal. 1970 után ettől északkeletre jött létre a Gombási úti lakótelep (Radnóti telep), mely a város legfiatalabb övezete. A szocializmusban több kétemeletes lakóépületet emeltek itt, ez ma már kertvárosi övezet.

A település térbeli terjeszkedése során a belterületek folyamatosan kiterjedtek a valamikori külterületekre: a régi telkek és veteményesek helyén új kertvárosi övezet van kialakulóban, Törökhegyen és az úgynevezett Kertvárosi részen.

Fontos egészségügyi központ funkciót lát el ez a városrész, hiszen itt található a Jávorszky Ödön Kórház, amely, mint a térség súlyponti kórháza.

Deákváron található a Kárász u. - Bottyán u. - Szivárvány u. - Somogyi utca által határolt szegregátum, amely valójában három lakóházat jelent.

A városrész SWOT - elemzése

Erősségek

- Jól kiépített egészségügyi és szociális ellátórendszer
- Magasan kvalifikált lakosság
- Magas foglalkoztatási arány
- Alacsony a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya
- Jó közlekedési kapcsolatok és közintézményi ellátottság

Gyengeségek

- Magas a szociális ellátottak aránya
- Városrész központi szerepet ellátó Deákvári főtér nem megfelel állapotú
- Nagy átmenő forgalom a Belváros és az M2 út között

Lehetőségek

- Új városrészi alközpont kialakítása
- Zöldfelületek rehabilitációja Lakótelepek humanizációja

Veszélyek

- Vállalkozások száma csökken
- Növekvő környezeti terhelés

Derecske

Az Alsóvárostól délre fekvő területen új ipari létesítményeket alakítanak ki. Az alsóvárosi temetőn túl található. Lakóterületei infrastrukturálisan ellátottak.

A városrész óvodával, alapfokú oktatási intézménnyel nem rendelkezik, azonban a közeli belvárosi területeken ezek elérhetők.

A település déli részén húzódik a váci Duna - híd és az M2 utat összekötő út, amely a terület felértékelődését hozza magával.

Derecske területén található két szegregátum: a Csatamező dűlő és a Dr. Csány L. körút határolásával, valamint a Pásztor utca és a Külső Rádi úttal határolt részen mutatható ki adatokkal olyan szegregátum, amelyekhez kapcsolódó beavatkozás az anti - szegregációs programban lesz részletesen taglalva.

A városrész SWOT - elemzése

Erősségek

- Ipari - kereskedelmi tevékenységre alkalmas területek nagy száma

Gyengeségek

- Szegregált terület jelenléte

- Kevés számú közigazgatási funkció

Lehetőségek

- Lakóterületek fejlesztése
- Duna - híd által generált felértékelődés
- Közút hálózat fejlesztése
- Zöldfelületek revitalizációja

Veszélyek

- Csökkenő lakosságszám
- Szegregált terület problémáinak nem hatékony orvoslása

Márialiget (külterület)

Derecskétől keletre található városrész Márialiget, mely zömében mezőgazdasági és felparcellázható terület. Vác külső, szórt elhelyezkedésű lakóövezeti területe (külterületi lakott hely). Volt mezőgazdasági termelőközpontokban a mezőgazdaság dominál, azonban jelentős ipari-szolgáltató aktivitás nem valósul meg a területen. Elsősorban a dűlőutak fejlesztésére, néhány helyen villamosításra van szükség.

A városrész SWOT - elemzése

Erősségek

- Magas a zöldfelületek aránya
- A város déli részének folyamatos fejlődése indulhat meg

Veszélyek

- Infrastruktúra kiépítésének az elmaradása

Gyengeségek

- Alacsony infrastrukturális ellátottság
- Magas az alacsony komfortfokozatú lakások aránya
- Alacsony népességszám

Lehetőségek

- Lakóövezetek kialakítása
- Közütemi infrastrukturális fejlesztések gyorsítása
- Közlekedési infrastruktúra fejlesztése

Sejce (külterület)

Vác legészakibb területe Sejce. Kevesen lakják, állandó lakossága a 2011-es KSH adatok alapján: 154 fő. akik jellemzően a Cementgyár dolgozói. Lakóterülete infrastrukturálisan ellátott. Az utak és járdák burkolatának fejlesztése szükséges. Jelentős közösségi, gazdasági és igazgatási funkciói nincsenek.

A városrész SWOT - elemzése

Erősségek

- Szabad felparcellázható földterületek száma magas
- Ritka beépítésű, természeti környezet

Veszélyek

- Lakókörnyezete állapota, életminőség romlik
- Elvándorlás, elnéptelenedés

Gyengeségek

- Várossal való kapcsolat nem kielégítő
- Közintézmények hiánya

Lehetőségek

- Családi házas övezet kialakítása
- Infrastrukturális fejlesztések folytatása

3.3. A szegregátumok helyzetelemzése

A Stratégia részét képező Antiszegregációs Terv részletes elemzést tartalmaz. Ehelyütt ennek kivonatát közöljük.

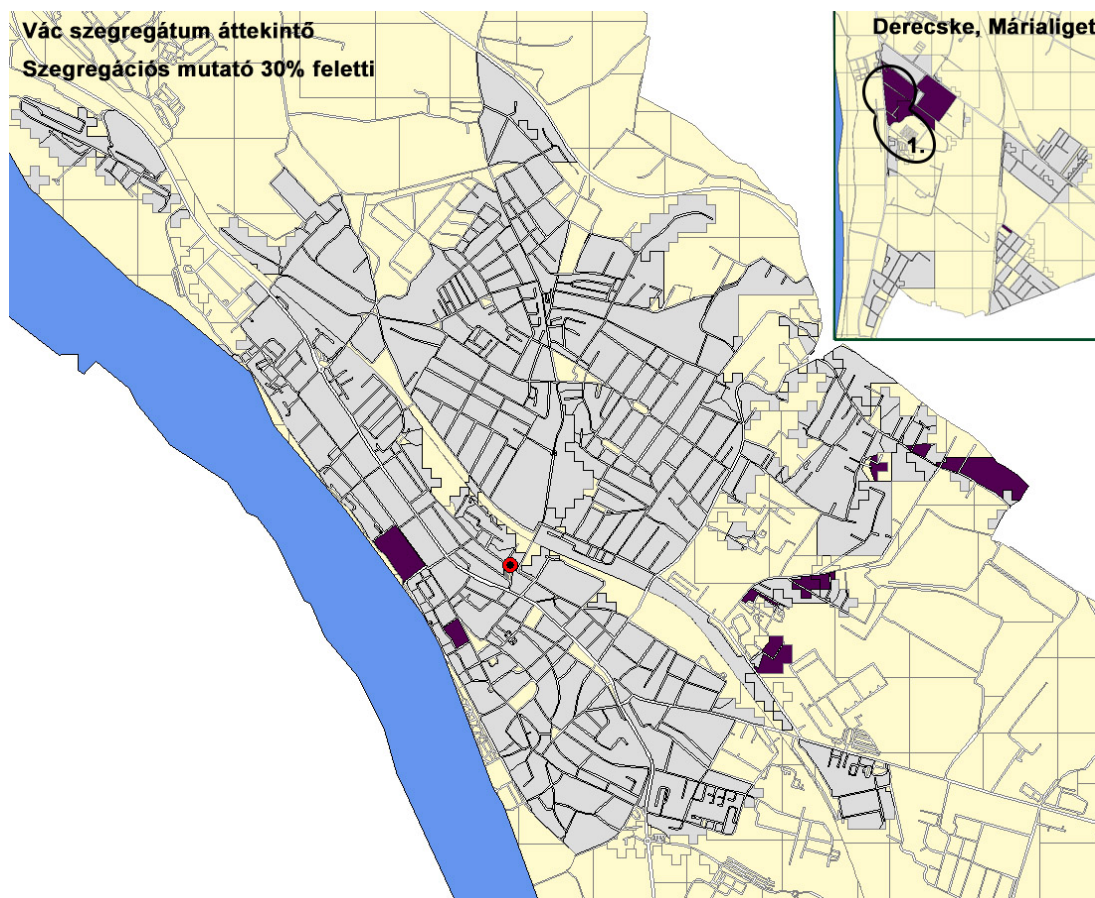
A KSH alkalmazott módszertana alapján a 2011. évi népszámlálási adatokon alapulva egy veszélyeztetett és egy szegregátum terület került kijelölésre Vácon. A veszélyeztetett területen a szegregációs mutató értéke 30-34% közötti, míg a szegregátum területen 35% feletti.

A veszélyeztetett terület: Csatameződűlő (Külterület).

A szegregátum határai: Bolgár u. - Makay I. u. - Csatamező út - Galsai K. E. u. vonaláig – Deres út - Szent L. út.

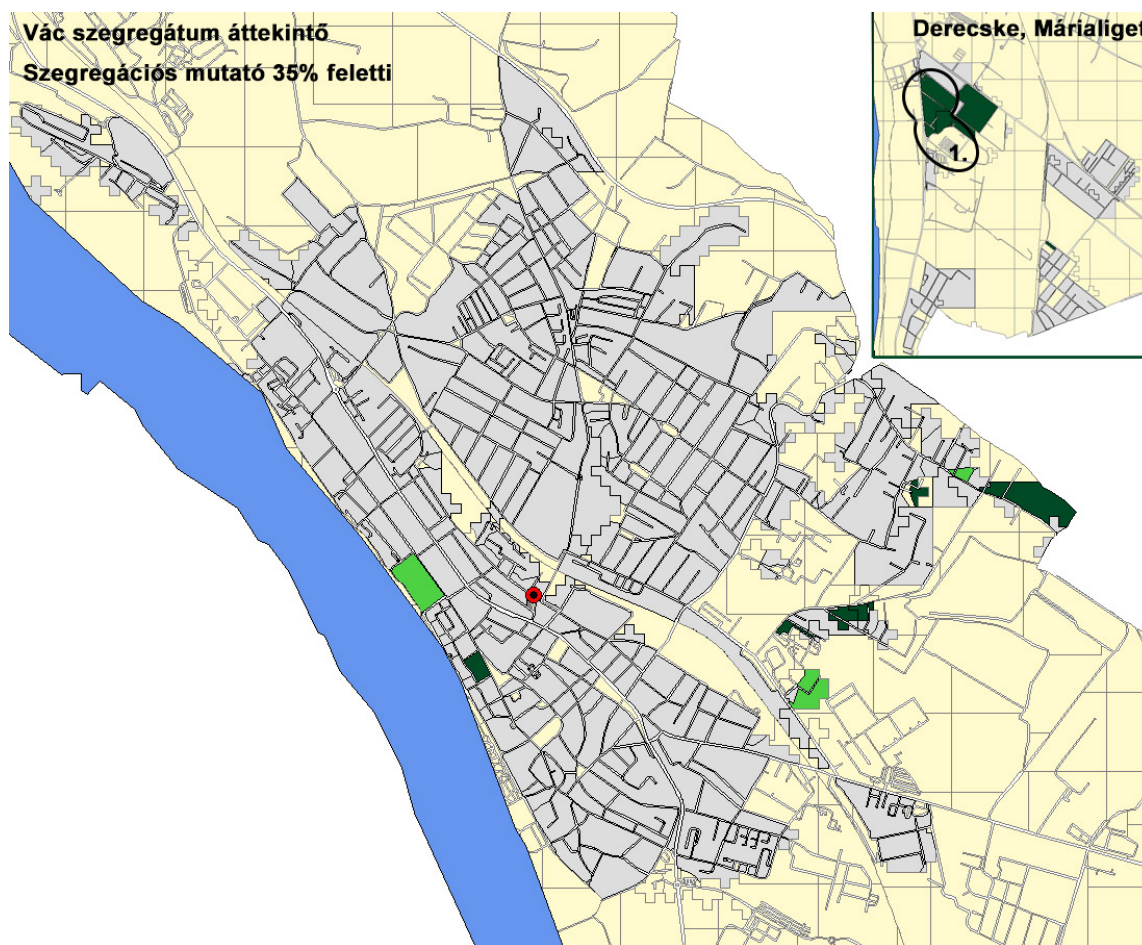
(Forrás: KSH adatszolgáltatás)

51. ábra - Vác veszélyeztetett és szegregátum területei

Forrás: KSH adatszolgáltatás

52. ábra - Vác szegregátum területe

Forrás: KSH adatszolgáltatás

A korábbi IVS (2008) nem tartalmazza az Anti-szegregációs Tervet (ASZT), illetve a Helyi Esélyegyenlőségi Program ugyan hivatkozik az ASZT-re, de részleteket nem közöl. Ebből kifolyólag nem lehet megállapítani a veszélyeztetett és szegregátum terület kiterjedésében esetlegesen bekövetkező változásokat. Információ értékű a Helyi Esélyegyenlőségi Programban (2013-2018) olvasható tényszerű megállapítás, amelyet a jelen dokumentumban is kötelező érvényűnek lehet tekinteni, és amely az Önkormányzat a kérdéskörrel kapcsolatos évek óta fennálló álláspontját is képviseli.

Ezen Európai Unió elv, és magyarországi törvényi meghatározások alapján Vác városában szegregátumnak nevezett településrész nem található.

a) a telep/szegregátum mint lakókörnyezet jellemzői (kiterjedtsége, területi elhelyezkedése, megközelíthetősége, lakásállományának állapota, közműellátottsága, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségei, egyéb környezet-egészségügyi jellemzői stb.)

Nem releváns.

b) a telepen/szegregátumokban élők száma, társadalmi problémák szempontjából főbb jellemzői (pl. életkori megoszlás, foglalkoztatottsági helyzet, segélyezettek, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya, stb.)

Nem releváns.

c) szegregációval veszélyeztetett területek, a lakosság területi átrendeződésének folyamatai

Nem releváns.

⁹ Útmutató az Anti-szegregációs terv kidolgozásához, In: Városrehabilitáció 2007-2013-ban, Kézikönyv a városok számára, 2007. október, Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Területfejlesztési és Építésügyi szakállamtitkárság 117. o.

Vác Város Helyi Esélyegyenlőségi Program részlete a szegregátumokra vonatkozóan (2013)

Forrás: Vác Város Helyi Esélyegyenlőségi Program (2013-2018) 34. oldal

A HEP 2013-ban foglaltak ellenére a KSH adatszolgáltatása, valamint a helyi illetékesekkel folytatott konzultáció, illetve a terepszemle során tapasztaltak alapján a továbbiakban szükséges a veszélyeztetett és szegregátum terület részletesebb bemutatása és elemzése. Jelen dokumentum eredményei, megállapításai, részben javaslatai felhasználhatóak a jövőben a Helyi Esélyegyenlőségi Program kétévenkénti kötelező aktualizálásához, megújításához és felülvizsgálatához.

Veszélyeztetett terület bemutatása

Csatamező dűlő Vác külterülete, ahol a KSH 2011. évi népszámlálási adatai alapján a szegregációs mutató 30-34% közötti. A KSH által kijelölt veszélyeztetett területen 90 lakos él, 33 lakásban/házban. A fiatalok aránya 14,4%, ezt 4,5 százalékponttal haladja meg az időskorúak, vagyis a területre inkább érvényes az idősödés jelensége. Az itt lakó népességre inkább igaz a hátrányosabb társadalmi-gazdasági helyzet: magasabb az alacsony iskolai végzettségűek aránya, nagyon kevés a diplomás, az aktív korúak több mint 70%-a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezik, a háztartások felében nincs foglalkoztatott, aki dolgozik, túlnyomó részt alacsony presztízsű munkát végez, a munkanélküliségi arány 33% és legalább a 80%-uk tartósan állástalan. A kedvezőtlen munkaerő-piaci pozícióhoz rosszabb lakáskörülmények párosulnak a veszélyeztetett területen: a teljes lakásállomány 21,2%-a alacsony komfort fokozatú, hasonló arányt képviselnek a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások, és az összes lakás 12,5%-a egyszobás.

A veszélyeztetett területet összehasonlítva a szegregátummal megállapítható, hogy a legtöbb szempont szerint kismértékben, de jobb, kedvezőbb helyzete tapasztalható. Ugyanakkor a váci átlagokhoz mérten egyértelmű a veszélyeztetett terület hátránya: a váci lakosság 0,3%-a él itt, és a váci lakásállomány 0,2%-a található itt. Vagyis, a város egészéhez viszonyítva igen kis kiterjedésű területről van szó.

A veszélyeztetett terület a szegregátum közvetlen közelében, szomszédságában található: lényegében a szegregátum Csatamező úti folytatásaként értelmezhető. Ez a terület tehát a Szent László útból kiinduló Csatamező út vége, elnevezésében Csatamező dűlő.

Az 1. számú szegregátum részletes helyzetelemzése

Általános helyzetkép

A KSH által a 2011. évi népszámlálási adatok alapján körülhatárolt szegregátum Derecske városrészben található, Csatamező településrészen.

A körülhatárolt terület Vác külső területéhez tartozik, amely egykor ritka beépítésű volt és legnagyobb részt lakófunkcióval rendelkezett. Az utóbbi 7-8 évben azonban megfigyelhető a város térbeli terjeszkedése a Szent László út irányába, így már Václiget városrész közelebb van a szomszédos Sződligethez, mint Vác központi területeihez. Az elmúlt évek tendenciái alapján főként kiskereskedelmi funkció települt a város szélére (pl. hipermarketek, üzletláncok), valamint egyéb gazdasági funkciók jelentek meg a Budapest felől a városba beérkező útvonal mentén. Mindezek eredményeként az egykor lakóterület vegyes funkciójú területté vált: a Szent László út mentén, valamint az onnan Derecske belső részeibe bevezető utak (pl. Gödöllői út, Bolgár utca) kezdeti szakaszán elsődlegesen már nem a lakófunkció dominál. Megfigyelhető, hogy a belső részek felé vezető nagyobb utak kezdeti szakasza aszfaltozott vagy murvás, majd a gazdasági funkciók ritkulásával már a földút jelleg dominál. A Szent László út mentén több szakaszon nincsen járda. A terület belső részeiben csak földút található, és ezek az utak már keskenyebbek, nehezebben járhatóak. Összességében a város periferikus fekvésű részében található a szegregátum.

53. ábra - Vác szegregátum területének földrajzi elhelyezkedése

Forrás: KSH adatszolgáltatás

34. táblázat - Vác veszélyeztetett és szegregátum területeinek adatai (2011)

Mutató megnevezése	Vác összesen*	1. szegregátum (Bolgár u. - Makay I. u. - Csatamező út - Galsai K. E. u. vonaláig - Deres út - Szent L. út)	Csatameződűlő (Külterület)
Lakónépesség száma	33831	113	90
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	14,2	23,0	14,4
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	62,9	59,3	66,7
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	22,8	17,7	18,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	12,2	67,2	43,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	23,1	6,1	3,2
Lakásállomány (db)	14646	40	33
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	3,4	12,5	21,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	35,6	76,1	61,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	7,7	59,7	33,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	60,1	23,4	35,4
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	34,3	62,5	54,5
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	32304		
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	30,6	55,0	54,2
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	52,8	68,1	60,0
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	9,7	44,4	33,3
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	5,6	27,8	22,2
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	2,7	3,1	21,9
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	9,8	12,5	12,5

Forrás: KSH adatszolgáltatás

Megjegyzendő, hogy a városban több pontszerű terület is megfigyelhető elszórtan, amelyek hátrányos helyzetű, sérülékeny társadalmi csoportokat érintenek. Ezek a területek általában egy-egy utcát, vagy adott utcában néhány családot, háztartást jelentenek. Ilyen területek például:

- Külső Rádi út
- Kölcsey utca

- Vám utca
- Béke út

(Forrás: Önkormányzati megbeszélés – 2015. április 22.: résztvevők – Vác Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztály Főépítész Iroda főépítész munkatárs és települési koordinátor, Vác Polgármesteri Hivatal Intézményfelügyeleti és Humán Osztály osztályvezető, Vác Polgármesteri Hivatal Intézményfelügyeleti és Humán Osztály szociális előadó)

Ábrajegyzék

1. ábra - Az ország jövőképe és fejlesztési célrendszere a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepcióban
2. ábra – Nemzeti célok kapcsolódása az Uniós célokhoz
3. ábra - Prioritások és fejlesztési tématerületek a Nemzeti Fejlesztés 2030 koncepcióban
4. ábra – Budapest vonzáskörzete a Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentumban
5. ábra - A „sikeres város” stratégiájának alapelemei a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 dokumentumban
6. ábra - A koncepció átfogó, stratégiai és horizontális céljai
7. ábra - Vác az OTRT szerkezeti tervében
8. ábra - Vác a BATRT szerkezeti tervében
9. ábra - A BATrT korlátozó övezeteinek Vácot érintő lehatárolása
10. ábra - Lakónépesség alakulása (2000-2013) (fő)
11. ábra - Állandó népességen belül a 0-14 évesek aránya (%)
12. ábra - Állandó népességen belül a 60-x évesek aránya (%)
13. ábra - Öregségi mutató (száz 0-14 évesre jutó 60-x éves) (%)
14. ábra - Természetes fogyás, szaporodás
15. ábra - Vándorlási egyenleg alakulása (ezrelék)
16. ábra - A cigány (romani, beás) etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya (%) - 2011
17. ábra - Érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebbek arányában (%) - 2011
18. ábra - Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában - 2011
19. ábra - Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%) - 2011
20. ábra - Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) - 2011
21. ábra - Száz lakosra jutó adófizetők száma (fő)
22. ábra - Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft)
23. ábra - Lakásállomány (db)
24. ábra - Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma (fő)
25. ábra - Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma (fő)
26. ábra - Egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma (fő)
27. ábra - Idősek nappali intézményeinek kapacitás kihasználtsága (ezrelék)
28. ábra - Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (db)
29. ábra - Egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma
30. ábra - Általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)
31. ábra - Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (%)
32. ábra - Általános iskolai feladatellátási helyek átlagos létszáma (fő)
33. ábra - Nappali tagozatos középiskolai tanulók száma (a hat-, nyolcévfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő)
34. ábra - Más településről bejáró középiskolai iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (%)
35. ábra - A befektetett eszközök változása nominálértéken (1993–2012)
36. ábra - Vác európai közlekedési folyosók metszéspontjában
37. ábra - Az ingatlanárak alakulása Vácon (2003–2013)
38. ábra - Fajlagos védett természeti területi mutatóra (m²/fő)
39. ábra –Zöldfelületek nagyságának alakulása
40. ábra - Az egy lakosra jutó zöldfelület nagyságának alakulása
41. ábra – Az 1 főre jutó zöldterület alakulása
42. ábra - Vác Településszerkezeti terve – Értékvédelem (Urbanitás Kft.)
43. ábra – Vezetékes ivóvízzel és szennyvízcsatornával ellátott lakások aránya
44. ábra - Közműháló változása
45. ábra - Egy lakosra jutó, közcsatornában elvezetett szennyvízmennyiség

- 46. ábra - A tervezett szennyvíztisztító művi kapacitás értéke
- 47. ábra - A hulladékgyűjtésbe bekapcsolt lakások aránya
- 48. ábra - A szelektív gyűjtés aránya
- 49. ábra – Földrengésveszélyes területek
- 50. ábra – Belvízveszélyes területek
- 51. ábra - Vác veszélyeztetett és szegregátum területei
- 52. ábra - Vác szegregátum területe

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat - A BATrT Vác területét is érintő övezetei, és az övezeti érintettség területnagysága
2. táblázat - Településszerkezeti terv
3. táblázat - Nemzetiség, anyanyelv, vagy családban használt nyelv (fő)
4. táblázat - A Közép-Magyarország régió gazdasági fejlettsége kelet-közép-európai összehasonlításban (GDP/fő vásárlóerő-paritáson 2011-ben)
5. táblázat - A székhellyel bíró vállalkozások néhány fontosabb adata
6. táblázat - Az egy főre jutó helyi iparüzési adó (HIPA) 2000-ben, 2005-ben és 2010-ben
7. táblázat - A foglalkoztatási kapacitás alakulása 2001–2011.
8. táblázat - Regisztrált társas vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása (%), 2012-ben
9. táblázat - Regisztrált társas vállalkozások létszámkategória szerinti megoszlása (%), 2012-ben
10. táblázat - A Közép-magyarországi régió kistérségeinek forrásabszorpciója
11. táblázat - Vác nyertes ÚMFT és ÚSZT-pályázatainak összefoglaló táblázata
12. táblázat - Szabadalmi bejelentések és megadott szabadalmi bejelentések száma a 2009-2012 időszakban
13. táblázat - Vác képzettségi viszonyainak változása 1990–2011
14. táblázat - Foglalkozási rétegződés, 2011-ben (%)
15. táblázat - Vác lakásainak főbb jellemzői
16. táblázat - Vác lakásainak főbb minőségi jellemzői
17. táblázat - Vác költségvetésének bevételi és kiadási főösszegei
18. táblázat - Vác város költségvetési bevételei
19. táblázat - A helyi adóbevételek alakulása 2007–2013.
20. táblázat - Vác város költségvetési kiadásai
21. táblázat - A közfoglalkoztatási kiadások alakulása Vácon
22. táblázat - A Vácon európai uniós támogatásból megvalósult energetikai fejlesztések a 2007–2013-as időszakban
23. táblázat - Földrészlet statisztika fekvésenként
- 24./a. táblázat - Földrészlet statisztika művelési áganként
- 24./b. táblázat - Termőföldterületek művelési ága, minőségi osztálya
25. táblázat - Helyi védett területek és objektumok
26. táblázat – Intenzíven kezelt zöldfelület nagysága (hektár)
27. táblázat - Szennyvíztisztító telepre érkező szennyvízmennyiségek
28. táblázat –Elosztott gázmennyiség
29. táblázat – Távhő - ellátás
30. táblázat – Lakásállomány közműves ellátottsága
31. táblázat – Váci mérőállomás légszennyezettségi adatai
32. táblázat - Légszennyező anyag kibocsátások
33. táblázat - A Budapesti állomás (BUD)* műszerezettség és az üzemeltető szervezet
34. táblázat - Vác veszélyeztetett és szegregátum területeinek adatai (2011)